

3 1761 07966706 9

1317

6/24

**Osmanlıcadan Türkçeye
Karşılıklar Kılavuzu**

ÜLKÜ

PL

189

U43

OSMANLICADAN TÜRKÇEYE KARŞILIKLAR KILAVUZU

- 1 — Öztürkçe sözlerden gelen köklerin karşısında (T. Kö.) beldeği (alâmeti) konmuştur. Bunların her biri hakkında sırası ile uzmanlarımızın (müte-hassis) yazılarını gazetelere vereceğiz.
- 2 — Yeni konan karşılıkların iyi ayırd edilmesi için, gereğine göre, fransızcaları da yazılmış, ayrıca örnekler de konulmuştur.
- 3 — Kökü türkçe olan kelimelerin bugünkü işlenmiş ve kullanılan şekilleri alınmıştır: Aslı ak olan hak, asıl ügüm olan hüküm, türkçe “çek,, kökün-den gelen şekil gibi.

A

Âb = Su

Âbı hayat, âbı hayvan = Bengisu

Âbiru = Yüzakı, yüzağartan

Örnek: *Âbiruyu ulemayı zaman = Zamanın bilginlerinin yüzakı (yüzağartanı)*

Âbiru dökmek = Yüz suyu dökmek (Bak: tezellül

Âbiru dökmek = Yüz suyu dökmek (Bak: tezellül etmek) = (Fr.) S'humilier “Sacrifier de son amour propre.,

Âbâ = Babalar

Örnek: *Âbâ ve ecdadımızdan müntakil = Babalarımızdan ve dedelerinizden kalma.*

Âbâd, âbâdan = Bayındır (Bak: Mamur) = (Fr)

Florissant et prospère

Örnek: *Ankara on yılda bayındır bir şehir oldu = Ankara est devenu en dix ans une ville florissante et prospère*

Âbâdani, âbâdanlık = Bayındırlık = (Fr.) Pros-

périté “état de ce qui est florissant et prospère., Örnek: *Türkiyenin bayındırlığı gittikçe artmaktadır = La prospérité augmente continuellement en Turquie*

Umuru nafia = Bayındırlık işleri = (Fr.) Travaux publics

İmar etmek = Bayındırmak

Abd = Kul = (Fr.) Serviteur, esclave

Âbid (Bak: zahit) = Tapkan

Örnek: *Güneş tapkanları = Adorateurs du soleil*

İbadet = Tapınç

İbadet etmek = Tapmak, tapınmak

Mâbed = Tapınak = (Fr.) Temple

Abdesthane = Ayakyolu

Âbgün = Mavi

Abide = Anıt = (Fr.) Monument

Örnek: *Anadolunun birçok yerlerinde Selçuk Türklerinden kalma anıtlar vardır = Il existe dans plusieurs régions de l'Anatolie des monuments appartenant aux Turcs Seldjoucides*

Abidevi (muazzam) = Anıtsal = (Fr.) Monumental, colossal, grandiose
(Anıtsal'deki son “l,, ince okunacaktır)

Abes = Boş, saçma = (Fr.) Absurde, vain
Örnek: *Boş yere uğraştık* = *Nous fimes de vains efforts* = *Saçma sözler* = *Paroles absurdes*

Abus = Somurtkan

Abüsülvecih = Suratı asık, asık suratlı

Acaba = Acaba (T. Kö.)

Acayip (Nida) = Çokşey = (Fr.) C'est étonnat!, Tiens!

Örnek: *Çokşey! Demek cevap* (T. Kö.) *vermek istemedi* = *Tiens, alors il n'a pas voulu donner une réponse*

Acayip = Ayrıksın = (Fr.) Excentrique

Örnek: *Ayrıksın bir adam* = *Un homme ex-*

Acayip = Tansık = (Fr.) Merveille

Örnek: *Acayibi sebai âlem* = *Acunun yedi tansığr* = *Les sept merveilles du monde*

Acayip = Şaşılacak = (Fr.) Etonnant

Örnek: *Orada şaşılacak şeyler gördük* = *Nous y avons vu de choses étonnantes*

Acele = Çabukluk, evedilik = (Fr.) Hâte

Örnek: *Bu ne çabukluk!* = *Quelle hâte!* - *bu iş evedilik götürmez* = *Cette affaire ne souffre pas de hâte.*

Acele = Çabuk, evedi = (Fr.) Vite! Rapidement

Acele etmek, istical etmek = Çabuk olmak, evemek

= (Fr.) *Se hâter, s'empresser, se presser*

Aceleye gelmek = Evediyeye gelmek

Aceleye getirmek = Evediyeye getirmek

Müstacel = Evgin

Örnek: *Müstacel telgraf* = *Evgin telyazı*

Müstaceliyet = Gecikmezlik, evginlik

Âcil = Gecikemez

Âcilen, müstacelen = Tezelden, gecikmeden =

(Fr.) *D'urgence, sans retard*

Acul = Evecen

Acemi = Acamı (T. Kö.)

Acibei (ucubei) hilkat = Danak = (Fr.) Monstre

Âciz = Eksin = (Fr.) Incapable, impuissant

Örnek: *Eksin bir adam olduğu belli!* = *Bu adam bu işi başarmaktan eksindir.*

Âciz kalmak = Eksinmek = (Fr.) Demeurer dans l'impuissance de..

Acz = Eksinlik

Örnek: *Onun eksinliği doğuştandır*

Aceze = Kimsesizler

Örnek: *Darülâceze* = *Kimsesizler yurdu*

Acuze = Kocakarı

Adâb (Bak: edeb) = Edevler

Örnek: *Bu sözleriniz konuşma edevlerine* (adabı münazaa) *aykırı düşüyor*

Âdabı muaşeret = Yaşama töreni (1) = (Fr.) Savoir-vivre

Adâbı umumiye = Utsal törü = (Fr.) Bonnes moeurs

Örnek: *Kanun açık saçık yazıları utsal törüye uygunsuz sayar* = *La loi considère les écrits obscènes comme contraires aux bonnes moeurs*

Adâbü erkân = Yol yöntem, sıra saygı = (Fr.)

Etiquette, règles, du savoir-vivre

Örnek: *Bu adam yol yöntem* (sıra saygı) *nedir bilmez* = *Cet homme ne connaît pas les règles du savoir-vivre*

Adale = Kası = (Fr.) Muscle

Adalî = Kasıl = (Fr.) Musculaire

Adâvet = Yağılık, düşmanlık = (Fr.) Animosité, hostilité

Adl, adalet = Tüze (2) = (Fr.) Justice

Adli = Tüzel = (Fr.) Juridique

Adliye vekâleti = Tüze bakanlığı = (Fr.) Ministère de la justice

Âdil = Tüzemen = (Fr.) Juste

Adu = Yağı, düşman

Addetmek = Saymak = (Fr.) Considérer comme..

Adem = Yokluk = (Fr.) Néant

(1) *Tören, merasim karşılığıdır.*

(2) *Orhun anıtlarında (Tüz) Âdil, (Tüzsüz) gayri âdil demektir.*

Adem = - sızlık, - mazlık = (Fr.) İn., ir., im..
Örnek: *Ademi istikrar: Dursuzluk (3) = İns-
tabilité*

*Ddemi mesuliyet: Sorulmazlık = İrresponsa-
bilité*

Ademi imkân: Olamazlık = İmpossibilité

Adese = Gözğü (4) = (Fr.) Lentille

Adet = Sayı

Âdet = Görenek = (Fr.) Usage

Âdet (itiat anlamına) = Alışkanlık = (Fr.) Ha-
bitude

Âdet, (Taamül, örf) = Törü = (Fr.) Us et cou-
tumes

Âdet edinmek = Huy edinmek

Âdeta (hayvan yürüyüşü) = Orta

Âdeta = Bayağı = (Fr.) Tout simplement, tout
bonnement

Örnek: *Sen bu hareketinle (T. Kö.) bana ba-
yağı düşmanlık ettin*

Âdeta = Enikonu = (Fr.) Réellement, vraiment

Örnek: *Bugün hava enikonu soğuktur = Au-
jourd'hui il fait vraiment (réellement) froid*

Âdi = Bayağı = (Fr.) Ordinaire

Adit, adile = Çok, birçok

Af, afiv = Bağış = (Fr.) Pardon

Affetmek = Bağışlamak = (Fr.) Pardonner

Affı hususî = Özgü bağış, küçük bağış = (Fr.)

Grâce

Affı umumî = Tükel bağış, büyük bağış = (Fr.)

Ammistie.

Afakî = Havadan

Örnek: *Bugün afakî hashihallerle vakit geçir-
dik = Bugün havadan söyleşmelerle vakit (T.
Kö.) geçirdik.*

Aferide = Yarattılmış

Aferin = Okay = (Fr.) Bravo

Âfet = Afat (Yakutça sihir ve efsun anlamına ge-
len "ap,, kökünden.)

Afif = Sili, temiz = (Fr.) Probe

(3) Dururluktan kısaltılarak kullanılmış olan
durluk sözü, istikrar demektir.

(4) Ayna türkçedir.

Afitap = Güneş (Fr.) Soleil

Afiyet, (Selâmet = Esenlik = (Fr.) Bonne santé

Örnek: *Esenlik dilemek = Souhaiter bonne
santé*

Afiyette (Salim) = Esenli = (Fr.) En bonne
santé

Selâm = Esen

Örnek: *Selâm sana! = Esen sana!*

Selâmlamak = Esenlemek = (Fr.) Saluer

Selâmlaşmak = Esenleşmek

Agâh = Bilir, anlar, uyanık

Âgaz = Başlama = (Fr.) Commencement

Agaşte = Bulaşmış = (Fr.) Souillé

Aguş = Kucak

Âhad = Birler = (Fr.) Unités

Âhadı nâs (Bak: avam) = Karal

Âhar = Başka = (Fr.) Autre, autrui

Ahbap (Aşına) = Bildik = (Fr.) connaissance

Örnek: *Buralarda hiç bildiğim yok = Je n'ai
pas ici de connaissances*

Ahdar - ahzar = Yeşil

Âhen = Demir

Âhenin = Demirden, demir gibi = (Fr.) De fer,
comme du fer

Ahenk = Uyum = (Fr.) Harmonie

Aheste = Ağır, yavaş = (Fr.) Lent

Ahfad = Torunlar = (Fr.) Postérité

Âhir = Son, sonunda, en son = (Fr.) A la fin, en
dernier lieu, dernier

Ahiren = Sonlayın = (Fr.) Dernièrement

Âhize = Almaç = (Fr.) Récepteur

Ahlâm = Hükümler (T. Kö.) = (Fr.) Jugements
Prescriptions

Ahker = Kor = (Fr.) Braise

Ahlâf = Gelecekler, ardillar = (Fr.) Postérité

Ahlâkiyat (İlmi ahlâk) = Etik (T. Kö.) = (Fr.)
Ethique, morale

Ahlâk = Arlâk (T. Kö.)

Ahlâkî = Ahlâksal = (Fr.) Moral

(Ahlâksal'daki son "l,, ince okunacaktır.)

Ahlâkî = Ahlâka uygun = (Fr.) Moral

Örnek: *Bu hareketiniz ahlâka uygun değildir.*

Gayri ahlâkî = Aklaksızca, yadahlaksal (5) = (Fr.) Immoral

Lâahlâkî = Dışahlaksal (6) = (Fr.) Anormal

Ahmak = Beyinsiz = (Fr.) İmbécile

Ahmal ve eskal = Ağırliklar = (Fr.) Chasges et poids

Ahsen = En güzel, çok güzel

Ahşâ = İçirik = (Fr.) Viscères

Ahşab = Ahşap (T. Kö.)

Ahd = Ant, pakt (7) = (Fr.) Pacte

Ahd = Devir (T. Kö.) = (Fr.) Règne, période

Ahdetmek = Andetmek

Ahrar = Özgenler (Bak: hürriyet)

Ahval = Haller (T. Kö.) = (Fr.) Circonstances,

Ahval = İşler = (Fr.) Situation, les Choses

Örnek: *Ahval kesbi vehamet etti* = İşler kötüleşti = *Les choses tournent mal. La situation s'est aggravée*

Ahval (vaziyet anlamına) = Durum

Örnek: *Ahvali şahsiye* = Soysallık durumu = *Etat civil* — *Ahvali sıhhiye* = Sağlık durumu = *Etat de santé*

Ahvalü şerait (Halü vaziyet, zurufü ahval anlamına) = İşler, haller = (Fr.) Circonstances

Örnek: *Bu ahvalü şerait içinde* = *Bu hallerde...* — *Ahvalü şerait müsaid olursa* = İşler elverişli, işler uyarsa..

Ahyanen = Arasına

Ahzisâr etmek, ahzi intikam etmek = Öc almak

Ahzü girift = Yakalama

Ahzü ita = Alış veriş

Aidat = Verimce = (Fr.) Cotisation

Örnek: *Bu kulübün üyesi yılda 50 lira verimce öder.*

(5) "Yad,, kelimelerin başında arabca (gayrı) nın ve fransızca (im) in yerini tutar. Bu örnekler ayrıca yazılacaktır.

(6) "Dış,, kelimelerin başında arabcanın (lâ) ve fransızcanın (a) sının yerini tutar. Bu örnek de ayrıca yazılacaktır.

(7) T. Kö. ayrıca yazılacaktır.

Aidiyet (Ciheti taallük) = İlişiklik, ilişkenlik

Aid, raci, dair müteallik = Üzerine, için, dolayı, ilişkin (8) = (Fr.) Compétent, concernant, appartenant, ayant rapport à, relatif, regardant, ce qui est, sur

Aid olmak = Düşmek = (Fr.) Appartenir

Örnek: *Ona bu sözü söylemek size aid değildir* = *Ona bu sözü söylemek size düşmez.*

(8) Osmanlıcada bu kelimeler asıl anlamlarından ayrılarak son zamanlarda karmakarışık bir hale getirilmiştir. Bu dört sözün türlü kullanışlarının türkçede nasıl karşılanacağını şu örneklerle gösteriyoruz:

I. *Bu kâğıdı ilişkin olduğu oruna gönderiniz* = *Bu kâğıdı aid olduğu makama gönderiniz* = *Ecpédiez cette pièce au département compétent.*

II. *Dün akşamki sözler hep benim üzerime (bana aid) idi* = *Toute la conversation d'hier soir concernait ma propre personne.*

III. *Bu ev kimindir?* = *Bu ev kime aittir?* = *A qui appartient cette maison.*

IV. *Bu işin bana ilişkinliği (aidiyeti) yoktur* = *Ceci n'a aucun rapport avec moi*

V. *Bu iş benim işimdir* = *Bu iş bana aittir* = *Cette affaire me regarde.*

VI. *Kayserin olanı Kayseri, tanrının olanı Tanrıya veriniz (Kayserinkini Kayseri, Tanrınıninkini Tanrıya veriniz)*

VII. *Siyasal durum üzerine bir söylev verdi* = *Siyasî vaziyete dair bir nutuk irad etti* = *Il a fait un discours sur la situation politique.*

VIII. *Bu sözler sizin için (size raci) değil* = *Ces paroles ne vous concernent pas.*

IX. *Türkiye üzerine bir yazı* = *Türkiyeye dair bir makale* = *Un article sur la Turquie.*

Aile = Arda = (Fr.) Famille
 Örnek: *Aile tesisi cemiyetin en kudsi vazifelerinden biridir = Arda kurmak sosyetesinin en kutsal ödevlerinden biridir.*

Alievî = Ardal = (Fr.) Familial
 Örnek: *Aralarındaki ailevî revabit = Aralarındaki ardal bağlar.*

Aile evi = Ocağ = (Fr.) Foyer

Aileperver = Evcimen = (Fr.) Attaché à son foyer
 Örnek: *O, pek evcimen bir adamdır = O, pek aileperver bir şahıstır.*

Akab = Arka
 Örnek: *Derakap = Arkasından, hemen arkasından*

Akabe (Bak: Bâdire) = Zorgeçit

Akamet = Kısırlık, sonuçsuzluk = (Fr.) Stérilité, Infructuosité

Akamete uğramak = Sonuysuz kalmak, sonuçsuzluğa uğramak, sonuç vermemek
 Örnek: *Bu iş, akamete uğradı = İş sonuçsuz kaldı.*

Akamete uğratmak = Sonuçsuz bırakmak, verimsiz bırakmak = (Fr.) Rendre stérile

Akım = Kısır, sonuçsuz, verimsiz = (Fr.) Stérile, Infructueux

Akım kalmak = Sonu gelmemek = (Fr.) Rester sans résultat

Akdem = İlk, önce, önceki = (Fr.) Avant, précédemment.
 Örnek: *Akdemo vazaimiz = İlk ödevimiz, önceki ödevimiz. — Bundan akdem sizinle görüşmüştük = Bundan önce sizinle görüşmüştük.*

Akdetmek = Bağışlamak = (Fr.) Contracter, conclure un acte public ou privé:
 Örnek: *İki devlet arasında akdedilen muahede mucibince = İki devlet arasında bağışlanan anlaşmaya göre.*

Akid = Bağışçı, bağışlayan = (Fr.) Contractant
 Örnek: *Âkideynin imzaladıkları (imza: T. Kö.) vesika = Bağışlıyanların imzaladıkları belge*

Akd = Bağış = (Fr.) Acte
 Örnek: *İzdivaç erkekle kadını birleştiren bir akidedir = Evlenme erkekle kadını birleştiren bir bağıştır.*

Âkibet (encam) = Son, sonunda, hele = (Fr.) Fin, à la fin, enfin
 Örnek: *Âkibet gelebilidi = Hele gelebildi.*

Akibinde = Arkası sıra, ardı sıra, ardınca = (Fr.) Immédiatement après, à la suite

Akl = Akıl (T. Kö.) = (Fr.) Raison

Aklî = Usal = (Fr.) Rationnel
 Örnek: *Mesaili akliye = Usal sorumlular*

Akli selim, hissi selim = Sağduyu = (Fr.) Bon sens
 Örnek: *Aklı selim sahibi olan adam bunu yapmaz = Sağduyusu olan adam bunu yapmaz.*

Âkil = Akıllı (T. Kö.) = (Fr.) Sage, raisonnable

Âkil = Yiyen, yiyici = (Fr.) Mangeur

Âkile = Yenirce

Âkis = Yansıt = (Fr.) Réflecteur
 Örnek: *Sathı derya, bir âkis gibi, sahildeki ebniyenin zılâlini gösteriyordu = Denizin yüzü, bir yansıt gibi, kıyrdaki yapıların gölgelerini gösteriyordu.*

Aks = Yansı = (Fr.) Reflet
 Örnek: *Ağaçların göle vuran yansıları = Eşçarın göle vuran akisleri.*

Aksetmek = Yansımak = (Fr.) Se refléter

Aksettirmek = Yansıtmak = (Fr.) Réfléter, projeter

Akraba (neseben) = Hısım = (Fr.) Parents (par le sang)

Akraba ve taallukat = Soysop = (Fr.) Les parents proches et éloignés.

Akran = Taydaş
 Örnek: *Onlar, biribirinin taydaşdır = Akranıdır.*

Aksâ = Son, en son = (Fr.) Extrême

Aksayı garb = Uzakbatı = (Fr.) Extrême-Occident

Aksayı aşrk = Uzakdoğu = (Fr.) Extrême-Orient

Aksi = Ters = (Fr.) Intaraitable

Aksi sada = Yanku = (Fr.) Echo

Aksi sada vermek = Yankulanmak

Örnek: *O, öyle yüksek sesle haykırınca dağlar, taşlar yankulandı (aksi sada verdi).*

Aksülamel = Tepki = (Fr.) Réaction

Örnek: *Her cebrü tazyik bir aksülâmel tevlið eder = Her zor ve baskı bir tepki doğurur.*

Akur = Kuduz = (Fr.) Enragé

Akurane = Kudurmuşcasına kuduzcasına

Alâ = Pek iyi = (Fr.) Très bien, parfait

Alâhalihi = Olduğu gibi = (Fr.) Tel qu'il est

Alâimi sema = Alkım = (Fr.) Arc-en-ciel

Alâka = İlişik, ilgi (ilgi, münasebet anlamına)

Örnek: *1 — Bu işlerin konuştuğumuz sorumla bir ilişiği yoktur = Bu işlerin bahsettiğimiz mesele ile bir alâkası yoktur.*

2 — Bu işte bana karşı göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı pek duygulandım = Bu işte bana karşı ibraz ettiğiniz alâkadan dolayı pek mütehassis oldum.

Alâkabahş = İlgen = (Fr.) Intéressant

Alâkadâr = İlişikli, ilgili = (Fr.) Intéressé

Alâkadâr olmak = İlgilenmek = (Fr.) S'intéresser

Örnek: *Bu bilim sorumlularına ilgilenmemek elden gelmiyor = Bu mesaili ilmiyeye alâkadâr olmamak mümkün olmuyor.*

Alâka kat'etmek = İlişik kesmek

Alâkaderilimkân = Olabildiği kadar

Alâkaderilistitaa = Elden geldiği kadar

Alâküllihal = Şöyle böyle, olduğu kadar

Alâmeleinnas = Göz önünde, herkesin önünde

Alâmeratibihim, aledderecat = Sırasınca, sıralarınca

Alâmet = Beldek = (Fr.) Signal

Örnek: *Bir ulusun en büyük ulusal beldeği dil birliğidir = Bir milletin en büyük millî alâmeti lisan vahdetidir.*

Âlet = Yaraç = (Fr.) Instrument

Örnek: *Söz söyleme yaraç dil, işitme yaraç kulaktır = Aleti tekellüm lisan, aleti semî kulaktır.*

Alât ve edevat = Avadanlık = (Fr.) Ustensile

Alâyiş = Gösteriş

Aleddavam = Boyuna

Alelacayip (garib) = Yabancı = (Fr.) Etrange, bizarre

Örnek: *Yabansı bir kılıkla karşımıza çıktı = Il nous a apparu dans un accoutrement étrange.*

Alelacele = Çarçabuk = (Fr.) A la hâte, promptement, avec empressement

Alelâde (tabîi anlamına) = Nomal = (Fr.) Normal

Örnek: *Devrimlerde ilerleme nomal bir yolda olmaz = İnkılâblarda terakki alelâde bir hat takib etmez.*

Gayritabîi = Dışnomal = (Fr.) Anormal

Örnek: *Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması dışnomaldır = Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması gayritabîi (anormal) dir.*

Aelamya = Körkörüne

Alelekser, eksreiya = Çok vakit, çokluk = (Fr.) Souvent, la plupart des fois

Alelgafle = Apansız, ansızın = (Fr.) Soudain, soudainement

Alelhusus = Hele = (Fr.) Particulièrement, tout particulièrement

Örnek: *Her işte, hele ulusal işlerde elden geldiği kadar özen göstermelidir = Her işte, alelhusus millî işlerde alâkaderilimkân itina göstermelidir.*

Alelinfirad = Ayır ayrı, birer birer, teker teker

Alelitlâk = Genel olarak = (Fr.) D'une façon absolue, d'une façon générale

Örnek: *Bu sözüm yalnız size değil, genel olarak bütün işmenleredir = Bu sözüm hasren size değil alelitlak bütün memurlardır.*

Alelitlâk = Rasgele, nasıl olursa olsun = (Fr.) N'im porte qui, n'importe quoi, quelconque

Örnek: *Rasgele bir işmen çağırınız = Alelitlak bir memur çağırınız*

Alelûmum = Bütün, genel olarak = (Fr.) En général, généralement

Alem = Sancak = (Fr.) Etendard

Âlem (cihan anlamına) = Acun = (Fr.) Monde
Âlemşümül (cihanşümül) = Acunsal = (Fr.) Mondial

Örnek: *Acunsal bir ad kazanmak ne büyük o - nurdur = Alemşümül bir şöhret ihraz etmek ne büyük şereftir .*

Âlem (kâinat anlamına) = Evren = (Fr.) Univers
Alemşümül (kâinat anlamına) = Evrensel = (Fr.) Universel

Alenen = Açıkta, açıktan açığa, gözgöre
Alenî = Açık

Alesseher = Tanlayın = (Fr.) Dès l'aube
Örnek: *Tanlayın kıra çıktım = Alesseher kıra çıktım*

Alesseviye = Bir düzeyde = (Fr.) Uniformément
Örnek: *Kazancımızı aramızda bir düzeyde paylaşırız = Kârımızı meyanemizde alesseviye taksim ederiz.*

Alettafsil = Uzun uzadıya

Alettahmin = Aşağı yukarı

Alettevali = Arka arkaya

Alev = Alev (alev-yalav'dan) = (Fr.) Flamme

Aleyh = Karşı = (Fr.) Contre
Örnek: *Bu işte bize karşı mısınız = (Fr.) Etes-vous contre nous dans cette affaire*

Aleyhte olanlar = Karşı olanlar
Örnek: *Bu önergeye karşı olanlar ellerini kaldırsın (önerge = teklif)*

Aleyhdar = Karşın
Örnek: *Ben bu işte size karşınım.*

Aleyhte söylemek = Kötülüğüne söylemek = (Fr.) Dire du mal, parler en défaveur
Örnek: *O, her vakit herkesin kötülüğüne söyler = (Fr.) Tout le temps il, dit du mal des autres*

Leh = Yana = (Fr.) Pour
Örnek: *Bütçe için 399 sayıya 250 si yana 149 u karşı oy verdi = Bütçe hakkında 399 me - bustan 250 si lehte 149 u aleyhte reyverdi.*

Lehte olmak = Yana olmak = (Fr.) Être pour, être en faveur

Lehdar (taftar) = Yanat = (Fr.) Favorable
Örnek: *O, bütün Kamutay hayatında bize yanatlıktan ayrılmadı.*

Lehinde söylemek = İyiliğine söylemek = (Fr.) Parler pour, parler en sa faveur
Örnek: *O, her vakit senin iyiliğinde söyler.*

Âli = Yüce = (Fr.) Haut

Âlicenab = Akı = (Fr.) Généreux
Örnek: *Akılık, ahlâk güzelliğinin parlak bir beldeğidir = Âlicenablık hüsnü ahlâkın alâmeti bahiresidir.*

Alil (âmâ anlamına) = Kör = (Fr.) Aveugle

Alil = Sakat = (Fr.) Estropié

Alil = İğcil = (Fr.) Infirme, invalide
Örnek: *İğcil savaşçılar = Malûl gaziler*

Âlim = Bilgin = (Fr.) Savant

Aliyyülâlâ = Eneyi = (Fr.) Très bien

Alül'âl = Enyüce = (Fr.) Supérieur

Allah = Tanrı = (Fr.) Dieu

Allaha ısmarladık = Esen kal = (Fr.) Adieu

Allâme = Bilge = (Fr.) Savantissime

Alûde = Bulaşık = (Fr.) Souillé

Âmâ = Kör = (Fr.) Aveugle

Amâ = Körlük

Âmade = Hazır (T. Kö.) = (Fr.) Prêt

Âmedü şüd = Gelim gidim = (Fr.) Va et vient

Amel (fiil) = İş, işlev = (Fr.) Acte, action
Örnek: *Her işlev tepkisiyle eşittir = Her amel aksülamelî ile müsavidir.*

Amele = İşçi = (Fr.) Ouvrier

Amelmande = İşten kalmış = (Fr.) Invalide, incapable de travailler

Âmil = Etke = (Fr.) Facteur

Örnek: *Sosyal işlerin etkeleri çok ve karışıktır = İçtimai işlerin amilleri müteaddit ve mudildir.*

Amik = Derin = (Fr.) Profond

Âminen = Sağlıkla = (Fr.) Sain et saui

Âmir = Baş, üst, buyurman = (Fr.) Chef, supérieur, celui qui ordonne ou commande
Örnek: *Üstten aldığım emre göre = Âmirimden aldığım emre nazaran — Her işte bir buyurman olmalı = Her işte bir âmir olmalı .*

- âmiz = - le karışık

Örnek: *Lâtifeâmiz = Şaka ile karışık*

Âm ve şamil = Kapsal = (Fr.) Englobant, extensif et compréhensif

Örnek: *Âm ve şamil hareketler = Kapsal hareketler*

Amm = Amca = (Fr.) Oncle paternel

Amme, ammete = Hala = (Fr.) Tante paternelle

Âmme = Kamuğ = (Fr.) Le public

Örnek: *Çalışmamız kendimiz için değil, kamuğ içindir = Sâyimiz nefsimiz için değil, âmme içindir.*

Hukuku âmme = Kamusal türe = (Fr.) Droit public

Örnek: *Özgenlik kamusal türenin en değerli hükümlerinden biridir = Hürriyet ,hukuku âmmenin en kıymetli ahkâmından biridir.*

Amûd = Dike = (Fr.) Perpendiculaire

Amudî (kaimen) = Dikel = (Fr.) Perpendiculairement

Amudu fıkârî = Bel kemiği = (Fr.) Colonne vertébrale

Âmuz = Öğreten

Ân = An (T.) = (Fr.) Moment

An'ane = Anana (anmaktan ana ana sözünün tekrarlanmasıdır — tekrar: T. Kö.) = (Fr.) Tradition

Ancehlin = Bilmiyerek, bilmezlikle = (Fr.) Sans savoir, sans connaissance de cause

Andelip = Bülbül = (Fr.) Rossignol

Anif = Sert = (Fr.) Dur, sévère

Ânifen = Demincek, biraz yukarıda = (Fr.) Tout à l'heure

Anilgıyap = Arkadan, kendi yokken = (Fr.) En son absence

Örnek: *1 — Arkadan söz söylemek ayıptır = Anilgıyap söz söylemek ayıptır.*

2 — Kendi yokken hakkında hüküm vermek doğru mudur? = Anilgıyap hakkında hüküm vermek doğru mudur?

Ankarip = Yakında = (Fr.) Prochainement

Ankastin = Bile bile, bile isteye = (Fr.) Expres, intentionnellement

Örnek: *1 — Bu işi bile bile yaptım = Bu işi ankasdin yaptım.*

2 — Bile istiyey bu işe girşitim = Ankasdin bu işe giriştim.

Ansamimilkalb = Özyürekten = (Fr.) Sincèrement, en toute sincérité, du fond du coeur

Örnek: *Özyürekten size saygılarımı sunarım = Ansamimülkalb size arzı ihtiram ederim.*

Anut = İnatçı (T. Kö.) = (Fr.) Têtu, entêté

Âr = Ar (1) = (Fr.) Honte

Örnek: *Arsız = Biâr*

Ârâ = (Bak: Rey) = Oylar = (Fr.) Voix, votes

Örnek: *Bu sorumda oylar dağıldı = Bu meselede ârâ teşettüte uğradı.*

- ârâ = Süsliyen, bezenen, şenlendiren = (Fr.)

Qui pare, qui orne

Örnek: *Âlemâra = Acun süliyen (bezeyen)*

Meclisârâ = Dernek şenlendiren.

Ârâm = Dinlenme = (Fr.) Repos

Ârâmgâh = Dinlenek = (Fr.) Lieu de repos

Örnek: *O gece çay kıyısında bir dinlenek tutular = O gece çay sahilinde bir ârâmgâh ittihaz ettiler.*

(1) *Lehçetüllûgat'te elifle yazılarak türkçe gösterilmiştir. Divanı lûgat-it-Türk'te "ır,, ar demektir. Bu gün Anadoluda "ırsız,, sözü vardır. Radlof'ta Kırgız ve Azeri lehçelerinde "ar,, , Kazan lehçesinde "er,, de bu anlamadır.*

Arabca "âr,, hayâ demek olmayıp kusur ve ayıp demektir. Bundan gelen "tâyir,, de kınamak anlamıdır

Araste = Bezenmiş = (Fr.) Décoré, orné
 Ârâyiş = Süs = (Fr.) Parure, ornement
 Âraz (Bak: alâmêt) = Beldek ("symptôme,, anlamı Terim koluna verilmiştir.)
 Arazi = Toprak = (Fr.) Terre, terrain
 Örnek: *Ekilmemiş toprak = Arazii gayri mezrua = (Fr.) Terre non cultivée.*
 Arazi = Yer = (Fr.) Terre, terrain
 Arbede = Patırdı = (Fr.) Querrelle, tumulte, dispute
 Ardiye bedeli = Yer kirası = (Fr.) Droit d'entre-pôt
 Ârıza = Aksa = (Fr.) Entrave
 Ârızaya uğramak = Aksaya uğramak = (Fr.) S'entraver, être entravé
 Örnek: *İşimiz bir aksaya uğradı = İşimiz bir ârızaya uğradı.*
 Ârıza = Engebe = (Fr.) Accident du terrain
 Örnek: *Bu yol üzerinde arazi ârızaları pek çoktur = Bu yol üzerinde engebeler pek çoktur.*
 Ârızalı = Dalgalı = (Fr.) Accidenté
 Örnek: *Dalgalı arazi üzerinde yapılan tecrübeler = Dalgalı topraklar üzerinde yapılan denemeler.*
 Arıza, takdime = Sunu
 Örnek: *Makamatı âliyeye bir arıza verdim == Yüksek orunlara bir sunu verdim.*
 Âri = Arı (T. Kö.), yok, -sız = (Fr.) Exempt, sans, affranchi
 Örnek: *Şkilsiz = şekilden âri = Sans forme. Her türlü kötülükten arıdır = Her türlü mesaviden âridir.*
 Ârifâne (harifane) = Ortaklaşa = (Fr.) Par co-tisation
 Âriyet = Eğreti
 Arız ve amik = Enine boyuna
 Arus = Gelin
 Arz = En, gen, genişlik = (Fr.) Largeur
 Arz = Dünya (T. Kö.) = La terre
 Örnek: *Dünya güneşin çevresinde döner = La terre tourne autour du Soleil.*

Arzetmek (takdim anlamına) = Sunmak = (Fr.) Offrir
 Örnek: *Hürmetlerimi arzederim = Saygılarımı sunarım.*
 Arzetmek = Söylemek, demek, bildirmek (söz veya yazı ile), yazmak = (Fr.) Soumettre, présenter, présenter par écrit
 Örnek: *1 — Müsaade buyurursanız arzedeğim = İzin verirseniz söyleyeyim.*
2 — Arzettiğim veçhile = Dediğim gibi
3 — Arzettiğim noktai nazardan = Bildirdiğim bakımdan.
4 — Geçenlerde de arzetmiştim = Geçenlerde de yazmıştım.
 Arzı ihtiram etmek = Yükünmek
 Örnek: *Büyüklerimize arzı ihtiram ederek == Büyüklerimiz önünde yükünerek.*
 Arzu = Arzu (yarsu'dan) = (Fr.) Désir
 Arzuhal (istida) = Dilekçe = (Fr.) Requête
 Örnek: *Arzuhalimde yazdığım veçhile = Dilekçemde yazdığım gibi.*
 Arzu talep = Sunum ve istem = (Fr.) Offre et demande
 Örnek: *Arz ve talep, iktisadiyatın mühim bir kanunudur = Sunum ve istem, ekonominin önemli bir kanunudur. (Kanun - T. Kö.)*
 Âsâ = Gibi = (Fr.) Comme
 Âsân = Kolay = (Fr.) Aisé, facile
 Asab = Sinir = (Fr.) Nerf
 Âsâb = Sinirler = (Fr.) Les Nerfs
 Asabî = Sinirli = (Fr.) Nerveux
 Asabiyet = Sinirlilik = (Fr.) Nervosité
 Asabileşme = Sinirlenme = (Fr.) Enervement
 Asabileşmek = Sinirlenmek = (Fr.) S'énerver
 Asabileştirmek = Sinirlendirmek = (Fr.) Enerver
 Âsarı atika = Öntüklər = (Fr.) Antiquité
 Örnek: *İstanbul öntüklər müzesi*
 Asayiş (emniyet anlamına) = Güvenlik = (Fr.) Sécurité
 Örnek: *Memleketin âsâyişi yerindedir = Ülkenin güvenliği yerindedir.*

Asayiş (huzur ve sükûn anlamına) = Baysallık = (Fr.) Tranquilité

Asayişsizlik (ademi emniyet anlamına) = Güven-sizlik = (Fr.) Insécurité

Asel = Bal = (Fr.) Miel

Asgarî = Azay, en az, en küçük, en aşağı = (Fr.) Minimum

Örnek: *Bu işi bitirmek için en az (en aşağı) iki ay çalışmalıyız = Bu işi ikmal etmek için asgarî iki ay çalışmalıyız.*

Âsi = Azıyan = (Fr.) Rebelle, révolté

Örnek: *Âsileri târûmar ettik = Azıyanları dar-madağın ettik.*

İsyan = Azı = (Fr.) Révolte, rebellion

Örnek: *Yunanistandaki son azı hareketi bastırıldı = Yunanistandaki son isyan hareketi bastırıldı.*

İsyana müteallik = Azığ

Örnek: *İsyana müteallik hareketleri kanun tecziye eder = Azığ hareketleri kanun cezalandırır. (Czea - T. Kö.)*

Asitan = Eşik = (Fr.) Seuil

Asiyap = Değirmen = (Fr.) Moulin

Asker = Asker (T. Kö.) = (Fr.) Soldat

Asl - Asıl (T. Kö.) = (Fr.) Fondement, origine, racine, principal

Asla = Hiç bir vakit, cuda = (Fr.) Jamais

Aslen = Aslın = (Fr.) D'origine

Aslî (mümtaz) = Özgül = (Fr.) Original

Örnek: *Mesaili asliye = Özgül sorumlular.*

Asliyet (mümtaziyet) = Özgüllük = (Fr.) Originalité

Örnek: *Bu eserin asliyeti azdır = Bu izerin özgüllüğü azdır.*

Asr - Asır (2) = (Fr.) Siècle

Asude - Rahat (T. Kö.)

Asüman = Gök = (Fr.) Ciel

Asümanî = Göksel = (Fr.) Céleste

Örnek: *Başlarına bir belâyı âsümanî gibi nazil oldu = Başlarına göksel bir belâ gibi indi (Belâ - T. Kö.)*

- âşâm = İçen

Örnek: *Hunâşâm = Kan içen.*

Âşar = Ondalık = (Fr.) Dîmes

Âşık = Aşık (Aşukmak - aşıkmaq'tan) = (Fr.) Amoureux

Aşikâr = Açık, apaçık = (Fr.) Clair, ouvert, évident

Örnek: *Bu işteki maksadımız âşikârdır = Bu işteki vargımız açıktır (apaçıktır).*

Aşına = Tanış, tanıdık = (Fr.) Connaissance

Örnek: *Tanıdıklarımın biri = Âşınalarımın biri.*

Aşiret = Oymak = (Fr.) Tribu

Aşıyan = Yuva, konaç = (Fr.) Nid, home

- aşup = - karıştırıcı

Örnek: *Dilâşup = Gönül karıştırıcı*

Atalet = Tenbellik, üşenç, üşengenlik, işlemezlilik = (Fr.) Inactivité

Örnek: *1 — Derslerinde tenbellik ediyor = Atalet gösteriyor.*

2 — Üşenc, vücudu da ruhu da ezen bir hastalıktır = Atalet bedeni de ruhu da ezen bir hastalıktır.

3 — Ataletten ictinab ediniz = Üşengenlikten sakınınız.

4 — İşlemezlilik kadar insanı yıpratın bir şey yoktur = Atalet kadar insanı yıpratın bir şey yoktur.

Âtil = Tenbel, üşengen, üşengeç = (Fr.) Paresseux, indolent, inactif

Atebe (bak: asitan) = Eşik = (Fr.) Seuil

Ateh = Bunaklık = (Fr.) Démence

Ateh getirmek = Bunamak = (Fr.) être dément

Ateş, hararet = Ateş (ot, otaştan) = (Fr.) Feu, Fièvre

Örnek: *Hastanın ateşi arttı.*

Ateşgede = Ateşget (1) = (Fr.) Temple du feu

(1) Çıkacak olan "Ekler dergisi,, nde "get,, ekine bakınız.

Ateşin = Ateşten = (Fr.) De feu

Örnek: *Yangın mahalleyi ateşten bir çember içine aldı = L'incendie a entouré la quartier d'un cercle de feu.*

Ateşin = Ateşli = (Fr.) Ardent, plein d'ardeur, plein de feu

Örnek: *Ateşli sözler = Paroles ardentes*

O, ateşli bir yazardır = Il est un écrivain plein d'ardeur.

O, ateşli bir aykacıdır = Il est un orateur plein de feu.

Ateşpare = Ateş parçası = (Fr.) Foudre de guerre, foudre d'éloquence, de feu et du flamme

Örnek: *Şu teğmen savaşta bir ateş parçası keşildi = Ce lieutenant devint un foudre de guerre dans la bataille.*

O, bir ateş parçasıdır = Il est de feu et de flamme.

Atfetmek = Üstüne atmak, yastamak = (Fr.) Attribuer

Örnek: *1 — Bunu ben yapmadım, benim üstüme attılar = Bunu ben yapmadım, bana atfettiler.*

2 — Bana yastanan sözleri ben söylemedim = Bana atfedilen sözleri ben söylemedim.

Ati (bak: istikbal) = Gelecek, atı, ileri

Örnek: *Bu adam ilerisini (atısını) düşünmez*

Atiyen = İleride = (Fr.) à l'avenir, plus tard

Berveçhiati, berveçhizir = Aşağıda = (Fr.) Comme il suit

Atik = Eski = (Fr.) Ancien

Atş = Susamışlık, susuzluk = (Fr.) Soif

Örnek: *1 — İlme karşı büyük bir atş vardır = Bilime karşı büyük bir susamışlığı vardır.*

2 — Atş içinde çırpınan mecruh = Susuzluk içinde çırpınan yaralı

Atşan = Susamış = (Fr.) Assoiffé

(2) *Kamus'ta (asr, isr, usr, usur) şekillerinde gösterilen bu söz (zaman anlamına) gösteriliyor. Türkçede (zaman) demek olan (uz) köküne "r,, eki getirilerek yapılmış türkçe sözdür.*

Avam = Karal = (Fr.) Plèbe, populace

Örnek: *Eski tarihler Avam ve Havas mücadeleleriyle doludur = Eski tarihler karallar ve sağalların çarpışmalarıyla doludur.*

Avampesend = Karalak = (Fr.) Démagogue

Örnek: *O, avampesendâne hareketlerde bulunuyor = O, karalakça hareketlerde bulunuyor.*

Avanproje = Öntasar (proje = tasar)

Örnek: *Bu binanın avan projesi yapıldı = Bu yapının öntasarı yapıldı.*

Avare = Boşgezen

Av'ave = Havlama = (Fr.) Aboiement

Avaz (savt, sada) = Ses

Örnek: *Sesi çıktığı kadar = Avazı çıktığı kadar.*

Avaz avaz = Bar bar, bangır bangır

Örnek: *Bar bar bağırdı, bangır bangır bağırdı.*

Avdet = Dönme, dönüş = (Fr.) Retour

Avdette = Dönüşün

Örnek: *Avdette size uğrarım = Dönüşün size uğrarım*

Avene = Yardak, yordakçı = (Fr.) Aide, auxiliaire, acolyte

Örnek: *Bu âsiyi avenesile beraber derdest ettiler = Bu azıyanı yordaklarıyla (yardakçılıyla) birlikte yakaladılar.*

Avenk = Salkım, hevenk = (Fr.) Grappe

- âver = Getirici, getiren

Örnek: *Melâlâver = Usanç getiren, usanç getirici.*

Avn = Yardım = (Fr.) Aide, secours

Avihte = Asılı, asılmış = (Fr.) Pendante, suspendu

Avize = Asman = (Fr.) Lustre

Âyâ (bak: acaba) = Acaba = (Fr.) Est-ce que, serait-ce?

Ayan = Açık, apaçık, belli, besbelli = (Fr.) Clair, apparnet, évident

Örnek: *Bu işteki maksad pek ayandır = Bu işteki vargı apaçıktır (besbellidir)*

Âyân = Bayarlar = (Fr.) Notables

Âyân ve eşraf = İlerigelenler = (Fr.) Les notables, les notabilités

Örnek: *Memleketin âyânı = Ülkenin bayarları*

Ayar = Ayar (ayımraftan) = (Fr.) Réglage

Miyar = Ayıraç

Örnek: *Hüsn ve kubhun miyarı = İyilikle kötülüğün ayıracağı.*

Ayb = Ayıp

- ayende = Gelen, gelici

Örnek: *Hoş âyende = Hoş gelen*

Âyin (Şamanlarda "oyun,, âyin anlamındadır. Halk arasında "ayın oyun,, sözü vardır) = Ayın = (Fr.) Cérémonie

Aynen = Aynıyla (Yakutça aynı'dan) = (Fr.) Identiquement

Ayniyet = Aynılık (T. Kö.) identite (T. Kö.) = (Fr.) Indentité

Ayni = Aynı, identik = (Fr.) Identique

Ayyar = Dekçi = (Fr.) Fourbe

Örnek: *O pek ayyar bir adamdır = O pek dekci bir adamdır.*

Ayyaş = İçken = (Fr.) Ivrogne, grand buveur, soulard

Âzâ (Meclis âzâsı anlamına) = Üye = (Fr.) Membre.

Örnek: *Türk Dili Tetkik Cemiyeti Umumi Merkez Heyeti Azâsından = Türk Dili Araştırma Kurumu Genel Özeği Üyelerinden*

Âzâ (uzuv anlamına) = Öрге = (Fr.) Organe

Örnek: *Âzâyî vücuttan her birinin bir vazifesi vardır — Beden örgelerinden her birinin bir işi vardır.*

Âzâd = Azat (Lehçet-ül-lûgat'ta ve Radlof lûgatinde türkçe olarak gösterilmiştir.) = (Fr.) Congé, libération

Azamet = Ululuk = (Fr.) Grandeur

Örnek: *Önümüzdeki meselenin azameti zâhirdir = Önümüzdeki sorunun ululuğu bellidir.*

Azametli = Ulu = (Fr.) Grandiose, Majestueux

Azamet = Çalım, kurum = (Fr.) Ostentation, orgueil

Azametfuruş = Çalım satan, kurum satan = (Fr.) Poseur

Örnek: *O, azametfuruşluktan bir türlü vaz geçemez = O, kurum satıcılıktan bir türlü vaz geçemez.*

Azametli = Kurumlu = (Fr.) Poseur

Azamet satmak = Çalım satmak, böbürlenmek

Âzamî = Çoğay, olanca, en büyük = (Fr.) Maximum

Örnek: *Âzâmi gayretini sarfetti = Olanca çalışmasını kullandı.*

Azap = Ezinç = (Fr.) Peine, tourment

Örnek: *Azab içinde geçen bir gece = Ezinc içinde geçen bir gece*

Âzâr = Azar (T. Kö.) = (Fr.) Gronderie, réprimande

Azimet ve avdet = Gidip gelme = (Fr.) Aller et retour

Örnek: *Ankara'dan İstanbula azimet ve avdet için yatak tuttum = Ankaradan İstanbula gidip gelme yatak tuttum.*

Aziz (eizze anlamına) = Eren = (Fr.) Saint

Örnek: *Hıristiyan crenlerinden (azizlerinden) her biri için bir yortu günü özgülenmiştir.*

Aziz, muazzez = Sevgili = (Fr.) Cher, chéri

Azletmek = Kaldırmak, yol vermek, işinden çıkarmak = (Fr.) Destituer, congédier

Azm = Dölen

Örnek: *Yunanistandaki son azı hareketi sırasında baştakiler büyük bir dölen ve soğukkanlılık (azm ve itidali dem) gösterdiler.*

Azmetmek = Dölenmek

Örnek: *Başarmağa dölenmek (azmetmek) yarı başarmak demektir.*

Azvetmek (Bak: atfetmek) = Üstüne atmak, yasamak

Azürde = İncinmiş = (Fr.) Froissé, blessé

B

- Bâd** = Yel
Bâdban = Yelken
Bade - = - den sonra = (Fr.) Après
Örnek: *Badelmevt = ölümden sonra*
Badehu = Sonra = (Fr.) Puis, et puis
Bâdi = Sebeb (T. Kö.)
Bâdire = Koran, zorgeçit (Bak: akabe)
Örnek: *Bu badireden de kurtulduk = Bu korandan da kurtulduk*
Bâdiye = Çöl = (Fr.) Désert
Bagal = Koltuk
Örnek: *Ziri bağalde = Koltuk altında*
Bağteten = Ansızın
Bâgi (Bak: Âsi) = Azıyan = (Fr.) Revolté, rebelle
Örnek: *Bâgiler derdest edilerek cezalarını gördüler = Azıyanlar yakalanarak cezalarını gördüler.*
Bâh (şehvet) = Kösne = (Fr.) Lascivité, érotisme
Baha = Paha
Baha = Güzellik
Bahar = Bahar (1) = (Fr.) Printemps
Bâhi = Kösnel = (Fr.) Erotique, pornographique
Örnek: *Bâhi eserler adâbı umumiyyeye muhaliftir = Kösnel izerler utsal törüye uymaz.*
Bahil = Cimri
Bâhir (Bak: ayan) = Açık, apaçık, belli, besbelli
Örnek: *Okuyup yazmanın taammümü terakkinin alâmeti bahiresidir = Okuyup yazmanın yapılması ilerlemenin apaçık beldeğidir.*
Bahis tutuşmak, bahse girişmek = Oçeşmek = (Fr.) Parier
Örnek: *At yarışlarında bahis tutuşanlar = At yarışlarında öçeşenler.*
Bahr = Deniz
Bahren = Denizden, deniz yoluyla

(1) (Burhanı Katı) bu sözü Çin'de bir putgedin ve Türkistan'da bir ateşgedin adı diye gösteriyor; kelime Türk kaynağından gelmedir.

- Bahrî** = Denizsel = (Fr.) Maritime
Örnek: *Bahrî vesaiti nakliye = Denizsel taşıt araçları.*
Bahrî muhit = Okan = (Fr.) Océan
Bahs = Ayıt = (Fr.) Propos, question
Bahs (tutuşulan bahis anlamına) = Öçeş
Bahsetmek = Ayıtmak = (Fr.) Parler, traiter
Örnek: *Son Kamutay seçimlerinden ayıtan gazeteler = Les Journaux qui parlent des nouvelles élections,*
Bahşetmek = Bağşetmek = (Fr.) Faire don
- bahş = Veren
Örnek: *Fayda veren = Faidebahş*
- bahşa = Veren
Örnek: *Sevinç veren = Meserretbahşâ*
Bahşış = Bağşış = (Fr.) Pourboire
Baht = Bahıt (T. Kö.)
Bahtiyar = Bahtiyar (Bahtı yar) = (Fr.) Heureux.
Bahusus = Hele, yalnız = (Fr.) Surtout, particulièrement
Örnek: *Bütün meselelerde, bahusus iktisat meselelerinde azamî itina lâzımdır = Bütün sorumlarda, hele ökonomi sorumlarında çoğay özen gerektir.*
Baid = Uzak, ırak
Bâis = Sebeb
Bâk = Korku
Baka = Kalım = (Fr.) Perpétuité
Bakayâ = Kalıntılar = (Fr.) Les restes, solde
Bâki (Bak: Lâyemut) = Kalız = (Fr.) Immortel
Bâki = Geri, geriye = (Fr.) Reste
Örnek: *1 — Bâkisi düruğu binihayet = Gerisi bir sürü yalan*
2 — Beşten üç çıkarsa bâki iki kalır = Beşten üç çıkarsa geriye iki kalır.
Bâki (Bükâ'dan) = Ağlıyan
Bâki kalmak = Artamak = (Fr.) Survivre
Örnek: *Gemi battıktan sonra artayanlar arasında buldular = Après le naufrage on l'a trouvé parmi les survivants.*

Bâkir = İşlenmemiş, el değmemiş, balta girmemiş = (Fr.) Vierge

Örnek: *İşlenmemiş toprak = Terrain non labouré (non cultivé).*

El değmemiş konu (mevzu) = Un sujet vierge.

Balta girmemiş orman = Forêt vierge.

Bâkire = Kız, kızıoğlankız = (Fr.) Vierge, pucelle

Bakiye = Artık, kalıntı = (Fr.) Solde, reste

Bâl = Gönül

Bâl = Kanad

Bâlâ = Yüce, üst, yukarı = (Fr.) Haut, au dessus

Örnek: *Yüce boy = Kaddi bâlâ = Haute taille.*

Başının üstünde dolaşan = Bâlâyî serinde dolaşan = Au dessus de sa tête.

Kâğıdın yukarısı (Bâlâsı) = Le haut du papier.

Bâlâpervaz = Şişken, yüksekten atan = (Fr.)

Fanfaron, présomptueux,

Örnek: *1 — O ne balâpervaz bir adamdır = O ne şişken bir adamdır.*

2 — Öyle balâpervazlara kulak asmamalı = Öyle yüksekten atanlara kulak asmamalı

Bâliğ (Reşid) = Ergin = (Fr.) Mûr

Bâliğ olmak = Ermek, erişmek, varmak = (Fr.)

Atteindre, mûrir

Örnek: *1 — Sinni yirmi beşe baliğ oldukça = Yaşı yirmibeşe erdikte.*

2 — Mesaiye başlıyalı beri geçen zaman iki aya baliğ oldu = Çalışmaya başlıyalı geçen zaman iki aya vardı.

Balin = Yastık

Bâliş = Yüz yastığı

Bam = Dam, çatı

Bâni = Kuran, kurucu, yapan = (Fr.) Bâtitseur
Örnek: *1 — Türkiye Cumhuriyetinin bânisi, Atatürktür = Türkiye cumurluğunu kuran Atatürktür*

2 — Süleymaniyenin bânisi Koca Sinandır Süleymaniyeyi yapan Koca Sinandır.

Banliyö = Yöre = (Fr.) Banlieue

Örnek: *İstanbulun banliyösü pek güzel köşklelerle müzeyyendir = İstanbulun yöresi pek güzel köşklelerle süslenmiştir.*

Bap = Kapı

Bap = Bölüm = (Fr.) Chapitre

Örnek: *Bu eserde dört bap vardır, her biri diğerinden mühimdir = Bu izerde dört bölüm vardır, her biri ötekenden önemlidir.*

Bap (Husus) = İş, yol, konu, sorum, şekil, yön, bakım, için, üzerine = (Fr.) Cas, affaire, manière sujet, propos

Örnek: *Bu bapta ne düşünüyorsunuz? = Bu işte (yönde, konuda, sorumda) ne düşünüyorsunuz? = Bunun için (üzerine, bu iş için) ne düşünüyorsunuz? = Qu'est-ce que vous pensez à ce sujet (à ce propos).*

2 — Size ne (hususta) yardım edebilirim? = Size ne yolda (ne şekilde, nasıl bir işte) yardım edebilirim? = De quelle manière puis-je vous être utile dans cette affaire

Bar = Yük

Örnek: *Bu bârı girana tahammül için = Bu ağır yüke dayanmak için..*

bâr = Yağdıran, saçan, serpen

Örnek: *Bolluk saçan = Feyzbâr*

Bârân = Yağmur

Bârid = Soğuk

Berd, bürüdet = Soğukluk

Örnek: *1 — Aramızda bürüdet hasıl oldu = Aramıza soğukluk girdi*

2 — Havadaki bürüdet tezayüt ediyor = Havanın soğukluğu artıyor.

Müberrid = Soğutmaç
 Örnek: *Kesilmiş koyunların etlerini müberrid-de muhafaza ederler = Kesilmiş koyunların etlerini soğutmaçta saklarlar..*

Tebrid etmek = Soğutmak

Bâridâne = Soğukça, soğuk
 Örnek: *Niçin bana böyle baridane muamelede bulunuyorsunuz? = Niçin bana böyle soğuk (soğukça) davranıyorsunuz?*

Bâriz, mütebâriz = Belirgin
 Örnek: *Bu işin böyle olduğu belirgindir (bârizdir).*

Tebarüz = Belirgi

Tebarüz ettirmek = Belirtmek

Tebarüz etmek = Belirmek

Bâs = Gönderme

Bâs (Basü badelmevt anlamına) = Dirilme = (Fr.) Résurrection

Basar = Göz, görme = (Fr.) Oeil, vue

Bâsıra = Gören = (Fr.) La vue
 Örnek: *Basıra havassı hamsenin en mühimlerinden biridir = Gören, beş duyunun en önemlilerinden biridir.*

Basiret = Öngörü = (Fr.) Prévoyance
 Örnek: *Basiret, devlet adamlarına çok lüzumludur = Öngörü devlet adamlarına çok gereklidir.*

Basiretkâr = Öngören, öngörülü
 Örnek: *Siyasî âlemde basiretkâr olmak lâzımdır = Siyasal acunda öngörür olmak gerektir.*

Basit (Sade anlamına) = Basit (T. Kö.) = (Fr.) Simple

Basit (Gayri mürekkebe anlamına) = Yalınç = (Fr.) Simple
 Örnek: *Basit ve mürekkebe cisimler = Yalınç ve katıncı cisimler.*

Başkumandan = Başbuğ = (Fr.) Cénéralissime
 Örnek: *Türk ordularının Başkumandanı, Atatürktür = Türk ordularının Başbuğu Atatürktür.*

Başkumandan = Başkomutan = (Fr.) Commandant en chef
 Örnek: *Şarktaki orduların Başkumandanı = Doğudaki orduların Başkomutanı.*

Kumandan = Komutan

Kumanda etmek = Komutmak

Bataet = Ağırılık, yavaşlık = (Fr.) Lenteur
 Örnek: *Bu iş bu kadar bataetle yürümez = Bu iş bu kadar yavaşlıkla (ağırlıkla) yürümez.*

Bataet göstermek = Yavaşlamak, ağırılık göstermek = (Fr.) Montrer de la lenteur
 Örnek: *İşlerinizde bataet göstermeyiniz = İşlerinizde yavaşlamayınız (ağırılık göstermeyiniz)*

Batî = Ağır, yavaş = (Fr.) Lent

Bâtıl = Çürük, boş = (Fr.) Faux, absurde, vide

İptal etmek = Çürütmek
 Örnek: *O adam, benim hakkımı iptal etti = O adam, benim hakkımı çürüttü.*
Bu arzuhalin pulunu iptal ediniz = Bu dilekçenin pulunu çürütünüz.

Bâtıl itikad = Boşinan = (Fr.) Fausse croyance
 Örnek: *Batıl itikadlara saplanıp kalanlara acımalıdır = Boşinanlara saplanıp kalanlara acımalıdır.*

Batın = Göbek, kuşak
 Örnek: *Dördüncü batında dedelerimiz birleşiyor = Dördüncü göbekte (kuşakta) dedelerimiz birleşiyor.*

Batın = Karın = (Fr.) Venter

Bâtın = İçyüz = (Fr.) Interne, intérieur
 Örnek: *İşin zahirine değil, bătınına bakmalı = İşin dış yüzüne değil, iç yüzüne bakmalı.*

Bâtını = Gizdem = (Fr.) Esotérique

Bâyi = Satan, satıcı = (Fr.) Vendeur, marchand
 Örnek: *Alanlarla satanlar anlaşılabilir = Les vendeurs et les acheteurs se sont entendus.*

Bazan = Arasına, arada, kimi vakit = (Fr.) Quelquefois (parfois)

Bazı = Kimi, birazı, bir takım, bir kısım = (Fr.) Quelque (s)

Bâzice = Oyuncak = (Fr.) Joujou, jouet
Bâzu = Pazı = (Fr.) Biceps, bras
Bâzubend = Pazıbağ = (Fr.) Amulette attaché au bras, brassard
Becâ = Yerinde
Nâbeca (Nâbemahal) = Yersiz
Becayış = Alması = (Fr.) Permutation
 Örnek: *İki memurun becaıışı tasvib edildi = İki işmenin alması onandı.*
Bed = kötü, çirkin
Bed'endiş = Kötülük düşüncen = (Fr.) Malveil-
 lant
Bedahet = Besbellilik = (Fr.) Evidence
 Örnek: *Bu bedahet muvacehesinde diyecek sö-
 züm kalmadı = Bu besbellilik önünde diyecek
 sözüm kalmadı .*
**Bedaheten (Bak: Bilbedaehe) = Tasarsız, hazırlan-
 madan**
Bedihi = Besbelli = (Fr.) Evident
Bedasil = Soysuz = (Fr.) De basse origine
Bedavet = Göçebelik = (Fr.) Vie de nomade
Bedbaht = Bahıtsız, kötübahıt = (Fr.) Mal-
 heureux
Bedbin = Karamsar = (Fr.) Pessimiste
 Örnek: *Bedbin olanlar, her şeyi karanlık görür-
 ler = Karamsar olanlar, her şeyi karanlık görür-
 ler.*
Bedbinî = Karamsarlık = (Fr.) Pessimisme
 Örnek: *Hiç bir işte bedbiniye düşmemelidir =
 Hiç bir işte karamsarlığa düşmemelidir.*
Beddua = İlenç = (Fr.), Malédiction, Anathème
 Örnek: *Ana baba bedduası almaktan içtinap et-
 meli = Ana baba ilencine uğramaktan korun-
 malı .*
Bedel = Karşılık = (Fr.) Contrevaieur
 Örnek: *Senin verdiğin ata karşılık (bedel) sana
 bir kılıç veriyorum.*
Bedel (Esman anlamına) = Tutar
Mübadil = Değişmen

Mübadele = Değiş
 Örnek: *Mübadele, beynelmilel iktisadî rabıta-
 ların başlıcalarından biridir = Değiş, arsiulusal
 (1) ekonomik bağların başlıcalarından biri-
 dir.*
Tebdil etmek = Değiştirmek
Tebeddül etmek = Değişmek
Tebeddül = Değişme
Tebdil = Değiştirme
Mütebeddil = Değişken
 Örnek: *Bugün hava mütebeddil = Bugün hava
 değişken.*
Tebadül = Değişki
 Örnek: *(B) ile (P) harfleri arasında her vakit
 değişki olabilir.*
Bedel olarak Yerine = (Fr.) A la place de, en
 remplacement de
Beden = Beden (T. Kö.) = (Fr.) Gorps
Bedenî = Bedensel = (Fr.) Corporel
 Örnek: *Bedenî itinalarla kendini korumak yal-
 nız kendi nefesine değil, bütün yurda faydalı bir
 iştir = Bedensel özenlerle kendini korumak,
 yalnız kendi özüne değil, bütün yurda faydalı
 bir iştir.*
Bed'etmek = Başlamak
Bedi = Başlama
Bedevî = Göçer, göçebe = (Fr.) Nomade
Bedhah = Kötücül = (Fr.) Malveillant
 Örnek: *Bedhah olan insanın akıbeti iyi olmaz
 = Kötücül olan insanın sonu iyi olmaz*
Bedhahlık = Kötücüllük = (Fr.) Malveillance.
 Örnek: *Bedhahlık eden, kendine eder = Kötü-
 cüllük eden, kendine eder.*
Bedhu = Huysuz, kötühuy
Bedia = Bediz = (Fr.) Merveille
 Örnek: *1 — Buz deryaları üzerinde tabiatın
 birçok bedialarına tesadüf olunur = Buz de-*

*(1) — Fransızca "inter., önekinin dilimizde kar-
 şılığı olan bu "arsı., öneki hakkında da ayrıca
 yazılacaktır.*

nizleri üzerinde türemiş birçok bedizlerine rasgelinir.

2 — Bu çalınan parça, bir bediadır = Bu çalınan parça bir bedizdir.

Bedr = 1 — **Bedir** (T. Kö.), (2)

2 — **Dolunay** = (Fr.) Pleine lune

Bedreka = **Kılavuz** = (Fr.) Guide

Bedzeban **Kötüdil**

Begayet = **Pekçok**

Örnek: *Düşman karşısında pek çok korkuya düşen = Muvacehei âdâda begayet duçarî havf olan*

Behadır = **Bahadır** (3)

Behane = **Bahane** (4) = (Fr.) Prétexte

Behemehal, beherhal = **Her halde** = (Fr.) En tout cas

Beher = **Her bir, her**

Behimiyet = **Hayvanlık** = (Fr.) Bestialité

Behre = **Pay, üleş**

Örnek: 1 — *Onun lisaniyat ilminden hiç behresi yok = Onun dil biliminden hiç üleşi yok.*

2 — *İyiliklerinizden biz de behremend olalım = İyiliklerinizden biz de pay alalım .*

Beht = **Şaşkınlık** = (Fr.) Etonnement

Behte uğramak, mephut olmak = **Şaşakalmak**

Beis = **Zarar** (T. Kö.)

Örnek: *Bu işi yapmanızda hiç bir zarar (beis) görmüyorum.*

Bekâr = **Ergen** = (Fr.) Célibataire

Belâ = **Belâ** (T. Kö.)

(2) "Çehre,, anlamına olan "bet (bed),, ile, "gibi,, anlamını da veren «ir (ar, er, ır, ur, ür) » sonekinden yapılma bir türk kelimesidir. Bu kelimenin ayrıca (Radlof. IV.) de "bedir, şekli de vardır ki mecaz olarak "ziynet, tezyinat,, anlamına gelir.

(3) — *Kelimenin Türkçe eski şekli aynıyle (Bağatır) dır.*

(4) *Kelimenin Türkçe eski şekli aynıyle (Bagana) dır.*

Belâgat = **Uzduillik** = (Fr.) Eloquence

Örnek: *Bu hatip belâgatiyle hepimizi teshir etti = Bu aykaç uzduillığıyle hepimizi büyüledi.*

Belîğ = **Uzduil** = (Fr.) Eloquent

Örnek: *Onun kadar belîğ adam pek az bulunur = Onun kadar uzduil adam pek az bulunur.*

Belâhet = **Aptallık, alıkkık** = (Fr.) Idiotie

Belde (Medine anlamına) = **Site** (T. Kö.) = (Fr.) Cité

Belde (Şehir anlamına) = **Şehir** (Şar'dan) = (Fr.) Ville

Bel'etmek = **Yutmak** = (Fr.) Engloutir

Bül'um = **Yutak**

Benam = **Ünlü**

Örnek: *Yiğitliğiyle ünlü = Şecaatiyle benam.*

Bend = **Bağ** = (Fr.) Lien

Bend (Su bendi anlamına) = **Büget**

Bende = **Kul, köle** = (Fr.) Esclave

Bender = **İşlek iskele** = (Fr.) Ville maritime, port de commerce

Beni = **Oğullar** = (Fr.) Fils, enfans

Örnek: *Beni İsrail = İsrail oğulları*

Ber = **Üzre, gibi**

Berveçhi ati, berveçhi zir = **Aşağıda** (Bak: atiyen)

- **ber** = **Göğüs**

Örnek: *Semenber = Ak göğüslü*

- **ber** = **Alan, götürən, getiren**

Örnek: *Dilber Gönül alan, — Peyamber = Haber getiren.*

Beraber = **Beraber** (T. Kö.)

Beraet = **Berilik, aklık** = (Fr.) Acquittement

Örnek: *Onun beraetine bütün onu bilenler şahittir = Onun beriliğine bütün onu bilenler tanıktır..*

Beraet = **Berilenme, aklanma**

Beraet etmek, = Berilenmek, aklanmak = (Fr.)

Être acquitté

Örnek: *Beraet etmesindeu çok sevindim = Aklanmasından çok sevindim.*

Beraeti zimmet mazbatası (5) = Berilik keadı, ak-
lama keadı

Beraet (Masumiyet anlamına) = Arılık = (Fr.)
Innocence

Berakis = Tersine = (Fr.) A l'envers, par contre
Örnek: *Meseleyi berakis edelim = Sorumu
tersine çevirelim.*

Berat = Berat (T. Kö.) (Fr.) Brevet

Beray = İçin

Örnek: *Oraya iş için gitti = Oraya berayi
maslahat gitti.*

Bereket = Bereket (T. Kö.)

Berf = Kar = (Fr.) Neige

Bergüzar = Andaç = (Fr.) Souvenir

Örnek: *Şu el yazınız, müsaade ederseniz, bende
bergüzarınız kalsın = Şu el yazınız, izin ve-
rirseniz, bende andacınız kalsın.*

Bergüzide = Seçkin = (Fr.) Select

Örnek: *Asarı bergüzidesiyle şöhretşiar olan =
Seçkin izleriyle ün alan*

Berhava etmek = Uçurmak = (Fr.) Faire sauter

Örnek: *Ufak bir dinamit koca bir kaleyi uçur-
du (berhava etti).*

*Un peu de dynamite suffit à faire sauter une
grande forteresse.*

Berhava olmak = Uçmak, boşa gitmek = (Fr.)

Sauter

Beri (Münezzeh anlamına) = Arı, beri (T. Kö.)

= (Fr.) Exempt, affranchi

Örnek: *Kâfeyi mesaviden beridir = Her türlü
fenalıktan beridir.*

Beriyüzzimme (Beraet kazanmış) = Berilenmiş,

aklanmış = (Fr.) Acquitté

Berid = Ulak = (Fr.) Messenger, Courier

(5) Türkçe temiz anlamına gelen (arı) sözü
Arapça (âri) nin kökü olduğu gibi Türkçe (Be-
ri) sözü de Arapça (Beraet) ten gelen (Beri) -
nin karşılığı ve köküdür. Eskiden halk arasın-
da "Aman, şu dertten beri olayım da ne olur
sa olsun," gibi sözler yaygındı.

Berin = Yüksek

Beriye = Çöl = (Fr.) Désert

Berk = Şimşek = (Fr.) Eclair

Berk = Yaprak = (Fr.) Fauille

Berkarar olmak = - de durmak = (Fr.) Se main-
tenir

Örnek: *Düşüncesinde duruyor = Fikrinde ber-
karardır.*

Berna = Genç

Berr, Berrî = Kara

Berrak = Duru = (Fr.) Limpide

Örnek: *Berrak bir sema altında meşcerede
keştüğüzar etmek = Duru bir gök altında a-
ğaçlıklarda gezip dolaşmak.*

Berren = Karadan = (Fr.) Par terre

Örnek: *Oraya askeri bahren göndermekten ise
berren göndermek daha kolay olur = Oraya as-
keri denizden göndermekten ise karadan gön-
ermek daha kolay olur.*

Bertaraf = Bir yana = (Fr.) à part

Örnek: *Şaka bir yana = Lâtime bertaraf*

Bertaraf etmek = Ortadan kaldırmak = (Fr.)

Ecarter

Örnek: *Her türlü mevani bertaraf ederek mak-
sada doğru yürüyelim = Her türlü engelleri
ortadan kaldırarak vargıya doğru yürüyelim.*

Berter = Daha yüksek

Berzah = Kıstak = (Fr.) Isthme

Örnek: *Bu berzahı nasıl çıkacağız, bakalım?
= Bu kıstaktan nasıl çıkacağız bakalım?*

Bes = Elverir, yeter

Besalet = (Bak: Şecaat) = Yiğitlik, yararlık

Örnek: *1 — Muharebede her bir nefer büyük
bir besalet gösterdi = Savaşta her bir er büyük
bir yararlık gösterdi.*

*2 — O mülâzim, besaletiyle büyük bir nam al-
mıştır = O teğmen yiğitliğiyle büyük bir ün
almıştır.*

- beste = Bağlı

Örnek: *Dilbeste = Gönlü bağlı*

Beste = Hava, ezgi, müzik, düzem = (Fr.) Air, musique, composition

Örnekler: 1 — *Köy türkülerinin besteleri pek sevimlidir* = *Köy türkülerinin havaları pek sevimlidir..*

2 — *Sözlerini bir besteye uydurarak dudakları arasından mırıldanıyor* = *Sözlerini bir ezgiye uydurarak dudakları arasından mırıldanıyor.*

3 — *Bu operanın bestesi pek üstadane* = *Bu operanın müziği pek ustaca.*

4 — *Yazmak başka, beste uydurmak başkadır* = *Yazmak başka, düzem uydurmak başkadır.*

Bestekâr = **Düzemen** = (Fr.) Compositeur
Örnek: *Beynelmilel büyük bestekârlar* = *Arsıulusal büyük düzemenler.*

Beşaret **Müjde** = (Fr.) Bonne nouvelle
Beşâset = **Güleryüz, güleryüzlülük** = (Fr.) Gaité enjouement

Örnek: *Bizi büyük bir beşâsetle istikbal etti* = *Bizi büyük bir güleryüzle karşıladı.*
Beşâset insanın iç rahatlığından gelir = *Güleryüzlülük insanın iç rahatlığından gelir.*

Beşuş = **Güleryüzlü** = (Fr.) Gai, joyeux, souriant
Örnek: *O, beşuş bir adamdır* = *O, güleryüzlü bir adamdır.*

Beşeri = **İnsel** = (Fr.) Humain
Örnek: *Beşeri duygulardan kendini kurtarmak pek müşküldür* = *İnsel duygulardan kendini kurtarmak pek güçtür*

Beşeriyet = **İnsellik, insanlık** (T. Kö.) = (Fr.) Humanité
Örnek: 1 — *Beşeriyetin terakkisi uğruna çalışanlar* = *İnsanlığın ilerlemesi uğruna çalışanlar.*
2 — *Ne yapalım, beşeriyet hali, o da öyle anlamış* = *Ne yapalım, insellik hali, o da öyle anlamış.*

Beyaban = **Çöl, yaban**
Beyanat = **Diyeve** = (Fr.) Déclaration
Örnek: *Dışişleri Bakanı gazetemize dünkü dilevleri arasında...*

Beyan etmek = **Söylemek, demek**
Örnek: *Derim ki (söylerim ki)* = *Beyan ederim ki.*

Tebliğ etmek (İlâm etmek) = **Bildirmek, bildirmek**

İlân = **Bilit**
Örnek: *Gazeteye bir ilân verdim* = *Gazeteye bir bilit verdim.*

Tebliğ = **Bilgirit**
İlân etmek = **Bililmek**
Örnek: *Cümleye malûm olmak üzere ilân ediyoruz* = *Herkesin bilmesi için bilitiyoruz.*

Beyanname = **Bildirig** = (Fr.) Communiqué
Örnek: *Türk Dili Tetkik Cemiyetinin Kılavuzu çıkarırken gazetelere verdiği beyannameye göre* = *Türk Dili Araştırma Kurumunun Kılavuzu çıkarırken gazetelere verdiği bildirige göre.*

Beyi = **Satma, satım** = (Fr.) Vente
Beyi ve fûruht = **Satış** = (Fr.) Vente
Beyi ve şira = **Alım satım** = (Fr.) Vente et achat

Beyn = **Ara** = (Fr.) Entre
Örnek: *Aramızda* = *Beynimizde* = *Entre nous*
Beyne = **Arsı** = (Fr.) İnter -
Örnek: *Arsıulusal* = *Beynelmilel* = *International.*
Arsıbalkanik = *İnterbalcanique*

Beyt = **Ev**
(Şiirdeki "beyt,, in krasılığı terim koluna bırakılmıştır).

Beytutet = **Geceleme**
Örnek: *Bütün oteller dolu olduğundan, bir arkadaşın evinde beytutet ettim* = *Bütün oteller dolu olduğundan, bir arkadaşın evinde geceledim.*

Beyyine = **Kanıt** = (Fr.) Preuve
Örnek: *Bu evin kenisine aid olduğunu beyyinat ile ortaya çıkardı* = *Bu evin kendisinin olduğunu kanıtlarla ortaya çıkardı.*

Beyzî = Söbû = (Fr.) Oval

Örnek: *Beyzî yüzünde beliren tatlı bir tebesüm = Söbû yüzünde beliren tatlı bir gülümseme.*

Bezletmek = Bøl bol vermek = (Fr.) Prodiguer

Örnek: *Varını yoğunu bol bol verir (bezleder) = Il prodigue toute sa fortune.*

Bezm = Dernek

Bezzaz = Bezci

Bi- = - sız

Bîârâm (6) = Durup dinlenmiyen = (Fr.) Sans repos

Biarü hayâ = Arsız, sıyrık = (Fr.) Ehonté

Örnek: *Bunu yapabilmek için ne kadar bîârü haya olmalı = Bunu yapabilmek için ne kadar sıyrık, ne kadar arsız olmalı.*

Bîçare = Çaresiz, zavallı = (Fr.) Pauvre

Örnek: 1 — *Buralarda pek bîçare kaldım = Buralarda pek çaresiz kaldım.*

2 — *Bîçareye acımamak mümkün değil = Zavallıya acımamak elden gelmiyor.*

Bidar = Uyanık = (Fr.) Eveillé

Bid'at = Türeç = (Fr.) Innovation

Örnek: *Dinler her yeniliği bid'at diye ortadan kaldırmak ister, fakat terakkinin alâmeti gene o bid'atlardır = Dinler her yeniliği türeç diye ortadan kaldırmak ister, ancak ilerlemenin beldeği gene o türeçlerdir.*

Bidayet = Başlangıç, başlama = (Fr.) Commencement

Örnek: *İşin daha bidayetinde bu müşkilâtı söylemiştim = İşin daha başlangıcında bu güçlükleri söylemiştim.*

Bidayeten = Başlangıçta, başta, ilkin = (Fr.) Au commencement

Bieyyihalin = Herhalde = (Fr.) Dans tous les cas, de toute façon

Bigâh = Vakitsiz

Örnek: *Gâhubigâh = Vakitli vakitsiz.*

(6) *Türkçemizde artık kullanılmıyan (ârâm) sözünün aslı (ara + m) dir.*

Bigâne = Yabancı, yad = (Fr.) Etranger, indif férent

Örnek: 1 — *Niçin bize bu kadar bigâne davranıyorsunuz? = Niçin bize bu kadar yabancı davranıyorsunuz.*

2 — *Bigâneler arasında kaldım = Yadlar arasında kaldım.*

Bigayrihakkin = Haksız yere, haksızlıkla = (Fr.) Injustement

Bigayrikastin = İrdesizce, istemiyerek = (Fr.) Involontairement, sans aucune intention

Bihünah = Suçsuz = (Fr.) Innocent

Bihaddü pâyân = Uçsuz buçsuz, uçsuz bucaksız tükenmez = (Fr.) Sans terme ni limite

Örnek: *Önümüzdeki deryanın bihaddü payan uzaklıkları = Önümüzdeki denizin uçsuz buçsuz uzaklıkları.*

Bihakkin = Hakkiyle = (Fr.) Justement

Bihengâm = Vakitsiz = (Fr.) Intempestif

Bihîn = Eneyi (En eyi) = (Fr.) Le meilleur

Bihude = Boş, faydasız = (Fr.) Inutile, superflu

Bihuş = Sersemlemiş, baygın

Bihuzur = Rahatsız (T. Kö.), tedirgin = (Fr.) Sans repos, gêné

Bihüner = Hünersiz (T. Kö.) = (Fr.) Sans habileté, sans talent

Bihzat = Doğuşlu = (Fr.) Bien né

Bikarar = Kararsız, kalımsız, rahatsız (Fr.) Indécis, instable, agité

Bikeran = Sonsuz, sınırsız = (Fr.) Illimité sans borne ni limite

Bikes = Kimsesiz = (Fr.) Seul au monde, sans famille

Bikir (Bekâret) = Kızlık = (Fr.) Virginité

Bilâ = - sız, sızın

Örnek: *Düşünmeksizin = Bilâteemmül Parasız çalıştı = Bilâücret çalıştı*

Bilâfasıla = Arasız, artsız arasız

Örnek: *Günde bilâfasıla on saat çalışarak = Günde arasız on saat çalışarak.*

Bilâhare = Sonra, sonradan = (Fr.) Après, ultérieurement, plus tard

Bilâistisna = Ayrasız (Bak: fark)
Bilâkis = Tamtersi = (Fr.) Au contraire
 Örnek: *Ben sana bu işte düşmanlık etmedim, tamtersi (bilâkis) dostluk ettim.*

Bilâvasıta = Araçsız, doğrudan doğruya = (Fr.) Directement
 Örnek: 1 — *Kendisiyle bilâvasıta görüşmek daha iyi olur = Kendisiyle doğrudan doğruya görüşmek daha iyi olur.*
 2 — *Bilâvasıta vergiler = Araçsız vergiler.*

Bilvasıta = Araçlı, araçla = (Fr.) Indirectement, avec intermédiaire
 Örnek: 1 — *Halimi kendilerine bilvasıta bildirdim = Halimi kendilerine araçla bildirdim.*
 2 — *Bilvasıta tekâlif = Araçlı vergiler.*

Bilbedahe (irticalen) = Tasarsız, hazırlanmadan = (Fr.) En improvisant
 Örnek: *Bu yazıyı bilbedahe yazdım = Bu yazıyı hazırlanmadan (tasarsız) yazdım.*

Eilcümle = Bütün = (Fr.) Tout, toute, tous toutes toutes

Bilfarz = Totalım ki, diyelim ki (Bak: faraza)

Bilihtiyar = Dileğiyle, isteğiyle
 Örnek: *Bütün bu müşkülâta bilihtiyar göğüs gerdi = Bütün bu güçlüklerle dileğiyle (isteği ile) göğüs gerdi.*

Bililtizam (Bak: ankastin) = Bile bile, bile istiyeye
 Örnek: *Bunu bililtizam, yaptınız, zaunederim = Bunu bile bile yaptınız sanırım.*

Biliştirak = Ortaklaşa = (Fr.) Par association
 Örnek: *Bu işi biliştirak yapalım = Bu işi ortaklaşa yapalım.*

Bilittifak (Müttefikân, müttehiden) = Oybirliğiyle = (Fr.) A l'unanimité
 Örnek: *Aklığına (beraetine) oybirliğiyle karar verildi.*

Bilittifak, (Müttefikân, müttehiden) = Elbirliğiyle
 Örnek: *Bu işte elbirliğiyle hareket edelim.*

Bilküllîye = Büsbütün, bütün bütüne = (Fr.) Entièrement

Bilmünasebe = Sırası düşünce, sırası gelince, sırasında, sıra düşürerek, sırasını bularak, sırasını getirerek = (Fr.) A propos, à l'occasion de
 Örnek: 1 — *Her ne kadar bu mesele ileride ayrıca anlatılacaksa da burada bilmünasebe şurasını söyleyelim ki... = Her ne kadar bu sorum ileride ayrıca anlatılacaksa da, budada sırası düşüğünden (geldiğinden) şurasını söyleyelim ki..*
 2 — *Bilmünasebe düşündüklerimi kendisine anlattım = Sırasını getirerek (düşürerek, bularak) düşündüklerimi kendisine anlattım.*
 3 — *Bunu bilmünasebe kendisine söylemeniz = Bunu sırası düşünce (gelince) kendisine söylemeniz.*

Bilmüşahede = Görerek = (Fr.) Par voie d'observation

Bilmüvacehe = Yüzyüze, yüzleştirerek = (Fr.) En confrontant, par voie de confrontation, mettant face à face
 Örnek: 1 — *Şahitleri bilmüvacehe dinledikten sonra = Tanıkların yüzleştirerek dinledikten sonra.*
 2 — *Düşündüklerimi bilmüvacehe kendisine söyledim. = Düşündüklerimi yüz yüze kendisine söyledim.*

Bîm = Korku

Bîmağz = Beyinsiz = (Fr.) İnintelligent, imbécile

Bîmânâ = Yavan, anlamsız = (Fr.) İnsignifiant, stupide
 Örnek: 1 — *Bu bîmana sözleri bırak = Bu yavan sözleri bırak*
 2 — *Bu dediğinizi bîmana buluyorum = Bu dediğinizi anlamsız buluyorum.*

Bîmar = Hasta

Bîmecal (Bak: Bitap) = Bitkin

Bîmuhabâ (Bak: Bîperva) = Çekinmez

- bin = Gören
 Örnek: *Doğruyu gören = Hakikatbin*

Bina = Kurag, yapı = (Fr.) Batisse, batiment
 Örnek: 1 — *Ankaranın binaları, Anadolu'da yeni başlayan mamuriyetin alâmetidir.* = *Ankaranın kurağları, Anadolu'da yeni başlayan bayındırlığın beldeğidir.*
 2 — *Bu bina ne kadar zamanda biter?* = *Bu yapı ne kadar zamanda biter?*

Binaberin, binaenaleyh = Bundan ötürü, Bundan dolayı, bunun üzerine = (Fr.) Par conséquent
 - binaen = den ötürü, - den dolay, için = (Fr.)
 A cause de
 Örnek: *İşi başına gelmemesinden ötürü (dolayı) = Vazifesine ademi devamına binaen.*
Hatır için = Hatıra binaen

Bint = Kız = (Fr.) Fille

Bipayan = Tükenmez, sonsuz

Biperva = Çekinmez

Birader = Erkek kardeş, kardeş

Biraderane = Kardeşçe

Birinci Ferik = Orgeneral = (Fr.) Générál

Birsan = Varsanı = (Fr.) Hallucination
 Örnek: *Âsabrı o kadar sarsılmış ki gecesı gündüzü birsamılar içinde geçiyor* = *Sinirleri o kadar sarsılmış ki gecesı gündüzü varsanılar içinde geçiyor.*

Birun = Dış, dışarı

Bisat = Yaygı

Bitap = Bitkin

Bittasmim = Kurarak
 Örnek: *Bu işi bittasmim yaptığınız anlaşılıyor* = *Bu işi kurarak yaptığınız anlaşılıyor.*

Bive = Dul

Bivaye = Sığınaksız

Bizâr = Bezgin

Bizatihi = Kendiliğinden

Bizatihi müteharrik = Kendi işler

Bizzarure = İster istemez

Bizzat, binnefis = Kendi, kendisi

Buğz (Bak: Adâvet) = Hınc
 Örnek: *Bana karşı beslediği buğzun derecesi bu hareketinden anlaşılıyor* = *Bana karşı beslediği hıncın derecesi bu hareketinden anlaşılıyor.*

Buhar = Buğar = (Fr.) Vapeur

Buhl = Cimrilik

Buhran = Buhran (T. Kö.) = (Fr.) Crise

Buhur = Tütsü

Buhurdan = Tütsülük

Bum = Baykuş

Burç = Burç (T. Kö)

Burhan (Delil) = Kanıt = (Fr.) Preuve
 Örnek: *Önümüzdeki işlerin de başa çıkadılacağına en iyi burhan, şimdiye kadar başarılan işlerin büyüklüğüdür* = *Önümüzdeki işlerin başa çıkarılacağına en iyi kanıt, şimdiye kadar başarılan işlerin büyüklüğüdür.*

Buse = Öpüş = (Fr.) Baiser

Butlan = Boşluk, çürüklük

Buud = İram = (Fr.) Dimension

Buy = Koku

Bühtan (İftira) = Karaç
 Örnek: *O, herkese her zaman bühtanda bulunur* = *O, herkese her zaman karaçta bulunur.*

Bükâ = Ağlama

Bülent = Yüksek

Bülûğ = Erginlik = (Fr.) Puberté

Bünye = Yapı = (Fr.) Constitution
 Örnek: *İri yapılı bir adam* = *Un homme de grande constitution.*
Sağlam yapılı bir adam = *Un homme de forte constitution.*
Çürük yapılı bir adam = *Un homme de faible constitution.*

Bürehne = Çıplak, yalın = (Fr.) Nu

Bürkân = Yanardağ, volkan (T. Kö.)

Bürkâni = Vulkanik

Büruz = Ortaya çıkma, belirme

Büt (Sanem) = Put

Büzürk = Büyük, ulu

C

Câ = Yer

Örnek: *Burasını çayı istirahat ittihaz ettim = Burasını dinlenme yeri edindim.*

Câbecâ = Yeryer

Örnek: *Cabeca ağaçlarla süslenmiş olan bahçede = Yer yer ağaçlarla süslenmiş olan bahçede*

Cadde = Cadde (T. Kö.)

Câh = Orun

Cahil = Bilmez, bilimsiz, acamı, toy

Örnek: *1 — O adam, cahilin biridir = O adam, bilimsizin biridir*

2 — Cahillik yüzünden bu hataya düştüm = Acamılık (toyluk) yüzünden bu hataya düştüm.

3 — Cahil ise cahilliğini tanınsın = Bilmez ise bilmezliğini tanınsın.

Cehl, cehalet = Bilmezlik, bilimsizlik

Örnek: *Cehalet yüzünden insanın elinden neler çıkar = Bilmezlik yüzünden insanın elinden neler çıkar.*

Câhilâne = Bilimsizce

Tecahül etmek = Bilmezlikten gelmek, bilmezlenmek, bilmez görünmek

Örnek: *Pek iyi bildiğiniz bu işte neden tecahül ediyorsunuz = Pek iyi bildiğiniz bu işte neden bilmezlikten geliyorsunuz (bilmez gödünüyorsunuz, bilmezleniyorsunuz)*

Mütecahilâne = Bilmezlikten gelerek, bilmezlenerek, bilmez görünmek

Meçhul = 1 — Bilinmedik = (Fr.) Inconnu

Örnek: *Bu işin bilinmedik (meçhul) tarafı kal madı = Il ne reste aucun côté inconnu dans cette affaire*

Bilinmedik (meçhul) bir adam önümüze çıktı = Un homme inconnu apparut devant nous.

2 — Bilinmez, bellisiz = (Fr.) Inconnu, incertain

Örnek: *Âkıbeti meçhul bir işe girdi = Sonu bilinmez bir işe girdi = Il s'est engagé dans une affaire dont la fin est inconnue (incertaine)*

3 — Tanınmamış = (Fr.) Inconnu, ignoré

Örnek: *Avukatlıktaki ünü bizce tanınmamış değildir = Sa réputation d'avocat n'est pas ignorée (inconnue) de nous.*

Meçhuliyet = 1 — Bellisizlik, karanlık = (Fr.)

L'inconnu, l'obscurité

Örnek: *Bellisizlik (meçhuliyet) içindeyim = Je reste dans l'inconnu*

Dört yanım karanlıktır (karanlıklar içindeyim) = Je suis entouré d'obscurité

İnsanlığın ilk çağları bellisizlik (meçhuliyet) içindedir = Les premiers âges de l'humanité restent dans l'obscurité

2 — Tanınmazlık = (Fr.) Etre ignoré, être inconnu

Örnek: *Tanınmazlık içinde öldü gitti = Il est mort ignoré de tout le monde*

Malûm meçhul = 1 — Bilinen bilinmiyen = (Fr.) connu inconnu

Örnek: *Bilinen bilinmiyen birçok kimseler = Des gens connus et inconnus.*

2 — (Terim olarak) belgin yadbelgin = (Fr.) Le connu, l'inconnu

Meşhur = 1 — Ünlü = (Fr.) Célèbre, célébrité

Örnek: *Bay ... ünlü bir yazardır = M ... est un écrivain célèbre*

Edison dünyanın ünlü adamlarından biridir = Edison est une des célébrités mondiales.

2 — (Mahut anlamına) Herkesçe bilinen, hep bildiğimiz, hani şu bildiğimiz = (Fr.) Fameux

Örnek: *Nasrettin Hoca'nın herkesçe bilinen (Hep bildiğimiz, hani şu bildiğimiz) anlatığı = La fameuse anecdote de Nasreddin Hodja.*

3 — (Maruf anlamına) = (Fr.) Tonnu, bien connu

Örnek: *O, tanınmış bir mühendistir = Il est un ingénieur connu (bien connu)*

Şöhret = 1 — Ün = (Fr.) Renommée, célébrité

Örnek: *Süel ün = Askeri şöhret = Renommée militaire*

Büyük bir ün (şöhret) kazandı = Il a gagné une grande célébrité

2 — **Tanınmışlık** = (Fr.) Réputation, renom
 Örnek: *Bu adamın köyünde tanınmışlığı eyi değildir = Il ne jouit pas d'une bonne réputation dans son village.*

3 — **Soyadı**
Suişöhret = **Kötü tanınma, kötü tanınmışlık** = (Fr.) Mauvaise réputation
Hüsnü şöhret = **İyi tanınma, iyi tanınmışlık** = (Fr.) Bonne réputation
Şöhreti kâzibe = **Yalancı ün** = (Fr.) Fausse réputation
İştihar etmek = **Tanınmak, ünalmak, ünsalmak** = Etre connu, gagner de la réputation
 Örnek: *1 — O zat, güzel yazı yazmakla iştihar etmiştir = O adam, güzel yazı yazmakla unalmıştır (ünsalmıştır).*

Cahîm (cehennem) = **Tamu** = (Fr.) Enfer
Cahimî = **Tamusal** = (Fr.) Infernal
Caiz = **Olur, olabilir**
 Örnek: *Yapılır şeyler, yapılabilir şeyler = Yapılması caiz olan şeyler.*

Câlî = **Yapmacık, yapmacıklı** = (Fr.) Feint, simulé
 Örnek: *Böyle calî hareketlerden vaz geçiniz = Böyle yapmacıklı hareketlerden (yapmacıklardan) vaz geçiniz.*

Câliyet = **yapmacık**
Câlip = **çeken, çekici**
 Örnek: *Calibi nazar bid hareket = Gözü çeken (çekici) bir hareket.*

Câm = **Bardak, kadeh** (T.)
Câme = **Giyenek, geysi**
 Örnek: *Tebdili came ile = Giyeneğini (geysini) değiştirerek.*

Câmi (cemedan anlamına) = **Topliyan, kapsayan**
 Örnek: *1 — Camii mehasin bir adamdır = İyilikleri kendinde toplayan bir adamdır.*
2 — Bu eser, o mesele üzerindeki bütün malûmatı camidir = Bu izer, o sorum üzerindeki bütün bilgileri kapsamaktadır.

Câmit = **Donmuş, cansız** = (Fr.) Inanimé

Can = **Can** (T.)

Canhıraş = **Gönül koparan** (Bak: dilhıraş)

Canan = **Sevgili**

Câni = **Kıyan** = (Fr.) Criminel

Örnek: *Caniler, beşeriyetin karhaları sayılsa becadır = Kıyanlar, insanlığın çıbanları sayılsa yeridir.*

Cinayet = **Kıya** = (Fr.) Crime

Örnek: *Bu öyle rasgele bir suç değil, adeta bir cinayettir = Bu, öyle rasgele bir suç değil, ba-yağı bir kıyadır.*

Cinaî = **Kıyal**

Örnek: *Cinaî bir harekette bulundunuz = Kıyal bir harekette bulundunuz.*

Cânip = **Yan, taraf** (T. Kö.)

Cânipdar = **Yancı**

Örnek: *Ordunun canipdarı olan Liva = Ordunun yancısı olan tuğay*

Car = **Bürgü, pürgü, çarşaf**

Câri = **Akar, yürüyen, yürür, geçer** = (Fr.)

Courant

Örnek: *Akar sular = Miyahî câriye = Eaux courantes*

Yürüyen işler = Umuru câriye = Affaires courantes.

Yürür (geçer) kural = kaidei câriye = règles courantes

Kanunun hükümleri bu işte de caridir = Kanunun hükümleri bu işte de yürür (geçer.)

Mahi cari = bu ay.

Cereyan = **Akım, yürüm, akıntı, gidiş, hareket** = (Fr.) Courant, marche

Örnek: *Ökonomi akımları = İktisat cereyanları = Courants économiques*

İşlerin gidişini (cereyanını) beğenmiyorum = La marche des affaires ne me plaît pas

Gazetelerde bu oya karşı bir hareket var = Dans les journaux il y a un courant contre cette opinion

Cereyan etmek = Akmak, geçmek, geçmekte olmak

Örnek: *Cereyan eden (etmekte olan) müzakere-ler = Aramızda geçen (geçmekte olan) söyleşmeler*

Cârih = Yaralıyan = (Fr.) Blesseur

Cerhetmek = Yaralamak = (Fr.) Blesses

Ceriha = Yara = (Fr.) Blessure

Mecruh = Yaralı, yaralanmış = (Fr.) Blessé

Câsus = Çasıt

Câsusluk = Çasıtlık = (Fr.) Espionnage

Câsusluk etmek = Çasıtlamak = (Fr.) Espionner

Cavid = Bengi

Câvidanî = Bengil

Örnek: *Millete nafi işler görenler tarihte cavidanî bir nam ihraz etmiş olurlar = Ulusa faydalı işler görenler tarihte bengil bir ad kazanmış olurlar.*

Câygir = Tutan, yerleşen

Câzibe = Sevim, sevimlilik, alım alımlılık, gözenlik = (Fr.) Sympathie, charme

Câzibe kuvveti = Çekim = (Fr.) Force d'attraction

Câzibeli, cazip = Sevimli, alımlı, gözen = (Fr.) Sympathique, charmant, attarayant

Örnek: *Ne cazip bir yüzü var = Ne gözen bir yüzü var.*

Câzibesiz = Sevimsiz, alımsız, yadgözen = (Fr.) Antipathique

Câzibesizlik = Sevimsizlik, alımsızlık, yadgözenlik = (Fr.) Antipathie

Örnek: *1 — Bilmem nasıl bir cazibesizliği var ki, hiç yüzüne bakmak istemiyorum = Bilmem nasıl bir sevimsizliği (alımsızlığı) var ki hiç yüzüne bakmak istemiyorum.*

2 — Cazibesizlik fıtrî bir şeydir = Yadgözenlik yaradılıştan gelen bir şeydir.

Cebanet = Korkaklık, ödleklilik = (Fr.) Poltronnerie, peur

Cebbar = Zorba

Cebin = Korkak, ödlek = (Fr.) Poltron, peureux
Cebin = Alın

Cebr = Zor, zorlama = (Fr.) Force, contrainte

Örnek: *Demokraside zorlama (cebr) yoktur. = Dans la démocratie il n'y a pas de contrainte. Zor ve baskı (cebrü tazyik) altında iş görmek = Travailler sous la contrainte.*

Cebren = Zorla

Örnek: *Onu zorla (cebren) getirdim = Je l'ai amené par force.*

Mecbur olmak = Zorunda kalmak, zorunu duymak, zoru altında kalmak

Örnek: *Bu işi yapmak zorunu neden duydunuz? (Neden mecbur oldunuz) — Dün akşam Ankara'dan yola çıkmak zorunda kaldım (mecbur oldum)*

Mecburen = Zorun, zor altında

Örnek: *Bu işi zorun (mecburen) yaptım*

Mecburî = Yükümsel, yükümü altında = (Fr.)

Obligatoire

Örnek: *Kanuna riayet etmek bütün vatandaşlar için mecburidir = Bütün yurttaşlar kanunu saymak yükümü altındadır. = Kanunu saymak bütün yurttaşlar için yükümseldir. (Dileksel = ihtiyari)*

Mecburiyet = Zor, yüküm

Örnek: *Bu işi yapmağa ne zorun (mecburiyetim var?)*

Ne zorun vardı ki dün öyle davrandın?

Vergi vermek yurttaşlık yükümlerindedir.

Cebretmek, icbar etmek = Zorlamak = (Fr.) Forcer

Örnek: *Kendini zorlamak = Cebri nefsetmek = s'efforcer.*

Beni bunu yapmağa zorladı (icbar etti) = Il m'a forcé

Cebri = Zorlama, zor altında = (Fr.) D'une manière forcée, sous la contrainte

Örnek: *Zorlama (cebri) yürüyüş = Marche forcée*

Zor altında (cebrî) yapılan işlerde sorav yoktur = *On n'est pas responsable des actes accomplis sous la contrainte*

Ced = Büyük baba, dede = (Fr.) Grand père

Ceddani = Atayik = (Fr.) Atavique

Ceddaniyet = Atayiklik = (Fr.) Atavisme

Cedde = Büyük ana, nine = (Fr.) Grand'mère

Ceddialâ = Soy kökü = (Fr.) Souche

Cedit = Yeni

Cefa (eza) = Üzgü

Örnek: *Bana ettiğiniz bu cefanın sebebi nedir = Bana verdiğiniz bu üzüğünün sebebi nedir?*

Cehd = Dürüş, cete (1) = (Fr.) Tâche, effort (Bak: gayret, sây)

Cehdetmek = Dürüşmek, çalışmak, uğraşmak, çabalamak = (Fr.) S'efforcer, tâcher

Cehren = Yüksek sesle

Celâdet = Bahadırılık

Celbetmek = Getirtmek = (Fr.) Mander, faire venir

Örnek: *Onu buraya getirttik (celbettik) = Nous l'avons fait venir ici*

Celbetmek = Çekmek = (Fr.) Attirer, faire comparaitre

Celi (Bak: aşikâr) = Açık, apaçık = (Fr.) Clair, ouvert, évident

Celpname = Geldiri

Örnek: *Bir celbname ile çağırılan her vatandaşın çağırıldığı makama gitmesi vazifedir = Bir geldiri ile çağırılan her yurddaşın çağırıldığı oruna gitmesi borçtur.*

(1) Radlof, Yakutca, Kırgızca "cete,, sözünü "cehd,, anlamına diye göstermektedir. Gene Radlof'da "tam olgunluk, kuvvetin en iyi çağrı, insanın erişkinlik hali,, anlamına alınan "cet,, sözü de vardır. Bu "cet,, ve "cete,, sözleri Arapçada aslı cehd anlamına gelen "ciddiyet,, in de kökleridir.

Celse = Oturum = (Fr.) Séance

Örnek: *Bugün Büyük Millet Meclisi iki celse yaptı = Bugün Kamutay iki oturum yaptı.*

Cemadat = Cansızlar = (Fr.) Corps inanimés

Cemaat (Mâşer) = Ömek = (Fr.) Multitude communauté, foule

Örnek: 1 — *Beyruttaki Ermeni ömeği*

2 — *Köylüler ömek halinde geldiler*

3 — *Büyük ömekler karşısında söylev vermek*

4 — *Mâşerî hareketler = Ömeksel hareketler*

Cemi = Çoğul = (Fr.) Pluriel

Örnek: *Türkçe bir söz arap kuralıyla çoğullamaz.*

Cemetmek = Cumlamak, toplamak = (Fr.) Additionner

Örnek: *Birbirine benzemeyen şeyler cumlanmaz.*

Ceman = Cumlayın, cümleyin = (Fr.) En tout

Cemiyet = Sosyete (T. Kö.) (2) = (Fr.) Société

Örnek: *İnsan sosyetesî = Cemiyeti beşeriye*

Cemiyet = Birleşit = (Fr.) Association

Örnek: *Avrupadaki işçi birleşitleri = Avrupadaki amele cemiyetleri*

İçtimai = Sosyal = (Fr.) Social

Örnek: *İçtimai işlerde iki gidiş vardır; bunların birine inkılâb, diğerine tekâmül derler = Sosyal işlerde iki gidiş vardır, bunların birine devrim, ötekine evrim derler.*

Cemile = Hatır hoşluğu

Cenah = Kanat

Cenini sâkit = Düşüt

Cenk = Cenk (T. Kö.)

Cengâver = Vuruşkan

Örnek: *Büyük cengâverlerin adları tarihe geçer = Büyük vuruşkanların adları tarihe geçer.*

(2) Aslı en eski Türk köklerine dayanan bu kelime hakkında ayrıca yazılacaktır.

Cenup = Güney

Örnek: *Avrupanın cenubundaki şiphi cezireler = Avrupanın güneyindeki yarımadalar.*

Cephane = Cebe

Cephanelik = Cebelik

Cephe = Alın, yüz, yüzel = (Fr.) Front, façade

Örnek: *Evin yüzü denize karşıdır.*

Yüzel fotoğraf, yanal fotoğraf

Cephe = Yöney = (Fr.) Front

Örnek: *1 — Ordularımızın şark cephesinde bir tebeddül yoktur = Ordularımızın doğu yönünde bir değişiklik yoktur.*

2 — Muharebe cephesi = Savaşboyu

3 — Ateş cephesi = Ateşboyu

Cerihat = İrin

Cerbeze = Çeçenlik

Örnek: *Onun cerbezesi önünde birden bire şaşladım = Onun çeçenliği önünde birdenbire şaşladım.*

Cerbezeli = Çeçen

Örnek: *Cerbezeli adamlar, kendilerini olduklarından daha parlak gösterebilirler = Çeçen adamlar, kendilerini olduklarından daha parlak gösterebilirler.*

Ceres = Çan, çingirak

Cerretmek = Çekmek

Cesamet = Büyüklük, irilik

yürek, küstahlık

Örnek: — *Onun yiğitliğine söz yoktur = Il n'y a pas à dire pour son courage*

Bunu yapmağa yürek (cesaret) ister.

Ne cesaret! (cüret anlamına) = Bu ne küstahlık!

Muharebede büyük bir cesaret gösterdi = Savaşta büyük bir yüreklilik gösterdi.

Onun bu kadar kabalık ettikten sonra gene nezdinize gelmesi doğrusu büyük cesarettir = Onun bu kadar kabalık ettikten sonra gene yanınıza gelmesi doğrusu büyük bir çekinmezliktir.

Cesaret (3) = Yiğitlik, yüreklilik çekinmezlik,

Cesaret etmek = Göze almak, korkmamak = (Fr.)

Avoir le courage, oser

Örnek: *Söylemeyi göze alamadı (cesaret edemedi) = Il n'a pas eu le courage de parler*

Geceleri sokağa çıkmağa korkar (cesaret edemez) = Il n'a pas le courage de sortir pendant la nuit.

Cesaretlendirmek = Yüreklendirmek

Cesaretlenmek = Yüreklenmek, göze aldirmek =

(Fr.) S'encourager

Ceset = Ceset (T. Kö.) = (Fr.) Corps, (cadavre)

Cesur = Yiğit, yürekli = (Fr.) Courageux

Cesurane = Yiğitce, yiğitcesine, yüreklicesine = (Fr.) Courageusement

Cetvel (kanal anl.) = Ark = (Fr.) Canal

Cetvel (liste anl.) = Çizelge = (Fr.) Table, tableau

Cetvel tahtası = Çizgeç = (Fr.) Règle

Cev = Kav

Örnek: *Cevvi havada = Hava kavında.*

Cevap = Cavap

Cevaz = İzin (T. Kö.)

Örnek: *Kanunda buna izin yoktur = Cevaz yoktur.*

Cevazı istihdam kararı = Atanabilmek kararı

Örnek: *Açığa çıkarılan o memur hakkında cevazı istihdam kararı verildi = Açığa çıkarılan o işmen hakkında atanabilmek kararı verildi.*

Cevelân = Dolaşma

Cevf = İç, kof, oyuk

Cevher = Evin (kimya ve felsefe terimi olarak), maya, öz = (Fr.) Substance

Örnek: *Mayası (cevheri) bozuk bir adam = Un homme de mauvaise substance*

Özlü (cevherli) bir adam = Un homme de bonne (forte) substance

(3) Cesaret iyi anlamlarında (şecaat) a, kötü anlamlarında, cüretin küstahlık anlamına doğru kayar

Cevr (Bak: Cefa) = **Üzgü**

Örnek: *Bu kadar çevre tahammül mümkün ol-
mıyor = Bu kadar üzüğe dayanmak elden gel-
miyor.*

Ceyş = **Asker** (T. Kö.)

Ceza = **Ceza** (T. Kö.) = (Fr.) Peine

Cezai = **Cezel** = (Fr.) Pénal

Cezaen = **Ceza** olarak

Cezai nakti = **Para cezası**

Cezbetmek = **1 — Göz almak, 2 — çekmek** = (Fr.)
Attirer

Örnek: *1 — Yüzünün parlaklığı insanı cezbe-
diyor = Yüzünün parlaklığı insanın gözünü a-
lıyor.*

*2 — Bilmem nasıl bir his beni yanınıza cezbet-
ti = Bilmem nasıl bir duygu beni yanınıza çek-
ti.*

Cezire = **Ada** = (Fr.) Île

Şiphi cezire = **Yarımada** = (Fr.) Prespu'île ı

Cezm (azm anl.) = **Dölen** = (Fr.) Action de se
déterminer

Cezr = **Kök** = (Fr.) Racine

Örnek: *1 — Ağacın cezri, yer altında bulunan
kısmıdır = Ağacın kökü, yer altında bulunan
kısmıdır.*

*2 — Lisâniyatta kelime cezirlerinin ehemmiye-
ti büyüktür = Dil biliminde söz köklerinin
önemi büyüktür.*

Cezrî = **Köknel** = (Fr.) Radical

Örnek: *İnkılâb işlerinde cezrî hareket etmeli-
dir = Devrim işlerinde köknel hareket etmeli-
dir.*

Cibayet = **Toplamak**

Örnek: *Vergi cibayeti = Vergi toplaması*

Cibillet = **Yaradılış, yapılış**

Örnek: *İnsanın cibilleti nasılsa öyle kalır, onu
tebdil etmek pek müşküldür = İnsanın yaradı-
lışı nasılsa öyle kalır, onu değiştirmek pek
güçtür.*

Cibilletsiz = **Südü bozuk, soysuz** = (Fr.) De bas-
se naissance, mal né

Örnek: *O, pek cibilletsiz bir adamdır = O, pek
südü bozuk (soysuz) bir adamdır.*

Cibilli = **Doğunsal**

Örnek: *Cibilli huylar insanın içine kök salmış
gibidir = Doğunsal huylar insanın içine kök
salmış gibidir.*

Cidal (mücadele) = **Uğraş** = (Fr.) Lutte

Örnek: *1 — Cidâli hayat, hepimizi birer tarafa
sürükledi = Hayat uğraşı, hepimizi birer yana
sürükledi.*

*2 — Gazetelerde bu mesele üzerinde bir cidal
başladı = Gazetelerde bu sorum üzerinde bir
uğraş başladı.*

Mücadil = **Uğraşkan**

Cidalcû = **Dalaşkan**

Örnek: *O, pek cidalcû bir muharrirdir = O,
pek dalaşkan bir yazardır.*

Ciddiyet = **Ciddilik** (T. Kö.)

Ciddî = **Ciddi**

Cidden = **Cidden** (1), gerçekten

Cife = **Öleş** = (Fr.) İmmondice

Cihan = **Evren** = (Fr.) Univers

Cihan = **Acun** = (Fr.) Monde

Cihan = **Dünya** = (Fr.) Terre

Cihangir (fatih) = **Alpay**

Örnek: *Tarihin namını ilâ ettiği cihangirler
arasında... = Tarihin adını yükselttiği alpay-
lar arasında..*

Cihannüma = **Görülük**

Örnek: *Eski evlerin üstlerine birer cihannüma
yaparlardı = Eski evlerin üstlerine birer görü-
lük yaparlardı.*

Cihanşümul = **Evrensel** = (Fr.) Universel

Cihanşümul = **Acunsal** = (Fr.) Mondial

Cihaz = **Takım** = (Fr.) Appareil

Örnek: *Elektrik cihazı = Elektrik takımı*

Cihet = **Yan, yön**

Cihatı erbaa = **Dört yön**

Ciheti taalluk = **İlişiklik, ilişkinlik.** (Bak: aidiyet)

Cilâ = Açkı
 Örnek: *Döşemelerin cilâsı bozulmuştu = Döşemelerin açkısı bozulmuştu.*

Cild = Deri, kap, tom (T. Kö.)
 Örnek: *Cild hastalıkları = Deri hastalıkları. kitabın kabı (cildi) — Türk tarihinin üçüncü cildinde = Türk tarihinin üçüncü tomunda*

Cildlemek, teclid etmek = Kaplamak

Cildletmek, teclid ettirmek = Kaplatmak
 Örnek: 1 — *Bu kitapları cildletmeden (teclid ettirmeden) göndermeyin = Bu kitapları kaplatmadan göndermeyin.*
 2 — *Kitablarımı cildlettim (teclid ettirdim) = Kitablarımı kaplattım.*

Mücellled = Kaplı

Cilve = Kırıtma = (Fr.) Coquetterie

Cilveli = Kırıtkan

Cilve ve şive = Bayla (Bak: Eda)

Cin = Cin (T. Kö.)

Cinnet = Çılgınlık, delilik = (Fr.) Folie
 Örnek: *Kendisinde cinnet halleri görüldü = Kendisinde delilik (çılgınlık) halleri görüldü.*

Cins = Cins (T. Kö.)

Cinsî = Cinsel = (Fr.) Sexuel
Cinsî sevki tabii = Cinsel içgüdü

Cirm = Oylum = (Fr.) Volume
 Örnek: *Ateş olsan oylumunca (cirmin kadar) yer yakarsın*

Cirm = Cisim (T. Kö.) = (Fr.) Corps
 Örnek: *Göksel cisimler = Ecramı semaviye = Corps célestes*

Cism = Cisim (T. Kö.) = (Fr.) Corps

Cismanî = Cismel = (Fr.) Corporel
 Örnek: *Cismanî noksanlar = Cismel eksiklikler.*

Civan = Genç

Civar = Yöre = (Fr.) Environs
 Örnek: *Köyün civarında = Köyün yöresinde*

Ciyadet = Temizlik, tazelik

Cûd = Cömertlik

Cûş = Coşma, kaynama

Cûşa gelmek = Coşmak

Cümhur = Cumur (T. Kö.) = (Fr.) Public

Cümhurî = Cumursal = (Fr.) Républicain

Cümhuriyetperver = Cumurcu = (Fr.) Républicain

Cümhuriyet = Cumuriyet = (Fr.) La république
 Örnek: *Türkiye Cümhuriyeti = Türkiye Cumhuriyeti*

Cemahir = Cumuriyetler = (Fr.) Républiques
 Örnek: *Amerika Cemahir: Müttehidesi = Amerika Birleşik Cumuriyetleri*

Cümle = Cümle (T. Kö.)

Cümleten = Hep, bütün

Cümudiye = Donşak = (Fr.) Glacier

Cünd = Asker = (Fr.) Soldat

Cür'a = Yudum

Cüret = Atılganlık, gözüpeklik, ataklık, küstahlık = (Fr.) Audace

Cüretkâr = Atılgan, gözüpek, küstah, atak = (Fr.) Audacieux

Cürüm = Suç = (Fr.) Délit
 Örnek: *Onun böyle bir cürüm işliyeceğini ümit etmezdim = Onun böyle bir suç işliyeceğini ummazdım.*

Cüsse = Beden

Cüsseli = İriyarı
 Örnek: *Cüsseli bir adam = İriyarı bir adam.*

Cüzü = Tike = (Fr.) Partie
 Örnek: *Kol ve ayak bedenın eczasındandır = Kol ve ayak bedenın tikelerındendir.*

Cüz'î = Tikel, pek az, azıcık = (Fr.) Partiel
 Örnek: *Cüz'î bir sây ile bunu bitirebilirsiniz = Pek az (azıcık) bir çalışma ile bunu bitirebilirsiniz.*

Cüz'î hükümler = Tikel hükümler (Terim)

Ç

Çâh = Kuyu

Çâker = Kul, köle

Çâlâk = Çevik

Çare = Çare (T. Kö.)

Çar naçar = İster istemez, çaresiz

Çehre = Çehre (T. Kö.), yüz, bet

Çemenzar = Çimenlik

Çin = Kıvrım, büküm, buruşukluk, çatıklık

Örnek: *Alın buruşuğu = Çini cebin. Kaş çatıklığı = Çini ebru*

D

Dâ = Hastalık (T. Kö.)

Dâd = Tüze = (Fr.) Justice
(Bak: Adl, adalet)

Dâd = Vergi = (Fr.) Don

Örnek: *Dâdı Huda = Tanrı vergisi*

Dâd = Veriş, satış = (Fr.) Vente

Örnek: *Dâdü sited = Alışveriş*

Dâd = Yanıp yakılma

Dade = Verilmiş

Dader = Kardeş

Dâdküster = Tüzemen
(Bak = Âdil).

Dağdağa = Gürültü

Dağdar = Yaralı

Örnek: *Yüreğim firkat acısıyla dâğdar iken bir de .. = Yüreğim ayrılık acısıyla yaralı iken bir de..*

Dahamet = İrilik, kocamanlık

Dâhi - Öke = (Fr.) Génie

Dâhil = İç, içeri, içinde = (Fr.) Intérieur

Örnek: *Binanın dâhili = Kurağın içi (içerisi)*
Listeye dahil değil = Çizelge içinde değil.

Dâhilen = İçeriden

Örnek: *Bu ilâcı dâhilen almak lâzımdır = Bu ilâcı içerden almalıdır.*

Dâhili = İçeri, içsel = (Fr.) Intérieur

Örnek: *Emrazı dahiliye = İçsel hastalıklar*
Bir evin umuru dahiliyesi = Bir evin içeri işleri.

Dahiliye vekâleti = İç bakanlığı = (Fr.) Ministère de l'Intérieur

Dâhil olmak = Girmek = (Fr.) Entrer

Örnek: *Heyete dâhil olan bütün âzâ = Kurula giren bütün üyeler.*

Dahil = Sığınan, sığınmış

Dahiye = Karabun = (Fr.) Cataclysme

Dahalet etmek = Sığınmak = (Fr.) Se refugier
Örnek: *Yunan askerlerinin bir kısmı bulgarlara dahalet ettiler = Yunan askerlerinin bir kısmı bulgarlara sığındılar.*

Dahl = Kınama

Örnek: *Dinimizi kınayan = Dinimize dahleden*

Dahl (Dahlü tesir anlamına) = Karışma = (Fr.) Action de se mêler

Dahme = 1 — Topfişek, 2 — (Bak: mezar, türbe)

Daima = Her vakit, bir düzüye = (Fr.) Toujours
Örnek: *Daima bizi işimizden alıyor = Her vakit bizi işimizden alıyor.*

Başkalarını dinlemez, daima kendi söyler = Başkalarını dinlemez, birdüzüye kendi söyler.

Daimî = Devamlı (T. Kö.), Sürel = (Fr.) Continuuel

Örnek: *Daimî bir baş ağrısı = Devamlı bir baş ağrısı.*

Dair = Üzerine, için, dolayı (Bak: aid)

Daire = Değre = (Fr.) Cercle

Örnek: *Daire şeklinde bir masa = Değre şeklinde bir masa.*

Onun dairei muhabbetine giremedi = Onun sevgi değresine giremedi.

Dairenmadar = Çepçevre, çepeçevre

Örnek: *Düşman ordusunu dâirenmâdâr ihata ettik = Düşman ordusunu çepeçevre sardık.*

Dairevî = Değirmi = (Fr.) Circulaire
 Örnek: *Dairevî bir sini = Değirmi bir sini.*

Dalâlet = Sapınç = (Fr.) Egarement, aberration
 Örnek: *Akıl, insanları dalâletten kurtarır = Akıl, insanları sapınçtan kurtarır.*

Dalâlete düşmek = Azmak, sapmak, sapıtmak = S'égarer, tomber dans l'aberration
 Örnek: *Dalâlete düşen milletlere, onların büyükleri doğru yolu gösterir = Sapıtan (doğru yoldan sapan, azan) uluslara, onların büyükleri doğru yolu gösterir.*

Dâm = Tuzak
 Örnek: *Dâmi işfaline düşürdüğü = Aldatma tuzacağına düşürdüğü.*

Dâmad = Güveyi = (Fr.) Gendre, beau-fils

Dâmân = Etek

Dânâ = Bilen

Daniş = Bilgi

Danişmend = Bilgili

Dâr = Ev, yer, yurd
 Örnek: *Dârı dünya = Dünya evi.*

Daraban = Çarpma, çarpıntı
 Örnek: *Darabanı kalb = Yürek çarpıntısı (çarpıntı)*

Dârât (Debdebe) = Görkem

Darbe = Çarpı, vuruş = (Fr.) Coup
 Örnek: *Bir darbeye yere serdi = Bir vuruşta yere serdi.*

Darbemek = Dögmek

Darby mesel = Atalar sözü

Darülaceze = Kimsesizler yurdu

Dastan = Destan (T. Kö.) Epope (T. Kö.)

Dastanı = Epik = (Fr.) Epique

Daüssıla = Yurtsama = (Fr.) Nostalgie
 Örnek: *Maskatı resinden cüdâ kalınca daüssılaya uğradı = Doğduğu yerden ayrı kalınca yurtsamaya uğradı.*

Daüssılaya uğramak = Yurtsamak

Dava = Dilev = (Fr.) Procès
 Örnek: *Borcunu ödemediği için aleyhine dava açtım = Borcunu ödemediği için ona karşı dilev açtım.*

Dava = Sava = (Fr.) Cause
 Örnek: *Davasını büyük bir belâgatle anlattı = Savasını büyük bir uzdillikle anlattı.*

Davacı = Dilevci

Dava etmek = Dilev açmak = (Fr.) Intenter un procès

Davet = Çağırı = (Fr.) Invitation

Davet etmek = Çağırma = (Fr.) Inviter
 Örnek: *Bu akşamki toplantıya sizi de davet ettim = Bu akşamki toplantıya sizi de çağırdım.*

Davetiye = Çağrılık = (Fr.) Lettre d'invitation
 Örnek: *Onun davetiyesi gönderilmemiş = Onun çağrılığını gönderilmemiş.*

Dâyin = Alacaklı
 Örnek: *Dâyinler vekili = Alacaklılar yekesi*

De'b = Törü = (Fr.) Usage

Debağ = Sepici

Debağat = Sepicilik

Debağat etmek = Sepilemek

Debağhane = Sepile

Debdebe (ve dârât) = Görkem

Def'a = Kere (T. Kö.) kez
 Örnek: *Size bunu kaç defa söylemek lâzım? = Size bunu kaç kere söylemeli?*
Son defa kusurunu affediyorum = Son kez suçunu bağışlıyorum.

Def'aten = Birden, bir kez, bir kerede
 Örnek: *Defaten yüz lira borcunu çıkarıp veriyordu = Bir kez (bir kerede) yüz lira borcunu çıkarıp veriyordu.*

Defetmek = Savmak, itmek = (Fr.) Expulser, faire éloigner
 Örnek: *Belâyı savdım (def'ettim) = Cisimler birbirlerini çekerler ve iterler (cezp ve def'e derler) = Attraction et répulsion des corps.*

Define = Gümü = (Fr.) Trésor

Defnetmek = Gömmek
Defter = Defter (T. Kö.) = (Fr.) Cahier.
Dehan = Ağız
Dehr (Bak: Cihan, âlem) = Acun, dünya (T. Kö.)
Dehşet = Yılgı = (Fr.) Terreur
 Örnek: *Sâika düşünce halk dehşet içinde kaldı = Yıldırım düşünce halk yılgı içinde kaldı.*
Dehşetü inhizam = Singılık = (Fr.) Epouvante,
 Örnek: *Âsiler son hücumlarında, dehşetü inhi zaman uğradılar = Azıyanlar, son hücumlarında singılığa uğradılar.*
Dehşetü inhizama uğramak = Sınmak = (Fr.) S'épouvanter
Dehşetü inhizama uğratmak = Sındırmak = (Fr.) Epouvanter.
Delâlet etmek = Göstermek = (Fr.) Signifier, indiquer
 Örnek: *Bu sözler onun kötü yürekliliğine delâlet eder = Bu sözler onun kötü yürekliliğini gösterir.*
Delâlet etmek = Yol göstermek, kılavuzlamak = (Fr.) Guider, montrer le chemin
 Örnek: *Köylüler delâlet ettiler de yolu öyle bulabildim = Köylüler yol gösterdiler de (kılavuzluk ettiler de) yolu öyle bulabildim.*
Delil (Bürhan anlamına) = Kanıt = (Fr.) Argument
 Örnek: *Delilsiz davaya kimse inanmaz = Kanıtsız dileve kimse inanmaz.*
Delil (Vesika anlamına) = Belge = (Fr.) Document
 Örnek: *Tarihî deliller (vesikalar) = Tarihsel belgeler.*
Delil (Beyyine anlamına) = Tanıt = (Fr.) Preuve
Delil (Yol gösteren anlamına) = Kılavuz = (Fr.) Guide
Dem = Kan
Dem = Dem (zaman anlamına) (T. Kö.)
Demevî = Kanlı, kansal
Demgüzâr olmak = Vakit geçirmek
Denaet = Alçaklık = (Fr.) Lâcheté

Denaetkârane = Alçakça = (Fr.) Lâchement
 Örnek: *Denaetkârane bir hile ile onu öldürdü = Alçakça bir dekle onu öldürdü.*
Deni = Alçak = (Fr.) Lâche
 Örnek: *Denî! = Alçak!*
Dendan = Diş
Der = Kapı
 Örnek: *Deri devlet = Devlet kapısı.*
der - = - de, içinde
Deraguş = Kucaklama
Deraguş etmek = Kucaklamak
Derbeder = Dağınık, salpak
 Örnek: *Derbeder bir adamdır = Dağınık (salpak) bir adamdır.*
Derbend = Boğaz, dargeçit
Derc = Derç (T. Kö.)
Derd = Dert (T. Kö.)
Derdest = Yakalama = (Fr.) Arrestation, attraper
 Örnek: *Polisler hırsızları derdeste çalışmaktadırlar = Polisler, hırsızları yakalamaya çalışmaktadırlar.*
Derdest etmek = Yakalamak = (Fr.) Arrêter
Derece = Derece = (Fr.) Degré
Dereke = Dereke
Dergâh = Derge
Derhal = Hemen
Derk, idrak = An, anlama = (Fr.) Compréhension
Derkenar = Çıkma
 Örnek: *Bu evrakı bir derkenar yazıldıktan sonra yerine gönderiniz = Bu kâğıdı bir çıkma yazıldıktan sonra yerine gönderiniz.*
Derketmek, idrak etmek = Anlamak = (Fr.) Comprendre
 Örnek: *Bu işin güçlüğüne idrak edemedi = Bu işin güçlüğüne anlayamadı.*
Derman = Derman (T. Kö.)
Dermeyan etmek = Ortaya koymak, öne sürmek
 Örnek: *Bu fikri dermeyan eden sizdiniz = Bu düşüncüyü ortaya koyan (öne süren) sizdiniz.*

Derpiş etmek = Göz önünde tutmak
 Örnek: *Evvelâ bu işi derpiş etmelidir = Önce bu işi göz önünde tutmalıdır.*

Ders = Ders (T.) = (Fr.) Leçon, cours

Deruhte etmek = Üstüne almak, yüklenmek = (Fr.) Se charger
 Örnek: *Bir vazifeyi deruhte etmek = Bir ödevi üstüne almak.*

Derun = İç
 Örnek: *Derununda nüfus tezkeresi bulunan bir çanta = İçinde doğum kâğıdı bulunan bir çanta.*

Derunî = İçkel
 Örnek: *Derunî bir meserret = İçkel bir sevinç*

Derya = Deniz

Desise = Dek, oyun, aldaç = (Fr.) Ruse, intrigue, fourberie

Dessas = Dekçi, oyuncu, aldatıcı = (Fr.) Rusé, intriguant

Dest = El

Destar = Sarık

Deste = Takım, demet
 Örnek: *Bir takım oyun kâğıdı, bir demet çiçek*

Destgir = Yardımcı, elinden tutan

Destres olmak = Ele geçirmek, elde etmek erişmek = (Fr.) Obtenir, acquérir

Deşt = Bozkır, çöl

Deva = Em, ilâç (T. Kö.) = (Fr.) Remède
 Örnek: *Bu hastalığın devasını bulamadılar = Bu hastalığın ilâcını (emini) bulamadılar.*

Devam = Devam (T. Kö.) = (Fr.) Continuation, fréquentation

Deveran = Dolaşı
 Örnek: *Deveranı dem = Kan dolaşısı*

Deveran etmek = Dolaşmak
 Örnek: *Deveran eden haberlere göre = Dolaşan duyulara göre.*

Devlet = Devlet (T. Kö.) = (Fr.) Etat

Devr = Devir (T. Kö.)

Devran = Evren
 Örnek: *Âlem gene ol âlem, devran gene ol devran.. = Acun gene o acun, evren gene o evren..*

Devre = Devre (T.)

Devriye = Gezek
 Örnek: *Geceleri jandarmalar devriyeye çıkıyorlar = Geceleri jandarmalar gezeğe çıkıyorlar.*

Deyn = Borç

Dicûr = Karanlık

Didar = Yüz, çehre (T. Kö.)

Dide = Göz
 - dide = - görmüş

Dideban = Bekçi, kolcu, nöbetçi, gözcü

Digerbîn = Özgecil = (Fr.) Altruiste
 Örnek: *Digerbîn olanları herkes sever = Özgecil olanları herkes sever.*

Dikkat = Dikkat (T. Kö.) = (Fr.) Attention

Dil = Yürek, gönül

Dilâra, dilrûba, dilfirib = Gönül alan, gönül okşayan

Dilâver = Yiğit

Dilâzar = Gönül inciden, hatır kıran

Dilbaz = Gönül eğleyen

Dilber = Güzel
 Örnek: *Dilber bir kız = Güzel bir kız.*

Dilgîr = Gücenik, kırgın

Dilgîr olmak = Kırılmak, gücenmek.
 Örnek: *Bana sebepsiz dilgîr oldunuz = Bana sebepsiz gücendiniz.*
Bu sözlerden dilgîr oluşu doğru değildir = Bu sözlerinden kırılması doğru değildir.

Dilgüdaz = Yürek eriten

Dilhâh = Gönül isteği, arzu (T. Kö.)
 Örnek: *İşler dilhahı üzere gitmedi = İşler arzusu üzere (gönül isteğince) gitmedi.*

Dilhıraş (Bak: Canhıraş) Gönül koparan
 Örnek: *Bir sadayı dilhıraş = Gönül koparan bir ses*

Dilhûn olmak = İç kan ağlamak

Örnek: *Onun bu düşkün halini görünce dilhûn oldum = Onun bu düşkün halini görünce içim kan ağladı.*

Dilir = Yürekli

Dilküşa = İç açan

Örnek: *Mahalli dilküşa = İç açan bir yer*

Dilpesend = Gönül beğendi

Dilriş = Yüreği yaralı

Dilsuz = Yürek yakıcı, iç yakan, acıklı

Dilşad = Sevinçli

Dilşikeste = Gönlü kırık

Dimağ = Beyin = (Fr.) Cerveau, cervelle

Din = Din (T.) = (Fr.) Religion

Dinî = Dinsel = (Fr.) Religieux

Örnek: *Dinî müesseseler = Dinsel kurumlar.*

Gayridinî = Yaddinsel = (Fr.) Irréligieux

Örnek: *Gayridinî hareketler = Yaddinsel hareketler.*

Lâdinî = Dışdinsel = (Fr.) Areligieux

Örnek: *Dinle hiç bir alâkası olmıyan müessese ve hareketlere lâdinî derler = Dinle hiç bir ilişigi olmıyan kurumlara ve hareketlere dışdinsel derler.*

Dirahşan = Parlak, parlıyan

Diraht = Ağaç

Dirayet = Usuğ = (Fr.) Adresse, intelligence, capacité

Örnek: *Bilgisi ne kadar vüsatli olursa olsun, dirayetsiz bir insan tuttuğu işte muvaffak olamaz = Bilgisi ne kadar geniş olursa olsun usuğsuz bir insan tuttuğu işi başaramaz.*

Dirayetli = Usuğlu = (Fr.) Intelligent, capable, adroit

Örnek: *O, pek dirayetli hareket etti = O, pek usuğlu hareket etti.*

Diraz = Uzun

Diriğ etmek = Esirgemek

Örnek: *Muavenetinizi benden diriğ etmeyiniz = Yardımınızı benden esirgemeyiniz.*

Dirîn, dirîne = Eski

Örnek: *De'bi dirîn = Eski törü.*

Divane = Deli, aptal, alık

Diyar = El

Örnek: *Diyar diyar dolaştıktan sonra buraya geldi = El el dolaştıktan sonra buraya geldi.*

Dizdar = Kale sakmanı

Dost = Dost (T. Kö.) = (Fr.) Ami

Ducret (zucret) = Sıkıntı, darlık

Örnek: *Son senelerim ducret içinde geçti = Son yıllarım sıkıntı (darlık) içinde geçti.*

Duçar (giriftar) = Uğramış, yakalanmış, tutulmuş

Duçar olmak (giriftar olmak) = Uğramak, yaka lanmak, tutulmak

Örnek: *1 — Bir derdi devânâpezire duçar oldu = İlâcı bulunmaz bir derde uğradı.*

2 — Duçar olduğu felâketten tahlisi giriban edemedi = Tutulduğu felâketten yakasını kurtaramadı.

3 — Öldürücü bir aşka giriftar oldu = Öldürücü bir aşka yakalandı.

Dûd = Kurt, duman

Duhan = Duman, tütün

Duhter = Kız

Duhul = Girme, girim

Duhuliye = Girmelik

Örnek: *Duhuliye vermeksizin içeriye alınamaz = Girmelik vermeksizin içeriye alınamaz.*

Dûn = Aşağı, aşağılık

(Ast = madûn)

Örnek: *Bu halıyı dûn bir fiatla sâtmak istemedi = Bu halıyı aşağı bir paha ile satmak istemedi.*

Ne dûn bir fıtratı var = Ne aşağılık bir yaradılışı var .

Dûr = Uzak

Örnek: *Allah kimseyi gördüğünden dûr etmesin = Tanrı kimseyi gördüğünden uzak bırakmasın.*

Dûrendiş (dûrbin) = Uzgören, uzgörür = (Fr.)
Avisé, clairvoyant
Örnek: 1 — *Devletin başına geçen adamlar dûrendiş olmalıdır = Devletin başına geçen adamlar uzgörür olmalıdır.*
2 — *O, dûrendiş bir adamdır = O, uzgören bir adamdır.*

Dûrendişlik (durbinlik) = Uzgörürlük
Duşize (Bak: bâkir) = Eldeğmemiş
Dümdar = Artçı = (Fr.) Arrière-garde
Örnek: *Dümdar kollarımız düşmana hücum etti = Artçı kollarımız düşmana hücum etti.*

Dümû = Gözyaşı
Dünbal = Kuyruk
Dürbün = Görgüç = (Fr.) Lorgnette, lunette
Örnek: *Zabitler uzağı rüyet için dürbün istimal ederler = Subaylar uzağı görmek için görgüç kullanırlar.*

Düruğ = Yalan
Dürüst = Doğru, düzgün, dürüst (T. Kö.) = (Fr.) Exact, correct.
Dürüş = Sert, kaba
Örnek: *Dürüş hareketleriyle hepimizi gücendirdi = Kaba (sert) hareketleriyle hepimizi gücendirdi.*

Düstur = Düstur (T. Kö.) = (Fr.) Code, règle générale, formule
Düşnam = Sövgü
Örnek: *Büyük işe girişenler onun bunun düşnamından korkmazlar = Büyük işe girişenler onun bunun sövgüsünden korkmazlar.*

Düşvar = Güç, zor
Düyün = Borçlar = (Fr.) Dettes
Düyünü umumiye = Genel borçlar = (Fr.) Dette publique
Düzd = Hırsız = (Fr.) Voleur

Eazım = Büyükler

Örnek: *Timur devri eazımından = Timur devri büyüklerinden.*

Eb = Baba

Eb'ad = İramlar

Örnek: *Eb'adını mesaha etmeli = İramlarını ölçmeli.*

Ebatil (Bak: batıl itikad) = Boşinanlar = (Fr.) Superstitions

Örnek: *Ebatile bağlı olanların aramızda yeri yoktur = Boşinanlara bağlı olanların aramızda yeri yoktur.*

Ebed, Ebediyet = Sonrasızlık = (Fr.) Eternité

Örnek: *Bu fânî hayat içinde ebediyet düşünce-si, bir teselliden başka bir şey değildir = Bu ölez hayat içinde sonrasızlık düşüncesi bir avunmaktan başka bir şey değildir.*

Ebedi = Sonrasız = (Fr.) Eternel

Örnek: *Ebedi bir huzur ve sükûna kavuşmak istiyordu = Sonrasız bir baysallığa kavuşmak istiyordu.*

Ebediyen (İlelebed) = Hiç bir zaman, hiç bir va kit, hiç bir daha = (Fr.) Eternellement, à grand jamais

Örnek: *Gözleri hiç bir daha açılmamak üzere kapandı = Ses yeux se sont fermés éternellement.*

Onu hiç bir daha görmeyeceğiz = Nous ne le verrons plus jamais.

Ebeveyn = Ana baba

Örnek: *Ebeveyne hürmet evlâdların ilk vazifesidir = Ana babaya saygı çocukların ilk ödevi-dir.*

Ebkem = Dilsiz, epsem

Ebr = Bulut

Ebrar = İyiler, iyiciller

Ebru = Kaş

Ebter = Güdük

Ecdad = Dedeler

Örnek: *Ecdadımızdan kalan eserler = Dede-
lerimizden kalan izerler.*

Ecil = İçin, sebep

Örnek: *Bu ecilden = Bunun için.*

Ecir (Bak: ücret)

Eclâf = Ayak takımı, baldırı çıplaklar

Ecnebi = Yaduyru = (Fr.) Sujet étranger

Örnek: *İstanbuldaki yaduyrular = Les sujets
étrangers à İstanbul*

Eda = Ton (T. Kö.)

Örnek: *Söyleyişindeki özgül ton onu öteki söz-
menlerden ayırıyor = Söyleyişindeki asli (ori-
ginal) eda, onu diğer natuklardan ayırıyor.*

**Eda (Şive, cilve anlamına) = Bayla = (Fr.) Grâ-
ce, charme**

Edalı = Baylan = (Fr.) Gracieux, charmant

Örnek: *Edalı edalı yürüyordu = Baylan bay-
lan yürüyordu.*

Eda etmek = Ödemek

Örnek: *Edayı deyn etmek istiyordu = Borcu-
nu ödemek istiyordu.*

Edeb = Edeb

Edille (Bak: delil) = Kanıtlar

Örnek: *Dâvâsını edillesiyle izah etti = Dilevi-
ni kanıtlariyle açımladı.*

Edib = Yazman

Örnek: *Büyük Türk edibi = Büyük Türk yaz-
manı.*

**Efkârı umumiye = Kamusal-düşün = (Fr.) Opini-
on publique**

Örnek: *Bir memleket efkârı umumiyesini ga-
zetelerinde görebiliriz = Bir ülkenin kamusal-
düşününü gazetelerinde görebiliriz.*

Reyi âm = Geneloy

Örnek: *Sar'da yapılan reyi âm = Sar'da yapılan
geneloy .*

Efrad = Erat

Örnek: *Bölüğe yeni gelen efrad = Bölüğe ye-
ni gelen erat.*

efraz = Kaldıran, yükselten

Örnek: *Alemefrâzı isyan = Azı bayrağını kal-
dıran.*

efruz = Parlatan, aydınlatan, tutuşturan

Örnek: *Dilefrûz = Gönül aydınlatan, gönül
tutuşturan.*

Efsâne = Masal

Efsun = Afsun)

Örnek: *Bu asırda efsuna kim inanır? = Bu
asırda afsuna kim inanır?*

Efsus = Yazık

Örnek: *Efsus, sadhezâr efsus! = Yazık, yüz
bin yazık!*

efşân = Saçan, dağıtan, silken, serpen

Örnek: *Dürefşân = İnci saçan.*

*Etrafa ziya efşân olmakta = Her yana ışık da-
ğıtmakta.*

efzâ = Artıran, çoğaltan

Örnek: *Meserret efzâ = Sevinç arttıran, (ço-
ğaltan.)*

Efzâyîş = Artma, çoğalma

Efzûn = Çok, artık, yukarı

Örnek: *Sinni 25 ten dûn, 35 ten efzûn olmiyan-
lar = Yaşı 25 ten aşağı, 35 ten yukarı olmiyan-
lar.*

Ehadiyet = Birlik

Ehali, Ahali = Elgün

Örnek: *Ehaliye karşı = Elgüne karşı.*

Ehemmiyet = Önem = (Fr.) Importance

Örnek: *Bu işin ehemmiyetini anlamalıdır =
Bu işin önemini anlamalıdır.*

**Ehemmiyetli (mühim) = Önemli = (Fr.) Import-
tant**

Örnek: *Bu ehemmiyetli fikirleri ilk önce ondan
işittim = Bu önemli düşünceleri ilk önce on-
dan işittim.*

Ehemmiyet vermek = Önemek, önem vermek
(Fr.) Attacher de l'importance, donner de l'importance

Örnek: *Sözlerine ehemmiyet vermediler = Sözlerine önem vermediler, sözlerini önemediler.*

Ehli = Evcil

Örnek: *Ehli hayvanlar = Evcil hayvanlar.*

Ehlileştirmek = Evcilleştirmek

Örnek: *Yırtıcı hayvanları bile ehlileştirmeye çalışıyorlar = Yırtıcı hayvanları bile evcilleştirmeye çalışıyorlar.*

Ehli vukuf, ehli hibre = Ayırtman

Örnek: *Ehli vukufun verdiği raporda = Ayırtmanların verdiği raporda.*

Ehliyet = Erdik

Örnek: *Ehliyetsiz adamlara iş vermemelidir = Erdiksiz adamlara iş vermemelidir.*

Ehven = Ucuz

Örnek: *Bunun fiatını ehven bulmadınız mı? = Bunun pahasını ucuz bulmadınız mı?*

Eizze (Bak: aziz) = Erenler

Ekâbir = Büyükler

Örnek: *Ekâbiri Kureyş = Kureyş büyükleri.*

Ekal = En az, en aşağı

Örnek: *Ekalli mücazat = Cezaların en azı Ekalli üç saatte oraya vâsıl olabilir, ondan evel gidemez = Enaz üç saatte oraya varabilir, ondan önce gidemez.*

Ekalliyet = Azınlık = (Fr.) Minorité

Örnek: *Kamutayda azınlık partileri yoktur, başınsız sayıllarımız vardır = Büyük Millet Meclisinde akalliyet fırkaları yoktur, müstakil mebuslarımız vardır = Il n'y a pas de partie de minorité à la Chambre, mais il existe des indépendants.*

Ekseriya = Çoğun, çok vakit, çokluk (Bak: alcelkser)

Örnek: *Ekseriya işine vaktinde gelmez = Çoğun işine vaktinde gelmez.*

Ekseriya onu çalışırken göürdüm = Çok vakit onu çalışırken göürdüm.

Ekseriyet = Çoğunluk = (Fr.) Majorité

Örnek: *Önergeniz çoğunlukla kabul olunmuştur = Teklifiniz büyük bir ekseriyetle kabul olunmuştur = Votre proposition est acceptée à une grande majorité*

Eksibe = Kumul

Ekanimi selâse = Üç örkümler

Örnek: *Ekanimi selâse, hıristiyanlık itikadlarının esasıdır = Üç örkümler, hıristiyanlık inanlarının temelidir.*

Ekber = Ulu

Ekûl = Obur

El'an = Daha, henüz,

Örnek: *Gönderdiğim adam el'an gelmedi = Gönderdiğim adam daha (henüz) gelmedi.*

Elâstikî = Esnek = (Fr.) Elastique

Örnek: *Elâstikî cisimler = Esnek cisimler.*

Elâstikiyet = Esneklik = (Fr.) Elasticité

Örnek: *Bu cismin elâstikiyeti azalmış = Bu cismin esnekliği azalmış.*

Elbet, elbette = Kesin olarak, üzkes

Örnek: *Elbet (elbette) onun dediği olacak = Üzkes onun dediği olacak.*

Elbise = Giyim, uruba

Örnek: *Elbiselerini çıkardı = Giyimlerini çıkardı.*

Elbise dolabı = Uruba dolabı.

Elhak = Doğrusu

Örnek: *Elhak, sesi pek güzeldi = Doğrusu, sesi pek güzeldi.*

Elhâletü hâzihî = Bugün, bugünkü günde, şimdi

Örnek: *Elhâletü hâzihi Orta Asya'da Şamanlığa itikad eden Türkler vardır = Bugünkü günde, Orta Asya'da Şamanlığa inanan Türkler vardır.*

Elhâsıl = Sözün kısası

Örnek: *Elhâsıl, bu gidiş onun felâketini hazırlamaktadır = Sözün kısası, bu gidiş onun felâketini hazırlamaktadır.*

Elyevm = Bugün, şimdi

Örnek: *Elyevm Konya'da mukim = Bugün Konya'da oturan*

Em'a = Bağırsaklar = (Fr.) Entrailles, intestins.

Örnek: *Em'ada görülen emraz = Bağırsakta görülen hastalıklar.*

Em'ai galiza = Kalın bağırsaklar

Em'ai rakika = İnce bağırsaklar

Eman = Aman

Emanet = İnam

Örnek: *Allaha emanet = Tanrıya inam!*

Emanet etmek = İnamlamak

Örnek: *Bu parayı ona emanet ettim = Bu parayı ona inamladım.*

Emaneten = İnamlama

Örnek: *İç Bakanlığı Ankaradaki son karakolları inamlama yaptırmıştır.*

Ihale = Üsterme

Örnek: *İhalesi el'an yapılamadı = Üstermesi henüz yapılamadı.*

Ihaleten = Üsterleme

Örnek: *Bu iş, ihaleten yaptırılacak = Bu iş üsterleme yaptırılacak.*

Ihale etmek = Üstermek

Örnek: *Alım satım komisyonu bunu size ihale etti = Alım satım komisyonu bunu size üsterdi.*

Müteahhid = Üstenci

Örnek: *Müteahhid Bay Hasan Gültekin = Üstenci Bay Hasan Gültekin.*

Taahhüd etmek (iltizam) = Üstenmek

Örnek: *Bu işi taahhüd edemedi = Bu işi üstenedi.*

Emâre = İmge, ipucu = (Fr.) Indice

Örnek: *Yaptığı taharriyat neticesinde ancak küçük bir emare bulabildi = Yaptığı araştırma sonucunda ancak küçük bir imge bulabildi.*

Polisler bir emare bulmak için çok çalıştılar = Polisler bir ipucu bulmak için çok çalıştılar.

Emaret = Beylik

Örnek: *Selçuk imparatorluğu, on bir emarete bölündü = Selçuk imparatorluğu, on bir beyliğe bölündü.*

İsfendiyar emiri kötürüm Beyazıd Timura iltica etti = İsfendiyar beyi kötürüm Beyazıd Timura sığındı.

Emîr = Bey

Emel = Umay

Örnek: *Emelsiz gönül, güneşsiz göke benzer = Umaysız gönül, güneşsiz göke benzer.*

Emin (mutemed) = İnal

Örnek: *O benim eminimdir; ona itimad edebilirsiniz = O benim inalımdır; ona güvenebilirsiniz.*

Emlâk (mülk) = Özelge = (Fr.) Propriété

Mülkiyet hakkı = Özelgelik hakkı = (Fr.) Droit de propriété

Örnek: *Demokraside mülkiyet hakkı tanınmıştır = Demokraside özelgelik hakkı tanınmıştır.*

Emniyet (âsâyiş anlamına) = Güvenlik = (Fr.)

Sécurité

Örnek: *Vatanımızın haricî ve dahilî emniyetini ordumuza medyunuz = Yurdumuzun dışsal ve içsel güvenliğini ordumuza borçluyuz.*

Emniyeti umumiye = Genel güvenlik

Ademi emniyet = Güvensizlik, yadgüven = (Fr.)

Insécurité

Örnek: *Ademi emniyet içinde kalan bir memlekette huzur ve âsâyiş bulunamaz = Güvensizlik içinde kalan bir ülkede baysallık bulunmaz.*

Emniyet (İtimad anlamına) = İnan = (Fr.) Confiance

Emniyet etmek = İnanmak, güvenmek = (Fr.)

Confier

Örnek: *Bu adama iş inanılmaz = On ne peut pas lui confier une affaire.*

Çocuğu sana inanıyorum = *Je te confie cet enfant.*

Bu adama güvenemiyorum = Je ne puis pas avoir de confiance à cet homme

Emr = Emir (T. Kö.) = (Fr.) Ordre

Emirname (Bak: ferman) = Buyrultu

Örnek: *Gönderilen emirnamede yeni vazifesi ayrıca zikredilmişti = Gönderilen buyrultuda yeni ödevi ayrıca yazılmıştı.*

Emsal = Eş, eşler

Örnek: *Emsali görülmedik bir cesaretle düşman üzerine atıldı = Eşi görülmedik bir yiğitlikle düşman üzerine atıldı.*

Misil = Kat, eş

Örnek: *Misli ve menendi bulunmayan bir adamdı = Eşi ve benzeri bulunmayan bir adamdı. Beşin üç misli on beş eder = Beşin üç katı on beş eder.*

Üç kat ceza = Üç misli ceza

Nazir (misil, mesil) = Eş

Müşabih = Benzeş

Örnek: *Aynını bulamayınca müşabihini alayım dedim = Aynını bulamayınca benzeşini alayım dedim.*

Müşabehet = Benzeşlik

Örnek: *Baba ile oğul arasında büyük bir müşabehet var = Baba ile oğul arasında büyük bir benzeşlik var.*

Şebih = Benzer

Örnek: *Bir hüsnü bî şebih = Benzersiz bir güzellik.*

Teşbih etmek = Benzetmek

Örnek: *Kudema, maşukalarının kaddini serve teşbih ederlerdi = Eskiler sevgililerinin boyunu serviye benzetirlerdi.*

Taklid = Benzet

Örnek: *Maymunların taklid hassası hayvanatı saireye faiktir = Maymunların benzet özgülüğü öbür hayvanlardan üstündür.*

Taklid etmek = Benzetlemek

Örnek: *Çocuklar, büyükleri taklid eder = Çocuklar, büyükleri benzetler.*

Mukallid = Benzetçi

Örnek: *O, mukallidin biridir = O, benzetçinin biridir.*

Emtia = Mal = (Fr.) Marchandise

Örnek: *Avrupadan gelen emtia arasında = Avrupadan gelen mallar arasında*

Emvâli menkule = Taşıtlı mallar = (Fr.) Biens mobiliers

Örnek: *Tekmil emvali menkulesini Himayei Etfal Cemiyetine verdi = Bütün taşıtlı mallarını Çocuk Esirgeme Kurumuna verdi.*

Emvâli gayri menkule = Taşıtsız mallar = (Fr.)

Biens immobiliers

Örnek: *Emvali gayrimenkulesinin kıymeti, emvali menkulesininkinden daha çoktu = Taşıtsız mallarının değeri, taşıtlı mallarıninkinden daha çoktu.*

Nakletmek = Taşımak, anlatmak = (Fr.) Transporter

Örnek: *Bu kocaman taşı oradan buraya nakletmek için iki manda kâfi değildir = Bu kocaman taşı oradan buraya taşımak için iki manda yetmez.*

Bu masalı bana anne annem nakletmişti = Bu masalı bana anne annem anlatmıştı.

Nakliyat = Taşıma = (Fr.) Transport

Örnek: *Bizde nakliyatı bahriye gittikçe terakki etmektedir = Bizde denizsel taşıma, gittikçe ilerlemektedir.*

Vesaiti nakliye = Taşıma araçları = (Fr.) Moyens de transport

Örnek: *Vesaiti nakliyenin en yenisi tayyaredir = Taşıma araçlarının en yenisi uçkudur.*

Encâm (Bak: âkibet) = **Son**

Örnek: *Encamı kâr kaleyi düşmana teslim etti*
= *İşin sonu, kaleyi düşmana verdi.*

Encümen = **Komisyon** = (Fr.) Commission

Örnek: *Askomisyon* = *Sous — Commission*

Encümeni dâniş = **Akademi** (T. Kö.) = (Fr.)
Académie

Heyet, meclis = **Kurul** = (Fr.) Assemblée, Con-
seil

Heyeti umumiye = **Genkurul** = (Fr.) Assemblée
générale

Heyeti Vekile = **Bakanlar kurulu** = (Fr.) Conseil
des ministres

Kongre = **Kurultay** = Congrès

Müşavir = **Danışman** = (Fr.) Conseiller

Örnek: *Müşavirlerinin fikirlerini anlamadan iş*
yapmadı = *Danışmanlarının düşüncelerini an-*
lamadan iş yapmadı.

Şûrâ = **Danışıt** = (Fr.) Conseil

Örnek: *Maarif Şûrası* = *Kültür danışıtı.*

Şûrâyi devlet = **Danıştay** = (Fr.) Conseil d'Etat

Endaht = **Atış**

Endam = **Tay, boybos**

Örnek: *Endamlı bir genç* = *Boyboslu bir genç.*
Giydiği elbise endamına uygun düşmemiş =
Giydiği uruba, tayına uygun düşmemiş.

Endamı mevzun, mütenasibülendam, kameti mev-
zun sahibi = **Taylan**

- **endaz** = **Atan, atıcı, atmış**

Örnek: *Tir endaz* = *Ok atan.*

Lenger endaz = *Demir atmış.*

Ender = **Azrak**

Örnek: *Ender olarak bize gelir* = *Azrak ola-*
rak bize gelir.

Endişe = **Kaygı**

Örnek: *Hayatının son günlerini büyük endişe-*
ler içinde geçirmişti = *Hayatının son günlerini*
büyük kaygılar içinde geçirmişti.

Enin = **İnilti**

Örnek: *Enini yürekleri parçalıyordu* = *İnilti-*
si yürekleri parçalıyordu.

Enkaz = **Yıkıntı**

Örnek: *Enkaz altında kalanların adedi bini te-*
cavüz etmişti = *Yıkıntı altında kalanların sa-*
yısı bini aşmıştı.

Enmûzeç = **Kip** = (Fr.) Type

Örnek: *O, bir enmuzeci edebdi* = *O, bir edeb*
kipi idi.

Ensal = **Nesiller** (T. Kö.), **ürenler**

Örnek: *Ensalı atiyeye enmuzeç olacak hareket-*
ler = *Gelecek ürenlere kip olacak hareketler.*

Nesl = **Nesil, üren, döl**

Örnek: *Nesli âti* = *Atı üren*

Kimin neslindedir? = *Kimin dölündendir?*

Eracif = **Uydurmalar, düzmeler**

Örnek: *Bu eracife ehemmiyet vermedik* = *Bu*
uydurmalara (düzmelere) önem vermedik.

Ürcûfe = **Uydurma, düzme, yalan dolan**

Erâmil = **Dullar**

Örnek: *İtam ve eramil maaşları* = *Öksüz ve dul*
aylıkları.

Erazil = **Sıyrıklar, yüzsüzler**

Örnek: *Erazili nasdan* = *Budunun yüzsüslerin-*
den.

Erazil takımından = *Sıyrıklar takımından*

Erbab (ehl anlamına) = **Er, erdikli**

Örnek: *Bay M... işinin eridir* (erbabıdır) =
Bay M... yapı işinde erdiklidir (erbabtır).

Erbabı mesâlih = **İşi olanlar**

Erbain = **Karakış**

Örnek: *Erbain kırk gün sürer* = *Karakış kırk*
gün sürer.

Erkân (Rüesa anlamına) = **Başman**

Örnek: *Erkânı devlet* = *Devlet başmanları*

Erkânı askeriye = **Generaller**

Erkânı harbiye = **Kurmay** = (Fr.) Etat-major

Erkânı harbiyei umumiye = **Genel kurmay** = (Fr.)
Etat - major général

Erkânı harb zabiti = **Kurmay subay** = (Fr.) Of-
ficier d'état-major

Erz = **Pirinç**

Erzak = **Azık**

Örnek: *Burada çalışan amele, erzakını köyle-
rinden getiriyorlar = Burada çalışan işçiler,
azıklarını köylelerinden getiriyorlar.*

Erzan = Yakışır, yaraşır

Esalet = Asallık, asalet, asillik, aksoyluk, tözünlük

Asil = 1 — Asallı, asil, aksoy, tözün

2 — (Vekil karşıtı) Esi

Örnek: *Bu işte esaleten bulunuyorum = Bu
işte esi olarak bulunuyorum.*

Esaret = Kulluk = (Fr.) Servitude

Örnek: *Türk milleti esarete tahammül edemez
= Türk ulusu kulluğa dayanamaz.*

**Esaret (Ülke ve ulusların yabancılara mahkûmiye-
ti anlamına) = Kölemenlik = (Fr.) Esclavage**

Örnek: *Hindliler asırlarca esaret hayatı geçir-
diler = Hindliler asırlarca kölemenlik hayatı
geçirdiler.*

Esaret (Harb esirliği anlamına) = Tutsaklık

Örnek: *Düşman ordusunun başkumandanı da
esarete düşmüştü = Düşman ordusunun baş-
komutanı da tutsaklığa düşmüştü.*

Esir = Tutsak, tutkun

Örnek: *Son muharebede düşmandan on binlerce
esir aldık = Son savaşta, düşmandan on binler-
ce tutsak aldık.*

*Hüsnünün esiri olmuştu = Güzelliğinin tutku-
nu olmuştu.*

Esirâne = Kulca, kölece

Örnek: *Onun yanında esirane çalışmışım =
Onun yanında kulca, kölece çalışmışım.*

Esas = Ana = (Fr.) Fondamental

Örnek: *Ana kurallar = Esas kaideler*

Esas = Asıl = (Fr.) Fond

Örnek: *Asılsız bilgiler = Esassız havadisler*

Esas = Dip = (Fr.) Fond

Örnek: *Dipsiz sözler = Esassız sözler*

Esas = Temel = (Fr.) Fondement, base

Örnek: *Temel koyma = Vaz'ı esas*

Esasen = Temelinden, aslından = (Fr.) Au fond

Örnek: *Esasen ben bu işin böyle olacağını da-
ha evvel sezmiştim = Aslından ben bu işin
böyle olacağını daha önce sezmiştim.*

Esasî = Anasal, köksel = (Fr.) Constitutionnel

Örnek: *Köksel türeler = Hukuku esasiye =
Droits constitutionnels.*

*Anasal kanun = Kanunu esasî = Loi constitu-
tionnelle*

**Esasî = Enbaşlı, başlıca, başım = (Fr.) Fonda-
mental, essentiel, principal**

Örnek: *Büdge devletin en başlı (başlıca, başın)
işlerindedir.*

Esâtir = Mit (T. Kö.)

Örnek: *Oğuz destanında Türk esâtirine aid pek
mühim izler vardır = Oğuz epopesinde Türk
mitine ilişkin pek önemli izler vardır.*

Esbab = Sebebler

Örnek: *Esbabını hazırlamadan hiç bir işe te-
şebbüs etmemeli = Sebeblerini hazırlamadan
hiç bir işe girişmemeli.*

Esed = Aslan

Esef = Esef

Müessif = Esefli

Örnek: *Onun bu müessif haline yalnız ben de-
ğil, herkes acıdı = Onun bu esefli haline yalnız
ben değil, herkes acıdı.*

Teessüf etmek = Esef etmek, eseflenmek

Örnek: *Size teessüf ederim = Size esef ederim.
Uğradığınız felâkete pek çok teessüf ettim =
Uğradığınız felâkete pek çok eseflendim.*

Eser = İzer = (Fr.) Oeuvre

Örnek: *Hayatında çok eser vermek isteyenler,
çok ve özlü çalışmalıdır = Hayatında çok izer
vermek isteyenler, çok ve özlü çalışmalıdır.*

Eskis = Taslak = (Fr.) Esquisse

Örnek: *Müzeci Hamdi Beyin bir eskisini bin
liraya satın aldılar = Müzeci Bay Hamdi'nin bir
taslağını bin liraya satın aldılar.*

Eslâf = Geçmişler, önceller

Örnek: *Nesli hazır, ahlâfa yalnız eslâfın eserlerini değil, kendi yarattıklarını da ulaştırır = Bugünkü üren, geleceklere yalnız geçmişlerin eserlerini değil, kendi yarattıklarını da ulaştırır.*

Biz, eslâf ve ahlâfa nümune olmalıyız = Biz, önceler ve ardıllara örnek olmalıyız.

Esmân, esmanî bâliğa (Bak: bedel) = Tutar

Örnek: *Esmânî balığı bin liradır = Tutarı bin liradır.*

Esna = Sıra

Örnek: *Bu esnada dört kişi birden üstüne atıldı = Bu sırada dört kişi birden üstüne atıldı.*

Esnasında = Sırasında

Örnek: *Cebrî yürüyüş esnasında fazla mola vermezler = Zorlama yürüyüş sırasında çok mola vermezler.*

Esrar — 1 — Sır (T. Kö.) = (Fr.) Mystère

2 — Giz = (Fr.) Secret

Esrarengiz = Sırlı

Ester = Katır

Eşhas = Kişiler

Örnek: *Eşhası mühimme = Önemli kişiler.*

Eşia (şua) = Şuvağ

İnşia etmek = Şavmak

Eşirrâ (şerir) = Azılılar

Örnek: *Eşirranın melcei = Azılların sığınağı.*

Eşk = Göz yaşı

Eşkâl = Şekiller

Eşkiya (şaki) = Haydutlar

Örnek: *Bu dağlar, bir zamanlar eşkiya yatağı olmuştu = Bu dağlar, bir vakitler haydutlar yatağı olmuştu.*

Eşna (şeni) = Yırtlaz

Şenaat = Yırtlazlık

Eşraf (ve âyân) = İleri gelenler

Örnek: *Kastamonu eşrafından = Kastamonu ileri gelenlerinden.*

Eşya = Eşya (T. Kö.)

Evbaş = Ayaktakımı

Evc = Uç, yüce

Evlâd = Çocuklar, oğullar

Evvel = Önce

Örnek: *Bundan evvel = Bundan önce.*

Evvelâ = İlkın

Örnek: *Evvelâ şunu söyleyeyim = Önce şunu söyleyeyim.*

Evvelü âhır = Eninde sonunda

Örnek: *Evvelü âhır bu borcu ödiyecektir = Eninde sonunda bu borcu ödiyecektir.*

Eyyamı bahur = Kızılısı

Eza (Bak. cefâ) = Eza (T. Kö.) Uzgü, üzü

Örnek: *Çok eza çekti = Çok üzgü çekti.*

Ezel = Üzel, öncesizlik

Ezeli = Öncesiz

Örnek: *Ölüm, insanlar için ezeli bir endişedir = Ölüm insanlar için öncesiz bir kaygıdır.*

Eziyet = Eziyet

Örnek: *Çektiği eziyetleri ben bilirim = Çektiği eziyetleri ben bilirim.*

F

Faal = İşçen, işçimen

Örnek: *Faal bir adam = İşçen bir adam, O, pek faaldır = O, pek işçimendir.*

Faaliyet = İşçenlik, işçimenlik

Örnek: *Bu hususta gösterilen faaliyet, iyi neticeler vermiştir = Bu işde gösterilen işçenlik, iyi sonuçlar vermiştir.*

Onun faaliyetine diyecek yoktur = Onun işçimenliğine diyecek yoktur.

Facia = Acın

Örnek: *Bu âile bu yıl üstüste facialar geçirdi = Bu arda bu yıl üstüste acınlar geçirdi.*

Fecî = Acıklı, acımlı

Fecaat = Acıklılık, acınlılık

Örnek: *Giriştiğiniz işin fecaatini ihata edebiliyor musunuz? = Giriştiğiniz işin acıklılığını (acınlılığını) kavriyabiliyor musunuz?*

Fahiş = Aşırı

Örnek: *Bu pek fahiş bir teklif = Bu pek aşırı bir önerge.*

Fuhuş = Utsuzluk

Örnek: *Gençleri fuhşa sürükleyenleri kanun tecziye eder = Gençleri utsuzluğa sürükleyenleri kanun cezalandırır.*

Fahr, iftihar = Kıvanç

Örnek: *Memleketimizin her tarafındaki terakki nünuneleri, yüreklere iftihar veriyor = Ülkemizin her yanındaki ilerleme örnekleri yüreklere kıvanç veriyor.*

Fahrî = Onursal

Örnek: *O, bu vazifeyi fahrî olarak deruhde etti = O, bu işi onursal olarak üstüne aldı.*

Fahretmek, İftihar etmek = Kıvanmak

Örnek: *Garp matbuatının Türkiye hakkındaki makaleleriyle insan iftihar ediyor = Batı basınlarının Türkiye hakkındaki yazılarıyla insan kıvanıyor.*

Faide = Fayda (T. Kö)

İstifade etmek = Fayda görmek, faydalanmak = (Fr.) Profiter

Örnek: *Bu yıl adanın havasından çok fayda gördüm (istifade gördüm, istifade ettim) = Cette année j'ai beaucoup profité de la cure que j'ai faite aux Iles.*

İstifade etmek = Asıĝlanmak = (Fr.) Profiter

Örnek: *Bu fırsattan asıĝlanarak (istifade ederek) size şunu da söylemek isterim ki = Profitant de cette occasion je voudrais vous dire que.*

Müfid = Faydalı

Müstefid = Faydalanmış

Menfaat = 1 - Asıĝ, 2 - Çıkar = (Fr.) Intérêt, profit

Örnek: *1 — Bu işten ben hiç bir asıĝ (menfaat) beklemiyorum = Je n'attends aucun intérêt (profit) de cette affaire.*

2 — Yalnız kendi çıkarını (menfaatini) düşünür = Il ne pense qu'à son intérêt (profit).

Faik, Mütefevvik = Üstün

Örnek: *O, her işte akranına faik olmaya çalışır = O, her işte taydaşlarına üstün olmaya çalışır.*

Faikiyet, tefevvuk = Üstünlük

Örnek: *Müsademedede düşmanların adedce faikiyeti bile ileri yürüyüşümüzü durduramadı = Çarpışmada düşmanların sayıca üstünlüğü bile ileri yürüyüşümüzü durduramadı.*

Tefevvuk etmek = Üsgelmek, üstolmak

Örnek: *İnsan daima emsaline tefevvuk etmek arzusuyla hareket eder = İnsan, her zaman benzerlerine üstolmak (üstgelmek) arzusuyla hareket eder.*

Fail = İşleyen = (Fr.) Auteur

Örnek: *Bu suçu işliyen = Bu cürmün faili.*

Fiil = İş

Filen = İşle, işiyle, gerçekten

Örnek: *İleri sürdüğü düşüncenin kabili icra olduğunu filen ispat etti = İleri sürdüğü düşüncenin yapılabilirliğini işle tanıtladı.*

Fili = İşnel

Örnek: *Yalnız düşünüp tasavvur etmek yetmez, fili olarak da harekete geçmelidir = Yalnız düşünüp tasarlamak yetmez, işnel olarak da harekete geçmelidir.*

Faiz = Ürem

Örnek: *Bugünkü günde para ancak yüzde üç faiz getiriyor = Bugünkü günde para ancak yüzde üç ürem getiriyor.*

Faizi basit = Düz ürem

Faizi mürekkep = Katınc ürem

Fakat = Ancak, yalnız, şu var ki, şu kadar var ki

Örnek: *1 — Seri, fakat itinalı bir sa'yile = Çabuk, yalnız özenli bir çalışma ile.*

2 — Hakkınız var, fakat duracak zamanımız yoktur = Hakkınız var, yalnız duracak zamanımız yoktur.

3 — Bu işi başaçıkarmak sizin elinizden gelir, fakat başka işlerinizi bırakmanız lâzımdır = Bu işi başaçıkarmak sizin elinizden gelir, şu var ki (şu kadar var ki) başka işlerinizi bırakmalısınız.

Fakir = Yoksul, zavallı

Fakr = Yoksulluk

Örnek: *Bütün hayatı fakr içinde geçti = Bütün hayatı yoksulluk içinde geçti.*

Fali hayr = Yüm, Uğur

Örnek: *Bu işlerin ilerlemesini yarınki düşüncelerimizin de olacağına fali hayr addederim = Bu işlerin ilerlemesini, yarınki düşüncelerimizin de olacağına yüm sayarım.*

Fâm = Renk

Fâni = Ölez

Örnek: *Her insan fânidir, fakat insanlığa bırakacağı yüksek bilgiler bakidir = Her insan ölezdür, ancak insanlığa bırakacağı yüksek bilgileri kalızdır.*

Fena = 1 - Kötü, 2 - Tüken (zeval anlamına)

Örnek: *1 — Fena bir iş = Kötü bir iş.*

2 — Bu âlem bir âlemi fenâdır = Bu acun bir tüken acunudur.

Farazâ (bilfarz) = Totalim ki, diyelim ki

Örnek: *Farazâ dediğinizin doğru olduğunu kabul etsek bile = Diyelim ki (totalim ki) dediğiniz doğrudur, ancak...*

Farazî = Astözel = (Fr.) Hypothétique

Örnek: *Felsefe ilmin farazî bir istitalesidir = Filozofi bilimin astözel bir uzatımıdır. = La philosophie est le prolongement hypothétique de la science*

Faraziye = Astöz = (Fr.) Hypothèse

Örnek: *İlim ve faraziye = İlim ve astöz = La science et l'hypothèse*

Müddea = Töz = (Fr.) Thèse

Örnek: *Müddeasını iyi izah etti = Tözünü iyi anlattı = Il a bien expliqué sa thèse*

Aksi müddea = Yantıtöz = (Fr.) Antithèse

Örnek: *Müddea ve aksi müddea = Töz ve yantıtöz = Thèse et antithèse*

Farzetmek = Tutmak, saymak

Örnek: *Sizin de benim kadar bu işle alâkadar olduğunuzu farzetmek isterim = Sizi de benim kadar bu işle ilgili saymak (tutmak) isterim.*

Farıza (vecibe) = Düşerge

Örnek: *İnkılâb uğrunda bütün varlığımızı vermek millî farizamızdır = Devrim uğrunda bütün varlığımızı vermek ulusal düşergemizdir.*

Fark (temyiz) = Ayrım, ayırt

Örnek: *Bu iki söz arasında büyük bir fark var = Bu iki söz arasında büyük bir ayırım (ayırt) var.*

Farketmek (temyiz etmek) = Ayırtlamak, ayırdetmek

Fârîka = Ayırmaç

Örnek: *İlmin en büyük fârîkası, bir nizam daireesinde çalışmaktır = Bilimin en büyük ayırmaç, bir düzen içinde çalışmaktır.*

İstisna etmek = Ayramak = (Fr.) Excepter

Örnek: *Bu kaideden yalnız bir kelimeyi istisna etmelidir = Bu kuraldan yalnız bir sözü ayramalıdır.*

İstisnâi = Ayrıl = (Fr.) Exceptionnel

Örnek: *İstisnâi vaziyetlerde tutulacak yollar = Ayrıl durumlarda tutulacak yollar.*

İstisna = Ayra = (Fr.) Exception

Örnek: *Vatandaşlar arasında hiç bir bakımdan istisna yoktur = Yurddaşlar arasında hiç bir bakımdan ayra yoktur.*

Bilâistisna = Ayrasız = (Fr.) Sans exception

Örnek: *Her vatandaşın hakkını bilâistisna sıyanet etmek vazifemizdir = Her yurddaşın hakkını ayrasız korumak borcumuzdur.*

İstisnaiyet = Ayrılık

Müteferrik = Ayırık = (Fr.) Divers

Örnek: *Müteferrik havadisler = Ayırık bilgetler.*

Tefrik = Ayırtı

Örnek: *Ayırtı (tefrik) kabul etmez.*

Tefrik etmek = Ayırmak

Tefrika (nifak anlamına) = Ayırğa = (Fr.) Discorde, désunion

Örnek: *Vatandaşlar arasına tefrika sokmamalıdır = Yurddaşlar arasına ayırğa sokmamalıdır.*

Tefrika (gazete terimi) = **Bölem** = (Fr.) Feuilleton

Örnek: *Gazetemiz yarın yeni bir tefrikaya başlıyor = Gazetemiz yarın yeni bir böleme başlıyor.*

Fart, İfrat = **Aşırı, aşırılık, aşkın, aşkınlık**

Örnek: 1 — *Fartı muhabbet = Aşırı (aşkın) sevgi*
2 — *Muhabbette ifrat = Sevgide aşırılık (aşkınlık)*

İfrat etmek = **Aşırı gitmek**

Örnek: *Hiç bir şeyde ifrat etmemelidir = Hiç bir şeyde aşırı gitmemelidir.*

Fasahat = **Uzdiyem**

Örnek: *Bu makalenizin fasahatine diyecek yoktur = Bu yazınızın uzdiyemine diyecek yoktur.*

İfade = **Diyem, anlatım** = (Fr.) Elocution, déposition

Örnek: *İfadesi bozuk = Diyemi bozuk, İfade vermek, ifade almak = Diyem vermek, diyem almak.*

Tarzı telaffuz = **Deyiş** = (Fr.) Prononciation

Örnek: *Her yerin kendine göre bir tarzı telaffuzu vardır = Her yerin kendine göre bir deyişi vardır.*

Tabir = **Deyim** = (Fr.) Terme, expression

Örnek: *Bu hareketinizi anlatmak için nasıl bir ifade bulacağımı bilemiyorum = Bu hareketinizi anlatmak için nasıl bir deyim bulacağımı bilemiyorum = Je ne puis pas trouver d'expression pour qualifier votre conduite*

Fasıl = **Ayrık**

Örnek: *Bu eserin dört faslı var ki her biri diğerine faiktir = Bu izerin dört ayrıcı var ki her biri ötekenden üstündür.*

Fasıl = **Bölüm** (Bak: Bab)

Fasıla = **Ara, aralık**

Fâsit = **Bozuk**

Örnek: *Zamiri fasid = İçti bozuk*

Fesat = **Bozut**

Örnek: *Memlekette fesat çıkarmak isteyenlere karşı bütün millet müteyakkızdır = Ülkede bozut çıkarmak isteyenlere karşı bütün ulus uyanıktır.*

İfsad etmek (Fitne anlamına) = **Bozutmak** = (Fr.) Corrompre

Örnek: *Gençliğin ahlâkını ifsad etmek isteyenlere aman yoktur = Gençliğin ahlâkını bozutmak isteyenlere aman yoktur.*

İfsad etmek (nifak sokmak anlamına) = **Arabozmak** = (Fr.) Mettre la discordance

Müfsid (münafık anlamına) 1 — **Arabozan** = (Fr.) perturbateur, séditieux

2 — **Bozutcu**

Örnek: *O, müfsid bir adamdır = O, bozutcu bir adamdır.*

Müfsid (munafık anlamına) = **Arabozan** = (Fr.) Corrupteur

Örnek: *Yine bir müfsitlik ederek onu bana karşı kıskırttı = Yine bir arabozanlık ederek onu bana karşı kıskırttı.*

Fâşetmek (ifşa etmek) = **Dile vermek, açığa vurmak, açmak** = (Fr.) Divulguer

Örnek: *Sırrını fâşetti = Sırrını dile verdi (açığa vurdu) = Il a divulgué son secret*

İfşaat = **Gizaçı** = (Fr.) Divulgation, révélation

Örnek: *İngiliz Hariciye Nazırı, Paris müzakereleri hakkında bazı ifşaatla bulunmuştur = İngiliz dış bakanı, Paris söyleşmeleri hakkında bir takım gizaçılarda bulunmuştur.*

Fatih (Bak: cihangir) = **Alpay**

Örnek: *Tarih büyük fatihlerin adlarını hürmetle anar = Tarih büyük alpayların adlarını saygı ile anar.*

Fethetmek = **Açmak, almak** = (Fr.) Conquérir

Örnek: *İstanbul'u Mehmed II. aldı (fethetti)*

Fatiha = **Başlangıç**

Örnek: *İşin daha fatihasında iken büyük müşküller kendini gösterdi = İşin daha başlangıcında iken büyük güçlükler kendini gösterdi.*

Fazâ = Uza

Örnek: *Fazayı nâmahdud içine serpilmiş olan yıldız kümeleri = Ucsuz bucsuz uza içine serpilmiş olan yıldız kümeleri.*

Fazahat (Bak: denaet) = Alçaklık

Örnek: *Bu harekete fazahatten başka bir ad bulamıyorum = Bu harekete alçaklıktan başka bir ad bulamıyorum.*

Fazilet = Erdem

Örnek: *Fazilet insan yüksekliğinin alâmetidir = Erdem insan yüceliğinin beldeğidir.*

Fazla = Artık, çok, ileri

Örnek: *1 — Bu kılavuzu yüzbinden fazla bastırmalı = Bu kılavuzu yüzbinden çok (artık) bastırmalı.*

2 — Fazla gidiyorsun = Çok oluyorsun (ileri gidiyorsun.)

Fecr = Tan

Örnek: *Fecrin ilk ışıkları ufka yayılırken = Tanın ilk ışıkları ufka yayılırken.*

Feda etmek = Vermek, uğruna vermek

Örnek: *Vatan için canımızı feda ederiz = Yurd için canımızı veririz. Yurd uğrunda üç çocuğu nu verdi (feda etti)*

Fedakâr = Özveren

Fedakârlık = Özveri

Örnek: *Yaptığınız fedakârlığı hiç unutmam = Yaptığınız özveriyi hiç unutmam.*

Fehmetmek (idrâk etmek) = Anlamak

Mefhûm = Öklem

Örnek: *Her mefhumun kendine göre bir manası vardır = Her öklemün kendine göre bir anlamı vardır.*

Fek = Ayırma, açma, koparma

Örnek: *Fekki mühür = Mührü koparma.*

Fekketmek = Ayırmak, açmak

İnfikâk etmek = Ayrılmak

Örnek: *Bu sırada Ankaradan infikâk etmek benim için pek güçtür = Bu sırada Ankaradan ayrılmak benim için pek güçtür.*

Felâh = Onum

Örnek: *Vatan borcunu ödemiyenlere felâh yoktur = Yurd borcunu ödemiyenlere onum yoktur*

Felâket = Felâket

Felç = İnme, salkı

Felce uğramak = İnmeye uğramak

Meflûç = İnmeli

Felek = Gök, çığırı

Fem = Ağız

Fen (tatbikî ilim yerinde) = Fen (T. Kö.)

Fer = Fer

Örnek: *Gözümde fer kalmadı.*

Ferağ = Geçirim

Örnek: *Bu evin size ferağı için vergisini ödememiz lâzımdır = Bu evin size geçirimi için vergisini ödemelisiniz.*

Ferağ etmek = Üstüne geçirmek, üstüne çevirmek

Feragat = Özgeçi

Örnek: *Millî işlerde feragat göstermek lâzımdır = Ulusal işlerde özgeçi göstermelidir.*

Feragat etmek = Bırakmak, çekilmek, vazgeçmek, elçekmek

Örnek: *1 — Gelin, bu işten feragat edin = Gelin, bu işi bırakın = Gelin bu işten vazgeçin = Gelin bu işten elçekin.*

2 — Kırallıktan feragat etti = Kırallıktan çekildi.

Feragat sahibi = Özgeçen

Örnek: *Bu genç gerçekten feragat sahibi bir adammış = Bu genç gerçekten özgeçen bir adammış.*

Menfaatperest = Asıgıcıl

Örnek: *Menfaatperest olanlardan, vatana hayır gelmez = Asıgıcıl olanlardan yurda hayır gelmez.*

Ferah = Ferah

Feraset = Yalgörü

Örnek: *Büyük siyasî işlere girişenlere en lâzım olan şey, ferasettir = Büyük sıyasal işlere girişenlere en gerekli olan şey, yalgörüdür.*

Ferasetli = Yalgörür

Örnek: *Ferasetli adam, en gizli ve karanlık şeyleri de önceden görür = Yalgörür adam, en gizli ve karanlık şeyleri de önceden görür.*

Ferd = Ferd (T. Kö.) = (Fr.) Individu

Ferli = Ferdiğ = (Fr.) Individuel

Ferdiyete = Ferdiyete = (Fr.) Individualité

Ferdi aferide = Hiç kimse

Feri = Dal, ayrıntı

Örnek: 1 — *Bu meselenin dört fer'i vardır =*
2 — *İşin aslına bakalım, fer'i'leri bir yana dur. Bu sorunun dört dalı vardır.*
sun = İşin aslına bakalım, ayrıntıları bir yana dursun.

Füru, teferrüat = Ayrıntılar

Füru (arda terimi) = İnenler

Usul (arda terimi) = Ağanlar

Ferid = Tek, eşsiz

fermâ = - buyuran, süren, emreden

Örnek: *Hükümfermâ = Hüküm süren*

Ferman (Bak: emirname) = Buyurultu

Fermanferma = Hükmeden

fersâ = - bitiren, bırakmayan

Örnek: *Taketfersâ = Güç bitiren*

Tahammülfersâ = Dayanık bırakmayan

Fersude = Eski, yırtık, yıpranmış

Ferşetmek = Yaymak, döşemek

Mefruş = Döşeli

Mefruşat = Döşeme

Ferriş etmek = Döşemek

Feryad = Haykırı

Örnek: *Gecenin karanlığı içinde bir feryad duyuldu = Gecenin karanlığı içinde bir haykırı duyuldu.*

Feryad etmek = Haykırmak, bağırarak, çağırarak

Örnek: *Neye feryad ediyorsunuz = Ne haykırı yapıyorsunuz (Neye bağırıp çağırıyorsunuz)*

Ferzend = Oğul

Fesh = Bozma, dağıtma (Parlamentolar terimi)

Örnek: 1 — *Aramızdaki mukaveleyi fesh edelim = Aaramızdaki sözleşmeyi bozalım.*

2 — *Fransız kabinesinin parlamentoyu feshi üzerine = Fransız kabinesinin parlamentoyu dağıtması üzerine.*

Feshetmek = Bozmak, dağıtmak (Parlamentolar terimi)

Örnek: 1 — *Almanyanın askerliği yeniden kurması, Versay muahedesini fesh etmektedir. = Almanyanın askerliği yeniden kurması, Versay andlaşmasını bozmaktadır.*

2 — *Fransız kabinesi parlamentoyu feshetmek istedi = Fransız kabinesi parlamentoyu dağıtmak istedi.*

İnfisah = Bozulma, dağılma

Örnek: 1 — *Aramızdaki anlaşmanın infisahı yüzünden = Aramızdaki anlaşmanın bozulması yüzünden.*

2 — *İngilterede parlamentonun infisahı = İngilterede parlamentonun dağılması.*

Mütefessih = Bozulmuş, çürümüş, kokmuş

Örnek: *Mütefessih bir cemiyet = Bozulmuş (çürümüş) bir sosyete — Mütefessih etlerden yemek yapmamalı = Kokmuş etlerden yemek yapmamalı.*

İfessüh etmek = Bozulmak, çürümek, kokmak

Fetret (fasilalı saltanat anlamına) = Karğaşa devri (Fr.) Anarchie, interrègne

Fettan = Oynak

Fevc = Bölük, takım

Örnek: *Fevc fevc = Bölük, bölük, takım takım*

Feveran = Fıskırma

Fevvare = Fıskırık, döner fıskiye

Fevk = Üst

Örnek: *Kısmı fevkanî = Üst kısım*

Fevkanî tahtanî = Altı üstlü

Fevt = 1 — Kaybetmek, kaçırmak, elden çıkarmak

2 — Ölüm.

Örnek: 1 — *Fırsatı fevt eden sonra dövünür = Fırsatı kaçıran (elden çıkaran) sonra dövünür.*

Fevza (Bak: fetret) = Kargaşa = (Fr.) Anarchie
 Feyezân = Taşma
 Feyz = Gürlük
 Feyzdar = Üregen
 Feyz bulmak, feyzdar olmak = Gürelemek
 Feyyaz = Gür, bereketli
 Fezleke (Bak: icmal, hulâsa).
 Fıkra = Bölek = (Fr.) Paragraphe
 Örnek: *Yazınızın üçüncü bölümünde (fıkrasında) = Dans le troisieme paragraphe de votre article*
 Fıkra = Anlatık = (Fr.) Anecdote
 Örnek: *Nasreddin hocanın anlattığı (fıkrası) = L'anecdote de Nasreddin Hodja*
 Fıkra (terim) = Boğum = (Fr.) Vertèbre
 Fırka = Parti (T. Kö.)
 Fırka (askerlik terimi) = Tümen = (Fr.) Division
 Fırka kumandanı = Tümkomutan = (Fr.) Commandant de division
 Fırka kumandanı miriliva = Tümgeneral
 Fırka erkânı harbiyesi = Tüm kurmay = (Fr.) Etat-major de division
 Fırsat = Fırsat (T. Kö.)
 Fıtrat (Hilkat, cibillet) = Yaradılış
 Fıtrî (hilkî, cibillî) = Doğunsal
 (Doğunsal'ın sonundaki "1, ince okunur)
 Örnek: *Kendisindeki anlayış ve çabuk kavrayış sonradan olma değil, fitridir = Kendisindeki anlayış ve çabuk kavrayış sonradan olma değil, doğunsaldır..*
 Fiat = Paha, eder
 Örnek: *Bu defterin fiatı kaç paradır = Bu defterin ederi kaç paradır.*
 Fidyei necat = Kurtulmalık
 Örnek: *Haydutlar yakaladıkları zenginden büyük bir fidyei necat istediler = Haydutlar yakaladıkları zenginden büyük bir kurtulmalık istediler.*
 Figan (Bak: feryad) = Haykırı
 - figâr = - yaralı
 Örnek: *Dilfigâr = Yüreği yaralı*

Fihrist = Bulmaç

Fikdan = Yokluk, bulunmazlık

Fikr = Fikir (T. Kö.) = (Fr.) Pensée

Fıkr = Düşünce = (Fr.) Avis

Örnek: *Bu işte benim fikrim şudur = Bu işte benim düşüncem şudur.*

Fıkr = İde (Yakutça) = (Fr.) Idée

Örnek: *Fikir, dimağın işlemesinden doğar = İde dimağın işlemesinden doğar.*

Fıkrî = Düşünsel, ideyel, fikriğ

Örnek: *1 — Fıkrî mesainin verdiği yorgunluk = Düşünsel çalışmaların verdiği yorgunluk.*

2 — İnsanların fıkrî kudreti = İnsanların fikriğ erki.

Fıkrî takib = Güderge

Örnek: *O, fıkrî takib ile hareket eder bir genctir. = O, güderge ile hareket eder bir genctir.*

Fılhakika = Gerçekten

Fıramuş etmek = Unutmak

Fırar = Kaçma

Fırar etmek = Kaçmak

Fırarî = Kaçak

Fıraş = Döşenek, döşek

Fırak, fırat (iftirak) = Ayrılık

Fitade = Düşmüş

Fitne (fesad anlamına) = Bozut = (Fr.) Corruption, sédition, perturbation

Örnek: *Ortaklıkta fitne alâmetleri görülüyordu = Ortaklıkta bozut beldeklere görülüyordu.*

Fitne (nifak anlamına) = Arabozma

Örnek: *Aramıza fitne soku = Aramızı bozdu.*

Fitnecü (bak: müfsit) = Bozutçu

Örnek: *Bilmezsiniz, o ne fitnecü bir adamdır = Bilmezsiniz, o ne bozutcu bir adamdır.*

Fuzulî = Boşuna, haksız, yersiz

Örnek: *1 — Bu konuşmaya fuzulî müdahale etmenize ne demeli? = Bu konuşmaya boşuna (yersiz) karışmanıza ne demeli?*

2 — Bu parayı fuzulî olarak aldılar = Bu parayı haksız olarak aldılar.

Füceten = Ansızın, birdenbire

Örnek: *Füceten vefat etti = Ansızın (birdenbire) öldü.*

Fürce = Aralık, delik

Füru = Aşağı

Şerfüru etmek = Başeğmek

Füruht = Satma, satım

Fürumaye = Alçak soylu

Füruş = Satan

Örnek: *Malûmat fûruş = Bilgi satan*

Füşhat = Genişlik

Fesih = Gen, geniş

Fütur = Bezginlik

Örnek: *Görüyorum ki fütura uğramışsınız = Görüyorum ki bezginliğe uğramışsınız.*

Fütüvvet = Akıllık, cömertlik

Füzun = Çok, artık

G

Gabavet = Kalın kafalılık, mankafalık

Örnek: *Tembelliğe çare bulunur, gabavete bulunmaz = Tembelliğe çare bulunur, kalın kafalılığa (mankafalılığa) bulunmaz.*

Gabi = Kalın kafalı, mankafa = (Fr.) Balourd

Örnek: *Bu çocuk okuduğunu anlayamıyan bir kalın kafalıdır = Cet enfant est un balourd qui ne comprend pas ce qu'il lit.*

Gabgab = Gıdı

Gabni fahiş = Aşırı aldatma

Örnek: *Bu satışta gabni fahiş vardır = Bu satışta aşırı aldatma vardır.*

Gadr = Yazık

Örnek: *Bu işte bana gadroldu = Bu işte bana yazık oldu.*

Gadretmek = Yazık etmek

Örnek: *O adama neden bu kadar gadrettiler = O adama neden bu kadar yazık ettiler.*

Gadrolmak = Yazık olmak

Gaddar, zalim = Gücemen

Örnek: *Bu gaddarın elinden neler çektiğimi ben bilirim = Bu gücemenin elinden neler çektiğimi ben bilirim.*

Zulm = Zulm (T. Kö.)

Gaflet = Dalgınlık, boş bulunma

Gaflet etmek = Dalgınlığa gelmek, boş bulunmak

Gafil = Aymaz, dalgın, boş

Örnek: *Gafil bulundum = Boş bulundum.*

Gafil avlamak = Dalgınlığa getirmek

Örnek: *Bizi bu işte gafil avladınız = Bizi bu işte dalgınlığa getirdiniz.*

Gafil avlanmak = Dalgınlığa getirilmek

Tegafül etmek = Anlamazlıktan gelmek, anlamaz görünmek

Örnek: *Pek eyi bildiğiniz bir işten niçin tegafül ediyorsunuz = Pek eyi bildiğiniz bir işte niçin anlamazlıktan geliyorsunuz (anlamaz görünüyorsunuz)?*

Gâh, gâhi, geh, gehi = Arasına

Örnek: *Gâhi gelir, bizi sevindirirdiniz, şimdilerde gelmez oldunuz = Arasına gelir, bizi sevindirirdiniz, şimdilerde gelmez oldunuz.*

Gâh, gâhi, geh, gehi = Kimi

Örnek: *Gâh gelir, gâhi gelmez = Kimi gelir kimi gelmez.*

Nagâh = Ansızın, apansız

Örnek: *Ormanda dolaşırken, nagâh karşıma iki adam çıktı = Ormanda dolaşırken, ansızın (apansızın) karşıma iki adam çıktı.*

Gaib etmek = Kaybetmek (T. Kö.)

Gaib olmak, tagayyüp etmek = Kaybolmak

Gaile = Dert (T. Kö.), Sıkıntı

Örnek: *Başımdaki gaile yetmiyor gibi, o da bir başka gaile tahmil etti = Başımdaki sıkıntı yetmiyor gibi, o da bir başka dert yükletti.*

Galâ = Pahalılık

Örnek: *Kaht ve galâ yıllarında çok üzüldük = Kıtık ve pahalılık yıllarında çok üzüldük.*

Gali = Yüksek

Örnek: *Bu fiyat bana pek gali görünüyor = Bu eder bana pek yüksek görünüyor.*

Galât = Yanılma, yanlış

Örnek: *Galât söz = Yanlış söz, Galâtı basar = Göz yanılması.*

Bu benim istasyonda görülmekliğimden galâttır = Bu benim istasyonda görülmekliğimden yanılmadır.

Galebe = Yen, yenme

Örnek: *Galebenin yarısı kendine güvenmekten gelir = Yenmenin yarısı kendine güvenmekten gelir.*

Galebe etmek = Yenmek

Örnek: *Düşmanlara galebe etmek için ilk önce kendi kudretine güvenmek lâzımdır = Düşmanları yenmek için ilkönce kendi erkine güvenmelidir.*

Galib = Yenen

Örnek: *Bu muharebede galib gelen ordu, bütün şerefi kazanmış olur = Bu savaşta yenen ordu, bütün onuru kazanmış olur.*

Galiba = Belki, görünüşe göre, - a benzer

Örnek: *Böyle olacağına benzer = Galiba böyle olacak.*

Galeyan = Kaynama, kaynaşma

Örnek: *1 — Suyun galeyanı = Suyun kaynaması
2 — Halk arasında galeyan uyandıracak sözler = Halk arasında kaynaşma uyandıracak sözler.*

Galeyan etmek = Kaynamak, kaynaşmak

Galiz = Kaba

Örnek: *Ağıza alınmıyacak galiz sözler söyledi = Ağıza alınmıyacak kaba sözler söyledi.*

Gıllzet = Kabalık

Örnek: *Sözlerinde ve duruşunda öyle bir gıllzet var ki... = Sözlerinde ve duruşunda öyle bir kabalık var ki...*

Gam = Tasa

Mağmum = Tasalı, pusarık (hava için)

Örnek: *Mağmum adam = Tasalı adam.
Mağmum hava = Pusarık hava.*

Gammaz = Kovcu, fitçi

Örnek: *1 — O ne gammaz adamdır, bilseniz, herkesi birbirine katar. = O ne kovcu adamdır, bilseniz, herkesi birbirine katar.*

2 — Gammazlık onda sanki fitrî bir hal = Fitçilik onda sanki doğumsal bir hal.

Gamze = Süzgün bakış

Ganem = Koyun

Gani = Bol, zengin, varlıklı

Ganimet = Algı

Örnek: *Muharebede alınan ganimet, eski zamanlarda galip orduları doyurmağa kifayet ederdi = Savaşta ele geçen algı, eski zamanlarda yenen orduları doyurmağa yeterdi.*

Garabet (Bak: acayıplık, tuhaflık) = Yabansılık

Örnek: *Bu adamın fikirlerinde hiç bir garabet görmüyorum = Bu adamın fikirlerinde hiç bir yabansılık görmüyorum.*

İstiğrab etmek = Yabansımak

Örnek: *Onun böyle hareket etmiş olmasına hiç de istiğrab etmedim = Onun böyle hareket etmiş olmasını hiç de yabansımadım.*

Garaz (Öteki anlamları için, bak: maksat) = Öcük

Örnek: *Yüreğinde beslediği garazın had ve payını yok = Yüreğinde beslediği öcüğün ucu bucu yok.*

Garazkâr = Öçmen

Örnek: *Hiddetli adamdan değil, garazkâr adamdan korkmalı = Kızan adamdan değil, öçmen adamdan korkmalı.*

İntikam = Öç

Örnek: *İçimde ona karşı öyle bir intikam hissi var ki = İçimde ona karşı öyle bir öç duygusu var ki.*

İntikam almak = Öcalkmak

Örnek: *Düşmanından intikam almak için bütün varlığını ortaya koydu = Düşmanından öcalkmak için bütün varlığını ortaya koydu.*

İntikamcu = Öçgüder

Örnek: *O, intikamcu bir adamdır = O, öçgüder bir adamdır.*

Garb = Batı

Örnek: *Garb devletleri = Batı devletleri.*

Garet = Yağma, talan, çapul

Garib = Zavallı, kimsesiz

Örnek: *Şu garibe merhamet ediniz = Şu zavalıya (kimsesize) acıyınız.*

Garib (Bak: acayib, tuhaf) = Yabansı

Örnek: *Garib bir kıyafetle ortaya çıktı = Yabansı bir kılıkla ortaya çıktı.*

Garib (Gurbettede anlamına) = Elgin

Örnek: *Yerinden yurdundan uzakta elgin (garib) kaldı.*

Garize (sevki tabii) = İçgüdü = (Fr.) Instinct

Örnek: *İnsanlar akıllarına, hayvanlar sevki tabiiilerine tâbidirler = İnsanlar akıllarına, hayvanlar içgüdülerine uyrukturlar = Les hommes agissent par leur intelligence et les animaux par leur instinct.*

İnsiyakî = İçgüdel = (Fr.) Instinctif.

Örnek: *İnsanların da insiyakî hareketleri vardır = İnsanların da içgüdel hareketleri vardır = Les hommes aussi ont des actes instinctifs.*

Gark = Batma

Örnek: *Geminin garkı, yalnız içindekilere değil, onların akraba ve taallûkatına da büyük bir felâket oldu = Geminin batması, yalnız içindekilere değil, onların soyuna sopuna da büyük bir felâket oldu.*

Garketmek = Batırmak

Garkolmak = Batmak

Müstağark, mağruk = Batmış, batık

İstiğrak = Dalım

Örnek: *Hali istiğrakta ne yaptığını bilmiyor = Dalım halinde ne yaptığını bilmiyor.*

Garsetmek = Dikmek

Gascyan etmek = Kusmak

Gasl = Yunu

Örnek: *İslâmiyette mevta badelgasil defnolur = İslâmlıkta ölü yunudan sonra gömülür.*

Gasletmek = Yumak

Gasp = Kapaç

Örnek: *Eski zamanlarda derebeyleri için gasp bir hak sayılırdı = Eski zamanlarda derebeyleri için kapaç bir hak sayılırdı.*

Gasıp = Kapman

Gaspetmek = Kapatmak, zorla almak

Mağsup = Kapık

Örnek: *Mağsup, kimin elinde bulunursa bulunsun istirdad edilir = Kapık kimin elinde bulunursa geri alınır.*

Gaşyetmek = Kendinden geçirmek

Örnek: *Gurubun bu güzel ışıkları beni gaşyetti = Gün batısının bu güzel ışıkları beni kendimden geçirdi.*

Gaşyolmak = Kendinden geçmek

Gaşy içinde = Kendinden geçerek

Gatsetmek = Daldırmak

Gavr = Dip

Gavvas = Dalgıç

Gaybubetinde = Yokken

Örnek: *Onun gaybubetinde işlerine kim bakacak? = O yokken işlerine kim bakacak?*

Gaye = Erek = (Fr.) But

Örnek: *Bütün Türk çocuklarını okutmak başlıca gayemizdir = Bütün Türk çocuklarını okutmak başlıca ereğimizdir = Notre but principal est d'instruire tous les enfants Turcs.*

Hedef = Amaç = (Fr.) But

Örnek: *Ordular! İlk hedefiniz Akdenizdir = Ordular! İlk amacınız Akdenizdir = Soldats! Votre premier but est la Méditerranée*

Maksat = Vargı = (Fr.) Intention

Örnek: *Ankar'a gelmekten maksadım sizinle görüşmektir = Ankaraya gelmekteki vargım sizinle görüşmektir = Sizi görmek vargısı ile (maksadı ile) Ankaraya geldim = C'est dans l'intention de vous rencontrer (de causer avec vous) que je suis venu à Ankara.*

Matlub = Alacak = (Fr.) Crédit, avoir, créance

 rnek: *Ondan y z lira matlubum var = Ondan y z lira alacağım var.*

Matlub = İstek = (Fr.) Désir

 rnek: *Matlubunuzu is'af edemeyeceğim = İsteğinizi yerine getiremeyeceğim = Je ne pourrai pas accomplir votre désir.*

Mefk re =  lk , ideyel = (Fr.) İd al

Temenni = Dilek = (Fr.) Souhait, voeu, demande, sollicitude

 rnek: *Sizden temennem odur ki = Sizden dileğim odur ki*

Temenni etmek = Dilemek

Gayet = Pek, pekçok

Gayret (Bak: cehd, s y) = çalışma, çabalama, d r şme

Gayrete gelmek = Davranmak, canlanmak

Gayrete getirmek = Davrandırmak, canlandırmak

Gayretkeş = Yardakçı

 rnek: *Arkadaşlık iyi şeydir, gayretkeşlik kötüdür = Arkadaşlık eyi şeydir, yordak lılık kötüdür.*

Gayr =  zge

 rnek: *Gayrendiş =  zgecil*

Gayri - = Yad -, - sız, - maz

 rnek: *Cazip = G zen; gayri cazip = yadg zen - milli = Ulusal; gayri milli = yadulusal.*

Gayri muvafık = Uygunsuz

Gayri kabili icra = Yapılamaz.

Gayriahl k  (Bak: ahlâk takımı) = Yadahl ksal

(“L., ince okunur), ahl ksızca

Gayriel stiki = Esnemez

Gayriiradi, gayriihtiyari, = İrdesizce, istemeksizin

 rnek: *1 — Gayri iradi hareketler için kanun cezayı tahfif eder = İrdesizce hareketler için kanun cezayı azaltır.*

2 — Gayri ihtiyari olarak hatırınızı kırdım = İstemeksizin hatırınızı kırdım.

Gayri kabili afiv = Bağışlanmaz

 rnek: *Bu kusurunuz gayri kabili afiv netayi  tevlit etmiştir = Bu suçunuz bağışlanmaz sonuclar doğurmuştur.*

Gayri kabili inhina = Bükülmez

 rnek: *Onun gayri kabili inhina bir yaradılışı vardır. = Onun bükülmez bir yaradılışı vardır.*

Gayri kabili itiraz = S zg t rmez

 rnek: *Bu, gayri kabili itiraz bir bedahettir = Bu, s zg t rmez bir besbelliktir.*

Gayri kabili kıyas = Bambaşka, eşsiz

 rnek: *O, akraniyle gayri kabili kıyas bir çocuktur = O, taydaşlarından bambaşka bir çocuktur.*

Gayri kabili şifa = Onulmaz, savuşmaz

 rnek: *Bu hastalık gayri kabili şifadır = Bu hastalık onulmaz (savuşmaz) bir hastalıktır.*

Gayri kabili tahammül = çekilmez

 rnek: *Onun asabiyeti artık gayri kabili tahammül bir dereceye geldi = Onun sinirliliği artık çekilmez bir dereceye geldi.*

Gayri kabili tel fi = Yerine konmaz

 rnek: *Bu, bütün beşeriyet için gayri kabili tel fi bir ziya olur = Bu, bütün insanlık için yerine konmaz bir kayıp olur.*

Gayri kabili tezelz l = Sarsılmaz, yerinden oynamaz

 rnek: *Türklüğün terakki edeceğine gayri kabili tezelz l bir imanımız vardır = Türklüğün ilerliyeceğine sarsılmaz bir inanımız vardır.*

Gayri kat'i = Kesimsiz, kestirilemez

Gayri mahdut = Sınırsız, çevrilmemiş

 rnek: *1 — İçimizdeki  alışma hevesi gayri mahduttur = İçimizdeki  alışma isteği sınırsızdır.*

2 — Gayri mahdut arazi = çevrilmemiş topraklar

Gayri mahsus = Belli belirsiz, duyulur duyulmaz, duyulmıyacak kadar

Örnek: *Ondaki tebeddül, henüz gayri mahsus bir haldedir = Ondaki değişki, henüz belli belirsiz (duyulur duyulmaz) bir haldedir.*

Gayri malûm (Bak: meçhul) = Bilinmedik, bilinmez

Örnek: *1 — Ortada gayri malûm bir şey kalmamıştır. = Ortada bilinmedik bir şey kalmamıştır.*

2 — Bu işin akibeti nereye varacağı gayri malûmdur = Bu işin sonu nereye varacağı bilinmez.

Gayri mamur = Şenliksiz, yadbayındır

Gayri memul = Umulmadık

Örnek: *En gayri memul bir sırada karşıma çıkıverdi = En umulmadık bir sırada karşıma çıkıverdi.*

Gayri menus = Alışılmamış, ısınılmamış

Gayri meskûn = Boş, ıssız

Örnek: *Gayri meskûn bir ada = Issız bir ada. Gayri meskûn bir ev = Boş bir ev.*

Gayri mesul = Yükümsüz

Örnek: *Gayri mesul makamların müdahalesi = Yükümsüz orunların karışması.*

Gayri muhtemel = Olamaz, olasız

Örnek: *Gayri muhtemeldir = Olamaz, olasızdır.*

İhtimal = Olabilirlik, olasılık, olasal, iktimal (T.)

Örnek: *Bu işte kazanmak olasılığı (iktimali) göremiyorum. — İktimaldir = Olabilir, olasıdır.*

İhtimali = Olasık, iktimaliğ

Örnek: *Bu kadar ihtimali bir şey üzerine harekete geçmek doğru mudur? = Bu kadar iktimaliğ bir şey üzerine harekete geçmek doğru mudur?*

Ademi ihtimal = Olamazlık, olasızlık

Gayri mutabık = Uymaz, uyuşmaz

Örnek: *Kanuna gayri mutabık bir hareket = Kanuna uymaz bir hareket = Kanunla uyuşmaz bir hareket.*

Gayri muti = Dikbaş

Gayri mümkün = İmkânsız

Mümkün = İmkânlı

İmkân = İmkân (T. Kö.)

Ademi imkân = İmkânsızlık

Gayri münasib = Uygunsuz

Örnek: *Gayri münasip hareketlerde bulunanlar ceza görürler = Uygunsuz hareketlerde bulunanlar ceza görürler.*

Gayri münbit = Çorak

Örnek: *Gayri münbit arazi = Çorak topraklar.*

Gayri müsmir = Verimsiz

Örnek: *Gayri müsmir mesai = Verimsiz çalışmalar.*

Gayri müstakar = Dursuz

Örnek: *Siyasî vaziyet henüz gayri müstakar görünüyor = Siyasal durum henüz dursuz görünüyor.*

Gayri tabii = Dışnomal = (Fr.) Anormal

“Dışnomal,, deki son “l,, ince okunacaktır.)

Örnek: *Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması gayri tabiidir = Bu çocuğun bu yaşta bu kadar boylanması dışnomaldir.*

Gayritabii = Yanıç = (Fr.) Contre-nature

Örnek: *Gayri tabii yollardan gidilerek özlü bir iş yapılamaz = Yanıç yollardan gidilerek özlü bir iş yapılamaz.*

Gayz = Hınç

Örnek: *Gayz ile hareket edenler ekseriyetle haksızlığa doğru yürümüş olurlar = Hınç ile hareket edenler çok kere haksızlığa doğru yürümüş olurlar.*

Gazab = Kızgınlık

Örnek: *Gazaba uğradı = Kızgınlığa uğradı.*

Gazab etmek = Kızmak

Hiddet = Öfke

Örnek: *Hiddetle kalkan ziyanla oturur = Öfke ile kalkan ziyanla oturur.*

Hiddet etmek = Öfkelenmek

Örnek: *O kadar hiddetlendim ki kendimi tutamıyarak kaba kaba söylendim = O kadar öfkelen-dim ki kendimi tutamıyarak kaba kaba söy-lendim.*

Gazûb = Kızgın, kızgın

Örnek: *Gazup çehresinin neler anlattığını ben bilirim = Kızgın çehresinin neler anlattığını ben bilirim.*

Gazal = Ceylan

Gazanfer = Aslan

Geda = Dilenci, yoksul

Gehvare = Beşik

Gencine = Gümü, hazne (T. Kö.)

Gerdan = Boyun

Gerdune = Araba

Germ = Sıcak, ıssı

Germi = Hız

Örnek: *Aralarınaki dostluğa bir kat daha germi vermek için = Aralarındaki dostluğa bir kat daha hız vermek için.*

Geştü güzar = Gidip dolaşma, gezip tozma

Gıbta = İmren

Örnek: *İmren (gıbta) bir ahlâk eksigi değildir, sakınılacak olan şey günü (hased) dür.*

Gıbta etmek = İmrenmek

Örnek: *Öyle güzel bir eser yazmış ki okuyunca âdeta gıbta ettim = Öyle güzel bir eser yazmış ki okuyunca bayağı imrendim.*

Hased = Kıskançlık, günü

Hased etmek = Kıskanmak, günölemek

Hasûd = Kıskanç, günücü

Gıda = Besin

Örnek: *Gıdasız vücut, yavaş yavaş yıpranır = Besinsiz beden, yavaş yavaş yıpranır.*

Mugaddi = Besinli, besleyici

Gayri mugaddi = Besinsiz

Örnek: *Bazı yemekler vardır ki pek lezzetlidir, fakat gayri mugaddidir = Bir takım yemekler vardır ki pek tatlıdır, ancak besinsizdir.*

Gilâf = Kın, kılıf

Gina, istigna = Doysalık, bıkkınlık, naz (T. Kö.)

Örnek: *Aynı yemekleri yemekten gına geldi = Aynı yemekleri yemekten bıkkınlık geldi. — Bu adam, istiğna nedir bilmez = Bu adam doysalık nedir bilmez.*

Gına getirmek = Doysamak, bıkmak

Müstağni = Doyuk

Gîriv = Çılgılık

Gışa = Zar

Gıybet = Çekiştirme

Gıybet etmek = Çekiştirmek

Giran = Ağır

Giranbaha = Değeri çok

Giran gelmek = Ağırsınmak

Örnek: *Onun bu vaziyeti bana çok giran geldi = Onun bu durumunu çok ağırsındım.*

Girdab = Çevrinti

Girdibad = Kasırğa

Girift = Girinç

Örnek: *Önümüzdeki mesele çok girift bir işdir = Önümüzdeki sorum çok girinç bir iştir.*

Giriftar olmak (musab ve duçar olmak) = Tutulmak, yakalanmak

Girive = Çıkmaz

Örnek: *Onun bu giriveden nasıl kurtulacağını bilmiyorum = Onun bu çıkmazdan nasıl kurtulacağını bilmiyorum.*

Girye = Ağlama

Grup = Grup (T. Kö.)

Gubar = Toz

Gudde = Bez

Gudruf = Kıkırdak

Gulgule = Çıgıltı

Örnek: *Derken bir gulgule koptu = Derken bir çıgıltı koptu.*

Gulûv = Uşüntü

Gulûv (kıyam anlamına) = Ayaklanma
Gurab = Karga, kuzgun
Gurbet = Yadel
 Örnek: *Gurbette kaldım = Yadelde kaldım.*
Gurubu şems = Günbatımı
 Örnek: *Gurubu şems sırasında = Günbatımı sırasında*
Gurubu kamer = Aybatımı
Gulûu şems = Gündoğumu
Gulûu kamer = Aydoğumu
Gurur = Gurur
Mağrur = Gururlu
Gürz = Topuz
Gusn = Dal
Gussa (bak: gam) = Tasa
Gûya = Sanki, diyelim ki
Güfte (terim) = Deyiş
Güftügû = Dedikodu
Güruh = Alay, takım
Güzaf = Boş söz
Güzergâh = Geçek
Güzide = Seçkin

H

Hâb = Uyku
Hâbide = Uykuda
Habâset = Kötülük, pislik, alçaklık = (Fr.) Méchanceté, scélératesse
Ervahı habise = Kötü ruhlar (Ruh: T. Kö.)
Habbe = Tane
Haber = Haber (T. Kö.)
Mesmuat = Duyuklar
Havadis = Bilget
 Örnek: *Bu havadisi kimden aldınız = Bu bilgi kimden aldınız?*
Habib = Sevgili
Hacalet = Utay
Hâcet (Bak: İhtiyaç, zaruret)
Hâciz = Ayıran

Hâcle = Gerdek
Hâceri semavî = Göktaşı, betil (terim)
Hacm (Bak: cirm) = Oylum = (Fr.) Volume
 Örnek: *Bu cismin hacmini meşaha etti = Bu cismin oylumunu ölçtü.*
Ateş olsa cirmi kadar yer yakar = Ateş olsa oylumunca yer yakar.
Hacmi istiâbi = Sıyır
 Örnek: *Bu geminin hacmi istiâbisi 3 bin ton-
dur = Bu geminin sıygısı üç bin tondur.*
Hâd = Keskin = (Fr.) Aigu
 Örnek: *İktisadî buhran hâd bir devreye girdi =
Ökonomik buhran keskin bir devreye girdi.*
Hadaset = Küçüklük
 Örnek: *Hadaseti sinninden dolayı askere al-
madılar = Yaşının küçüklüğünden dolayı askere
almadılar.*
Had = Derece
 Örnek: *Haddini bilmez bir adam = Derecesini
bilmez bir adam.*
Haddi kifayet = Yeterge
 Örnek: *Verilen fiat haddi kifayeti bulmadı =
Verilen fiat yetergesini bulmadı.*
Haddi lâyıık = Tamdeğer
Haddi vasat = Orta
Haddini aşmak = Derecesini aşmak, aşırı gitmek
 Örnek: *Büyük harbta pahalılık haddini aşmış-
tı = Büyük harbta pahalılık derecesini aşmış-
tı (aşırı gitmişti)*
Haddini bildirmek = Derecesini bildirmek, ağzı-
nın payını vermek, boyunun ölçüsünü vermek,
ağzının ölçüsünü vermek
Haddinden fazla = Aşırı
 Örnek: *Haddinden fazla bir emekle = Aşırı
bir emekle.*
Hadsiz (Bak: Bihad) = Tükenmez
Hadnâşinas = Şımarık, küstah, kendini bilmez
Hudut = Buç = (Fr.) Limite
 Örnek: *Edeb hududunu tecavüz etti = Edeb
bucunu aştı.*

Hudut = Sınır = (Fr.) Frontière
 Örnek: *Fransız — Alman hududu = Fransız — Alman sınırı.*

Hadaka = Göz bebeği

Hadid = Öfkeli

Hadika = Bahçe

Hadise = Hadise (T. Kö.)

Hadşe = Kocunma

Hafıza = Hafıza (T. Kö.) = (Fr.) Mémoire

Hafi = Gizli = (Fr.) Secret
 Örnek: *Hafi bir anlaşma = Gizli bir anlaşma = Une entente secrète*

Hafif = Hafif (T. Kö.)

Tahaffüf etmek = Hafiflemek = (Fr.) S'alléger

Tahfif etmek = Hafifletmek = (Fr.) Alléger

Istihfaf etmek = Hafifsemek
 Örnek: *Onu istihfaf ediyordu = Onu hafifseyordu.*

Hafifmeşreb = Yeğnik

Hafid = Torun

Hafiye = Karakulak = (Fr.) Espion

Hafretmek = Kazmak

Hafriyat = Kazı = (Fr.) Fouille

Hafta = Hafta (T. Kö.)

- hâh = ister

Hâh nâhâh = İster istemez

Bedhâh = Kötücül = (Fr.) Malveillant

Dilhâh = Gönül isteği
 Örnek: *Dilhâhınca hareket edemedim = Gönül isteğince hareket edemedim.*

Hayrhâh = İytil

Hâhiş = İstek = (Fr.) Appétit, désir

Hâhişker = İstekli = (Fr.) Désireux

Hail = Engel = (Fr.) Obstacle
 Örnek: *Bu hail de ortadan kalktı = Bu engel de ortadan kalktı.*

Hâil (Hevl'den) (Bak: Mahuf)

Hain = Hayın (T. Kö.) = (Fr.) Traître
 Örnek: *O hainlerin âkibetini herkes bilir = O hayınların âkibetini herkes bilir.*

Hiyanet = Hayınlık

Haiz = Taşıyan, -de olan, -li
 Örnek: *Bu iş ehemmiyeti haiz eğıldir. = Bu iş önemli değıldir.*
Yüzbaşı rütbesini haiz olan = Yüzbaşı derecesinde olan.
Haizi salâhiyet = Yetkili.

Hâk = Toprak

Hâkî renk = Boz

Hakk (Terim) = Kazım = (Fr.) Gravure

Hakkâk = Kazman = (Fr.) Gravure

Hakkîyât = Kazıt = (Fr.) Gravure

Hak = Hak (T. Kö.) = (Fr.) Droit

İstihkak = Hak = (Fr.) Dû, ration, mérite
 Örnek: *İstihkakımı alamadım = Hakkımı alamadım.*

Hakkaniyet = Hakkıcılık = (Fr.) Equité, justice

Hakşinas = Haktanır = (Fr.) Equitable

İhkak etmek = Hakkı yerine getirmek = (Fr.) Rendre justice
 Örnek: *Hâkimler ihkakı hakka çalışırlar = Hükmenler hakkı yerine getirmeğe çalışırlar.*

Hakikat = Hakikat = (Fr.) Vérité

Hakikat (şeniyet) = Gerçek, gerçeklik = (Fr.) Réalité
 Örnek: *İlim şeniyetleri araştırır = İlim gerçekleri araştırır.*

Hakikaten = Gerçekten, doğrusu = (Fr.) Réellement, vraiment

Hakikatgû = Doğrucu, doğru sözlü = (Fr.) Véridique
 Örnek: *Hakikatgû bir adam = Doğrucu bir adam.*

Karibi hakikat = Hakikatsı = (Fr.) Vraisemblable
 Örnek: *Bir romanın mevzuu az çok karibi hakikat olmalıdır = Bir romanın konusu az çok hakikatsı olmalıdır.*

Muvafıkı hakikat = Hakikata uygun = (Fr.) Véridique
 Örnek: *Muvafıkı hakikat bir haber = Hakikata uygun bir duyu.*

Hakikatbîn = Doğru görüşlü

Hakikî = Olmuş = (Fr.) Réel

Örnek: *Bu romanda okuduğunuz şeyler hakikîdir = Bu romanda okuduğunuz şeyler olmuştur.*

Hakikî (Şe'ni) = Gerçek = (Fr.) Réel

Örnek: *Rüyada görülen şeyler hakikî değildir = Rüyada görülen şeyler gerçek değildir.*

Hakikî = Asıl = (Fr.) Véritable

Örnek: *Bu yazının hakikî manası şudur = Bu yazının asıl anlamı şudur.*

Hakikî = Tam = (Fr.) Véritable

Örnek: *General ... hakikî bir kumandandır = General ... tam bir komutandır.*

Hakikî = Hakkatlı, candan = (Fr.) Vrai, sincère

Örnek: *Hakikî bir arkadaş = Candan bir arkadaş (hakkatlı bir arkadaş)*

Hakikî = Doğru = (Fr.) Véritable

Örnek: *Bu yazı vaziyetin hakikî tahlilidir = Bu yazı durumun doğru bir çözesidir.*

Hakikî = Sağıcı, hakikiğ = (Fr.) Vrai

Örnek: *Bu elmas hakikî midir, değil midir? = Bu elmas sağıcı midir, değil midir?*

Sahih = Doğru

Tashih etmek = Doğrultmak = (Fr.) Rectifier

Örnek: *Bu yanlış duyduğu Turgud doğrulttu.*

Tashih etmek = Düzeltmek = (Fr.) Corriger

Örnek: *Bu yazıdaki yanlışları tashih ediniz = Bu yazıdaki yanlışları düzeltiniz.*

Muhakkak (Bak: Şüphesiz)

Muhik = Haklı = (Fr.) Juste

Tahkik, tahkikat = Gerçin = (Fr.) Enquête, instruction

Örnek: *Suçlu hakkında tahkikat yapılıyor = Suçlu hakkında gerçin yapılıyor.*

Tahkik etmek = Gerçinlemek = (Fr.) S'instruire, se livrer à une enquête

Örnek: *Polis, bu cürmü kimin işlediğini tahkik ediyor = Polis, bu suçu kimin işlediğini gerçinliyor.*

Kabili tahkik = Gerçinlenebilir = (Fr.) Vérifiable

Örnek: *Bu iş eldeki vesikalara göre kabili tahkik görünmüyor = Bu iş eldeki belgelere göre gerçinlenebilir görünmüyor .*

Ledettahkik = Gerçinlendikte = (Fr.) Après enquête

Tahkikatı adliye = Tüzel gerçin = (Fr.) Enquête judiciaire

Tahkikatı iptidaiye = İlkel gerçin = (Fr.) Enquête préliminaire

Tahakkuk (Bak: sabit) = Gerçekleşme, kesinleme

Örnek: *Vergi tahakkuku = Vergi kesinlemesi.*

Tahakkuk etmek (Bak: Sabit olmak) = Gerçekleşmek = (Fr.) Se réaliser

Örnek: *Ümidim tahakkuk etti = Umudum gerçekleşti.*

Tahakkuk ettirmek = Kesinlemek

Örnek: *Vergi tahakkuk ettirmek = Vergi kesinlemek.*

Tahakkuk ettirmek = Gerçeklemek = (Fr.) Réaliser

Örnek: *Bu adam bütün düşüncelerini tahakkuk ettirmiştir = Bu adam bütün düşüncelerini gerçeklemiştir.*

Tahakkuk ettirmek = Varlaştırmak = (Fr.) Réaliser

Örnek: *Düşüncelerini tahakkuk ettirmek için her çareye baş vurdu = Düşüncelerini varlaştırmak için her çareye baş vurdu.*

Kabili tahakkuk = Gerçeklenebilir = (Fr.) Réalisable

Örnek: *Kabili tahakkuk tasavvurlar = Gerçeklenebilir tasarlar.*

Tahakkuk memuru = Kesinci, kesinleyici

Kat'i = Kesin = (Fr.) Définitif, catégorique

Kat'ileştirmek = Kesinleştirmek

Hukuk = Türe = (Fr.) Science juridique

Hukukî = Türel = (Fr.) Juridique

Hukuku âmme = Kamusal haklar = (Fr.) Droit public

Hukuku müktesebe = Edinek haklar = (Fr.) Droits acquis

Hukuku tabiiye == Tabiiğ haklar = (Fr.) Droits naturels

Hâkeza = Böylece, böyle, bunun gibi, gene

Hâkem = Yargıç = (Fr.) Arbitre

Hikmet = Öken, gizeyp

Örnek: *Bu işte benim anlamadığım bir hikmet var = Bu işte benim anlamadığım bir gizeyp var.*

Hakim = Ökmen = (Fr.) Sage

Hâkim = 1 — Egemen = (Fr.) Souverain

2 — Hükümen = Juge

3 — Hüküm süren = Régnant, prédominant, prépondérant

4 — Başat = Dominant

Örnekler: 1 — *Türkiye'de millet hâkimdir = Türkiye'de ulus egemendir = En Turquie la Nation est souveraine.*

2 — *Adliye Vekâleti hâkimler için yeni bir kanun hazırlamaktadır = Tüze Bakanlıği hükûmenler için yeni bir kanun hazırlamaktadır = Le Ministère de la justice est en train de préparer un nouveau projet de loi concernant les juges.*

3 — *Millet Meclisinde hâkim olan kanaate göre = Kamutayda hüküm süren kanaata göre = Selon le conviction prépondérante de la G. A. N.*

4 — *Ordu, bütün hâkim tepeleri zaptetti = Ordu, bütün başat tepeleri ele geçirdi = L'armée s'est emparée de tous les sommets dominants.*

Hükkâm = Hükümenler

Hükümran = Hükümsüren = (Fr.) Souverain, régnant

Hâkim olmak = Başatmak = (Fr.) Dominer

Örnek: *İstiklâl duygusu köklü olan bir millete kolay kolay hâkim olunamaz = Erkinlik duygusu köklü olan bir ulus kolay kolay başatılmaz = Une Nation qui a une conscience profonde se son indépendance ne peut pas être facilement dominée.*

Hâkimiyet = Egemenlik, başatlık = (Fr.) Souveraineté, Domination

Örnekler: 1 — *Hakimiyet milletindir = Egemenlik ulusundur = La souveraineté appartient à la Nation.*

2 — *Hindistan İngilizlerin hâkimiyeti altındadır = Hindistan İngilizlerin başatlığı altındadır = Les Indes se trouvent sous la domination Anglaise.*

Mahkûm = Kölemen = (Fr.) Asservi

Örnek: *Mahkûm millet = Kölemen ulus = Nation asservie*

Mahkûmiyet = Kasınlık = (Fr.) Condamnation

Mahkûm olmak = Hüküm giymek, kasanmak = (Fr.) Etre condamné

Mahkûm etmek = Kasamak = (Fr.) Condamner

Muhakeme = 1 - Ökem, 2 - Duruşma = (Fr.)

1 - Raisonement, 2 - Jugement

Muhakeme etmek = 1 - Ökleme, 2 - Duruşmak

= (Fr.) 1 - Reasonner 2 - Juger

Örnek: 1 — *İnsan hiç bir fikri muhakeme etmeksizin kabul edivermemelidir = İnsan hiç bir fikri öklemeksizin kabul edivermemelidir.*

2 — *Alacağımı vermiyen adamlar dün mahkemedede muhakeme olduk = Alacağımı vermiyen adamlar dün hak yerinde duruştuk.*

Hâl = Ben = (Fr.) Grain de beauté

Hal = Hal (T. Kö.)

Hâlen = Şimdileyin

Hali hazır — Bugünkü (şimdiki) hal

Örnek: *Hali hazırda = Şimdiki halde, bugünkü halde. — Hali hazırda böyle bir işe teşebbüs edemem = Şimdiki halde böyle bir işe girişemem.*

Hali medenî = Soysallık hali

Hali nekahate gelmek = Dincelmek

Hâleti nezi = Can çekişme

Halü vaziyet (Bak: ahvalü şerait) = İşler, haller

Hall = Kotarma

Hall = Eritme = (Fr.) Action de dissoudre
 Örnek: *Şekeri suda hallettim = Şekeri suda erittim = J'ai dissou le sucre dans l'eau.*

Halletmek = Eritmek = (Fr.) Résoudre

Halletmek = Açmak = (Fr.) Dénouer, deviner

Halletmek = Kotarmak = (Fr.) Solutionner
 Örnek: *Bu işi büyük müşkülâtle hallededildim = Bu işi büyük güçlüklerle kotarabildim = J'ai pu solutionner cette affaire avec beaucoup de difficultés.*

Çarei hall = Çözge = (Fr.) Solution, arrangement, transaction, accomodement
 Örnek: *Ben bugüne kadar bu işin çarei hallini bulamadım = Ben bugüne kadar bu işin çözgesini bulamadım = Je n'ai pu trouver aucune solution à cette affaire (problème)*

Tarzi hall (sureti tesviye) = Anlaşıt = (Fr.) Compromis
 Örnek: *Tarafeyn bugüne kadar hiç bir tarzi hall (sureti tesviye) bulamadı = İki taraf bugüne kadar hiç bir anlaşıt bulamadı = Les deux parties n'ont pu trouver aucun compromis jusqu'aujourd'hui.*

Tahlil = Çöze = (Fr.) Analyse
 Örnek: *Kan tahlili = Kan çözesi = Analyse du sang.*

Tahlili = Çözel = (Fr.) Analytique
 Örnek: *Kimyai tahlili ile meşguldür = Çözel kimya ile uğraşiyor = Il s'occupe de la chimie analytique.*

Tahlil etmek = Çözelemek = (Fr.) Analyser

Tahallül = Erime = (Fr.) Dissolution
 Örnek: *Onun tahallülü pek güç oldu = Onun erimesi pek güç oldu = Sa dissolution a été très difficile.*

Münhal = Erir = (Fr.) Soluble
 Örnek: *Suda münhal cisimler = Suda erir cisimler.*

Münhal = Açık = (Fr.) Vacant

Münhalât = Açık yerler = (Fr.) Les places vacantes

Münhallât = Erirler = (Fr.) Matières solubles

Gayri münhallât = Erimezler = (Fr.) Matières insolubles

İnhilâl = Dağılım, çözülüm = (Fr.) Décomposition, désagrégation
 Örnek: *İnhilâli siyasi ve içtimai içinde bulunan memleketler = Siyasal ve sosyal dağılım içinde bulunan ülkeler = Les pays qui se trouvent dans la décomposition politique et la désagrégation sociale.*

İnhilâl = Erime = (Fr.) Action de fondre
 Örnek: *Şeker su içinde inhilâl eder = Le sucre fond dans l'eau.*

İnhilâl = Açılma = (Fr.) Vacance

Kabili inhilâl = Erir = (Fr.) Soluble
 Örnek: *Bikarbonat dö sud suda kabili inhilâl cisimlerdendir = Bikarbonat dö sud suda erir cisimlerdendir.*

Gayri kabili inhilâl = Erimez = (Fr.) Insoluble
 Örnek: *Demir suda gayri kabili inhilâl cisimlerdendir = Demir suda erimez cisimlerdendir = Le fer est insoluble dans l'eau.*

Kabiliyeti inhilâl = Erigenlik = (Fr.) Solubilité
 Örnek: *Kabiliyeti inhilâliyesi çok olanlar = Erigenliği çok olanlar = Matières qui ont une grande solubilité.*

Mahlül = Erimiş = (Fr.) Résou

Mahlül = Eril = (Fr.) Solution
 Örnek: *Asitborik mahlülleri = Asitborik erileri = Les solutions boriquées.*

Muhallil = Eritir = (Fr.) Dissolvant

Mürekkep = Katınc = (Fr.) Composé
 Örnek: *Mürekkep cisimler = Katınc cisimler = Les corps composés.*

Terkip = Katım = (Fr.) Composition

Örnek: *Suyun terkinde müvellidülma ve müvellidülhumuza bulunduğunu Lavvaziye keşfetti = Suyun katımında idrojen ve oksijen bulunduğunu Lavvaziye ortaya çıkardı = C'est Lavoisier qui a découvert l'existence de l'hydrogène et de l'oxygène dans la composition de l'eau.*

Terkip = Somtöz = (Fr.) Synthèse

Örnek: *Kimyevî tahlil ve terkipler = Şimik çöze ve somtözler = Les analyses et les synthèses chimiques*

Terkibî = Somtözel = (Fr.) Synthétique

Örnek: *Terkibi hükümler = Somtözel hükümler = Les Jugements Synthétiques.*

Terkib etmek = Somtözlemek = (Fr.) Synthétiser

Örnek: *Eski fikirleri yeni bir şekilde terkin etti = Eski ideleri yeni bir şekilde somtözledi = Il a synthétisé les idées anciennes dans une forme nouvelle.*

Terkib etmek = Katımlamak = (Fr.) Composer

Örnek: *Bu ilâcı bir çok maddeleri terkin ederek yaptım = Bu ilâcı birçok etenleri katımlıyarak yaptım = C'est de beaucoup de matières que j'ai composé ce médicament.*

Terekküb etmek = Katımlanmak = (Fr.) Se composer

Örnek: *Su müvellidülma ile müvellidülhumuzadan terekküb eder = Su idrojenle oksijenden katımlanmıştır = L'eau se compose de l'hydrogène et de l'oxygène.*

Halâs = Kurtuluş ,kurtulma

Halâs etmek = Kurtarmak

Halâs olmak = Kurtulmak

Halâskâr = Kurtarıcı

Halâvet = Tatlılık

Hale = Ayla

Halef = Ardıl = (Fr.) Successeur

Halel = Bozukluk

Hali = Boş

Halâ = Boşluk

Halim = Yumuşak, yavaş

Halis = Katıksız

Örnek: *Halis kahve, halis yağ = Katıksız kahve, katıksız yağ*

Halita = Karmaç = (Fr.) Alliage

Mahlût = Katışık

Örnek: *Mahlut yağ = Katışık yağ.*

Halk = Halk (T. Kö.) = (Fr.) Peuple

Halketmek = Yaratmak = (Fr.) Créer

Hilkat = Yaradılış = (Fr.) Création

Hâlik = Yaratan = (Fr.) Créateur

Mahlûk = Yaratık = (Fr.) Créature

Ham = Ham

Hamakat = Beyinsizlik

Hamaili = Arkuru

Hame = Kalem (T. Kö.)

Hamız = Ekşit = (Fr.) Acide

Hamil = Taşıyan, götüren, gebe, yüklü

Hamile = Gebe

Hamule = Yük = (Fr.) Charge

Mahmul = Yüklü

Hamul = Dayangan

Mütehammil = Dayanır, kaldırır

Örnek: *Lâtifeye mütehammil değildir = Şaka kaldırmaz. — Acıya mütehammildir = Acıya dayanır.*

Tahmil etmek = Yüklemek

Tahammül etmek = Dayanmak, çekmek, götürmek, kaldırmak

Örnek: *Bu kadar eziyete tahammül edilmez = Bu kadar eziyete dayanılmaz. — Bu hayata tahammül edemiyorum = Bu hayatı çekemiyorum. — Bu işin bu kadar müzakereye tahammülü yoktur = Bu iş bu kadar sözleşme götürmez (kaldırmaz).*

Mukavemet = Dayanık

Mukavemet etmek = Dayanmak

Mukavim, mukavemetli = Dayanıkl

Hamle = Atılım

Hamletmek (Bak: atfetmek) = Vermek = (Fr.)
 Attribuer
 Örnek: *Başımın ağrısını soğuk algınlığına ham-
 lediyorum = Başımın ağrısını soğuk algınlığı-
 na veriyorum*

Hamrâ = Kızıl

Hançere = Gırtlak

Hande = Gülme

Handan = Güley

Handan olan = Gülegen
 Örnek: *Hande, insanda meserretin bir alâme-
 tidir. Handân bir yüz, görenin de yüreğine in-
 bisat verir. Handan olan insanlar, her yapacak-
 ları işe gönül rahatlığı ile el vururlar = Gül-
 me, insanda sevincin bir beldeğidir. Güley bir
 yüz, görenin yüreğine açılma verir. Gülegen
 insanlar, her yapacakları işe gönül rahatlığı
 ile el vururlar.*

Hane = Ev

Hanedan = Dinasti (T. Kö.)

Hane halkı = Evgil

Hane berduş = Yersiz yurdsuz

Hanüman = Ocak, evbark

**Hanis olmak = Antsıymak = (Fr.) Violer le ser-
 ment**

Hapisane = Hapsevi

Haps = Hapis (T. Kö.) = (Fr.) Prison

Mahpus = Kapsık

Habsetmek = Hapsetmek = (Fr.) Emprisonner

Mevkuf = Tutsak = (Fr.) Détenu

Tevkif = Tutsam = (Fr.) Arrestation, détention

**Tevkif etmek = Durdurmak, alkoymak, tutsamak
 = (Fr.) Arrêter, détenir**

Tevkifhane = Tutsalık

Hâr = Diken

Hâr = Yakıcı, sıcak

Hararet = Sıcaklık, ateş = (Fr.) Chaleur, fièvre
 Örnek: *Hastanın harareti var = Hastanın ateşi
 var.*

Suhunet = Isıg = (Fr.) Température

Hararetli = Sıcak, ateşli = (Fr.) Chaud, ardent
 Örnek: *Hararetli adam = Ateşli adam.*

Hararetlenmek = Ateşlenmek

Örnek: *Bugünlerde siyasi konuşmalar pek ha-
 raretlendi = Bugünlerde siyasal konuşmalar
 pek ateşlendi.*

Teshin etmek = Isıtmak

Harab = Yıkık, harap (T. Kö.) = (Fr.) En ruine

Örnek: *Harab bir hane = Yıkık bir ev = Une
 maison en ruine*

**Harabî = Yıkım, yıkıklık, haraplık = (Fr.)
 Ruine**

Örnek: *Memleket için harabiyi mucib olur =
 Yurd için bir yıkım (yıkıklık) olur = Ce sera
 la ruine pour le pays.*

**Harab etmek, tahrib etmek = Yıkılmak, harapla-
 mak = (Fr.) Ruiner**

Örnek: *Şiddetli bir zelzele bütün köyü harab
 (tahrib) etti = Şiddetli bir deprem bütün
 köyü yıkıladı = Un tremblement de terre vio-
 lent a détruit tout le village.*

Harabe = Yıkı = (Fr.) Les ruines

Örnek: *Balebek harabeleri = Balebek yıkıları
 = Les ruines de Balebek.*

**Müşrifi harab = Kağsak = (Fr.) Qui menace
 ruine, délabré, ruiné**

Örnek: *Müşrifi harab bir hane = Kağsak bir
 yapı = Une batisse qui menace ruine (délabrée,
 ruinée)*

Müşrifi harab olmak = Kağşamak

Örnek: *Müşrifi harab olan ebniye = Les bâtis-
 ses qui menacent ruine*

Tahribkâr = Yıkıcı = (Fr.) Destructeur

Örnek: *Tahribkâr bir tesir icra etti = Yıkıcı
 bir etke yaptı = Il a fait un effet destructeur.*

Harb = Harp (T. Kö.) = (Fr.) Guerre

Harcetmek, sarfetmek = Harcamak

Harç = Harç

Hare = Meneviş

Harelemek = Menevişlemek

Hareli = Menevişli

Hareke = Hareke

Hareket = Hareket (T. Kö.)

Hareketi arz = Deprem

Seriülhareke = Tezgider

Muharrik (âmil anlamına) = Etke = (Fr.) Mobile

Muharrik = Elebaş

Örnek: *İsyanın muharrikleri = Azının elebaşları.*

Müteharrik = Oynar

Örnek: *Müteharrik sandalya = Oynar sandalya.*

Müteharrik = İşler

Örnek: *Buharla müteharrik makine = Buğarla işler makine .*

Müteharrik bizatihi = Kendi işler

Örnek: *Müteharrik bizatihi makineler, büyük bir terakkiye vasıta olmuştur = Kendi işler makineler, büyük bir ilerlemeye araç olmuştur.*

Gayri müteharrik = Oynamaz, kıvılcıdamaz, hareketsiz

Örnek : *Gayri müteharrik bir cisim gibi durdu = Kıvılcıdamaz (oynamaz) bir cisim gibi durdu.*

Kuvvei muharrike = İşletge = (Fr.) Force motrice

Örnek: *On dokuzuncu asrın kuvvei muharrikesi buhar idi; yirminci asrın kuvvei muharrikesi elektriktir = On dokuzuncu asrın işletgesi buğar idi, yirminci asrın işletgesi elektriktir.*

Tahrik = Harekete getirme, kışkırtma, uyandırma, işletme

Tahrik etmek = İşletmek

Örnek: *Vapurun çarhını tahrik eden buhardır = Vapurun çarkını işleten buğardır.*

Tahrik etmek = Uyandırmak

Örnek: *Vatanperverlik hissiyatını tahrik etmek, (harekete getirmek) = Yurdseverlik duygusunu uyandırmak.*

Tahrik etmek = Kışkırtmak

Örnek: *Fransada mensucat amelesini tahrik edenler tevkif olunmuştur = Fransada dokuma işçilerini kışkırtanlar tutulmuştur.*

Tahrik etmek = Harekete getirmek = (Fr.) Mettre en mouvement

Örnek: *Makineyi tahrik etti = Makineyi harekete getirdi.*

Tahrikâmiz = Kışkırtıcı

Tahrikât = Kışkırtım

Harf = Harf (T. Kö.)

Harfendaz = Lafatan

Harhara = Hırıltı

Hariç = Dış, dışarı

Dahil = İç

Haricî = Dış

Örnek: *Haricî cephe = Dış yöney — Hariciye vekâleti = Dış Bakanlığı*

Dahilî = İç

Örnek: *Dahilî cephe = İç yöney — Dahiliye Vekâleti = İç Bakanlığı*

Haricen = Dıştan, dışarıdan

Harif = Güz

Harifane (Bak: arifane) = Ortaklaşa

Hârîka = Tansık

Harikavî = Tansılı

Harikulâde (fevkalâde) = Görülmedik, işitilmedik, duyulmadık

Örnek: 1 — *Harikulâde (fevkalâde) bir basiretle = Görülmedik (işitilmedik) bir öngörülükle = Avec une clairvoyance extraordinaire.*
2 — *Görülmedik, işitilmedik şey = Une chose inouïe .*

3 — *(konuşurken) harikulâde, fevkalâde yerine: — Olur şey değil = C'est extraordinaire — Olmaz şey = C'est merveilleux.*

Harikulâde (fevkalâde) = Üsnomal = (Fr.) Extraordinaire, inoui, merveilleux

Örnek: *Harikulâde bir sây = Üsnomal bir çalışma = Un travail extraordinaire.*

Harim = Gizey, avlu = (Fr.) Sanctuaire, enceinte sacrée, enceinte

Örnek: *Ev, insanın harimidir = Ev, insanın gizeyidir = La maison est le sanctuaire de l'homme.*

Mahrem = Gizli, özdeş = (Fr.) Confidentiel, intime

Örnek: *Mahrem evrak = Gizli kâğıtlar = Pièces confidentielles.*

Mahremiyet = Gizlilik, özdeşlik, içli dışlılık = (Fr.) Confidence, intimité

Örnek: *Bu dosyanın mahremiyeti = Bu dosyanın gizliliği.*

İki arkadaş arasındaki mahremiyet = İki arkadaş arasındaki özdeşlik.

Mahremane = Gizli olarak = (Fr.) Confidentiellement

Örnek: *Bunu size mahremane söylüyorum = Bunu size gizli olarak söylüyorum.*

Mahremi esrar = Gizdeş = (Fr.) Confident

Hari = İpek

Harita = Harta

Has, mahsus = Özgü = (Fr.) Propre à

Örnek: *Onun kendine has bir yazısı var = Onun kendine özgü bir yazısı var = Il a une manière d'écriture propre à lui.*

Tahsis etmek = Özgülemek = (Fr.) Affecter, consacrer, réserver, destiner, allouer

Örnek: *Bu mağazanın kirası vergiye tahsis edilmiştir. = Bu mağazanın kirası vergiye özgülenmiştir = Le loyer de ce magasin est affecté à l'impôt*

Hassatan, bilhassa, alehusus = Hele, yalnız

Hassa, hasiyet, hususiyet = Özgüllük = (Fr.) Propriété, particularité

Örnek: 1 — *Madenlerin hassası = Madenlerin özgüllüğü = La propriété des métaux.*

2 — *Mesaiperverlik onun mizacındaki hususiyetlerden biri idi = Çalışkanlık onun özgüllüklerinden biri idi = L'amour du travail formait un des particularités de son caractère.*

Cevher = Öz = (Fr.) Substance, essence, fond

Asliyet = Özgünlük = (Fr.) Originalité

Örnek: *Bu yazıda bir asliyet görünüyor = Bu yazıda bir özgünlük görünüyor = On remarque de l'originalité dans cet article.*

Aslı = Özgün = (Fr.) Original

Hususî, şahsî, zatî = Özel

Şahsiyet = Özlük

Örnek: *Bu eserdeki şahsiyet ilk nazarda göze çarpacak derecededir = Bu izerdeki özlük ilk bakışta göze çarpacak derecededir.*

Hasad = Bıçme

Hasad etmek = Bıçmek

Hasar = Zarar (T. Kö.)

Hasbihal = Söyleşi, söyleşmek, (Monoloğ anlama olan söz) söyleni

Mubahase etmek (Münakaşa etmek) = Aytışmak, çatışmak.

Mülkâleme, muhavere = Konuşu, konuşma

Münakaşa (Mubahasa) = Aytışma

Muhabere = Haberleşme, yazışma

Müzakere = Görüşme, görüşü

Müzakere = Belletim (Okula terimi)

Müzakereci = Belletici

Müzekkere = Asbitik

Taatii efkâr = Oylaşma

Tezekkür etmek = Görüşmek

Tezkere (Tahrirat) = Bitik

Hasbeliktıza (Bak: İktiza) = Lüzumundan dolayı

Hasebiyle = Dolayı, ötürü

Örnek: *Böyle olmak hasebiyle = Böyle olmaktan ötürü, böyle olmak dolayısıyla*

Haseb (Bak: Neseb)

Hased etmek (Bak: Gıbta) = Kıskanmak, güñülemek

Örnek: 1 — *Bana hased edeceğine sen de bir baltaya sap olmağa çalış = Beni kıskanacağına sen de bir baltaya sap olmağa çalış.*

2 — *Hased etmek, gıbta etmeğe benzemez = Güñülemek imrenmeğe benzemez.*

Hasud (Bak: gıbta) = Kıskanç, güñücü

Hasıl olmak, husul bulmak = Olmak, Üremek

Hasılat = Ürüt

Hasılatı safiye = Özurüt = (Fr.) Bénéfice net

Hasılatı gayri safiye = Ham ürüt

İstihsal = Üretim = (Fr.) Production

Örnek: *İktisadî istihsal yolundaki terakki gayanı hayret bir derecededir = Ökonomik üretim yolundaki ilerleme şaşmağa değer bir derecededir.*

İstihsal etmek = Üretmek = (Fr.) Produire

Mahsul = Ürün = (Fr.) Produit

Müstahsil = Üretmen = (Fr.) Producteur

Mütehassıl = Olma, ürüme, çıkan

Hasım = Hasım (T. Kö.) (Hak yerinde bir birine karşılık anlamına)

Hasım = Düşman

Husumet = Hasımlık = (Fr.) Adversité

Husumet = Düşmanlık

Hasis = Cimri, bayağı, aşağı

Örnek: *Hasis menfaatler = Bayağı (aşağı) asıg-lar.*

Hisset = Cimrilik

Haslet (Bak: Seciye) = Ira

Hasretmek = Hasretmek (T. Kö.)

Örnek: *Mesaisini, yalnız ilme hasretmiştir = Çalışmalarını, yalnız ilme hasretmiştir.*

Hasren = Hasrın

Münhasıran = Salt

Örnek: *Münhasıran pederini çağırmış = Salt babasını çağırmış.*

İnhisar (Monopol) = Tekit

İnhisara almak (Monopolize etmek) = Tekitlemek

Hasret, tahassür = Özlem

Örnek: *Hasret günlerini andım = Özlem günlerini andım.*

Mütehassir olmak = Özlemek

Örnek: *Mütehassir olduğum demler = Özlediğim demler.*

İştiyak = Göresi

Örnek: *Günler geçtikçe size olan iştiyakım artmaktadır = Günler geçtikçe size olan göresim artmaktadır*

Müştak olmak = Göresimek

Hasta = Hasta (T. Kö.)

Haşâk = Çöp, süprüntü

Haşere = Böcek

Haşin = Sert, Katı

Huşunet = Sertlik, Katılık

Örnek: *Huşunet göstermeden iş yaptırmasını bilir = Sertlik göstermeden iş yaptırmasını bilir*

Haşiv = Şişirme

Haşiyе = Çıkma

Haşmet, ihtişam = Görkem

Örnek: *Haşmetli bir yürüyüşü vardı = Görkemli bir yürüyüşü vardı.*

Haşyet = Belin

Örnek: *Yıldırım düştüğü vakit haşyet içinde kaldık = Yıldırım düştüğü vakit belin içinde kaldık.*

Tehaşi (Bak: ihtiraz) = Sakınma

Örnek: *Ona söz söylemekten tehaşi ederim = Ona söz söylemekten sakınırım.*

Mütehaşi (Bak: Muhteriz) = Sakıngan

Hat = 1 — Çizgi, 2 — Yol, 3 — Yazı, 4 — Hat (T. Kö.)

Örnek: *1 — Kırmızı bir hat çekti = Kırmızı bir çizgi çekti.*

2 — *Hututu hadidiye = Demir yolları*

3 — *Hattı mihi = Çivi yazısı.*

Hattı hareket = Gidiş, tutum = (Fr.) Manière d'agir, ligne de conduite

Örnek: *Hattı hareketini beğenmiyorum = Gidişini (tutumunu) beğenmiyorum.*

Hattı vâsil = Bağdaç

Hatâ = 1 — Yanlış, yanlışlık, 2 — Yanılma, 3 — (Bak: kusur) = (Fr.) Faute, erreur

Örnek: *1 — Bu yazıda tertip hatası (sehvi) var = Bu yazıda dizi yanlışlığı var.*

2 — *Bu hattı hareketinizdeki hatayı anlıyor musunuz = Bu gidişinizdeki yanlışlığı anlıyor musunuz?*

3 — *Hatayı adli = Tüzel yanılma.*

Zühul = Unutsalık = (Fr.) Inadvertance
 Örnek: *Affediniz, zühul etmişim = Bağışlayınız, unutsalık etmişim.*

Hataen = Yanlışlıkla
 Örnek: *Bu sözü, her halde hataen söyledi = Bu sözü, her halde yanlışlıkla söyledi.*

Hata etmek = 1 — Yanılmak, 2 — (Bak: kusur etmek) = (Fr.) Commettre une faute, se tromper
 Örnek: *Size itimad etmekle hata ettiğimi anlıyorum = Size güvenmekle yanlış olduğumu anlıyorum.*

Zühul etmek = Unutsamak
 Örnek: *Bu işte zühul ettim = Bu işte unutsadım*

Hatır = Hatır (T. Kö.)

Hatıra = 1 — Anı, 2 — Andaç = (Fr.) Souvenir

İhtar etmek = Hatırlatmak = (Fr.) Rappeler

Tahattur etmek = Hatırlamak = (Fr.) Se rappeler, se souvenir

Muhtıra = Andıç = (Fr.) Mémoire

Yâdü tezkâr etmek = Anmak

Hatib = Ayaç

Hitabe = Ayta

Hitab etmek = Aytamak
 Örnek: *Size hitab ediyorum = Size aytayorum.*

İradı hitabe etmek = Ayta vermek, ayta söylemek
 Örnek: *İradı hitabe ederken sözünü kestiler = Ayta söylerken (verirken) sözünü kestiler.*

İradı nutk etmek = Söylev vermek
 Örnek: *B. M. Meclisinde iradı nutketti = Kamutayda söylev verdi.*

Natuk = Sözmén = (Fr.) Qui a la parole facile, beau parler.

Nutuk = Söylev = (Fr.) Discours

Muhatab = Aytıç

Hatime = Sonsöz

Hitam = Son, bitim

Hatmetmek = Bitirmek, sona erdirmek, tüketmek
 Örnek: *Koca bir kitabı bir gecede hatmetti = Koca bir kitabı bir gecede bitirdi.*

Hattâ = Bile
 Örnek: *Hattâ sen = Sen bile*

Hatve = Adım

Hava = Hava (T. Kö.)

Havale = Gönderi
 Örnek: *Para havalesi = Para gönderisi*

Havale etmek = Bırakmak, üstüne bırakmak, göndermek (para için)
 Örnek: *Bu işi ona havale ettiler = Bu işi ona bıraktılar (onun üstüne bıraktılar)*

Havali = Dolay
 Örnek: *İstanbul havalisinde = İstanbul dola-yında.*

Etrafü havali = Yöreçevre
 Örnek: *Köyün etrafü havalisi hep bahçe idi = Köyün yöreçevresi hep bahçe idi.*

Havari = Yarlar
 Örnek: *Havariyundan Saint Paul ilk incili yazdı = İsa'nın yarlarından Saint Paul ilk incili yazdı.*

Havas = Ağal

Havası hamse = Beşduyu

Havayici zaruriye = Yaşatık
 Örnek: *Şeker de havayici zaruriyedendir = Şeker de yaşatıklardandır.*

Haver = Doğu

Havf = Korku

Havfetmek = Korkmak

Haif = Korkak

İhafe etmek = Korkutmak

Mahuf = Korkunç
 Örnek: *Mahuf bir fırtına = Korkunç bir fırtına*

Hiras = Korku

Hirasan = Korkak

Havi olmak, ihtiva etmek = İçine almak, kaplamak
 Örnek: *Bu kitabın havi olduğu (ihtiva ettiği) fasıllar = Bu kitabın içine aldığı ayrıçlar .*

Havza = Havza (T. Kö.)

Hayâ = Utanç

Hayasız = Utanmaz

Hayasızlık = Utanmazlık

Hicab = Sıkılma

Mahcub = Utangaç
 Örnek: *Çok mahcub bir çocuktur = Çok utan-gaç bir çocuktur.*

Hayal = Hayal (T. Kö.)

Hayalet = Görümsü

Hulya = Kuruntu

Hayat = Hayat (T. Kö.)

Hayide = Bayat

Örnek: *Bir takım hayide sözlerle başımızı şişirdi = Bir takım bayat sözlerle başımızı şişirdi.*

Hayıflanma (Telehhüf) = Yazıklanma

Haylı = Haylı (T. Kö.)

Haylûlet etmek = Araya girmek, yol kapamak

Örnek: *Haylûlet eden manialar dolayısıyla = Araya giren engeller dolayısıyla.*

Hayr = Hayır (T. Kö.)

Hayret etmek = Şaşmak = (Fr.) S'étonner

Hayran = Hayran (T. Kö.)

Hayran kalmak = Hayramak = (Fr.) Admirer

Hayme = Çadır

Şayanı hayret = Şaşılacak

Örnek: *Şayanı hayret bir hareket = Şaşılacak bir hareket*

Mütehayyir = Şaşkın

Meftun ve meshur olmak = Tansımak = (Fr.) S'émerveiller

Haysiyet = 1 — Onur, 2 — (Bak: keyfiyet, mahiyet)

Hayşum = Geniz

Hayt = İplik, tire

Hayvan = Hayvan (T. Kö.)

Hayyen = Diri olarak, diri diri

Örnek: *Hayyen mi, meyyiten mi derdest edildi? = Diri olarak mı, ölü olarak mı yakalandı*

Hayyen meyyiten = Ölü diri

Haz = Haz (T. Kö.)

Hazan = Güz

Hazfetmek = Kaldırmak, çıkarmak

Örnek: *Bu kelimenin bir harfini hazfedince = Bu kelimenin bir harfini kaldırıncaya (çıkarınca)*

Kabilihazf = Kaldırılabilir

Örnek: *Bir noktası bile kabilihazftır denemez = Bir noktası bile kaldırılabilir denemez.*

Hazer = Çekin

İçtinab = Kaçınma

İçtinab etmek = Kaçınmak

Örnek: *Her türlü fenalıktan içtinab eder = Her türlü fenalıktan kaçınır.*

Müctenib = Kaçınan

Tevakki = Korunma, sakınma

Örnek: *Büyük söz söylemekten tevakki lâzımdır = Büyük söz söylemekten sakınma gerektir.*

Tevakki etmek = Korunmak, sakınmak

Örnek: *Herkes sarî hastalıklardan tevakki etmelidir = Herkes bulaşık hastalıklardan korunmalıdır.*

Gençler, yalancılıktan tevakki ediniz = Gençler, yalancılıktan sakınınız.

Mahzur = Çekinecek

Örnek: *Bu işin mahzurlu bir tarafı yoktur = Bu işin çekinecek bir tarafı yoktur.*

İhtiraz = Çekinme

Örnek: *Onun bu işte ihtirazına hayret ettim = Onun bu işte çekinmesine şaşım.*

İhtiraz etmek = Çekinmek

Muhteriz = Çekingen

Hazır = Hazır (T. Kö.) = (Fr.) Prêt

İhzar etmek = Hazırlamak = (Fr.) Préparer

İstihzarat = Hazırlıklar = (Fr.) Préparations, préparatifs

Müstahzarat (ı tıbbiye) = Hazırlâçlar = (Fr.)

Spécialité pharmaceutique

Örnek: *Eskiden memleketimizde müstahzaratı tıbbiye imal olunamazdı = Eskiden yurdumuzda hazırlâçlar yapılamazdı.*

Müstahzerat (ı kimyeviye) = Hazırlamalar = (Fr.) Préparation

Hâzik (Bak: mahir) = Uzel

Örnek: *O, hâzik bir tabibdir = O, uzel bir dişçidir.*

Hazakat = Uzluk

Örnek: *M. hazakati ile müştahirdir = M. uzluğu ile tanınmıştır.*

Hazine = Hazne (T. Kö.)

Hazm = Ezim, sinirme
Hazmetmek = Ezimek, sinirmek
Hazmi kolay = Singin
Heba = Boş, boşuna
Heca = Hece
Hediye = Armağan
Hedmetmek = Yıkmak
Helâk olmak = Bitmek, yoğalmak
 Örnek: *Düşman ordusu açlıktan helâk oldu = Düşman ordusu açlıktan bitti.*
Bu senenin mahsulü kargalar yüzünden helâk oldu = Bu yılın ürünü kargalar yüzünden yoğaldı.
İstihlâk = Yoğaltım
 Örnek: *Şeker istihlâki gitgide artıyor = Şeker yoğaltımı gitgide artıyor.*
İstihlâk etmek = Yoğaltmak
 Örnek: *Ankara'da günde ne kadar buğday istihlâk edilir = Ankara'da günde ne kadar buğday yoğaltılır?*
Müstehlik = Yoğaltman
 Örnek: *Almanya'da müstehlik kooperatifleri çoktur = Almanya'da yoğaltman kooperatifleri çoktur.*
Helecan = Çarpıntı
Helezoni = Yılankavi
Hem = Hem
Heman = Hemen (T. Kö.)
Hemağuş = Kucak kucağa
Hemasıl = Aşlibir
Hemayar = Denk
 Örnek: *Bu iki adam birbiri ile hemayar mı? = Bu iki adam birbiri ile denk mi?*
Hemcins = Cinsibir
Hemdem = Arkadaş
Hemnam = Adaş
Hempa = Ayaktaş
 Örnek: *Âsilerin reisleri ve hempaları kaçtılar = Azıyanların başkanları ve ayaktaşları kaçtılar.*
Hemrah = Yoldaş

Hemsin = Yaşıt
Heves = İstek, heves (T. Kö)
Hevl (Bak: Dehşet)
Hevlnak (Bak: müdhış)
Heybet = Aybat
Heybet vermek = Aybamak
Heyelân = Kayşa
Heyelân etmek = Kayşamak
Heyet = Şekil = (Fr.) Forme
Heyet = Kur = (Fr.) Corps
Heyet (Murahhas heyet anlamına) = Salkur = (Fr.) Délégation
Heyet (Meclis anlamına) = Kurul = (Fr.) Assemblée, conseil
Heyetiyle = Hep birden, olduğu gibi, takımıyle
Heyeti umumiye = Genel kurul = (Fr.) Assemblée générale
Hemşehri = Hemşeri (T. Kö.)
 Örnek: *Samsun'un fahrî hemşehrisi = Samsun'un onursal hemşehrisi.*
Hemşire = Kızkardeş
Hemşirezade = Yeğen
Hemta = Benzer, taydaş
Bihemta = Benzersiz
Hemzeban = Ağzıbir, dildeş
 Örnek: *Onu övmekte cümlesi hemzeban oldular = Onu övmekte hepsi ağzıbir (dildeş) oldular.*
Hemzeman (muasır) = Çağdaş
 Örnek: *Timur ile Yıldırım Bayazid muasırdırlar = Timur ile Yıldırım Bayazid çağdaştırlar.*
Hengâm = Zaman
Henüz = Daha, yeni, daha yeni
 Örnek: *Henüz uyanmıştım = Yeni uyanmıştım, daha yeni uyanmıştım.*
Henüz gelmedi = Daha gelmedi.
Her = Her, tü
Her nevi = Her türlü, her çeşit
Haraset = Çifçilik
Ziraat = Tarım
Zer'etmek = Ekmek
Ziraat Vekâleti = Tarım Bakanlığı

Hercai = Yanardöner, gelgeç
 Hercü merç = Karmakarış, allakbullak, altüst
 Herçibâdâbâd = Ne olursa olsun
 Herem = Kocama, çöküş
 Herze = Saçma
 Hesab = Hesap (T. Kö.)
 Hesti = Varlık
 Heyhat = Yazık, ne yazık = (Fr.) Hélas
 Heykel = Heykel (T. Kö.)
 Heykeltraş = Heykelci
 Heykeltraşi = Heykelcilik
 Hezeyan = Saçmalama, sayıklama
 Hezimet = Bozgun, bozgunluk
 İnhizam = Bozgun, bozulma
 Münhezim = Bozgun
 Münhezim olmak = Bozulmak, bozguna uğramak
 Hezl = Alay
 Lâtime = Şaka
 Hıfzetmek = 1 — Saklamak, 2 — Ezberlemek
 Muhafaza etmek = Muhafaza etmek (T. Kö.)
 Barımak, gözetmek
 Hırs = Hırs (T. Kö.)
 Hiyanet = Hayınlık
 Hisse = Pay
 Hüssedar = Paydaş
 Hüşm (Bak: Gazab - hiddet)
 Hıttâ = Kıta (T. Kö.)
 Hıyaban = Ağaçlı yol
 Hizb = Grup
 Hibe = Bağışlık
 Hicab = Utanç
 Örnek: *Hicabından kıpkırmızı oldu = Utan-
cından kıpkırmızı oldu.*
 Mahcub = Utangaç
 Hiciv = Yeriç, geçiv
 Meccav = Geçivci
 Örnek: *Nef'i, büyük bir heccavdı = Nef'i, bü-
yük bir geçivci idi.*
 Hicran = 1 — İç acısı, 2 — Hicran (T. Kö.)
 Hicret = Göçme
 Hicret etmek = Göçmek

Muhacir = Göçmen

Örnek: *Yanya muhacirleri = Yanya göçmen-
leri.*

Hicrî = Göçüm (1), göçeyil

Örnek: *Hicrî 1250 senesinde = 1250 nci Gö-
çüm yılında - 1250 nci Göçeyilda.*

Milâdî = Doğum (1), doğumyıl

Örnek: *Milâdî 850 senesinde = 850 nci Doğum
yılında - 850 Doğumyilda.*

Hidayet = Uzyönüm

İhtida etmek = 1 — Din değiştirmek, 2 — Uzyön-
mek

Hiddet = Hiddet (T. Kö.), öfke

Hiddet etmek = Hiddetlenmek, öfkelenmek

Hidmet = Hizmet (T. Kö.)

Örnek: *Vatana hizmet, hepimize borçtur =
Yurda hizmet, hepimize borçtur.*

Hiffet = Hafiflik (T. Kö.)

Hikâye = Öykü

Hikâye etmek = Anlatmak, öykülemek

Örnek: *1 — Başından geçenleri hikâye etti =
Başından geçenleri anlattı.*

*2 — Gördüklerini tam hikâye edeyim diye vak-
timizin çoğunu öldürdü = Gördüklerini tam
öyküleyim diye vaktimizi öldürdü.*

Hilâf = Yalan

Örnek: *Bu sözde hilâfım yoktur = Bu sözde
yalanım yoktur.*

Hilâf = Karşıt

Örnek: *Hilâfı hakikat = Hakikate karşıt*

Hilâl = Hilâl (T. Kö.)

Hil'at = Kaftan

Hile, hud'a, desise = Oyun, aldaç, düzü, dek, al.

Hilekâr = Oyuncu, aldatici, dekçi

Himaye, vikaye = Koruma

Örnek: *Himayei hayvanat = Hayvanları koru-
ma.*

(1) Göçüm ve Doğum kelimeleri bu terim-
lerde kullanıldığı zaman baş harfleri büyük
yazılacaktır.

Himaye etmek = Korumak

Örnek: *Beni himaye etmesi için kendisine bir telgraf çektim = Beni koruması için kendisine bir telyazısı çektim.*

Himayeci = Koruyucu

Himayecilik = Koruyuculuk

Hâmi = Korur, koruyan

Mahmi = Korunuk = (Fr.) Protégé

Örnek: *Mahmi devletler = Korunuk devletler*

Himaye altında olan yer = Koruncak = (Fr.)

Protectorat

Vaki (Vikaye'den) = Korur, koruyucu = (Fr.)

Préventif

Örnek: *Çiçek aşısı yüzde doksan beş vakidir = Çiçek aşısı yüzde doksan beş koruyucudur.*

Himmat (Bak: Cehd, gayret, lûtf)

Hîn = Vakit

Hiram = Salmış

Hiraman = Salımlı

Hiram etmek = Salınmak

Hîre = Bulanıklık, donukluk

Hirelenmek = Bulanmak

Hired = Akıl

Hiredmend = Akıllı

Hirre = Kedi

Hirzicân = Can tılsımı

His = His, sans (T. Kö.) = (Fr.) Sentiment, sens

İhsas = 1 — Duyurum (Hissettirmek anlamına)

— Action de faire sentir

2 — Duygu = (Fr.) Sensation

Hissetmek = Hissetmek, duymak = (Fr.) Sentir

Örnek: *Elinde bir acı hissetti = Elinde bir acı duydu.*

Gönlünde büyük bir yeis hissetti = Gönlünde büyük bir umutsuzluk duydu.

Hissî = 1 - Hissîğ, 2 - Duyal = (Fr.) Sentimental, sensoriel

Örnek: *Kulak azayı hissiyemizden biridir = Kulak duyal üyelerimizden biridir*

Hasse = Duyu = (Fr.) Sens

Örnek: *İnsanda beş hasse vardır = İnsanda beş duyu vardır.*

Hassas = Hisli, duygulu = (Fr.) Sensible

Örnek: *Arkadaşım çok hassastır = Arkadaşım çok duyguludur (hislidir)*

Hassasiyet = Hislilik, duyarlık, duyganlık = (Fr.)

Sensibilité

Örnek: *Hastalık ondaki hassasiyeti arttır - mıştır = Hastalık ondaki duyarlığı (duyganlılığı, hisliliği) arttırmıştır.*

Hissiyatperesti = Duyguculuk

Hissî kablelvuku (His kablelvuku) = Önsezi =

(Fr.) Presentiment

Örnek: *Bir hissî kablelvuku ile oraya gitmek istemedim = Bir önsezi ile oraya gitmek istemedim.*

Mütehassis olmak = Duygulanmak, hissine dokun-

mak = (Fr.) Etre touché, être affecté

Örnek: *Yıllar geçtikten sonra beni hatırlamasından çok mütehassis oldum = Yıllar geçtikten sonra beni hatırlamasından pek duygulandım.*

Mahsûs surette = Duyulurcasına = (Fr.) Sensiblement

Örnek: *Pahalılık mahsûs bir surette arttı = Pahalılık duyulurcasına arttı.*

Gayri mahsûs (surette) = Duyulmaz, belli bellisiz

= (Fr.) Insensiblement

Sahte hissiyat = Duymacık

Havassı hamse = Beşduyu = (Fr.) Les cinq sens

Uzvu his = Duyak

Örnek: *Dimağda bütün his uzuvları toplanır = Dimağda bütün duyaklar toplanır.*

İntiba = Duyuş = (Fr.) Impression

Kabiliyeti intiba sahibi = Duyuşlu = (Fr.) Impressionnable

Hisar = Baru (T. Kö.)

Hiza = Hiza (T. Kö.)

Hod = Kendi

Hodbin = Bencil = (Fr.) Egoïste

Örnek: *Hodbin insan, gönül fıkarası olandır = Bencil insan, gönül yoksulu olandır.*

Hodbinî = Bencilik = (Fr.) Egoïsme

Örnek: *İçtimaî hastalıkların en korkuncu hodbinidir = Sosyal hastalıkların en korkuncu benciliktir.*

Hodbehod = Kendi başına, kendi kendine

Örnek: *Hodbehod bu işe teşebbüsü yanlış oldu = Kendi başına bu işe girişmesi yanlış oldu.*

Hoşâmedi = Hoşgeldin

Örnek: *Hoşamediyeye gittiler = Hoşgeldine gittiler.*

Hububat = Tahıl

Huccet = Kanıt (Bak: Delil, burhan)

Hucre = Odacık, göz = (Fr.) Cellule

(Fen anlamı terim koluna bırakılmıştır)

Huceyre = Göze = (Fr.) Cellule

Hucrevî = Gözül = (Fr.) Cellulaire

Hudâ = Tanrı, kудay

Hudâyi nabit = Kendibiten = (Fr.) Qui pousse sans être cultivé

Örnek: *Hudâyi nabit ağaçlar = Kendi biten ağaçlar.*

Hudud (Bak: Hadd) = Buç, sınır

Hudus etmek = Baş göstermek, çıkmak, olmak =

(Fr.) Surgir

Örnek: *Aralarında bir ihtilâf hudus etti = Aralarında bir anlaşmazlık baş gösterdi (çıktı)*

Hufre = Çukur

Örnek: *Yolda bir hufreye düştü = Yolda bir çukura düştü.*

Hulâsa = Çıkarma = (Fr.) Extrait

Örnek: *Kına kına hulâsası = Kına kına çıkarılması.*

Hulâsa (icmal) = Özet = (Fr.) Résumé

Örnek: *Bir yazının hulâsası = Bir yazının özeti.*

Hulâsa etmek = Kısalamak, özetlemek

Örnek: *Bu yazıyı yazarken çektiğim müşkilti, hulâsa ederken çekmemiştim = Bu yazıyı yazarken çektiğim güçlüğü kısalarken çekmemiştim.*

Hulâsaten = Kısaca

Örnek: *Size hulâsaten söylüyeyim = Size kısaca söylüyeyim.*

Hulfetmek = Dönmek

Örnek: *Sözünüzde hulfettiniz = Sözünüzden döndünüz.*

Hulkum = Boğaz

Hulûl etmek = Girmek, geçmek, yanaşmak

Örnek: *Mevsimi şita hulûl etmişti = Kış girmişti.*

Zenginlere hulûl etmesini bilen bir adam = Zenginlere yanaşmasını bilen bir adam.

Hulûs = 1 - Yaranma, 2 - (Bak: samimiyet)

Örnek: *Ona arzı hulûs etmek istemedi = Ona yaranma göstermek istemedi.*

Hulûskârlık = Yaranmalık

Örnek: *Hulûskârlıktan hiç de hoşlanmaz = Yaranmalıktan hiç de hoşlanmaz*

Humma = Sıtma, nöbet, ateş = (Fr.) Fièvre

Hunnak = Boğaz

Hûnin = Kanlı

Örnek: *Hunin bir cidal = Kanlı bir kavga*

Hûnriz = Kandökücü

Örnek: *. . . hunriz bir adamdı = . . . kandökücü bir adamdı.*

Hurafe = Sanıka, urasa

Örnek: *Türk çocuğu hurafeye kulak asmaz = Türk çocuğu sanıkaya (urasaya) kulak asmaz.*

Hurde = Kırıntı, küçürek, ufak, ufarak

Örnek: *Hurde demir parçaları = Kırıntı demir parçaları.*

En hurde mana farklarını bile sezdi = En ufak anlam ayırtımlarını bile sezdi.

Hurdehâş olmak = Paramparça olmak, kırılıp dökülmek

Örnek: *Pencereden düşerek kafa tası hurdehaş oldu = Pencereden düşerek kafa tası paramparça oldu.*

Eşya yolda hurdehaş olmuş = Eşya yolda kırılıp dökülmüş.

Hurdehâş etmek = Kırıp dökmek

Örnek: *Otomobil bir arabaya çarparak her tarafını hurdehaş etti = Otomobil bir arabaya çarparak her yanını kırıp döktü.*

Hurdevat = Kırık dökük, öteberi

Örnek: *Sokakta hurdevat satan bir adam gördü = Sokakta kırık dökük (öteberi) satan bir adam gördü.*

Huruç = Çıkma, çıkış

Örnek: *Kaleden huruç zamanı gelmişti = Kaleden çıkma (çıkış) zamanı gelmişti.*

Huruc etmek = Çıkmak

Huruşân = Coşan, çağlıyan

Örnek: *Kızdığı zaman huruşan bir sele benzerdi = Kızdığı zaman coşan (çağlıyan) bir sele benzerdi.*

Husran = 1. Zarar, 2. (Bak: Mahrumiyet)

Husûf = Aytutulma

Husus (Bab anlamına) = İş, yol, konu, sorum, şekil yön, bakım, için üzerine

Huş = Akıl

Huşû (Bak: Tevazu, arzı ihtiram)

Huşyar = Ayık

Huzur = Kat, istirahat

Örnek: *Huzurunuzda bulunmakla şerefyaşam = Katınızda (kırınızda) bulunmakla onurlanmaktayım (onurlanıyorum).*

Huzur = Bulunma

Örnek: *Sizin, aramızda huzurunuzu faydalı görüyoruz = Sizin, aramızda bulunmanızı faydalı görüyoruz.*

Huzur = (huzur ve âsâyiş anlamına) = Güvenlik

Örnek: *Halk burada huzur içinde yaşıyor = Halk burada güvenlik içinde yaşıyor.*

Huzur (Huzur ve sükûn anlamına) = Baysallık

Örnek: *Kafasıyla çalışan kimseler için huzur ve sükûn en lâzım bir şeydir = Kafasıyla çalışan kimseler için baysallık en lüzumlu bir şeydir.*

Huzur (ü kalb anlamına) = İç rahatı

Örnek: *Bir işi muvaffakiyete erdirmek kadar insana huzuru kalb veren bir şey yoktur = Bir işi başarmak kadar insana iç rahatı veren bir şey yoktur.*

Hübûb = Esin, esinti

Hübûb etmek = Esmek

Örnek: *Rüzgâr hübûb eder, kum savrulur = Yel eser, kum savrulur.*

Hücûm = Hücum (T. Kö.)

Hüda = Uzyön = (Fr.) Inspiration qui pousse dans la voie du salut

Hükümdar = Hükümdar (T. Kö.)

Örnek: *İngiltere Hükümdarlarından = İngiltere Hükümdarlarından.*

Hükûmet = Hükümet (T. Kö.)

Hüma = Oma

Hüner = Hüner (T. Kö.)

Hür = Gür, özgen, özgür

Hürriyet = Hürriyet, özgenlik, özgürlük

Örnek: *Hürriyetimizi hiç bir şeye değişmeyiz = Özgenliğimizi hiç bir şeye değişmeyiz.*

Hürriyetperver = Özgenel, özgürel

Hürmet = Saygı

Örnek: *Hürmetlerimi takdim edesim = Saygılarımı sunarım.*

Hürmet etmek, ihtiram göstermek = Saymak
 Örnek: *Ben kendisine çok hürmet ederim = Ben kendisini çok sayarım.*

Hürmeten = Sayarak
 Örnek: *İhtiyarlığına hürmeten = İhtiyarlığını sayarak.*

Muhterem = Sayın
 Örnek: *Muhterem samilerim! = Sayın dinleyicilerim!*

Hürmetkâr = Sayar
 Örnek: *Hürmetkârınız = Sayarınız.*

Hürmete lâıyk (vacibülhtiram, şayanı hürmet) = Saygıdeğer

Hüsn = Güzellik

Hüsnüân = Güzellik

Hüsnü hâlü hareket = Uzgidim
 Örnek: *Hüsnü hâlü hareket numarası = Uzgidim numarası.*

Hüsnü hat = Uzyazı = (Fr.) Calligraphie

Hüsnü idare = Uzyönetim
 Örnek: *Hüsnü idaresiyle bütün arkadaşlarının sevgisini kazanmıştı = Uzyönetimiyle bütün arkadaşlarının sevgisini kazanmıştı.*

Hüsnü imtizaç = İyi geçinme
 Örnek: *Zevce ile zevce arasında hüsnü imtizaç lâzımdır = Karı ile koca arasında iyi geçinme gerektir.*

Hüsnü kabul etmek = İyi karşılamak
 Örnek: *Beni hüsnü kabul etti = beni iyi karşıladı.*

Hüsnü muamele etmek = İyi davranmak
 Örnek: *Kendisine hüsnü muamele edince şırmarmaya başladı = Kendisine iyi davrandıkça şırmarmaya başladı.*

Hüsnü nazar sahibi = Arıbakışlı
 Örnek: *Hüsnü nazar sahibidir, kimsenin kötülüğünü görmez = Arıbakışlıdır, kimsenin kötülüğünü görmez.*

Hüsnü niyet = Eyi niyet
 Örnek: *Hüsnü niyetle bu işe başladı = Eyi niyetle bu işe başladı.*

Hüsnü şöhrat sahibi = İyi tanınmış

Hüsnü tabiat sahibi = Zevkli
 Örnek: *Hüsnü tabiat sahibi bir adam olduğu giyinişinden belli = Zevkli bir adam olduğu giyinişinden belli.*

Hüveyda (Bak: Aşıkâr, ayan)

Hüzal = Bitkinlik

Hüzün, teessür = Üzün = (Fr.) Tristesse
 Örnek: *Gönlünüz daima hüznle doludur = Gönlünüz her vakit üzün doludur = Vous avez toujours beaucoup de tristesse dans le coeur.*

Elem = Elem (T. Kö.) = (Fr.) Douleur, mal

Müteellim olmak = Elemlenmek, acılanmak, içi sızlamak = (Fr.) Avoir mal, se chagriner, s'affliger

Yeis = Umudsuzluk = (Fr.) Désespoir
 Örnek: *Ye'se düştüm = Umudsuzluğa düştüm = Je suis tombé dans le désespoir.*

Meyus = Umudsuz = (Fr.) Désespéré
 Örnek: *Meyus bir adam = Umudsuz bir adam = Un homme désespéré.*

Kelâl = Usanç = (Fr.) En avoir assez, lassitude
 Örnek: *Bana kelâl verdi = Bana usanç verdi = J'en ai assez.*

Mihnet = Çile = (Fr.) Pénitence, épreuve
 Örnek: *Hayatta çok mihnet çektim = Hayatta çok çile çektim = J'ai eu beaucoup d'épreuves dans la vie.*

Matem = Yas = (Fr.) Deuil

Endişe = Kaygı, düşünce = (Fr.) Inquiétude, souci
 Örnek: *Büyük endişe içinde idi = Büyük kaygı (düşünce) içinde idi = Il était dans une grande inquiétude*

Gam = Gam (T. Kö.) = (Fr.) Chagrin, affliction
 Örnek: *Gönlüm gam dolu = Mon coeur est plein de chagrin*

Keder = Keder (T. Kö.)

Gussa = Tasa = (Fr.) Peine, préoccupation, souci
 Örnek: *İçimde tarif edilmez bir gussa var = İçimde anlatılmaz bir tasa var.*

kasavet = Bunalma, sıkıntı = (Fr.) Suffocation, serrement de coeur

Müteessir = Üzgün, kederli = (Fr.) Triste, chagriné, affligé

Örnek: *Ne için bu kadar müteessirsiniz? = Neden bu kadar üzgünsünüz (kederlisiniz)? = Pourquoi êtes-vous tellement triste (chagriné, affligé)?*

Müteessir olmak = Üzülmek, kederlenmek = (Fr.) Être touché, être peiné, s'attrister, se chagriner

Örnek: *Bu halinize çok müteessir oldum = Bu halinize çok üzüldüm (kederlendim) = Je suis très touché (peiné) de votre état.*

Mükedder = Kederli

Örnek: *Dün çok mükedderdi = Dün çok kederli idi.*

Meraret = Acılık = (Fr.) Amertume

Örnek: *Ruhumda çok meraret var = Ruhumda çok acılık var = J'ai beaucoup d'amertume dans l'âme.*

Mütür = Bezginlik = (Fr.) Découragement, désespoir

Örnek: *Fütür içine düştü = Bezginlik içine düştü = Il tomba dans le découragement (désespoir)*

Meftur = Bezgin = (Fr.) Découragé, désespéré

Mıstırab = Göynü = (Fr.) Souffrance

Örnek: *Çok kere gönül ıstırabı beden ıstırabına galebe eder = Çok kere gönül göynüsü cisim göynüsünü bastırır = Souvent les souffrances morales sont pires que les souffrance physiques*

Muztarib = Göynülü, göynük = (Fr.) Qui souffre, souffrant

Örnek: *Muztarib bir insan = Göynük (göynülü) bir adam = Un homme qui souffre*

Muztarib olmak = Göynümek = (Fr.) Souffrir

Örnek: *Bugün çok muztarib oluyorum = Bugün çok göynüyorum = Aujourd'hui je souffre beaucoup*

Vecâ = Ağrı, sancı = (Fr.) Douleur, crampe

Örnek: *Mide vecar = Mide sancısı = Crampe d'estomac.*

Iztırar = Sıkınc

Örnek: *Iztırar içinde = Sıkınc içinde.*

Ukde = İlinti, düğüm = (Fr.) Noeud, regret

Örnek: *Birçok kişiye ukde oldu = 'Oldu çok kimseye bir gizli düğüm,, - Yahya Kemal.*

I

İktifa etmek = İzdemek

Örnek: *Emrinize ıktifa etmek benim için hem vazife hem de fahırdır. = Emrinizi izdemek benim için hem ödev hem fahırdır.*

İktifae = Uyarak

Örnek: *Bu emirnameye ıktifaen, bundan sonra doğrudan doğruya Vekâlete yazılacaktır. = Bu buyruktuya uyarak bundan sonra doğrudan doğruya Bakanlığa yazılacaktır.*

Tilmiz, Şakirdi marifet = İzdemen

Örnek: *1 — Eflatun, Sokratın tilmizidir.*

= Eflatun, Sokratın izdemenidir.

2 — Bakanun şakirdi marifetiyim diye temeddüh edenler = Bakanun izdemeniyim diye övünenler.

İrk = Uruk, ırk

Örnek: *İrklar derilerin renklerine ve kafa taslarının şekillerine göre ayrılır = Uruklar (ırklar) derilerin renklerine ve kafa taslarının şekillerine göre ayrılır.*

İrz = Irz (T. Kö.)

İs'ad etmek = Ağıtmak

Örnek: *Onu bir mertebeli âliyeye is'ad etmek isterim = Onu yüce bir aşamaya ağıtmak isterim.*

İsaga = Döküm

Örnek: *Topların isagası, zamanımızda çok terakki etmiştir = Topların dökümü, zamanımızda çok gelişmiştir.*

İsaga etmek = Dökmek

Örnek: *Bu kadar büyük çapta top isaga etmek epi müşkül bir iştir = Bu kadar büyük çapta top dökmek epi güç bir iştir.*

İsdar etmek = Çıkarmak

Örnek: *Bu mesele üzerinde bir emirname isdar etmek muvafık olur = Bu sorum üzerine bir buyruktu çıkarmak uygun olur.*

Sudur etmek = Çıkmak

Örnek: *Bu iş hakkında sudur eden kararnameye tevfiikan = Bu iş hakkında çıkan karara uyarak.*

Sadr = Göğüs

İrfirar = Sararma

İsga etmek = Dinlemek, kulak vermek, kulak asmak

Örnek: *1 - Nasayihinizi isga etmek isterim = Öğütlerinizi dinlemek isterim.*

2 - Sözümü isga etmiyeceksen benden niye nasihat istedin = Sözüme kulak vermeyeceksen benden niye öğüt istedin.

3 - O, hiç bir sözü isga etmez = O, hiç bir söze kulak asmaz.

İskat = Düşürme, düşürülme

Örnek: *1 - Fransız kabinesinin iskatı = Fransız kabinesinin düşürülmesi.*

2 - İskatı cenin büyük bir suçtur = Çocuk düşürme büyük bir suçtur.

İskat etmek = Düşürmek

Örnek: *Kabineyi iskat etmek için yapılan işler bilâkis kabineyi mevkünde tutmaya hadim oldu = Kabineyi düşürmek için yapılan işler, tamtersi kabineyi verinde tutmaya yaradı.*

Sukut = Düşüm, düşme

Örnek: *1 - Sukutu evrak = Yaprak düşümü*

2 - Bulunduğu makamı muallâdan sukutu = Bulunduğu yüksek orundan düşümü.

İslah etmek = Yeğritmek = (Fr.) Arrangeur, réformer, améllorer, perfectionner

İslah etmek = Arıtmak

Örnek: *İslahı cinsi feres = Amélioration (ou le perfectionnement) de la race chevaline.*

İslahat = Yeğritim

Örnek: *Osmanlı imparatorluğunda islahat yolundaki mesai hep akim kalmıştır = Osmanlı imparatorluğunda yeğritim yolundaki çalışmaların hiç ücu gelmemiştir.*

İslahı beynetmek = Barıştırmak, arabulmak

Örnek: *1 - İkisi de pek sevgili dostumdur, elimden gelse islahı beynetmek için çalışmak isterim = İkisi de pek sevgili dostumdur, elimden gelse barıştırmak için çalışmak isterim.*

2 - İslahı beynetmek için elimden geleni yapacağım. = Aralarını bulmak için elimden geleni yapacağım.

İslahı hal etmek = Uslanmak

Örnek: *Nasihât, tekdir, ceza hiçbiri faidebahş olmadı, bir türlü islahı hal etmiyor = Öğüt, darılma, ceza hiç biri fayda vermedi, bir türlü uslanmıyor.*

İsalâh = Yeğrim

Örnek: *Sıyasî vaziyet salâha doğru gidiyor = Sıyasal durum yeğrime doğru gidiyor.*

İsalâh bulmak = Yeğrimek

İsalih = Yarar, elverişli

Örnek: *Buralarda çıkan kömürler vapurlarda istimale salihdir = Buralarda çıkan kömürler vapurlarda kullanılmağa yarar.*

İnşaatta istimale salih keresteler = Yapıda kullanılmağa yarar keresteler.

İsrar = İsrar (T. Kö.)

İsrar etmek = İsrar etmek, isremek

İstifa = Seçkinlenme

Örnek: *Tabiatın kanunlarından biri de istifa dır = Türemen kanunlarından biri de seçkinlenmedir.*

İstifa etmek = Seçkinlenmek

Örnek: *Asırlar geçtikçe insan cinsi de istifa etmektedir = Asırlar geçtikçe insan cinsi de seçkinlenmektedir.*

ma etmek = Umdulamak

Örnek: *Ne para, ne yüksek makam, hiç bir şey onu itma edemedi = Ne para, ne de yüksek orun hiç bir şey onu umdulayamadı.*

ama = Umdu, aç gözlülük

nab etmek = Uzatmak, söz uzatmak

Örnek: *Itnabı kelâmdan ihtiraz et = Söz uzatmaktan sakın.*

r = Itır (T. Kö.)

itrad = Bitoviyelik

I

ide = Gerit

Örnek: *Ortada henüz bir iade işi yok = Ortada henüz bir gerit işi yok.*

ide etmek = Geritmek, gerivermek, geriçevirmek

Örnek: 1 — *Beynelmilel muahedelere göre siyasi mücrimler iade edilmez = Arsıulusal anlaşmalara göre siyasal suçlular geritilmez.*

2 — *Aldığım mektubu hemen iade ettim = Aldığım mektubu hemen geri verdim.*

3 — *Hediyemizin neden iade edildiğini anlıyamadım = Armağanımızın neden geri çevrildiğini anlıyamadım.*

ideli = Geritli

Örnek: *ideli bir mektub aldım = Geritli bir mektub aldım.*

taahhütlü (mektub) = Bağlıklı

Örnek: *Taahhütlü mektubunuzu alır almaz istediğiniz saati hemen iade ettim = Bağlıklı mektubunuzu alır almaz istediğiniz saati hemen geri gönderdim.*

ideli taahhütlü = Geritli bağlıklı

Örnek: *ideli taahhütlü mektubunuzu dün aldım = Geritli bağlıklı mektubunuzu dün aldım.*

idei afiyet etmek = Onalmak

Örnek: *idei afiyet ettiğiniz beşareti yüreğine meserretbahş oldu = Onaldığımız müjdesi yüreğine sevinç verdi.*

iadeten takdim etmek = Gerisunmak

Örnek: *Gönderdiğiniz mektubu, arkadaşımız buradan ayrıldığından iadeten takdim ediyorum = Gönderdiğiniz mektubu, arkadaşımız buradan ayrıldığından gerisunuyorum.*

iane = Yardım

Örnek: *Himayei Etfal Cemiyeti için iane cemine çalışanlar = Çocuk Esirgeme Kurumu için yardım toplamağa çalışanlar.*

iare etmek = Eğretirmek, eğreti vermek

Örnek: 1 — *Iare etmek, kullanmak üzere bir şeyi birine ödünç vermektir = Eğretirmek, kullanmak üzere bir şeyi birine ödünç vermektir.* 2 — *Iare etmek lutfunda bulunduğunuz kitaptan çok müstefid oldum = Eğreti vermek kayrasında bulunduğunuz kitaptan çok faydalandım.*

iâşe = Beslev

Örnek: *Koca bir ailenin iâşesi hamulesini omuzlarına alan = Koca bir ardanın beslevi yükünü omuzlarına alan.*

iâşe etmek = Beslemek, geçindirmek

Örnek: *O zamanlarda bir aile iâşe etmek gayet müşkil bir işti = O zamanlarda bir arda beslemek (geçindirmek) çok güç bir işti.*

ibadet = Tapınç (Bak: âbit)

ibadet etmek = Tapınmak (Bak: âbit)

ibate etmek = Barındırmak

Örnek: *Bütün halk gelen askeri ibate etmek arzusuyla koşuşuyordu = Bütün halk gelen askeri barındırmak arzusuyla koşuşuyordu.*

ibâ etmek = Geri durmak

Örnek: *Bu küçükük temennimi isaftan niçin ibâ ediyorsunuz? = Bu küçükük dileğimi yerine getirmekten niçin geri duruyorsunuz?*

ib'ad etmek, teb'id etmek (Bak: baid) = Iratmak, uzaklaştırmak

Örnek: *Bu uygunsuz hareketi üzerine, artık onu huzurunuzdan ib'ad etmekte haklısınız = Bu uygunsuz hareketi üzerine, artık onu katrınızdan uzaklaştırmakta haklısınız.*

İb'as etmek = Göndermek

Örnek: *Nezdine bir sefir ib'as etmek istedi = Katına bir elçi göndermek istedi.*

Meb'us = Saylav

Örnek: *Bütün Türk meb'usları Türkiye Büyük Millet Meclisi azalarıdır = Bütün Türk saylavları Kamutay üyeleridir.*

İbdâ = Yaratı

Örnek: *İbdâ, güzel san'atların en büyük kudretidir = Yaratı, güzel san'atların en büyük erkidir.*

İbdâ etmek = Yaratmak

Örnek: *Büyük san'at eserleri ibdâ etmek yolunda = Büyük san'at eserleri yaratmak yolunda.*

İbham (mübhemiyet) = Örtünlük

Örnek: *Bu sözünüzde kesif bir ibham (mübhemiyet) hissediyorum = Bu sözünüzde kalın bir örtünlük duyuyorum.*

Mübhem = Örtünç

Örnek: *Böyle mübhem sözlerle herkesin kalbinde sıkıntı uyandırmak doğru değildir = Böyle örtünç sözlerle herkesin yüreğinde sıkıntı uyandırmak doğru değildir.*

İblâğ etmek (isal etmek) = Ulaştırmak

Örnek: *Bu mesele üzerindeki düşüncelerimi size yazı ile iblâğ etmek isterim = Bu sorun üzerindeki düşüncelerimi size yazı ile ulaştırmak isterim.*

İbra etmek (Bak: beraet) = Berilemek

Örnek: *Kendisinde hiç bir matlubum kalmadığından, ibra etmekte bir beis görmedim = Kendisinde hiç bir alacağı kalmadığından, berilemekte bir ziyan görmedim.*

İtram etmek (ilham etmek) = Üstüne varmak

Örnek: *Arzunuzu isaf etmem için bu kadar ibram ve ilham etmeniz doğru mudur? = Arzunuzu yerine getirmem için bu kadar üstüne varmanız doğru mudur?*

İbraz etmek = Göstermek

Örnek: *Sözünü ispat etmek için bir vesika ibraz etti = Sözünü kanıtlamak için bir belge gösterdi.*

İbre = İğne

Örnek: *Pusulanın ibresi daima şimali irae eder = Pusulanın iğnesi her zaman kuzeyi gösterir.*

İbret = Öğrenek, örnek, ders

Örnek: *1 — Şu mücrimin hali size bir ibret olsun = Şu suçlunun hali size bir öğrenek (ders) olsun.*

2 — İnsan, her şeyden bir ibret almalıdır = İnsan, her şeyden bir örnek almalıdır.

İbn = Oğul

İbtilâ = Düşkünlük

Örnek: *İşret ibtilâsı, ibtilâların en güç yenilenlerinden biridir = İçki düşkünlüğü, düşkünlüklerin en güç yenilenlerinden biridir.*

Mübtelâ = Düşkün

Örnek: *İşrete, kumara, envar mesaviye mübtelâ bir adam = İçkiye, kumara, türlü kötülöklere düşkün bir adam*

İbtidar etmek = Başlamak

Örnek: *Mesaiye ibtidar eder etmez önümüzdeki müşkülâtın vahameti kendini gösterdi = Çalışmaya başlar başlamaz önümüzdeki güçlüklerin ağırlığı kendini gösterdi.*

İbzal etmek = Bol bol vermek (Bak: bezletmek)

İcab = Gerek, lüzum (T. Kö.)

Örnek: *1 — İşin icabı ne ise onu yapmalı = İşin gereği ne ise onu yapmalı.*

2 — İcabına göre hareket ediniz = Lüzumuna göre hareket ediniz.

İcabetmek = Gerekmek

Örnek: *söylediklerinize nazaran meselenin böyle olması icab eder = Söylediklerinize göre sorunun böyle olması gerekir.*

İcabı maslahat, icabı hal = İşin gereği

ab ve kabul = Kanışma

Örnek: *Her bir akd icab ve kabul ile inikad eder = Her bir bağıt, bir kanışma ile bağıtlanır.*

ucibince = Yapıla

Örnek: *Bu emirnameyi Vekile arz ile mucibince-sini alınız = Bu buyrultuyu Bakana sunarak yapılasını alınız.*

abet = Kabul

Örnek: *Davetinize icabeti bir vazife addederim = Çağrışınızı kabulü borç sayarım .*

abet etmek = Kabul etmek

Örnek: *Siz bu kadar davet ettikten sonra onun da icabet edeceği aşikârdır = Siz bu kadar çağırıldıktan sonra onun da kabul edeceği besbellidir.*

icad etmek = İcad etmek (T. Kö.)

icad etmek = 1 — Açıklamak, 2 — (Bak: icad)

icad ve ihtira etmek = Bulmak

Örnek: *Gramofonu Edison icad ve ihtira etti = Gramofonu Edison buldu.*

icad ve ihtira = Bulu

Örnek: *On beşinci asra bir icad ve ihtira asrı denilse sezadır = On beşinci asra bir bulular asrı denilse yerindedir.*

icad, muh'iri = Bulman, bulan

Örnek: *Büyük mucit ve muhterilerin isimleri tarihte hürmetle anılır = Büyük bulmanların adları tarihte saygı ile anılır.*

icra = Kira (T. Kö.)

icra etmek = Kiralamak, kiraya vermek

Örnek: *1 — Evini, aylığı elli liraya icra etmiş = Evini, aylığı elli liraya kiralamış.*

2 — İcar etmek istediğim odaya henüz bir talip çıkmadı = Kiralamak istediğim odaya henüz bir istekli çıkmadı.

icra = Kira

Örnek: *Bu evin icaresi senede altı yüz liradır = Bu evin kirası yılda altı yüz liradır.*

icracı = Kiralayan

Örnek: *Muciri ile bir türlü anlaşamadı = Kiracıyı ile bir türlü anlaşamadı.*

Müstecir = Kiracı

Örnek: *Mucirle müstecir arasında tam bir itilâf var = Kiracıyla kiracı arasında tam bir anlaşma var.*

istacar etmek = Kiralamak

Örnek: *Bir oda istacar etmek istedim, başıma gelmeyen kalmadı, bir türlü bulamadım = Bir oda kiralamak istedim, başıma gelmiyen kalmadı, bir türlü bulamadım.*

icaz = Tansıtma

icazet = İzin

iclâ = Sürme

iclâl = Ululama

iclâs, ik'ad = Oturtma

icmal = Soma

Örnek: *Meselenin icmali şu ki... = Sorunun soması şu ki...*

icmal etmek = Somlamak

Örnek: *Meseleyi o kadar iğlâk ettiniz ki şimdi onu icmal etmek bile müşkül = Sorumu o kadar karıştırdınız ki şimdi onu somlamak bile güç..*

Hülâsa = Özet

Örnek: *İşin hulâsası aranacak olursa = İşin özeti aranacak olursa.*

Hülâsa etmek = Özetmek

Örnek: *Şimdi müsaadenizle meseleyi bir hülâsa edelim = Şimdi izninizle sorumu özete-
lim.*

icra (tüzel terim) = Yüret

Örnek: *Verilen hükümlerin icrası için evini satışa çıkardılar = Verilen hükümlerin yüreti için evini satışa çıkardılar.*

icra etmek = Yürütmek, yapmak

Örnek: *1 — Bir kere hükmedilen bir şeyi behemhal icra etmek lâzımdır = Bir kere hükmedilen bir şeyi ne olursa olsun yürütmek gerektir.
2 — Emrinizi icra etmek bana hem vazife hem de şereftir = Emrinizi yapmak bana hem ödev hem de onurdur.*

İcra ettirmek = Yaptırmak

Örnek: *Yalnız emretmek kifayet etmez, emirlerini icra ettirmek de lâzımdır = Yalnız emretmek yetmez, emirlerini yaptırmak da gerekir.*

İcra ve infaz = Yürütüm

Örnek: *Hüküm icra ve infazı adâletin en mühim icabatından biridir = Hükmün yürütümü, tüzenin en önemli gereklerinden biridir.*

İcrayı san'at etmek, icrayı memuriyet etmek = Ekzemek

Örnek: *1 — Türkiyede icrayı san'at etmek için ecnebiler hakkında bazı eşkâl ve merasimin ifası lâzımdır = Türkiyede ekzemek için yadırgular hakkında bir takım şekillerin ve törenlerin yerine getirilmesi gerektir.*

2 — Bir memur için icrayı memuriyet etmek vazifedir = Bir işyar için işini ekzemek bir borçtur.

İcra dairesi = Yürütge

Örnek: *Elimdeki hükmü icra dairesine götürerek icrasını talep edeceğim = Elimdeki hüküm yürütgeye götürerek yürütülmesini istiyeceğim.*

İctisar etmek = (Bak: cesaret.)

İçtihad = Özelgörü

Örnek: *Herkesin bir fikri olabilir, fakat içtihad sahibi olmak büyük bir vukuf ister = Herkesin bir düşüncüsü olabilir. Ancak özelgörü ıssı olmak büyük bir bilgi ister.*

İçtihadî = Özelgörü

Örnek: *İçtihadî meselelerde hakimler kendileri kanun yapacak olsalar ne türlü bir hüküm koyacaklarsa ona göre karar verirler = Özelgörü sorumlarda hükmenler, kendileri kanun yapacak olsalar ne türlü bir hüküm koyacaklarsa ona göre karar verirler.*

İçtima = Toplanma, toplantı

Örnek: *Bu sene parlamentonun içtimasını vaktinden evvel yapmağı faydalı bulmuşlar = Bu yıl parlamentonun toplanmasını vaktinden önce yapmağı faydalı bulmuşlar.*

İçtima etmek = Toplanmak

Örnek: *Büyük Millet Meclisi 1 Mart 1934 de içtima etti = Kamutay 1 Mart 1934 de toplandı.*

İçtimâî = Sosyal (Bak: cemiyet)

Örnek: *İçtimâî meseleler üzerinde büyük bir itina ile hüküm vermelidir = Sosyal sorumluluk üzerinde büyük bir özen ile hüküm vermelidir.*

Müçtemi = Toplanık

Örnek: *Müçtemi bulunan heyettir bu mesele hakkında hemen bir karar vereceğini ümid ederim = Toplanık bulunan kurulun bu sorun hakkında hemen bir karar vereceğini umarım.*

İçtinab = Kaçınma (Bak: Hazer)

İçtinab etmek = Kaçınmak (Bak: Hazer)

İdam = Yoğatım

Örnek: *Son isyan hareketine pişva olanlardan birinin salben idamına karar verildi = Son az hareketine önyak olanlardan birinin asılara yoğatımına karar verildi.*

İdam etmek = Yoğatmak

Örnek: *Bir mücrimi idam etmek, ne kadar acı olursa olsun içtimâî bir lâzımevi yerine getirmektedir = Bir sufluyu yoğatmak ne kadar acı olursa olsun sosyal bir gerekliliği yerine getirmektedir.*

İdame etmek = Devam ettirmek

İdane = Borç verme

Örnek: *Zürraa idane için eskiden yapılan müesseselerin yerini şimdi Ziraat Bankası işgal ediyor = Çifçilere borç verme için eskiden yapılan kurumların yerini şimdi Ziraat Bankası tutuyor.*

İdare = Tutum = (Fr.) Economie

Örnek: *1 — İdareli adam = Tutumlu adam = Un homme économe.*

2 — Bu işteki idarenizi çok beğendiğimi söyleyeyim = Bu işteki tutumunuzu çok beğendiğimi söyleyeyim.

İdare = Yönetim, çevirim = (Fr.) Administration

Örnek: 1 — Devlet idaresi = Devlet yönetimi = Administration de l'Etat.

2 — Her müessesenin idaresinde bir takım müşküller olabilir = Her kurumun çevriminde bir takım güçlükler olabilir.

İdare = Yönetge = (Fr.) Administration

Örnek: Posta ve telgraf idaresine gittim = Posta ve telgraf yönetmesine gittim = Je suis allé à l'administration des postes.

İdare etmek = Yetmek = (Fr.) Suffir

Örnek: Bu kadar para beni idare eder = Bu kadar para bana yeter = Cet argent me suffit.

İdare etmek = Çevirmek = (Fr.) Diriger

Örnek: Evi idare eden kadındır = Evi çeviren kadındır = C'est la femme qui dirige la maison.

İdare etmek = Yönetmek = (Fr.) Diriger, administrer

Örnek: Hükümet işlerini idare etmek = Hükümet işlerini yönetmek = Diriger (administrer) les affaires du gouvernement.

İdari = Yönetmelik = (Fr.) Administratif

Örnek: İdari meselelerde hal ve zamana göre hareket olunur = Yönetmelik sorumlarda hal ve zamana göre hareket olunur.

İdarei maslahat = Oluruna bağlama = (Fr.)

Politique d'attribution (d'au jour le jour)
Örnek: Cumhuriyet, Osmanlı imparatorluğunun idarei maslahat siyaseti yerine iş başarmak davasını güder = Cumhuriyet, Osmanlı imparatorluğunun oluruna bağlama siyaseti yerine iş başarmak davasını güder = A la place de la politique d'attribution (d'au jour le jour) de l'ancien Empire Ottoman la République Turque poursuit un idéal de réalisation pratique.

İdarei akdah = Tavust = (Fr.) Toast

İdarei akdah etmek = Tavusmak

İdarei mülkiye = Sivil yönetim

Örnek: İdarei mülkiye ve askeriye = Sivil ve süel yönetim = Administration civile et militaire .

Sevk ve idare = Güdem = (Fr.) Direction

Örnek: Bu muazzam sâyin sevk ve idaresini sizin dâşunuza tahmil ediyoruz = Bu büyük çalışmanın güdemini sizin omuzunuza yükletiyoruz.

Sevk ve idare etmek = Güdemek = (Fr.) Diriger

Örnek: Bu kadar birbirine zıd mütalaalar arasında bu müzakereyi sevk ve idare etmek çok müşküldür = Bu kadar ters oylar arasında bu konuşmayı güdemek çok müşküldür.

Müdiranı umur = Yönetmenler = (Fr.) Les dirigeants

Örnek: Müdiranı umurumuzun yüksek bilgi ve kudretlerine güvenerek = Yönetmenlerimizin yüksek bilgi ve erklerine güvenerek...

Umumî müdür = Genel direktör = (Fr.) Directeur général

Müdür = Direktör = (Fr.) Directeur

Memur = İşyar = (Fr.) Fonctionnaire

Örnek: Devlet memurlarının hukukunu bir kanun muhafaza etmektedir = Devlet işyarlarının haklarını bir kanun korumaktadır.

İdbar, nekbet = Bahtsızlık, günsüzlük, düşkünlük

Örnek: 1 — Hali idbarında da vekarına halel getirmedi = Bahtsızlık halinde de ağırlığını bozmadı .

2 — İdbar da insan içindir = Günsüzlük de insan içindir.

3 — İdbara uğradım diye meyas olmamalı = Düşkünlüğe uğradım diye umutsuzluğa düşmemeli

İddia = Sav

Örnek: İleriye sürdüğünüz iddia doğru değildir = İleriye sürdüğünüz sav doğru değildir.

İddihar etmek = Biriktirmek

Örnek: *Para iddihar etmek bir hüner değildir, onu zamanında ve yerinde sarfetmeği bilmelidir = Para biriktirmek bir hüner değildir, onu zamanında ve yerinde harcamayı bilmelidir.*

İdhal etmek = Girdirmek, sokmak, koymak

Örnek: 1 — *Bu esrarı bilenler arasına herkesi idhal etmek muvafık olur mu? = Bu sırları bilenler arasına herkesi girdirmek uygun olur mu?*

2 — *Kendisini kabul salonuna idhal edince = Kendisini kabul salonuna sokunca.*

3 — *Bu cümleyi de makalenizin içine idhal edelim = Bu cümleyi de yazınızın içine koyalım.*

İdhalât = Giri = (Fr.) İmportation

Örnek: *Bir memleket idhalâtiyle ihracatı arasında tevazün husulü iyi bir iktisadî alâmettir = Bir ülkenin girileriyle çıkıları arasında denkleşme olması iyi bir ekonomik belgedir.*

İdhalâta aid = Girel = (Fr.) İmportatif

Örnek: *İdhalâta ait hesapların bu ay verdiği neticeye göre = Girel hesapların bu ay verdiği sonucu göre.*

İhracat = Çıkı = (Fr.) Exportation

Örnek: *İhracat mallarımız arasında birinci sınıfı tütün işgal ediyor = Çıkı mallarımız arasında da birinci sırayı tütün tutuyor.*

İhracata aid = Çıkal = (Fr.) Exportatif

Örnek: *İhracata ait hesapların bu seneki verimini bildiriniz = Çıkal hesapların bu yıllık verimini bildiriniz.*

İdlâl etmek = Yoldan çıkarmak, azdırmak

Örnek: 1 — *Henüz bülûğa ermemiş bir genci idlâl etmek, cürümdür = Henüz erginliğe varmamış bir genci yoldan çıkarmak, suçtur.*

2 — *Bir takım müfsidlerin idlâl etmesi üzerine kıyam edenler = Bir takım bozutçuların azdırılması üzerine ayaklananlar.*

İdman = İdman (T. Kö.)

İdrak = An, anlama (Bak: Derk).

İdrak etmek = Anlamak (Bak: Derketmek, fehmetmek)

İfa etmek = Yapmak, yerine getirmek

Örnek: 1 — *Uhdesine te ettüp e'ez vazifeyi ifa etmek, namuslu bir adamın borcudur = Üstüne düşen ödevi yerine getirmek namuslu bir adamın borcudur.*

2 — *Bana karşı yapmağı deruhte ettiğiniz iyiliği ifa etmediniz = Bana karşı yapmağı üstünüze aldığınız iyiliği yapmadınız.*

İfade = Diyem, anlatım

Örnek: 1 — *Polis üç maznunun ifadesini aldı = Polis üç sanığın diyemini aldı.*

2 — *İfadenizden anlaşıldığına göre = Anlatımınızdan anlaşıldığına göre.*

İfade etmek = Demek, anlatmak

Örnek: 1 — *Bu, şunu ifade eder = Bu, şu demektir.*

2 — *İfade etmek istediğiniz hakikati çoktan biliyorum = Anlatmak istediğimiz gerçeği çoktan biliyorum.*

İfakat (Şifa, afiyet) bulmak = Eyi olmak

Örnek: *Mübtelâ olduğu da devanâpezirden ifakatıyab olmadı = Uğradığı onulmaz hastalıktan iyi olmadı.*

İltiyam bulmak = Onulmak

Örnek: *Harpte aldığı ceriha iltiyam buldu = Savaşta aldığı yara onuldu.*

İfate etmek = Kaçırarak, geçirmek, kaybetmek

İffet = Temizlik, sililik

Örnek: *Bir insanın iffeti en kıymetli varlığıdır = Bir insanın temizliği (sililiği) en değerli varlığıdır.*

İfham etmek = Anlatmak (Bak: fehm)

Örnek: *Bana ifham etmek istediğiniz mütaleanın faydesi nedir? = Bana anlatmak istediğiniz oyun faydası nedir?*

İflâh olmak = Kurtulmak, onmak

Örnek: 1 — Ebeveyninin lânetine uğrayanlar iflâh olmaz = Ana baba ilenci alanlar onmaz.

2 — Bu perişanlıktan bir türlü iflâh olamadı = Bu darmadağınlıktan bir türlü kurtulamadı.

İflâc = Batkı

Örnek: İflâs namuslu bir insan için ölümden beterdir = Batkı namuslu bir adam için ölümden daha fenadır.

İflâs etmek = Batmak

Örnek: Borçlarının kesreti karşısında iflâs etmekten başka çare bulamadı = Borçlarının çoğu karşısında batmaktan başka çare bulamadı.

İfna etmek = Tüketmek, yok etmek

Örnek: 1 — Bütün varını kumarda ifna etti. Bütün varını kumarda tüketti.

2 — Kendi mevcudiyetini bile ifna edercesin çalıştı = Kendi varlığını bile yok edercesin çalıştı.

İfraz etmek = Çevirmek

Örnek: Bu evi yeni bir şekle ifraz etmek için hazırlanan projeyi beğendim = Bu evi yeni bir şekle çevirmek için hazırlanan tasarı beğendim.

İfraz etmek = Aşırı (Bak: Fart)

İfraz etmek = Salmak (Terim)

İfraz etmek = Ayırmak, bölmek

Örnek: 1 — Bu toprağı dört şerik arasında ifraz ederek her kısmına bir bina yaptıracaklar = Bu toprağı dört ortak arasında bölerek her kısmına bir yapı yaptıracaklar.

2 — Bunlar arasından ifraz edeceğiniz bir tanesi = Bunlar arasından ayıracağınız bir tanesi

İfsad etmek (Nifak anlamına) = Ara bozmak (Bak: Fesad)

İfsad etmek (Fitne anlamına) = Bozutmak (Bak: Fesad)

İfşaat = Gızağı (Bak: Faş)

İfşa etmek = Dile vermek (Bak: Faşetmek)

İftihar etmek = Kıvanmak (Bak: Fahr)

İftira = Karaç (Bak: Bühtan)

İftirak = Ayrılmak (Bak: Fırak)

İftiras = Yırtıcılık

Örnek: Onda bir kaplan iftirası var = Onda bir kaplan yırtıcılığı var.

Müfteris = Yırtıcı

Örnek: Kan kokusu almış müfteris bir kaplan gibi üzerine atıldı = Kan kokusu almış yırtıcı bir kaplan gibi üzerine atıldı.

İftitah = Başlama, başlantı

Örnek: Büyük Millet Meclisinin bu seneki me-saisinin iftitahında = Kamutayın bu yılki çalışmalarının başlantısında.

İftitahı = Açım söylevi

Örnek: Türk Dili Kurultayında irâd ettiğiniz nutku iftitahı = Türk Dili Kurultayında yaptığınız açım söylevi.

İğab etmek (İğzab etmek) = Kızdırmak

Örnek: Kimseyi iğzab etmemek lâzımdır = Kimseyi kızdırmamalıdır.

İğbirar = Gücen, gücenme

Örnek: Bana karşı duyduğunuz iğbirarın sebebi nedir = Bana karşı duyduğunuz gücenin (gücenmenin) sebebi nedir?

İğber = Gücenik

Örnek: Yalnız sana değil, bütün insanlara muğberim = Yalnız sana değil, bütün insanlara güceniğim.

İğber olmak = Gücenmek

Örnek: Muğber olmanızı hiç istemediğim halde iğbirarınızı celbettiğime üzüldüğüm = Gücenmenizi hiç istemediğim halde sizi gücendirdiğime üzüldüğüm.

İğfal etmek = Aldatmak, kandırmak, ayartmak

Örnek: 1 — Türlü yalanlarla insanları iğfal edenleri affetmek mümkün değildir = Türlü yalanlarla insanları aldatanların suçunu bağışlamak olamaz.

2 — Bir genç kızı evleneceğim diyerek iğfal etmek bir cürümdür = Bir genç kızı evleneceğim diyerek kandırmak bir suçtur.

3 — Bizim hizmetçiyi iğfal ile kaçırdılar = Bizim hizmetçiyi ayartarak kaçırdılar

İglâk etmek = Çapraştırmak

Örnek: Mütalaanızı bir çok lüzumsuz teferru-
atla iğlâk etmek muvafık değildir = Oyunu-
zu bir çok gereksiz ayrıntılarla çapraştırmak
uygun değildir.

Muğlâk = Çapraşık

Örnek: Bir sürü muğlâk ifadeler arasında ne de-
mek istediğinizi anlıyamadım = Bir sürü çap-
raşık anlatımlar arasında ne demek istediğini
zi anlıyamadım.

İğmazı ayn = Gözyumu

Örnek: Cürümlerinde suuniyet sahibi olmayan-
ları iğmazı ayn ile karşılamalıdır = Suçlarında
kötücül olmıyanları gözyumu ile karşılamalı-
dır.

İğmazı ayn etmek = Gözyummak

Örnek: Bazen bir cürme karşı iğmazı ayn et-
mek mücrimi tekrar cürme teşci etmek olur =
Kimi kere bir suçta karşı gözyummak suçluyu
bir daha suç işlemeye yüreklendirmek olur.

Müsamaha = Hoşgörü

Örnek: Müsamaha, alicenap ruhların bir has-
sasıdır = Hoşgörü, akı yüreklerin bir özgülü-
dür.

Müsamaha etmek = Hoşgörmek

Örnek: Her cürme karşı müsamaha etmek mu-
vafık olmaz = Her suçta karşı hoşgörmek uy-
gun olmaz.

İğna etmek = Doymak

İğra etmek = Hırslandırmak, kıskırtmak

Örnek: Zenginliğe, para kazanmağa iğra et-
mekle, fenalığa iğra etmek bir değildir = Zen-
ginliğe, para kazanmağa hırslandırmakla, fena-
lığa kıskırtmak bir değildir.

İğtişâş = Kargaşalık

Örnek: Zuhur eden iğtişâş müvacehesinde bir
an bile şaşalamıyarak = Çıkan kargaşalık ö-
nünde bir an bile şaşalamıyarak.

İğva etmek = Azdırmak, baştan çıkarmak

Örnek: 1 — Gençleri tariki müstakimden inhi-
rafa iğva edenler = Gençleri doğru yoldan sa-
pıtmağa azdıranlar

2 — Bir genç kıızı iğva ederek sonra izdivaçtan
imtina etmek cürümdür = Bir genç kıızı baştan
çıkarak sonra evlenmeden geri durmak suç-
tur.

İhafe etmek = Korkutmak

Örnek: Beni ihafe etmek mi istiyorsunuz ? =
Beni korkutmak mı istiyorsunuz?

İhanet = Hayınlık

İhale = Üsterme (Bak: Emanet)

İhale etmek = Üstermek (Bak: Emanet)

İhaleten = Üsterleme (Bak: Emanet)

İhata = Sarma, çevirme, genbili

Örnek: 1 — Bu adamın siyasi meselelerde iha-
tası var = Bu adamın siyasi sorumlarda gen-
bilisi var.

2 — Düşman ordusunu ihata çenberi içine dü-
şürdü = Düşman ordusunu sarma çenberi içine
düşürdü.

3 — Ordumuzun yaptığı büyük ihata hareketi
= Ordumuzun yaptığı büyük çevirme hareketi

İhata etmek = Sarmak, çevirmek, almak, kavra- mak = (Fr.) Cerner, encerler, concevoir

Örnek: 1 — Ordumuz düşman kuvvetlerini iha-
ta etti = Ordumuz düşman kuvvetlerini sardı.

2 — Bahçe dıvarla ihata edilmiştir = Bahçe
dıvarla çevrilmiştir.

3 — Gözün ihata edebildiği yerler = Gözün ala-
bildiği yerler.

4 — Aklım bunu ihata edemedi = Aklım bu-
nu kavrayamadı .

İhatai nazar = Gengörü

Örnek: Onun ihatai nazarına itimad ederim =
Onun gengörüsüne güvenirim.

İhbar etmek = Bildirmek, duyurmak, haber ver- mek = (Fr.) Avertir, aviser

Örnek: Hastalığını ihbar etmedi = Hastalığı-
nı bildirmedi (haber vermedi).

İhbariye = Bildirge

ihdas etmek = Çıkarmak

Örnek: Mesele ihdas etmek = Mesele çıkarmak.

ihfa etmek = Gizlemek

Örnek: Duygularını ihfa etmeye çalışıyordu = Duygularını gizlemeye çalışıyordu.

ihkak etmek = Haklandırmak, hakkını vermek

ihlâl etmek = Bozmak, sakatlamak

Örnek: Rahatımı ihlâl etti = Rahatımı bozdu

ihmal = Savsma

Örnek: İhmalden doğan yanlışlıklar = Savsma-
dan doğan yanlışlıklar.

ihmal etmek = Savsamak, boşlamak, bakmamak

Örnek: 1 — Vazifesini ihmal etti = Ödevini
savsadı.

2 — Verilen işleri ihmal etti = Verilen işleri
boşladı, verilen işlere bakmadı.

ihmalci = Savsacı

Örnek: O, ihmalcinin biridir = O, savsacının
biridir.

ihmel = Savuk

Örnek: Mühmel bir giyinış = Savuk bir giyi-
niş.

ihmirar = Kızartı, kızılık

ihnak etmek = Boğmak

Örnek: Osmanlı tarihinde padişahların ihnak
ettiği adamlar = Osmanlı tarihinde padişahlara
boğduğu adamlar.

ihrak = Yakım, yakma

ihrak etmek = Yakmak

ihtirak = Yanım

ihraz etmek = Kazanmak, almak

Örnek: Aranızda ihrazi mevki edemedi =
Aranızda yer alamadı.

Bu şerefi canı pahasına ihraz etti = Bu şerefi
canı pahasına kazandı.

ihsa etmek = Saymak

Örnek: Adedini ihsa etmek iktidarından ha-
riçtir = Sayısını saymak erkimden dışarıdır.

ihsa etmek = Burmak (Terim)

ihaiyat = İstatistik

Ihsan (Lütuf) = Kayra

Örnek: İhsanlarının bolluğu sehasını gösterir.
= Kayralarının bolluğu cömerdliğini gösterir.

Ihsas etmek = Sezdimek

Örnek: Doğru hareket etmediğini ihsas etti =
Doğru hareket etmediğini sezdimdi.

ihhtar etmek = Hatırlatmak (Bak: Hatır)

ihhticaç etmek = Belgelemek

ihhtida etmek = Din değıştirmek, dönmek (Bak:
Hidayet)

ihhtifa etmek = Gizlenmek

Örnek: Yakalanacağını anlayınca ihhtifa etti =
Yakalanacağını anlayınca gizlendi.

ihhtifal = Alay, tören (Merasim anlamına)

ihhtikâr = Vurgunculuk

Örnek: Hükümet ihhtikârın önüne geçmek için
çok çalışıyor = Hükümet vurgunculuğun önüne
geçmek için çok çalışıyor.

Muhtekir = Vurguncu

Örnek: Muhtekirlere göz açtırmayız = Vur-
gunculara göz açtırmayız.

ihhtilâç = Çarpınma, seyirme

ihhtilâf = Uymazlık

Örnek: Düşüncelerimiz arasında ihhtilâf var =
Düşüncelerimiz arasında uymazlık var.

ihhtilâl = Devrim (İnkılâp anlamına), Azı (İsyan
anlamına)

ihhtilâlcî = Devrimci (inkılâpçı), azıyan (âsi)

ihhtilâs = Aşırı, aşırım

Örnek: İhtilâsının sebebini anlıyamadılar =
Aşırımının sebebini anlıyamadılar.

ihhtilât etmek = Karmaşmak, görüşmek = (Fr.)

Se mettre en relation, se mettre en contact, se
compliquer

Örnek: Su ile şeker ihhtilât eder = Su ile şeker
karmaşır.

Kötü adamlarla ihhtilât etmemeli = Kötü adam-
larla görüşmemeli.

ihhtimâl = İktimal

ihhtimam = Kayıt, özen

Örnek: İhtimamsız bir çalışma = Kayıtsız bir
çalışma.

İhtimam etmek = Kayıtlanmak, özenmek
Örnek: *Giyinmesine çok ihtimam eder = Giyinmesine çok kayıtlanır.*

İhtira (Bak: İcad)

İhtiras (Bak: Hırs)

İhtiraz = Çekinme, sakınma (Bak: Hazer, tehaşi)

İhtiraz etmek = Sakınmak

Örnek: *Şunun bunun hakkında dedikodu etmekten ihtiraz ederdi = Şunun bunun hakkında dedikodu etmekten sakınırdı (çekinirdi).*

Muhteriz = Sakıngan, çekingen

Örnek: *Niçin böyle muhteriz duluyorsunuz? = Niçin böyle sakıngan (çekingen) duruyorsunuz?*

İhtisar etmek = Kısaltmak

Örnek: *Bu kitabı ihtisar etmeliydiniz = Bu kitabı kısaltmalıydınız.*

Muhtasar = Kısak

Örnek: *Muhtasar yazmak için birçok fikirleri buraya koymadım = Kısak yazmak için birçok fikirleri buraya koymadım.*

İhtisas = Uzuğ

Örnek: *Kulak hastalıklarında ihtisası vardır = Kulak hastalıklarında uzuğu vardır.*

Mutehassıs = Uzman

Örnek: *İstatistik mütehassısı = İstatistik uzmanı.*

İhtişam (Bak: Debdebe) = Görkem

Örnek: *İhtişam içinde ilerliyen büyük bir alay = Görkem içinde ilerliyen büyük bir alay.*

İhtiva = Kapsa

İhtiva etmek = Kapsamak, almak, içine almak

İhtiyaç = İhtiyaç (T. Kö.)

İhtiyar (Yaşlı anlamına) = İhtiyar (Fr.) Vieux, vieillard

İhtiyar = İhtiyar (Fr.) Option

İhtiyari = İstenel = (Fr.) Facultatif

Örnek: *İhtiyari mevki = İstenel durak.*

İhtiyar = Katlanma = (Fr.) Supporter, endurer
Örnek: *Ortadaki bütün müşkülât ile mücadele-yi ihtiyar ederek bu işe giriştim = Ortadaki bütün güçlüklerle döğüşmeğe katlanarak bu işe giriştim.*

İhtiyar (Bak: İrade) = (Fr.) Volonté

İhtiyat = 1 — Sakını, 2 — yedek

Örnek: *1 — İhtiyat ile hareket ediniz = Sakını ile hareket ediniz.*

2 — Yol uzundur, ihtiyat benzin alınız = Yol uzundur, yedek benzin alınız.

İhtiyatkâr = Sakınlı = (Fr.) Prudent

Örnek: *Devlet işlerinde ihtiyatkâr bulunmak en mühim bir hassadır = Devlet işlerinde sakınlı bulunmak en önemli bir özgüdür.*

İhtizaz = Titreme

İhtizaz etmek = Titremek

İhya etmek = Canlandırmak, diriltmek

Örnekler: *1 — Bu iyiliğiniz beni ihya etti = Bu iyiliğiniz beni canlandırdı.*

2 — Ölülere ihya etmek mümkün değildir = Ölülere diriltmek mümkün değildir.

İhzar etmek = Hazırlamak (Bak: Hazır)

İkame etmek = Çekmek = (Fr.) Descendre, tra-
cer

Örnek: *Amud ikame etmek = Dike çekmek.*

İkame etmek = Koyunak = (Fr.) Placer

Örnek: *Nöbetçi ikame etmek = Nöbetçi koymak.*

İkame etmek = Açmak = (Fr.) Intenter

Örnek: *Dava ikame etmek = Dilev açmak.*

İkame etmek = Getirmek = (Fr.) Produire, éta-
bir.

Örnek: *Beyyine ikame etmek = Kanıt getirmek.*

İkame etmek = Yerine koymak, geçirmek = (Fr.)
Remplacer

Örnek: *Ahmedin yerine Mehmedi ikame etmek = Ahmedin yerine Mehmedi koymak.*

amet etmek = Oturmak, eğleşmek = (Fr.) De-meurer

Örnek: 1 — Nerede ikamet ediyorsunuz = Nerede oturuyorsunuz?

2 — Biraz zaman orada ikamet ettim = Biraz zaman orada eğleştim.

ametgâh = Konut

Örnek: İkametgâh ittihaz ettiğiniz yerde sizi bulamamışlar = Konut edindiğiniz yerde sizi bulamamışlar.

an = Sağbili

Örnek: Bu meseledeki kanaatim mertebeli ikana vasıl olmuştur = Bu sorumdaki kanığım sağ-bili derecesine varmıştır.

az etmek = Uyarmak, Uyandırmak

Örnek: Ben hiç öyle bir zanna düşmemiştim, bereket versin beni ikaz ettiniz = Ben hiç öyle bir sanıya düşmemiştim, bereket versin beni uyandırdınız (uyardınız).

üteyakkiz = Uyanık, tetik

Örnek: Her işte gayet müteyakkiz bulunmalıdır = Her işte pek uyanık (tetik) bulunmalıdır.

bal = Olcay, erge

Örnek: İkbale olduğu gibi idbara karşı da metin bulunmalıdır = Olcaya olduğu gibi düşkünlüğe karşı da dayanıklı bulunmalıdır.

dam etmek (Bak: Cehd) — Düşürmek

lil = Taç

lim = İklim (T. Kö.)

mal etmek = Bütünlemek, tamlamak, tümlemek

Örnek: Bu yazdığınız eser, şimdiye kadar ileri sürdüğünüz düşünceleri ikmal ediyor = Bu yazdığınız eser, şimdiye kadar ileri sürdüğünüz düşünceleri bütünlüyor (tamlıyor, tümliyor).

İkna etmek = Kanıtmak, kandırmak

Örnek: 1 — Ortaya konan deliller beni bu işin sıhhatine ikna etti = Ortaya konan tanıtlar beni bu işin doğruluğuna kanıttı.

2 — Bu meselede yalnız beni ikna etmek kâfi değildir = Bu sorumda yalnız beni kandırmak yetmez.

İkrah, istikrah = Tiksinç

Örnek: Yaptığı mugayiri ahlâk hareketler bana ikrah (istikrah) verdi = Yaptığı yantrahlaksal hareketler bana tiksiniç verdi.

İkrah etmek, istikrah etmek = Tiksinmek

Örnek: Ortalıkta hüküm süren ahlaksızlıktan ikrah ettim = Ortalıkta hüküm süren ahlaksızlıktan tiksindim.

İkram (izaz) etmek = Ağırlamak

Örnek: Misafiri ağırlamak, Türklüğün hiç kaybetmediği âlicenablıklardan biridir = Konuğu ağırlamak, Türklüğün hiç kaybetmediği akıllıklardan biridir.

İkrar etmek (Bak: itiraf) = Söylemek

Örnek: Hem kalbiyle iman, hem de lisaniyle ikrar etti = Hem yüreğiyle inandı, hem de diliyle söyledi.

İkraz = Ödünç, ödünç verme

Örnek: Bana ikraz suretiyle gösterdiğiniz iyiliği unutamam = Bana ödünç verme yoluyla gösterdiğiniz iyiliği unutamam.

İkraz etmek = Ödünç vermek, borç vermek

Örnek: Size şu parayı bir ayda ödenmek üzere ikraz ediyorum = Size şu parayı bir ayda ödenmek üzere ödünç (borç) veriyorum.

İstikraz = Borç, borç alma

Örnek: Bu istikraz işini başa çıkarabildiniz mi? = Bu borç (borç alma) işini başa çıkarabildiniz mi?

İksir = İksir

İktibas etmek = Almak

İktidâ etmek = Uymak

İktidar = Erk

Örnek: *Bir millet için iktidarın hududu ve miyarı olamaz = Bir ulus için erkin sınırı ve ölçüsü olamaz.*

Muktedir = Erkmən

Örnek: *Muktedir b11 adam, eline aldığı işi başarabilen adamdır = Erkmən bir adam, eline aldığı işi başarabilen adamdır.*

Mevkii iktidar = Erke

Örnek: *Mevkii iktidara geçen fırka her şeyden evvel memleket menafiiini düşünmemeli = Erkeye geçen parti, her şeyden önce ülke faydalarını düşünmemeli.*

İktifa etmek = Yetrinmek, yetsinmek, yeter bulmak

Örnek: *Kudretimizin yetmediği ahvalde eldeki ile iktifa etmeyi bilmeliyiz = Erkimizin yetmediği hallerde eldeki ile yetrinmeyi (yetsinmeyi) bilmeliyiz.*

İktiham etmek = Göğüs germek, üstermek

Örnek: *Bin türlü müşkülâtı iktiham ile emelmize doğru yürüyelim = Bin türlü güçlüğe göğüs gererek umayımıza doğru yürüyelim = Bin türlü güçlüğü üstererek umayımıza doğru yürüyelim.*

İktiran etmek = Yaklaşmak, (karara) bağlanmak

İtkisab = Edinç

Örnek: *İktisabın birçok yolu vardır, fakat bu yolun muhik olması lâzımdır = Edincin birçok yolu vardır, ancak bu yolun muhik olması gerektir.*

İktisab etmek = Edinmek

Örnek: *Türk vatandaşlığını iktisab etmek için ecnebiler bir takım merasimi yerine getirmelidir = Türk vatandaşlığını edinmek için yaduyular bir takım törenleri yerine getirmelidir.*

Müktesebat = Edinçler

Örnek: *Burada ve Avrupa'daki müktesebatı bu işi başarmasına kâfidir = Burada ve Avrupa'daki edinçleri bu işi başarmasına yeter.*

İktisad (Bak: tasarruf) = Ekonomi

İktisad etmek (Bak: tasarruf etmek)

İktisadî = Ekonomik

İktifat etmek = Dermek, devşirmek

Örnek: *Mesainizin semeratını iktifat etmek zamanı gelmiştir = Çalışmalarınızın yemişlerini dermek (devşirmek) zamanı gelmiştir.*

İktiza = Lüzum (T. Kö.)

Hasbeliktiza = Lüzumundan dolayı

Muktazi = Lüzumlu

İlâ etmek = Yükseltmek, yüceltmek

Örnek: *Türkün namını ve livasını ilâ etmek vazifemizdir = Türkün adını ve bayrağını yükseltmek (yüceltmek) borcumuzdur*

İlâç = İlaç

İedavi etmek = Eyilemek, bakmak

Örnek: *Tedavi etmek vazifesini deruhte ettiği-niz hasta = Bakmak (eyilemek) ödevini üstünüze aldığınız hasta.*

İlâm = Belgim

İlâm etmek = Bildirmek (Bak: Tebliğ etmek)

İlân = Bilit

Örnek: *Gazeteye bir ilân verdim = Gazeteye bir bilit verdim.*

İlân etmek = Bilitmek

Örnek: *Herkesçe malûm olması için ilân edilmesi muktazidir = Herkesçe bilinmesi için biltilmesi lüzumludur.*

İlânî harbetmek = Savaş açmak (Bak: Harb)

İlâve = Ulama

Örnek: *Tarama dergisine bir ilâve yaparak bütün tashih ve ilhakları toplıyacağız = Tarama dergisine bir ulama yaparak bütün düzeltme ve katmaları toplıyacağız.*

İlâve etmek = Ulamak

Örnek: *Şunu da ilâve etmek isterim ki = Şunu da ulamak isterim ki.*

İlca (Bak: cebir, sevk) = Zor, zorlama

Örnek: *İlcayı ahval ile bu işi yaptığımızı söylemek isterim = Hallerin zoru ile bu işi yaptığımızı söylemek isterim.*

İlebet = Hiç bir zaman (Bak: Ebediyen)

İlga (lağv) etmek = Kaldırmak

Örnek: *İlga edilmiş olan bir kanunun artık hükmü olamaz = Kaldırılmış olan bir kanunun artık hükmü olamaz.*

İlhah = (Bak: ibram, ısrar)

İlhak etmek = Katmak

Örnek: *Bu müdüriyeti de birinci müdüriyeti umumiyeye ilhak etmek muvafık olur = Bu direktörlüğü de birinci genel direktörlüğe katmak uygun olur.*

Mülhakat = Bağlantı

Örnek: *Bu emirnamenin bütün mülhakata iş'arını rica ederim = Bu buyrultunun bütün bağlantılara bildirilmesini dilerim.*

İlham = Esin

Örnek: *İlham, insan ruhunun ulviyat ile bir ittisalidir = Esin, insan ruhunun yüksekliklerle bir bağlanmasıdır.*

İlham etmek = Esimek

Örnek: *Bu yazdığınız eser bana birçok fikirler ilham etti = Bu yazdığınız eser bana birçok fikirler esidi.*

Mülhem olmak = Esinmek

Örnek: *Bu mütaleadan mülhem olarak şu teklifi dermeyan ettim = Bu oydan esinerek şu önergeyi ileri sürdüm.*

İlim = İlim (T. Kö.)

Âlim = İlimen

Malûmat = Bilgi

Malûmatlı = Bilgin

Ukala = Bilgiç

Marifet = Bilim

Mütebahhir = Bilge

İlka etmek = Bırakmak, atmak

Örnek: *Hristiyanlar senenin bir gününde salibi suya ilka ederler = Hristiyanlar yılın bir gününde haçı suya bırakırlar (atarlar).*

İlkah etmek (Bak: telkih etmek) = Aşlamak

İllet = Derd

İlsak etmek = Bitiştirmek, kavuşturmak

Örnek: *1 — Bu iki varakayı birbirine ilsak ediniz = Bu iki keadı birbirine bitiştiriniz.*

2 — İki demir yolunu ilsak etmekle büyük bir kâr elde edilmiştir = İki demir yolunu kavuşturmakla büyük bir kazanç elde edilmiştir.

İlsak etmek = Yapıştırmak (pul gibi şeyler)

Örnek: *Elden gönderilen mektuplara da posta pulu ilsak etmek lâzımdır = Elden gönderilen mektuplara da posta pulu yapıştırmak gerekir.*

İltisak etmek = Bitişmek, kavuşmak

Örnek: *1 — Birbirine iltisak etmiş bir halde doğan iki hemşire = Birbirine bitişmiş bir halde doğan iki kız kardeş.*

2 — İltisak etmiş olan demiryolları = Kavuşmuş olan demiryolları.

İltisak etmek = Kaynaşmak (kemikler için)

İltisak hatları = Kavşıt kolları

Örnek: *Bu iki büyük demiryolu birçok noktalarından iltisak hatlarıyla birbirine rabtedilmiştir = Bu iki büyük demiryolu birçok noktalarından kavşıt kollarıyla birbirine bağlanmıştır.*

İltisak noktası = Kavşıt noktası

Örnek: *Toros demiryoluyla Ankara demiryolunun iltisak noktası Eskişehirdir = Toros demiryoluyla Ankara demiryolunun kavşıt noktası Eskişehirdir.*

Mülâsık = Bitişik, kavuşuk

Örnek: *Fıtratın birbirine merbut değil, belki mülâsık denilebilecek derecede = Yaradılıştan birbirine bağlı değil, belki bitişik denilebilecek derecede.*

İltibas = Benzeşim

Örnek: *Arabide "sin,, ile yazılan ihtisas ile "sat,, ile yazılan ihtisas iltibaslarını ref'etmek iyidir = Arabçada "sin,, li ihtisas ve "sat,, li ihtisas benzeşimlerini kaldırmak iyidir.*

İltica etmek = Sığınmak

Örnek: *Bu işde de afvı âlinize iltica etmek isterim = Bu işde de yüce başışlamanıza sığınmak isterim.*

İlticagâh, melce = Sığınak

Örnek: *İlticagâhım olan sinei mader = Sığınagım olan ana kucacı.*

Mülteci = Sığınık

Örnek: *Siyasî mültecilere en çok müsamaha gösteren Türkiye'dir = Siyasal sığınıkları en çok hoşgören Türkiye'dir.*

İltihab = Yangı

Örnek: *Yarasının iltihabı gayrikabili tahammül acılara sebab oldu = Yarasının yangısı dayanılmaz acılara sebab oldu.*

İltihak etmek = Katılmak

Örnek: *Bu inkılâb kahramanlarının saffına ben de iltihak etmek isterim = Bu devrim bahadurlarının sırasına ben de katılmak isterim.*

İltifat (teveccüh) = Yönel

Örnek: *İltifatınız kalbimi serşarı mesar eyledi = Yöneliniz gönlümü sevinçle doldurdu.*

İltifat (teveccüh) etmek = Yönelmek, yüze bakmak, hoş davranmak

İltima etmek = Parıldamak, yalpırdamak

Örnek: *1 — Semada iltima eden bir necmi zahire hasrı nazar ederek... = Gök yüzünde parıldayan parlak bir yıldıza gözünü dikerek...*

2 — Ufk üzerinde ziyayı şemsin iltima ettiğini görenler... = Ufk üzerinde gün ışığının yalpırdadığını görenler...

İltimaat = Yalpır

Örnek: *İltimaatı kamer, enzarımı taltif ediyordu = Ayın yalpırları, gözlerimi okşuyordu.*

İltimas (sahabet etmek) = Kayırmak

Örnek: *Bu işin olması için bana biraz iltimas etmenizi rica ederim = Bu işin olması için beni biraz kayırmanızı dilerim.*

İltiva = Kıvrım

Örnek: *Üstündeki harirî fistanın iltivaları = Üstündeki ipek fistanın kıvrımları...*

İltiyam bulmak = Onulmak

Örnek: *Harbte aldığı ceriha iltiyam bulunca... = Savaşta aldığı yara onulunca...*

İltizam etmek = Tutmak, yan çıkmak, yan olmak

Örnek: *Siz beni iltizam ettikten sonra kimse-den korkmamı = Siz beni tuttuktan (Siz benden yan çıktuktan) sonra kimseden korkmam.*

İlزام etmek = Susturmak

Örnek: *Ne delil gösterdiysem cevabını verdi, beni ilzam etti = Ne kanıt gösterdiysem cevabını verdi, beni susturdu.*

İma = İmay

Örnek: *Anlıyana bir küçük ima yeter = Anlıyana bir küçük imay yeter.*

İma etmek = İmaylamak

Örnek: *İma etmek istediğiniz nokta gözümde kaçmış değildir = İmaylamak istediğiniz nokta gözümde kaçmış değildir.*

İmal etmek = Yapmak

Örnek: *Onun imal ettiği tarzda güzel koltukların emsali yoktur = Onun yaptığı yolda güzel koltukların benzeri yoktur.*

İmalât = Yapım

Örnek: *İmalât hitam bulmak üzere olduğu sırada = Yapım bitmek üzere olduğu sırada.*

İmalâthane = Atölye (T. Kö.)

Mamul = Yapık

Örnek: *Ceviz ağacından mamul bir dolab = Ceviz ağacından yapık bir dolap.*

Amelî = Pratik (T. Kö.)

Nazarî = Teorik (T. Kö.)

İmale etmek = Çevirmek, yatırmak, eğmek

Örnek: *1 — Kalbinizi bu tarafa doğru imale eden sebab = Yüreğinizi bu yana doğru çeviren sebab.*

2 — Birçok uğraştıktan sonra istirhamımı is'afa imale edebildim = Birçok uğraştıktan sonra yalvardığımı yerine getirmeğe yatırabildim.

3 — Bir o yana, bir bu yana imale ederek beni de şaşkırtınız = Bir o yana, bir bu yana eğerek beni de şaşkırtınız.

İman = İnan

Örnek: *Türklüğün terakki edeceğine, itilâ edeceğine imanımız vardır = Türklüğün ileri gideceğine, yükseleceğine inanımız vardır.*

İmar etmek = Bayındırmak (Bak: âbadan)

İmdad etmek = Yardıma koşmak

İmdad = Yetişme, yardıma koşma

İmdad! = Yetiş!

İmha etmek = Yoketmek

Örnek: *Harbin nihayetinde düşman ordularını imha eden büyük kumandan... = Savaşın sonunda düşman ordularını yok eden büyük komutan...*

İmhal etmek = Önellemek, önel vermek

Örnek: *Alacağınızı tediye etmek isterim; fakat biraz imhal etmenizi rica edeceğim = Alacağınızı ödemek isterim; ancak biraz önellenenizi (önel vermenizi) diliyeceğim.*

Mühlet = Önel

Örnek: *Size iki ay mühlet... ondan sonra beklemem = Size iki ay önel... ondan sonra beklemem.*

İmkân = İmkân (T. Kö.)

Ademi imkân = İmkânsızlık

Adimülîmkân = İmkânsız

Mümkün = İmkânlı

Mümkün kılmak = İmkânlaştırmak

Gayrimümkün = İmkânsız

Gayrimümkün kılmak = İmkânsızlaştırmak

İmlâ = İmlâ (T. Kö.)

İmlâ etmek = Doldurmak

Örnek: *Bu lûtfunuz kalbimi hissiyatı meserretle imlâ eyledi = Bu kayranız yüreğimi sevinç duygularıyla doldurdu.*

İmrar etmek = Geçirmek

Örnek: *Gümrükten imrar edilen sandıklar = Gümrükten geçirilen sandıklar.*

Mürur = Geçme

Örnek: *Bu sokaktan yük arabalarının müruru memnudur = Bu sokaktan yük arabalarının geçmesi yasaktır.*

İmsâk etmek = Kısınmak

Örnek: *Sarfiyatta biraz imsak etmek lâzım = Harcamada biraz kısınmak gerek.*

İmtidad = Uzam, boy

Örnek: *1 — Bütün yol imtidadınca mamur köyler gördüm = Bütün yol uzamınca bayındır köyler gördüm.*

2 — Dere imtidadınca sıra evler gördüm = Dere boyunca sıra evler gördüm.

İmtidad etmek = Uzamak

Örnek: *Bugünkü içtima dörtte hitam bulacakken sekize kadar imtidad etti = Bugünkü toplandı dörtte bitecekken sekize kadar uzadı.*

İmtihan = Sınaç

Örnek: *Mekteb imtihanları mayıs sonunda icra olunuyor = Okula sınaçları mayıs sonunda yapılıyor.*

İmtihan etmek = Sınamak

Örnek: *Gençleri imtihan etmek öyle ehemmiyetsiz bir iş değildir = Gençleri sınamak öyle önemsiz bir iş değildir.*

Şifahî imtihan = Sözlü sınaç

İlhazî imtihan = Yazılı sınaç

İtecrübe = Deneç

Örnek: *Tecrübe, ulûmu hazıranın en mühim istinadgâhıdır = Deneç, bugünkü ilimlerin en önemli dayanağıdır.*

İtecrübe etmek = Denemek

Örnek: *Bu izam ettiğiniz işi, müsaade ederseniz, bir de ben tecrübe edeyim = Bu büyüksediğiniz işi, izin verirseniz, bir de ben deneyim.*

İmtina = Abay

Örnek: *İmtinaa sebab yok, reyinizi vermelisiniz = Abaya sebab yok, oyunuzu vermelisiniz.*

İmtina etmek = Abamak

Örnek: *Böyle bir vazifeden imtina etmek için esbabı muhikka göstermelisiniz = Böyle bir ödevi abamak için haklı sebebler göstermelisiniz.*

İreddetmek = Reddetmek (T. Kö.)

İmtisal etmek = Uymak

Örnek: *Emrinize imtisal edeceğim = Emrinize uyacağım.*

İmtisaz etmek (mas) = Emmek

İmtiyaz = Bırakış

Örnek: Çin, hututu hadidiyesini işletmek imtiyazını bir alman kumpanyasına vermişti = Çin, demiryollarını işletmek bırakışını bir alman kumpanyasına vermişti.

İmtiyaz = Ayırıt

Örnek: Vatandaşlar arasında imtiyaz düşünülemez = Yurddaşlar arasında ayırıt düşünülemez.

İmtizaç etmek = Kaynaşmak

Örnek: İki düşman gayet eyi imtizaç ettiler = İki düşman pek eyi kaynaştılar.

İmtizaç etmek = Baydaşmak, geçinmek, uyuşmak

Örnek: Onunla imtizaç etmek zannedildiği kadar sühuletli değildir = Onunla baydaşmak (geçinmek, uyuşmak) sanıldığı kadar kolay değildir.

İmtizaçsız = Geçimsiz

Örnek: İmtizaçsız bir adam = Geçimsiz bir adam.

Ademi imtizaç = Birleşemezlik, geçinemezlik

Örnek: Aralarındaki ademi imtizaç yevmen feyven tezayüd ediyor = Aralarındaki birleşemezlik (geçinemezlik) günden güne artıyor.

İmza = İmza (T. Kö.)

İnad = İnad (T. Kö.)

İn'am, inayet = Kayral

İnan = Dizgin

Örnek: Süvari, nagihan önündeki sahai fesihada irhayı inan ile = Atlı, birdenbire önündeki geniş alanda dizginleri gevşeterek...

İnbat = Bitim

İnbisat = Sünüm

Örnek: Cisimler hararet altında inbisata uğrarlar = Cisimler hararet altında sünüme uğrarlar.

İnbisat etmek = Sünmek

Örnek: Her cismin inbisat etmek kabiliyeti bir değildir = Her cismin sünmek gücü bir değildir.

İncaz etmek = Sözüünü yerine getirmek

Örnek: Merd olan verdiği sözü incaz eder = Er olan verdiği sözü yerine getirir.

İncimad etmek = Donmak

Örnek: Bürudetten incimad eden fukara = Soğuktan donan yoksullar.

Camit = Donuk, cansız

Örnek: 1 — Neye öyle camit bir tavır almışsın = Neye öyle donuk bir duruş almışsın.

2 — Camid cisimlerde hayat yoktur = Cansız cisimlerde hayat yoktur.

İncizab etmek = Kapılmak, tutulmak

Örnek: Bu nazarfirib cemale incizab etmemek mümkün değil = Bu göz alıcı güzelliğe kapılmamak (tutulmamak) elden gelmiyor.

İnd = Yan, göre, - dikte

Örnek: 1 — Sizin indinizde bütün kudsî şeyler abestir = Size göre (sizin yanınızda) bütün kutsal şeyler boştur.

2 — İndelmüzakere = Konuşuldukta.

İndî, keyfi = Kendiz

İndifa etmek = Fışkırmak

Örnek: Yanardağ indifa ediyor = Yanardağ fışkırıyor.

İndiras etmek = Batmak, kaybolmak, çökmek

Örnek: İndiras eden osmanlı imparatorluğu = Batan (çöken) osmanlı imparatorluğu.

2 — Münderis olmuş devletler = Kaybolmuş devletler.

İnfak etmek = Beslemek, yedirip içirmek, geçindirmek

Örnek: Bütün bir aileyi infak etmek kolay bir vazife değildir = Bütün bir ardayı beslemek (geçindirmek, yedirip içirmek) kolay bir ödev değildir.

Nafaka = Geçimlik

Örnek: Zevcesini tatlik etti, nafakasını veriyor = Karısını boşadı, geçimliğini veriyor.

İnfaz etmek = Geçirmek, yürütmek

Örnek: Dünyaya hükmünü infaz edenler bile böyle cüretkârane hareket etmemiştir = Dünyaya hükmünü geçirenler (yürütenler) bile böyle küstahça hareket etmemiştir.

Nüfuz = Geçme, işleme

Örnek: Yağmurun iliklerime kadar nüfuzu yüzünden hastalandım = Yağmurun iliklerime kadar geçmesi (işlemesi) yüzünden hastalandım.

Nüfuz (Tesir anlamına) = Etker

Örnek: Onun nüfuzu her yerde caridir = Onun etkisi her yerde yürür.

Nüfuz etmek = Geçmek, işlemek

Örnek: Rutubet kemiklerime kadar nüfuz etti = Islaklık kemiklerime kadar işledi (geçti)

Nafiz = Geçen, işliyen

Örnek: Nafiz bir nazarla yüzüme baktı = İşleyen bir bakışla yüzüme baktı.

Nafiz = Etker

Örnek: O kadar nafiz olsaydım neler yapardım = O kadar etker olsaydım neler yapardım.

Infial = Küsü

Örnek: Bana karşı infialinizin esbabını bir türlü idrak edemiyorum = Bana karşı küsünüzün sebeplerini bir türlü anlayamıyorum.

Seriülinfial = Tesküser

Örnek: Arkadaşınız ne seriülinfial bir adammış = Arkadaşınız ne tesküser bir adammış.

Münfeil olmak = Küşmek

Örnek: Bu hareketiniz üzerine münfail olmamak elden gelmiyor = Bu hareketiniz üzerine küşmemek elden gelmiyor.

Infikâk etmek = Ayrılmak (Bak: Fek)

Infilâk = Patlama

Örnek: Haydarpaşa istasyonu infilâki İstanbulu dehşet içinde bırakmıştı = Haydarpaşa durağı patlaması, İstanbulu korku içinde bırakmıştı.

Infilâk etmek = Patlamak, patlak vermek

Infirad = Teklik, tekkalma

Örnek: Hali infiradda âciz olan insanlar, birleşince büyük bir kudret iktisab ederler = Teklik halinde eksin olan insanlar, birleşince büyük bir erk edinirler.

Münferid = Tek

Örnek: Bu, münferid bir hâdisedir = Bu, tek bir hâdisedir.

Münferiden = Teker teker

Örnek: Münferiden geliniz = teker teker geliniz.

Teferrüd etmek = Tekleşmek

Örnek: Akran ve emsali arasında teferrüd etti = Taydaşları ve benzerleri arasında tekleşti.

İnfisah = Bozulma (Bak: Feshetmek)

İrfisal etmek = Ayrılmak, çıkarılmak

İnhidam = Yıkılma, yıkılım

Maili inhidam (Bak: Müşrifi harab) = Kağşak

Inhilâl = Dağılım = (Fr.) Dissolution

Örnek: İktisadî sebebler bir cemiyeti inhilâle uğratabilir = Ekonomik sebebler bir sosyeteıy dağılıma uğratabilir.

İnhilâl = Açılma = (Fr.) Vacance

Örnek: Bu vazifelerde hiç bir inhilâl olmadı = Bu ödevlerde hiç bir açılma olmadı.

İnhilâl (bozgunluk anlamına) = Çözüntü

Örnek: İçtimaî bir müessesede görülen inhilâl = Sosyal bir kurumda görülen çözüntü.

Kabili inhilâi maddeler = Eriirler

Örnek: Suda kabili inhilâl maddeler şunlardır = Suda erirler şunlardır.

Münhal = Açık = (Fr.) Vacant

Örnek: Münhal yerimiz yok = Açık yerimiz yok.

İnhimak (Bak: İptilâ) = Düşkünlük

Örnek: Onda kitab okumak inhimak derecesindedir = Onda kitab okumak düşkünlük derecesindedir.

İrhina = Eğilim, başeğme

Örnek: İrhina bilmez bir irade = Eğilim bilmez bir irde.

Münhani = Eğriç

İnhiraf = Sapma

Örnek: Doğru yoldan inhirafı sebebiyle bu hale düştü = Doğru yoldan sapması yüzünden bu hale düştü.

İnhiraf etmek = Sapmak

İnhisaf, inkisaf = Tutulma

Örnek: Hakikat inhisaf bilmez bir güneştir = Hakikat tutulma bilmez bir güneştir.

Inhisar (Monopol) = **Tekit** (Bak: Hasır)
Inhisara almak (Monopolize etmek) = **Tekitlemek** (Bak: Hasır)
Inhitat = **Düşüm** = (Fr.) Déclin, affaissement
Örnek: *Zekâsındaki inhitat konuşmasından belli = Zekâsındaki düşüm konuşmasından belli.*
Inhitat = **İngizlik** = (Fr.) Abaissement
Örnek: *Bu topraklardaki inhitat = Bu topraklardaki ingizlik*
Inhitat = **Alçalma** = (Fr.) Dégradation
Münhat = **İngiz** = (Fr.) Abaissé
Örnek: *Münhat olan yerler = İngiz olan yerler.*
Dehşetü inhizam (Bak: İnkıraz)
İnikat = 1 — **Bağıtlanma**, 2 — (Meclis terimi)
İnikâs = **Yansıma**
Örnek: *Evler ve ağaçların durgun suya inikâsı çok güzel görünüyordu = Evler ve ağaçların durgun suya yansıması çok güzel görünüyordu.*
İnikâs etmek = **Yansımak**
Örnek: *Yürek temizliği insanın çehresine inikâs eder = Yürek temizliği insanın çehresine yansır.*
İnitaf etmek = **Çevrilmek**
Örnek: *Nazarları ona initaf edince = Bakışları ona çevrilince.*
İnkâr = **Yadısa**
Örnek: *İnkâr nedir bilmiyenin imanında kıymet olmaz = Yadısa nedir bilmiyenin inanında değer olmaz.*
İnkâr etmek = **Yadısamak**
Örnek: *Yaptıklarını inkâr etmedi = Yaptıklarını yadısamadı.*
İnkıbaz = **Büzülme**
İnkıbaz = **Peklik**
İnkılâb = **Devrim**
İnkıraz = **Batım**
İnkısam = **Bölünme, kısımlanma**
İnkısam etmek = **Bölünmek, kısımlanmak**
Örnek: *Bu şeklin dört parçaya inkısamı = Bu şeklin dört parçaya bölünmesi.*

İnkisar = **Kırılma, kırıklık**
Örnek: *Verdiği netice onu inkisara uğrattı = Verdiği sonuç onu kırılmaya uğrattı.*
Bu sözleri duyunca içimde acı bir inkisar duy-dum = Bu sözleri duyunca içimde acı bir kırıklık duydum.
İnkısarî hayal = **Umusa**
Örnek: *Bu işte inkısarî hayale düştüm = Bu işte umusaya düştüm.*
İnkısarî hayale uğramak = **Umusanmak**
İnkısarî ziya = **Yalkırı**
İnkışaf etmek = **Gelişmek, açılmak**
Örnek: *Yazı yazmakta çok inkışaf etti = Yazı yazmakta çok açıldı.*
Çocuklarımızın beden de inkışafına çalışmıyoruz = Çocuklarımızın bedence de gelişmesine çalışmıyoruz.
İnkıta = **Kesilme**
İnkıta etmek = **Kesilmek**
İnkıyad etmek (Tebaiyet) = **Bağınmak, başeğmek**
Örnek: *Kendimizden daha yüksek insanlara inkıyad edebiliriz = Kendimizden daha yüksek insanlara başeğebiliriz (bağınabiliriz)*
İnkıyad ettirmek (Tebaiyet ettirmek) = **Uyurmak**
Örnek: *Başka milletleri emrine inkıyad (tebaiyet) ettirmek istiyordu = Başka ulusları emrine uyurmak istiyordu.*
İnkıza etmek = **Sonalmak**
İnsaf, nısfet = **Ekit**
Örnek: *İnsafına sığırırım = Ekitine sığırırım.*
İnsaf etmek = **Ekitmek**
Örnek: *İnsaf etmez misiniz? = Ekitmez misiniz?*
İnsan = **İnsan**
İnsanî = **İnsel, insaniğ**
Örnek: *İnsanî hislere hürmet göstermelidir = İnsel duygulara saygı göstermelidir.*
İnsıbab etmek = **Dökülmek**
Örnek: *Kızılırmak, Karadenize insıbab eder = Kızılırmak, Karadenize dökülür.*

İnsicam = 1 — Tutarlık, 2 — (Edebiyat terimi)
 Örnek: *Sözlerinde insicam yoktu = Sözlerinde tutarlık yoktu.*

İnsidad etmek = Tıkanmak, kapanmak

İnsilâh etmek = Soyunmak, yüzülmek
 Örnek: *Sanki insanlıktan insilâh etmişti = Sanki insanlıktan soyunmuştu,*

İnsiyakî = İçgüdel

İnşa etmek = Yapmak

Eina etmek = Kurmak, yapmak
 Örnek: *Bu evi 1895 te inşa etmişti = Bu evi 1895 te yapmıştı.*

İnşia etmek = Şavmak (Bak: Eşia)

İnşiab (Teşaub) etmek = Dallanmak, kolsalmak

Şube = Kol
 Örnek: *Bu yol dört şubeye ayrılır = Bu yol dört kola ayrılır.*

İnşikak etmek = Yarılmak, çatlamak, ikiye ayırmak

İnşirah = Ferahlık, iç açılma
 Örnek: *İnşirah içinde geçen bir gün = Ferahlık içinde geçen bir gün.*

İntaç etmek = Sonuçlamak, bitirmek, sebep olmak
 Örnek: *Bu işi intaç edemedi = Bu işi bitiremedi (sonuçlayamadı).*
Bu hastalık ölümünü intaç etti = Bu hastalık ölümüne sebep oldu.

İntak etmek = Söyletmek, dile getirmek
 Örnek: *Feryadı dağları taşları intak edecekmişçesine = Haykırısı dağları taşları dile getirircesine (söyletircesine)*

İntaş etmek = Çimlenmek, yeşermek
 Örnek: *Tohumlar intaşa başladı = Tohumlar çimlenmeye (yeşermeye) başladı.*

İntıba = Duyuş (Bak: his), iz = (Fr.) Impression
 Örnek: *Onun bende bıraktığı intıba hiç de iyi değildir = Onun bende bıraktığı iz hiç de iyi değildir.*

İntıbak etmek = Uymak

İntıfa = Sönme

İntıfa = Faydalanma, asığlanma
 Örnek: *Parasından daha çok intıfa fikriyle = Parasından daha çok faydalanmak (asığlanmak) fikriyle.*

İntıhab = Seçî, seçme, seçim
 Örnek: *Mebus intıhabı henüz bitmedi = Saylav seçimi henüz bitmedi.*

İntıhab etmek = Seçmek
 Örnek: *İkiden birini intıhab etmelisiniz = İkiden birini seçmelisiniz.*

Müntahab = Seçken
 Örnek: *Memurlarınız meyanında en müntahabı hangisidir? = İşyarlarınız arasında en seçkeni hangisidir?*

Müntahib = Seçmen
 Örnek: *Mebus intıhabında müntahibi saniler rey verir = Saylav seçiminde ikinci seçmenler oy verir.*

İntıhar = Ölünç
 Örnek: *İntıhar da bir cürümdür; fakat cezası da cürümlerle birlikte çekilmiş olur = Ölünç de bir suçtur, ancak cezası da suçla birlikte çekilmiş olur.*

İntıhar etmek = Ölmek, kendini öldürmek

Müntehir = Ölnük
 Örnek: *Müntehir, intıhar etmezden evel yazdığı yazısında... = Ölnük, kendini öldürmezden önce yazdığı yazısında...*

İntikal = Geçme

İntikal = Anlayış, varış
 Örnek: *Seriülintikal bir adam = Çabuk anlayışlı (çabuk varışlı) bir adam.*

İntikam = Öç
 Örnek: *İntikam, yüreği kemiren bir kurttur = Öç, yüreği kemiren bir kurttur.*

İntikam almak = Öc almak.
 Örnek: *İntikam almak için onu öldürdü = Öc almak için onu öldürdü.*

İntikamcû = Öçgüder
 Örnek: *O ne intikamcû bir adamdı = O ne öçgüder bir adamdı.*

İntisab etmek = Kapılanmak

Örnek: *Zenginlere intisab etmekten başka bir şey bilmezdi = Zenginlere kapılanmaktan başka bir şey bilmezdi.*

İntisab etmek = Yamanmak, Girmek

Örnek: *Bir işe intisab etmek = Bir işe girmek.*

İntişar etmek = Yayılmak, çıkmak

Örnek: *Yeni bir haber intişar etti = Yeni bir haber çıktı.*

İntizam = Düzenlik

İntizar etmek = Beklemek, gözlemek

Örnek: *Vürudunuza çarıçesim ile intizar ediyorum = Gelmenizi dört gözle bekliyorum (gözlüyorum).*

İnzıbat (Zaptürapt) = Yasav

Örnek: *İnzıbat, bir memleketin idaresinde en ehemmiyetli bir şeydir = Yasav bir ülkenin çevriminde en önemli bir şeydir.*

İnzımam etmek = Katılmak

Örnek: *Önümüzdeki lâyüad müşkülâta bir de bu inzımam etti = Önümüzdeki sayısız güçlük-lere bir de bu katıldı.*

İnzıvagâh = Çekilge

Örnek: *Bir zamanlar şehirlerin hercümercinden el çekerek bir küçük köyü inzıvagâh itti haz etmiştim. = Bir zamanlar şehirlerin kargaşalığından el çekerek bir küçük köyü çekilge edinmiştim.*

İpka etmek = Bırakmak, alıkoymak

İpka kalan = Dönek

İpka kalmak = Dönmek, kalmak

İptal etmek = Çürütmek

Örnek: *Taahhüdâtını iptal etmek için binbir yola baş vurdu = Bağışlarını çürütmek için binbir yola baş vurdu.*

İptidai = Ham

İptidai = İlkel

Örnek: *Akvamı iptidaiyenin malûmatı da, mahareti de iptidaidir = İlkel ulusların bilgileri de uzelliği de ilkeldir.*

İptilâ = Düşkünlük

Örnek: *Oyun eyi bir şeydir, yalnız iptilâ derecesine varmamalı = Oyun eyi bir şeydir, yalnız düşkünlük derecesine varmamalı.*

Müptelâ = Düşkün

Örnek: *O adam işrete müptelâdır = O adam içkiye düşkündür.*

Müptelâ olmak = Düşkün olmak, uğramak, yakalanmak

Örnek: *1 — Bilmem neden bu sırada oyuna müptelâ oldu = Bilmem neden bu sırada oyuna düşkün oldu.*

2 — Korkulu bir hastalığa müptelâ oldu = Korkulu bir hastalığa uğradı (yakalandı).

İptina etmek = Dayanmak

İptisam etmek, tebessüm etmek = Gülümsemek

İptizal = Bayağılaşma

Örnek: *Bu yoldaki mütalealar artık iptizale uğradı = Bu yoldaki oylar artık bayağılaştı*

İrade (İhtiyar anlamına) = İrde

İrade (Kudret anlamına) = Enerji

İrade etmek = Buyurmak

Örnek: *Böyle yapılmasını irade ettiler = Böyle yapılmasını buyurdular.*

İradî = İrdesel

Gayri iradî = İrdesiz, irdesizce

İradeli = İrdeli, enerjik

İras etmek = Vermek

Örnek: *Çekirgeler toprağın verimliliğine zarar iras etti = Çekirgeler toprağın verimliliğine zarar verdi.*

İrad = Gelir

Örnek: *İradiyle geçinir bir adam = Geliriyle geçinir bir adam.*

İrad etmek = Getirmek, vermek

Örnek: *1 — Nutuk irad etmek = Söylev vermek.*

2 — Misal irad etmek = Örnek getirmek.

İrşad etmek = Erdirmek, uslamak, yedemek, yonememek (Bak: ikaz)

Örnek: 1 — *Sizi hakikate irşad etmek isterim = Sizi doğruya erdirmek isterim.*

2 — *Bu genç, pek eğlenceye daldı, onu irşad etmeli = Bu genç pek eğlenceye daldı, onu uslamalı.*

3 — *Aklı ermiyenleri irşad etmek vazifemizdir = Aklı ermiyenleri yedemek borcumuzdur.*

4 — *Yüksek bilgileriyle yalnız bizi değil bütün milleti irşad etti = Yüksek bilgileriyle yalnız bizi değil bütün ulusu yönedi.*

İrtibat = Bağlanım, bağlantı

Örnek: *Aralarındaki sıkı irtibata nazaran = Aralarındaki sıkı bağlanıma (bağlantıya) göre.*

İrtica = Kaytaklık

Örnek: *İrtica hissi, inkılâbı hazmedemiyenlerde doğar = Kaytaklık duygusu, devrimi sindiremiyenlerde doğar.*

İrticalen = Doğaçtan, tasarsız, hazırlanmadan (Bak: Bilbedahe)

Örnek: *İrticalen bir nutuk irad etti = Doğaçtan bir söylev verdi.*

İrtidad etmek = İnanından çıkmak, dönmek

İrtifa = Yükseklik

İrtihal = Göçüm

Örnek: *Pek kıymetli bir mucidin irtihali = Pek değerli bir bulmanın göçümü.*

İrtisam etmek = Sınaylanmak, resmi düşmek

Örnek: *Ufukta irtisam eden bir yelken = Ufukta sınaylanan bir yelken.*

İrtişa = Alımsaklık

Örnek: *İrtişa bir memleketi harab eden hallerden biridir = Alımsaklık bir ülkeyi yıkılayan hallerden biridir.*

İsabet = Doğruluk, yerindelik, yanılmazlık, isabet (T. Kö.)

Örnek: *Her bir meselede görülen isabet şayanı hayrettir = Her bir sorumda görülen doğruluk (yanılmazlık, yerindelik, isabet) şaşılmağa değer.*

İsabet etmek = Düşmek, tutturmak, düşgelmek, isabet etmek

Örnek: *Attığı kurşun tam hedefe isabet etti = Attığı kurşun tam amaca düştü (düşgeldi, amacı tuttu, isabet etti).*

İsabeti rey (vuzuhu nazar, feraset) = Yalgörü

Örnek: *Devlet ricaline en çok muktazi olan bir şey de isabeti reydir = Devlet adamlarına en çok gerekli olan bir şey de yalgörüdür.*

İsabet ettirmek = Düşgetirmek, isabet ettirmek

İsal (iblağ) etmek = Ulaştırmak

İsar etmek = Esirgememek, bol bol vermek (Bak: bezletmek)

İsbat = İsbat (T. Kö.)

İsga etmek = Eslemek, söz dinlemek

Örnek: *Size verilen nasayihi pederaneyi isga etmelisiniz = Size verilen babaca öğüdleri eslemelisiniz.*

İsim = İsim (T. Kö.), ad

İskân etmek = Yurdlandırmak

Örnek: *Muhacirleri iskân etmek üzere yerler tefrik edildi = Göçmenleri yurdlandırmak üzere yerler ayrıldı.*

İsmet = Arığ

Örnek: *İsmeti her türlü şâibeden beri olan = Arığı her lekeden beri olan.*

İsnad = Üsnet

Örnek: *Bu gibi isnadat ona hiç bir zarar veremez = Bu gibi üsnetler ona hiç bir zarar veremez.*

İsnad etmek = Üsnemek, yasadamak, üstüne almak

Örnek: *Onun bir kabahati yoktu, fakat kabahati ona isnad ettiler = Onun bir suçu yoktu, ancak suçu ona üsnediler (yasadılar, onun üstüne attılar).*

İsraf = İsrâf (T. Kö.)

İstib'ad etmek = İraksamak

Örnek: *Böyle hareket edeceğimi istib'ad etmedim = Böyle hareket edeceğimi iraksamazdım.*

İstibşar etmek = Müjde almak

Tebşir etmek = Müjdelemek

Örnek: *Memnuniyetle tebşir ederim ki = Sevinçle müjdelerim ki.*

İstical etmek = Evemek, çabuk olmak (Bak: acelle etmek)

İsticlâb etmek = Getirmek, çekmek

Örnek: *Dikkatini isticlâb etmek istiyordu = Dikkatini çekmek istiyordu.*

İstida (Arzûhal) = Dilekçe

İstidad = Anıklık = (Fr.) Aptitude, capacité

Örnek: *İşten çok düşünmede gösterdiği istidadla tanınmıştı = İşten çok düşünmede gösterdiği anıklıkla tanınmıştı.*

İstidane etmek = Borç almak

İstidlâl etmek = Çıkarmak

Örnek: *Sözlerinden ne düşündüğünü istidlâl etmeliydiniz = Sözlerinden ne düşündüğünü çıkarmalıydınız.*

İstifa = Çekilim

Örnek: *İstifa, her zaman hizmetten içtinab manasına gelmez = Çekilim, her zaman işten kaçınma anlamına gelmez.*

İstifa etmek = Çekilmek

Örnek: *Makamından istifa ederek = Orunundan çekilerek.*

İstifayı kusur etmek = Suçdilemek

Örnek: *Vaktinde gelmediği için istifayı kusur etti = Vaktinde gelmediği için suçdiledi.*

İstifade etmek = Fayda görmek, asıgılanmak

İstiğna (Bak: gına)

İstiğrab etmek = Yabansımak (Bak: garabet)

İstiğrak = Dalınç

Örnek: *Okuduğu türküyü istiğrak içinde dinlediler = Okuduğu türküyü dalınç içinde dinlediler.*

İstihale = Değişim

Örnek: *Her inkılâb, birçok istihalelerin bir araya gelmesiyle olur = Her devrim birçok değişimlerin bir araya gelmesiyle olur.*

İstihlâf etmek = Yerine geçmek

İstihale etmek = Değişmek

Örnek: *İpekböceği kelebeğe istihale eder = İpekböceği kelebeğe değişir.*

İstihfaf etmek = Hafifsemek

Örnek: *Kuvvetli insanlar, düşmanlarını istihfaf etmezler = Kuvvetli insanlar düşmanlarını hafifsemezler.*

İstihkak = Hak (Bak: Hak)

İstihkar etmek = Küçüksemek

İstihlâk = Yoğaltım

Örnek: *Memlekette yerli malı istihlâki = Yurdda yerli malı yoğaltımı.*

İstihlâk etmek = Yoğaltmak

Örnek: *Odun istihlâk edenler kömür istihlâk edenlerden çoktu = Odun yoğaltanlar, kömür yoğaltanlardan çoktu.*

İstihsal = Üretim

Örnek: *Adana'da pamuk istihsalı artmıştır = Adana'da pamuk üretimi artmıştır.*

İstihsal etmek = Üretmek

Örnek: *Afyon istihsal etmek için haşhaş ekerler = Afyon üretmek için haşhaş ekerler.*

İstihza etmek = Alay etmek, eğlenmek

Örnek: *Kendisiyle istihza edenlere kızılıyordu = Kendisiyle alay edenlere (eğlenenlere) kızılıyordu.*

İstihzarat = Hazırlıklar

İstikamet = Doğruluk

Örnek: *İstikametten ayrılmadı = Doğruluğtan ayrılmadı.*

İstikamet (veçhe) = Yönet

Örnek: *Bu istikamette giderseniz köyü bulursunuz = Bu yönette giderseniz köyü bulursunuz.*

İstikamet almak (Teveccüh etmek) = Yönelmek

Örnek: *Bölük o tarafa istikamet aldı (Teveccüh etti) = Bölük o tarafa yöneldi.*

İstikbal = Gelecek

Örnek: *İstikbal için birçok düşünceleri vardı*
= *Gelecek için birçok düşünceleri vardı.*

İstiklâl = Erkinlik

Örnek: *Türk milleti istiklâlini Atatürk'e med-
yundur = Türk ulusu, erkinliğini Atatürk'e
borçludur.*

İstiknah etmek = Derinlemek

Örnek: *Âmakı kalbimdeki düşünceleri istiknah
etmek mi istiyorsunuz? = Yüreğimin içindeki
düşünceleri derinlemek mi istiyorsunuz?*

İstikrah = Tiksinti, iğrenme

Örnek: *Sun'i hareketlerden istikrah ederim =
Yapma hareketlerden tiksiniyorum (iğrenirim).*

İstikrar = Durluk

Örnek: *Fransız frangının istikrarına çok çalı-
şılmıştı = Fransız frangının durluğu için çok
çalışılmıştı .*

İstiksar etmek = Çoğumsamak

Örnek: *Bu parayı istiksar etmeyin = Bu para-
yı çoğumsamayın.*

İstikşaf = Açı

Örnek: *İstikşaf tayyaresi = Açı uçkusu.*

İstikşaf etmek = Açılmak

Örnek: *Düşmanın vaziyetini istikşaf etmek üze-
re bir kol yolladı = Düşmanın durumunu açıla-
mak üzere bir kol yolladı.*

İstilâ = Salgın

Örnek: *Bu topraklar bir vakitler düşman isti-
lâsına uğramıştı = Bu topraklar bir vakitler
düşman salgınına uğramıştı.*

**İstilâda bulunmak, müstevli olmak = Salgın et-
mek**

İstilâ etmek = Kaplamak, basmak

Örnek: *Çekirge her tarafı istilâ etti = Çekirge
her tarafı kapladı.*

*Düşmanların istilâ ettiği yerler = Düşmanla-
rın bastığı yerler.*

İstilâm etmek = Ne olduğunu sormak

Örnek: *Neticeyi istilâm ettiler = Sonucunu ne
olduğunu sordular.*

İstilizam etmek = Lüzumlaştırmak, gerektirmek

Örnek: *Cezayı istilizam eden bir hareket = Ce-
zayı gerektiren (lüzumlaştıran) bir hareket.*

İstiman etmek = Aman dilemek

Örnek: *Âsiler istiman ettiler = Azıyanlar
aman dilediler.*

İstimhal etmek = Önel istemek

İstimzaç = Yoklama

Örnek: *Bu meseleyi istimzaç için size geldim
= Bu sorumu yoklama için size geldim.*

İstimzaç etmek = Yoklamak

Örnek: *Bu meseledeki fikrini istimzaç edece-
ğim = Bu sorumdaki fikrini yoklayacağım.*

İstinad etmek = Dayanmak

Örnek: *Hayatında kendinden başka kimseye
istinad etmedi = Hayatında kendinden başka
kimseye dayanmadı.*

İstinadgâh = Dayanç

Örnek: *Bütün istinadgâhım sizsiniz = Bütün
dayancım sizsiniz.*

İstinas etmek = Alışmak

İstinsah etmek = Kopye etmek

Örnek: *Bu kitabı istinsah etmek için yirmi li-
ra istedi = Bu kitabı kopye etmek için yirmi
lira istedi.*

İstintak = Sorgu

Örnek: *Önce onu istintaka çektiler = Önce
onu sorguya çektiler.*

İstintak altına almak = Sorguya çekmek

İstirahat = Rahatlanmak, rahat

İstirahat etmek = Rahatlanmak, dinlenmek

Örnek: *İstirahat etmek için buraya geldim =
Dinlenmek için buraya geldim.*

İstirham = Yalvarı

Örnek: *İstirhama lüzum yok, işinizi yaparlar
Yalvarıya lüzum yok, işinizi yaparlar.*

İstirham etmek = Yalvarmak, yakarmak

Örnek: *İstirham ederim, cürmümü affediniz =
Yalvarırım, suçumu bağışlayınız.*

İstirkab = Çekemezlik

Örnek: *Âlicenab olanlar başkalarını istirkab küçüklüğünü göstermezler = Akı olanlar başkalarını çekemezlik küçüklüğünü göstermezler.*

İstisgar etmek = Azımsamak

Örnek: *Kendisine tediye edilen meblağı istisgar ettiğine hayret ettim = Kendisine ödenen parayı azımsadığına şaşım.*

İstiskal etmek = Ağırsamak

Örnek: *Misafiri istiskal etmek değil, ona ikram etmek lâzımdır = Konuğu ağırsamak değil, ağırlamak gerektir.*

İstismar etmek = İşletmek, sömürmek

Örnek: 1 — *Bu makineleri böyle muattal bırakmakta bir menfaat yoktur, onları istismar etmeliyiz = Bu makineleri böyle işlemez bırakmakta bir fayda yoktur, onları işletmeliyiz.*
2 — *Kendisine karşı irae buyurduğunuz merhamete istinaden sizi istismar etmek istiyor = Kendisine karşı gösterdiğiniz acımaya dayanarak sizi sömürmek istiyor.*

Müstamere = Sömürge

Örnek: *On dokuzuncu asırda Avrupa düveli muazzaması müstamereler edinmek hevesine düştüler = On dokuzuncu asırda Avrupa büyük devletleri sömürgeler edinmek isteğine düştüler.*

İstisna = Ayra (Bak: Fark)**İstisna etmek = Ayramak****İstisnai = Ayrıl****İstisnaiyet = Ayrılık****İstişare = Danış**

Örnek: *Mühim işlerde istişare ile hareket etmek doğrudur = Önemli işlerde danışarak hareket etmek doğrudur.*

İstışmam etmek = Sezinlemek

Örnek: *Öyle bir şey olduğunu istışmam ediyorum = Öyle bir şey olduğunu sezinliyorum.*

İstitaat, takat = Güç

Örnek: *İstitaatimin en son haddine kadar = Gücümün en son derecesine kadar.*

İstital e = Uzatı

Örnek: *Mesele, yalnız kendi hudutları dahilinde kalsa gene bir şey değil, bir takım istitaleler de oldu da = Sorum, yalnız kendi sınırları içinde kalsaydı gene bir şey değil, bir takım uzatılar da ortaya çıktı da.*

İstitar = Örtünme

Örnek: *Veçhi dilârayı kamer bir sehabı muzlimle istitar etmişti = Ayın gönül süsliyen yüzü karanlık bir bulutla örtünmüştü.*

İstitrad = Arasöz

Örnek: *Buradabir istitrad yapacağım = Buraya bir arasöz koyacağım.*

İş ar etmek = Bildirmek

Örnek: *İş ar ettiğiniz tariki hareketi tasvib ediyorum = Bildirdiğiniz hareket yolunu uygun buluyorum.*

İşaret = İm, işaret (T. Kö.)

İşaret etmek = Göstermek, imlemek, işaret etmek

İşgal = Tutav, işgal (T. Kö.)

İşgal etmek = Uğraştırmak, kaplamak, almak, tutmak, ele geçirmek, işgal etmek

İşhad etmek = Tanıklamak

Örnek: *Bu meselede herkesten evel ve herkesten ziyade sizin kendinizi işhad etmek isterim = Bu sorumda herkesten önce ve herkesten çok sizin kendinizi tanıklamak isterim.*

İştihad etmek = Tanık tutmak**İşmizaz = Yüz buruşturma****İştial = Tutuşma**

Örnek: *İştial, birdenbire olduğundan bir şey kurtarmağa imkân hasıl olmadı = Tutuşma birdenbire olduğundan bir şey kurtarılmadı.*

İştial etmek = Tutuşmak

Örnek: *İştial eden otlar büyük bir orman hari-kine sebeb oldu = Tutuşan otlar büyük bir orman yangınına sebeb oldu.*

İs al etmek = Tutuşturmak

İştigal etmek = Uğraşmak

Örnek: *İştigal ettiğiniz mesele çok mühimdir == Uğraştığınız sorum çok önemlidir.*

İштиha = İştah

İштиhar etmek = Tanınmak

İştikâ etmek = Yanılmak, sızlanmak

Örnek: 1 — *Bu yolda harekette devam ederseniz sizden iştikâ edeceğim = Bu yolda hareketi sürüp götürürseniz yanılıyacağım.*

2 — *Kime iştikâ etmeli? = Kime sızlanmalı (derd yanmalı)?*

Şikâyet etmek = Derdyanmak

Şikâyet = Yanı, sızıltı

Örnek: 1 — *Şikâyetiniz üzerine bu meseleyi tahkike girişildi = Yanınız üzerine bu sorumu araştırmaya girişildi.*

2 — *Şikâyete mahal vermiyerek = Sızıltıya meydan vermiyerek.*

İştirâk = Ortaklık

İştirâk etmek = Ortak olmak, ortaklaşmak

Örnek: 1 — *Bu şikâyete ben de iştirâk ederim == Bu yanıya ben de ortak olurum.*

2 — *Bu işte sizinle iştirâk edelim = Bu işte sizinle ortaklaşalım.*

İштиyak = Göresi

Örnek: *Çoluk çocuğa teskin edilmez bir iштиyakım var = Çoluk çocuğa söndürülmez bir göresim var.*

İштиve = Kırıtım

Örnek: *Birçok işvelerden sonra meramını anlattı = Birçok kırıtımlardan sonra istediğini anlattı.*

İштиvebaz = Kırıtkan, baylan

İtfaat = Uyum

Örnek: *Küçüğün büyüğe itaati lâzımdır = Küçüğün büyüğe uyumu lüzumludur.*

İtfaat etmek — Uyurmak, başeğmek

Örnek: *Devlet kanunlarına itaat edelim = Devlet kanunlarına başeğelim (uyuralım.)*

İtalei lisan = Dil uzatım

İthaf etmek = Armağanlamak

Örnek: *Bu eserimi namı âlinize ithaf ediyorum. = Bu eserimi yuca adınıza armağanlıyorum.*

İtham etmek = Suçlamak

Örnek: *Bu işte cürüm kimin olursa olsun lisanı halk sizi itham edecektir = Bu işte suç kimin olursa olsun halkın dili sizi suçlayacaktır.*

İtibar (Bak: Revaç) = Yalım, kredi (T. Kö.)

İtibarî = Koyma

Örnek: *Bir şeyin hakikî kıymeti ile itibarî kıymeti arasında = Bir şeyin gerçek değeri ile koyma değeri arasında.*

İtibaren = — denberi, — den başlayarak

Örnek: 1 — *Bugünden itibaren = Bugünden başlayarak*

2 — *O zamandan itibaren = O zamandan beri.*

İtidal = Aran, yavaşına, sinem, ılım

Örnek: 1 — *Her işte fazla veya noksan değil, itidal ile hareket gerektir = Her işte artık veya eksik değil, aran ile hareket gerektir.*

2 — *Hüub eden rüzgârın itidale doğru dönmesi = Esen yelin yavaşına doğru dönmesi.*

3 — *Havanın itidali = Havanın ılımı.*

İtidal kesbetmek = Yavaşınmak, yumuşamak, ılmak

Örnek: *Dört günlük sağnaktan sonra bugün hava itidal kesbetti = Dört günlük sağnaktan sonra bugün hava yavaşadı (yumuşadı, ıldı)*

Mutedil = Orta, ılıman, sinemli

Örnek: 1 — *Mutedil bir şekilde hareket etmek isterim = Orta bir şekilde hareket etmek isterim.*

2 — *Hava bugün pek mutedil = Hava bu gün pek ılıman.*

İtikâl = Aşınma

İtilâf = Anlaşma, uyuşma

Örnek: 1 — *Aramızda bir itilâf husulü için = Aramızda bir anlaşma olması için.*

2 — *İki devlet arasındaki itilâfa nazaran = İki devlet arasındaki uyuşmaya göre.*

Ademi itilâf = Uyuşmazlık, anlaşmazlık

Örnek: *Aramızdaki ademi itilâf o kadar mühim değildir = Aramızdaki uyuşmazlık (anlaşmazlık) o kadar önemli değildir.*

İtimad = Güven

İtimad etmek = Güvenmek

İtiraf = İtiraf (T. Kö.)

İtiraz = İtiraz (T. Kö.)

İtizar etmek = Özur dilemek

Özür (Mazeret) = Özur (T. Kö.)

İtiyat = Alışkanlık

İtina = Özen

İtmam etmek = Tümlmek, tamamlamak, bitirmek

İtminan = Dinizlik

İttifak = Bağlaşma

İttihad = Birlik, birleşme

İttisal etmek = Bitişmek

İtvan etmek (Serdetmek) = Getirmek

İva etmek = Barındırmak

İvaz, taviz = Değişit

İvicaç = Büksülme

İzah = İzah (T. Kö.)

İzale etmek = Gidermek

İzam etmek = Büyükmek

İz'an = İzen, izan

İzaz etmek = Ağırlamak

İzdiham = Kalabalık

İzdivaç = Evlenme

İzzeti nefis (Haysiyet) = Onur

Şeref = Şeref (T. Kö.)

İzhar etmek = Göstermek, açığa vurmak, izhar etmek (T. Kö.)

İzin = İzin

İztirap = Göynü

İstizan etmek = İzin istemek

Kadem = Ayak

Kademe = Basamak

J

Jale = Çiğ

Örnek: *Nesimi nevbahar jaleler saçsın = Baharın esini çiğler saçsın.*

Jandarma = Jandarma

Jenk = Pas

Jıyan = Azgın, kükremiş

Örnek: *Şiri jıyan = Kükremiş aslan*

Jülide = Dağlık (saç), karışık

K

Kabahat = Kabahat (T. Kö.)

Kabih = Çirkin

Örnek: *Bu, pek kabîh bir harekettir = Bu, pek çirkin bir harekettir.*

Kubh = Çirkinlik

Örnek: *Hareketinizin hüsun ve kubhunu sizden ziyade sizi görenler anlar = Hareketinizin güzelliği veya çirkinliğini sizden ziyade sizi görenler anlar.*

Kabil = Olabilir (Bak: Mümkün) (Umumiyetle bilmek fiiliyle tasrif edilir)

Kabil (makule) = Gibi, çeşid, türlü, cins

Örnek: *Bu kabil (bu makule) adamlardan hiç hoşlanmam = Bu gibi (bu çeşid, bu türlü, bu cins) adamlardan hiç hoşlanmam.*

Kabil (makule) = Kategori (terim) = (Fr.) Catégorie

Kabiliyet = Yetenek

Örnek: *Kimseden kabiliyeti haricinde olan işi istememelidir = Kimseden veteneği dışında olan işi istememelidir.*

Kabiliyet (İstidad anlamına) = Anıklık

Örnek: *Onun kabiliyeti daha ziyade içtimai sahadadır = Onun anıklığı daha çok sosyal alanıdadır.*

Kabiliyeti intiba sahibi = Duyuşlu (Bak: His)

Kabiliyeti inihal = Erişenlik (Bak: Hall)

Kabili tahkik = Gerçinlenebilir (Bak: Hakikat)

Kabili tahakkuk = Gerçeklenebilir (Bak: Hakikat)

Kabili inhina = Bükülür (Bak: Gayrikabili inhina)

Örnek: *Kabili inhina olan şeyler üzerinde işlemek daha kolaydır. = Bükülür şeyler üzerinde işlemek daha kolaydır.*

Kabili inhilal = Erir (Bak: Hall)

Kabili inhilal maddeler = Erişirler (Bak: İnhilal)

Kabili hazf = Kaldırılabilir (Bak: Hazf)

Kabili afiv = Bağışlanır, bağışlanabilir

Örnek: *Doğrusu bu cürmünüz kolay kolay kabili afiv görünmüyor. = Doğrusu bu suçunuz kolay kolay bağışlanır (bağışlanabilir) görünmüyor.*

Kabili ekil = Yenebilir

Kabili izale = Giderilebilir

Örnek: *Bu leke kolayca kabili izaledir. = Bu leke kolayca giderilebilir.*

Kabili itiraz = Söz götürür.

Örnek: *Sözünüz pek doğru ise de, bir noktadan nazardan kabili itirazdır = Sözünüz pek doğru ise de, bir bakımdan söz götürür.*

Gayri kabili itiraz = Söz götürmez

Örnek: *Gayri kabili itiraz bürhanlarla sözünü ispat etti = Söz götürmez kanıtlarla sözünü tanıtladı.*

Kabile = Ebe

Kabile = Oymak

Kabl = Önce

Örnek: *Kablettarih = Tarihten önce.*

Makabl = Önceki, geçen

Mabaad = Sonra, sonraki

Kabr = Kabir (T. Kö.)

Kabul = Kabul

Tasvib = Onam

Örnek: *Bu teklifi tasvibi âlinize arz ediyorum = Bu önergeyi yüksek onamanıza sunuyorum.*

Tasvib etmek = Onamak

Örnek: *Bu hareketinizi candan gönülden tasvib edenler arasındayım = Bu hareketinizi candan gönülden onayanlar arasındayım.*

Kâbus = Karabasan

Örnek: *Bütün gecem mahuf bir kâbus içinde geçti = Bütün gecem korkunc bir karabasan içinde geçti.*

Kabza = Sap, tutak

Kabzetmek = Almak

Kaddü kamet = Boybos

Örnek: *Kaddü kametinin güzelliğine hayran oldum = Boyunun bosunun güzelliğine hayrandım.*

Kader (Mukadderat anlamına) = **Kader** (T. Kö.),

keskil = (Fr.) Destin

Tali = 1 — Tali, 2 — Sur (T. Kö.) = (Fr.) Chance, sort

Kadid = Kurada, iskelet

Kadih, seb, şetm = Sövgü, sövme

Zem = Yergi, yerme

Zemmü kadih = Yergi ve sövgü

Kadim = Bayrı

Örnek: *Minelkadim bu köy halkı bu ormandan ihtitab edegelmiştir = Bayrıdanberi bu köy halkı bu ormandan odun kesegelmiştir.*

Kıdem = Öncelik, bayrılık

Kıdemli = Yümlü, uğurlu

Kudema = Eskiler

Kadir, zikudret = Erkmen

Örnek: *Kadir ona derler ki hangi işe vaziyet etse bir encama isal eder = Erkmen ona derler ki hangi işe el koysa bir sona götürür.*

Kudret = Erk

Örnek: *Kudreti beşeriyenin bir haddi vardır. = İnsan erkinin bir ucu vardır.*

Kadr = Değer

Örnek: *Kadrini bilselerdi ondan daha çok istifade ederlerdi = Değerini bilselerdi ondan daha çok faydalanırlardı.*

Kadirdan, kadirşinas = Değerbilir

Örnek: *Büyüklerimiz çok kadirdan (kadirşinas) adamlardır = Büyüklerimiz çok değerbilir adamlardır.*

Kadirnaşinas = Değerbilmez

Örnek: *Ona karşı pek kadirnaşinas davranıldı*
= *Ona karşı pek değerbilmez davranıldı*

Kâfi = Yeter

Örnek: *Artık bu sıkıntılar kâfi = Artık bu sıkıntılar yeter.*

Bu kadarını kâfi görmediniz mi? = Bu kadarını yeter görmediniz mi?

Kâffe = Hepsî, bütün, tükeli

Örnek: *Kâffesi aynı cinstendir = Hepsî aynı cinstendir.*

Gayrikâfi = Yetmez

Örnek: *Bu kadar sây gayrikâfidir = Bu kadar çalışma yetmez.*

Gayrikâfi bulduğum bu malûmat ile ona bu mühim işi tevdi edemem = Yetmez bulduğum bu bilgi ile ona bu önemli işi veremem.

Kıfayet = Yeterlik

Örnek: *Kıfayeti dolayısıyla ona bu vazifeyi verdiler = Yeterliği dolayısıyla ona bu ödevi verdiler.*

Ademi kifayet = Yetmezlik

Örnek: *Ademi kifayeti görüldüğü için işten çıkarıldı = Yetmezliği görüldüğü için işten çıkarıldı.*

Kıfayetli, ehliyetli = Yetkil

Örnek: *Çok kıfayetli bir adamdı = Çok yetkil bir adamdı.*

Kafîle = Katar, takım

Örnek: *Muhacirler kafîle kafîle gidiyorlardı = Göçmenler katar katar (takım takım) gidiyorlardı.*

Kâhil Kırçıl

Kâhin = Baksı, ırkıl, baknı, falcı, bakıcı

Kahkarî = Ardın ardın, gerisin geri

Kahr = Kağır (Kırgızca)

Örnek: *Kimin kahrına uğradı? = Kimin kağırına uğradı?*

Kahraman = Kağırman (Yakutça ilâh anlamına), Alp

Örnek: *Kahraman ordumuz = Kağırman ordumuz.*

Kaht = Kıtlık

Kair = Dip

Örnek: *Kairi derya = Deniz dibi.*

Kaide = Kural = (Fr.) Règle

Örnek: *Her kaidenin müstesnası olabilir = Her kuralın ayramı olabilir.*

Kaide = Taban = (Fr.) Base

Kaide = Duraç (Heykel için = (Fr.) Piédestal, socle

Kail olmak = (Bak: razı olmak)

Kaim = Dik = (Fr.) Perpendiculaire, vertical

Kaim = Ayakta = (Fr.) Debout

Kaimen = Dikine = (Fr.) Perpendiculairement, verticalement

Kaimen = Ayakta = (Fr.) Debout, étant, levé

Kaimen (Bak: Amudî) = Dikel = (Fr.) Perpendiculaire, vertical

Kâin = Bulunan, olan

Örnek: *Aksarayda kâin bir bab hane = Aksarayda bulunan bir ev.*

Kâinat = Evren (Bak: Âlem), kâinat (T. Kö.)

Kâkül = Perçem

Kalb = Kalb (T. Kö.)

Kalbetmek = Çevirmek (Bak: Tahvil, tebdil)

Örnek: *Bakırı altına kalbetmek = Bakırı altına çevirmek.*

Kale = Kale

Kalem = Kalem (T. Kö.)

Kalıp = Kalıp

Örnek: *Madenleri izabe ettikten sonra kalıba dökerler = Madenleri erittikten sonra kalıba dökerler.*

Kamer = Ay

Kameriye = Çardak

Senei kameriye = Ayyıl

Senei şemsiye = Günyıl

Kamet = Boy

Kameti mevzun sahibi = Taylan
Kâmil = Olgun, erişkin
Örnek: *O, kâmil bir insandır = O, olgun (erişkin) bir insandır.*
Kâmilen = Bûsbütün, hep birden
Örnek: *Borcunu kâmilen ödemişti = Borcunu bûsbütün ödemişti.*
Kamus = Kamus
Kân = Kaynak, ocak
Kanaat = Kanağat
Örnek: *Kanaatim bu yoldadır = Kanağatım bu yoldadır.*
Kanal = Ark (Bak: Cetvel)
Kani = Kaniğ
Örnek: *Kaniim ki siz bu işin üstesinden geleceksiniz = Kaniğim ki siz bu işin üstesinden geleceksiniz.*
Kanun = Kanun
Kâr = İş, kazanç
Kârazma, kârazmûde, = işanlar, işbilen,
Kâraşına, kârdan, kâragâh, kardide, kargüzer = İş-becerir
Karabet = Hısmılık
Örnek: *Aramızda karabet vardır = Aramızda hısmılık vardır.*
Karar = Karar (T. Kö.)
Örnek: *Çok konuştuk, bir karara varamadık = Çok konuştuk, bir karara varamadık.*
Karha = Yara
Kari = Okur
Karib = Yakın
Örnek: *Yüze karib hatası vardı = Yüze yakın yanlış vardı*
Kariben = Yakında
Örnek: *Kariben avdeti memuldür = Yakında dönmesi umulur.*
Karibi hakikat = Hakikatsi (Bak: hakikat)
Karin = 1 — -daş, -deş, 2 — Yakın

Karine = İmkanıt
Örnek: *Onun ne demek istediğini ancak karine ile anladık = Onun ne demek istediğini ancak imkanıtla anladık.*
Karn = Kurun, çağ = (Fr.) Epoque
Kasaba = 1 — Kent, 2 — (Teşrih mânâsı terim koluna bırakılmıştır.)
Karye = Köy
Kasavet = Tasa (Bak: gussa)
Örnek: *Kasavetten kendini kurtaramadı = Tasa-dan kendini kurtaramadı.*
Kasem = Ant
Örnek: *Size kasemle söylüyorum = Size antla söylüyorum.*
Kasretmek = Kısmak, kısaltmak
Örnek: *Sözü bu kadar kasretmek anlaşılmasına mani olur = Sözü bu kadar kısaltmak anlaşılmasına engel olur.*
Kasrı basar = 1 — Kısa görü, 2 — (Tıb manası terim koluna bırakılmıştır.)
Kasîr = Bodur, kısa
Örnek: *Kasîrülkame = Kısa boylu*
Kasıt, sâi = Ulak
Kassam — Bölücü
Kasd = Kurma
Örnek: *Kasd ile yapılmış bir iş = Kurma ile yapılmış bir iş.*
Kâsdetmek = Kurmak
Suikast = Kıyınç
Kâşane = Köşk
Kâşki = Nolaydı
Örnek: *Kâşki oraya gitmeseydi = Nolaydı oraya gitmeseydi.*
Kat'etmek = Kesmek = (Fr.) Couper, trancher
Örnek: *Mücadeleyi kat'etmek için = Kavgayı kesmek için.*
Kat'ı alâka etmek = Elçekmek, elyumak, ilişik kesmek = (Fr.) Cesser ses relations, rompre
Örnek: *Sizinle kat'ı alâka ettim = Sizinle ilişigimi kestim.*
Bu işten kat'ı alâka ettim = Bu işten elçektim.

Kat'ı mesafe = Yol alma = (Fr.) Parcourir les distances

Kat'ı merahl = İlerleme, yoldürme

Örnek: *Yavaş yavaş kat'ı mesafe edebildi = Yavaş yavaş ilerliyebildi.*

Kuttaı tarık = Yolkesen

Kat'î = Kesin

Örnek: *Kat'î olarak size söylüyorum = Kesin olarak size söylüyorum.*

Kat'iyyen = Asla, üzkes, cuda

Örnek: *Kat'iyyen izin veremem = Üzkes (asla) izin veremem.*

Kat'ileştirmek = Kesinleştirmek (Bak: hakikat)

Örnek: *Yevmi hareketini henüz kat'ileştiremedi = Harket gününü henüz kesinleştiremedi.*

Katl = Ölü

Örnek: *Onun katli herkesin yüreğinde derin bir acı bıraktı = Onun ölütü herkesin yüreğinde derin bir acı bıraktı.*

Katletmek = Öldürmek

Örnek: *Katledildiği vakit yanında kimse yoktu = Öldürüldüğü vakit yanında kimse yoktu.*

Katil = Ölü, öldüren, kanlı

Örnek: *1 — Katilini bulamadılar = Ölü, öldüreni bulamadılar.*

2 — Onun katili dır = Onun öldüreni dır.

Katliâm = Kırım

Katre = Damla

Örnek: *Su musluktan katre katre akıyordu = Su musluktan damla damla akıyordu.*

Kavi = Kuvvetli, zorlu

Örnek: *Kavî bir irade = Kuvvetli bir irde*

Kavim (millet anlamına) = Ulus

Örnek: *Cemiyeti akvam = Uluslar sosyetesini*

Kavs = Kavis (Kavus = Kemer: Radloff II)

Kay = Kusu

Kayh = İrin

Kaymakam (askerlikte) = Yarbay

Kayd = Bağ = (Fr.) Lien, réserve, entrave

Kayd (Bak: İhtimam) = Kayıd = (Fr.) Soin, souci, assiduité

Örnek: *Kaydsız bir adam = Kaydsız bir adam.*

Kayd = Yazma, geçirme = (Fr.) Inscription, enregistrement

Örnek: *Bu isimlerin deftere kaydını bitmedi = Bu isimlerin deftere geçirmesi bitmedi.*

Kaza = Kaza (asl: kada)

Örnek: *Büyük bir kaza geçirdi = Büyük bir kaza geçirdi.*

Kaza = İlçe

Örnek: *Karacabey kazası = Karacabey ilçesi.*

Vilâyet = İl

Örnek: *İzmir Vilâyeti = İzmir ili.*

Nahiye = Kamun

Örnek: *Bu kazada üç nahiye vardır = Bu ilçede üç kamun vardır.*

Vali = İlbaş

Örnek: *Adana valisi = Adana ilbaş.*

Kaymakam = İlçebay

Örnek: *Haymana kaymakamı = Haymana ilçebayı.*

Nahiye müdürü = Kamunbaş

Müfettiş = İspekter

Müfettişlik = İspekterlik

Müfettişi Umumilik = Genel İspekterlik

İftiş = Teftiş (T. Kö.)

Kâzib = Yalan, yalancı, aldaç

Kızb = Yalan

Kebed = Karaciğer

Kebir = Büyük

Keder = Keder (T. Kö.)

Keenne = Sanki, sanırsın ki

Kefalet = Kefillik

Kefalet akçası = Tutak

Örnek: *Bu işi deruhte etmek isteyenler % 10 derecesinde kefalet akçası yatırmalıdır = Bu işi üstüne almak isteyenler % 10 derecesinde tutak yatırmalıdır.*

Kefil = Kefil (T. Kö.)

Kefaret = Arınma

Keffiyed etmek = Elçekmek, çekilmek

Örnek: *Birkaç defa pey vurduktan sonra keffiyed ederek rakibine bıraktı* = *Birkaç kere pey vurduktan sonra elçekerek (çekilerek) işi hasmına bıraktı.*

Kehf = Kovuk, mağara

Kehkeşan = Gökdere, yola

Kelâl (Bak: Hüzün) = Usanç

Kelime = Kelime (T. Kö.)

Kem = Kötü, az

Örnek: *Kem söz, kem akça sahibinindir* = *Kötü söz, kötü akça ıssınındır.*

Kemakân = Eskisi gibi, olduğu gibi

Örnek: *Kemakân makamında ibkası* = *Eskisi gibi orununda bırakılması.*

Kemend = Boğuluk

Kemin = Pusu

Kemiyet = Nicelik, kemiyet (T. Kö.)

Keyfiyet = Nitelik, keyfiyet (T. Kö.)

Kenar = Kenar (T. Kö.)

Kerem = Kayra

Keremkâr = Selek

Kerhen = İstemiyerek, gönülsüz, tiksinererek

Tav'an = İstiyerek, gönülden

Tav'an ve kerhen = ister istemez, istiyerek istemiyerek

Örnek: *Tav'an ve kerhen bu işi behemehal ifa etmelisiniz diye verilen emre nazaran* = *İstiyerek istemiyerek bu işi ne olursa olsun yapmalısınız diye verilen emre göre.*

Kerih = İğrenç, tiksindirici

Kerime = Kız

Kerre = Kere

Kesafet = Sıklık, koyuluk

Kesif = Sık, koyu

Örnek: *1 — Kesif bir orman* = *Sık bir orman*
2 — Kesif gölgelerle mestur bir yol = *Koyu gölgelerle örtülü bir yol.*

Tekâsüf etmek = Sıklaşmak, toplanmak

Teksif etmek = Sıklaştırmak, koyulaştırmak, toplamak

Kesad = Sürümsüzlük, durgunluk

Kesbetmek = Edinmek, kazanmak

Kesbi nezaket etmek = Nazikleşmek

Kesbi sükûnet etmek = Sâkinleşmek

Kesbi suubet etmek = Zorlaşmak, güçleşmek

Kisb = Edinç

Kisbükâr = İş gücü, kazanç

Kisbî = Edinsel

Örnek: *İnsanların bazısında fitrî olan mevahibi tabiat bazılarında da ancak kisbî olarak tezahür eder* = *İnsanların kimisinde doğunsal olan türem vergileri, kimisinde de edinsel olarak görünür.*

Kesir = Kesir (kesmekten)

Kesretmek = Kırmak

Örnek: *Kimsenin hatırını kesretmek istemem* = *Kimsenin hatırını kırmak istemem.*

Küsürât = Kesirler

Kesel = Kesilme, gevşeklik, kesel.

Keşfetmek (Bak: icad) = Açınlamak

Keşf = 1 — Açın, 2 — (Bak: İğcad)

Örnek: *Kimya en büyük keşiflerini Lâvvazye'ye medyundur* = *Kimya en büyük açınlarını Lâvvazye'ye borçludur.*

Şâşif = Açın

Şeşide etmek = Çekmek

Şetmetmek = Gizlemek

Şetûm = Ağzı pek, ağzı sıkı, gizer

Şetûmiyet = Gizerlik

Key = Kev, yakma, dağlama

Keyetmek = Dağlamak, köymek

Keyf = Keyif (T. Kö.)

Keyfi (Bak: îrdî) = Keyfiğ, kendiz

Keza = Böyle, böylece, bunun gibi, da, dahi, yine

Kezalik = Bunun gibi, yine, öylece, idem

Kezdemli yüzbaşı = Önyüzbaşı

Keşf = Kafatası

Keşf = Boyunluk

Keşf = Dedikodu

Keşf = Okuma, lektür

Keşf etmek = Okumak, laktırmak, laksıymak

Kıraat kitabı = Okuv = (Fr.) Livre de lecture
Kısm = Kısım
Kısmet = Kismet
Kıstas = Ölçek = (Fr.) Critérium
Kışr = Kabuk
Kıt'a = 1 Bölge, kıtğa (T. Kö.), 2 - Büyüklük,
irilik (Bak: cesamet)
Örnek: 1 — Yeryüzü beş büyük kıt'aya tefrik
olunur = Yeryüzü beş büyük bölgeye (kıtğaya)
ayrılır.
2 — Duvara talik edilebilecek kıt'ada (cesamet-
te) bir harita = Duvara asılabilecek büyüklük-
te bir harta.
Kıtâl = Öldürüm
Mukatele = Öldürüşme
Kıvam = Tav
Örnek: Bu işin tam kıvamına geldiği bir sıra-
da = Bu işin tam tavını bulduğu bir sırada.
Kıyafet = Kıyafet (T. Kö.)
Kıyam = Ayaklanma
Kıyam etmek = Ayağa kalkmak, ayaklanmak, kal-
kışmak
Kıymet = Değer, kıymet (T. Kö.)
Kıbar = Kıbar
Kibr = Kibir
Kifâfı nefis = Doyumluk
Kırs = Kireç, kireç taşı
Kırye = Böbrek
Kin = Kin (T. Kö.)
Kisve = Geysi
Örnek: Din rüesasının hususî kisve giymeleri
menedilmiştir = Din ulucalarının özel geysi
giymeleri yasak edilmiştir.
Kışver = Ülke
Kitab = Kitap
Kitâbe = Yazıt
Örnek: Orhon kitabeleri = Orhon yazıtları
Kiyaset = Usuğ
Örnek: Bu meseleyi sizin kıyasetinize tevdi
ediyorum. = Bu sorumu sizin usuğunuza bira-
kıyorum.

Kolordu kumandanı (ferik) = Korgeneral
Kolordu kumandanı = Korkomutan
Kolordu erkânıharbiyesi = Korkurmay
Kongre = Kurultay
Kontör, muaddid = Savaş
Köhne = Eski, eski püskü
Örnek: Üstünde bir köhne libas ile karşıma
çıktı = Üstünde bir eski püskü geysi ile karşı-
ma çıktı.
Kvoki = Taslak
Kubbe = Kubbe, kümbet
Kudsî = Kutsal
Örnek: Milletın büyük inkılâblarında pişva ol-
mak ağır olduğu kadar da kudsî bir iştir = Ulu-
sun büyük devrimlerinde önyak olmak ağır
olduğu kadar da kutsal bir iştir.
Kumandan = Komutan
Kumanda = Komut, komuta
Örnek: 1 — Askere verilen (hazırol) kumanda-
sı üzerine = Askere verilen (hazırol) komutu
üzerine.
2 — Kumandası altında bulunan livayı şarka
doğru ilerletti = Komutası altında bulunan tu-
ğayı doğruya doğru ilerletti.
Kur'a = Kurğa
Kurb = Yakın, yan
Kurban = Sunam
Kurretülayn = Göz bebeği
Kurs = Kurs (T. Kö.)
Kusur = Kusur (T. Kö.)
Kuvvet = Kuvet (T. Kö.)
Kuvvei inbatiye = Bitelge
Örnek: Kuvvei inbatiyesi pek feyizdar olan
garb vilâyetleri = Bitelgesi pek gür olan batı
illeri.
Kuvvei muharrike (Bak: Hareket) = İşletge
Küçük zabıt = Erbaş
Küfretmek = Sövmek
Küfurbaz = Sövgen
Küfüv = Dendeş
Külfet = Yük, ağırlık

Kül = Tüm, bütün, hepsi, kül = (Fr.) Le tout
Küllî = Tümel, külliğ
Külliyet = Tümlük, külliyet = (Fr.) Totalité
Küh = Öz, kök, küñğ
Künye = Soyadı, künye
Küre = Küre (T. Kö.)
Küreyve = Kürecik, yuvarcık, küreyce, küreyve
Kürsi = Kürsü (T. Kö.)
Küspe = Posa, tortu, küspe
Küstah = Küstah
- küşa = Açan
Örnek: 1 — Dilküşa = Gönülaçan
2 — Kişverküşa = Ülkeaçan.
Küşad = Açım, köşat
Küşayış = Açıklık, ferahlık
Kütah = Kısa
Kütle = Yığın, kütle
Kütübhane = Kitabsaray = (Fr.) Bibliothèque
Örnek: Beyazid kütübhanesi umumisi = Beyazit genel kitabsarayı
Kütübhane = Kitablık (Ev eşyası)
Örnek: Evdeki kütübhanemde bulunan = Evdeki kitablığında bulunan.
Kütübhane = Kitabev = (Fr.) Librairie
Örnek: Yeni basılan bu eseri her kütübhanede bulabilirsiniz = Yeni basılan bu eseri her kitabevinde bulabilirsiniz.
Kütübhane (evde ayrılan kısım) = Kitap odası, kitap salonu
Hastahane = Hastayurdu
Eczahane = Emget
Lâ = 1 — Sız (Sonek), 2 — dış (öner)
Lâalettayin = Gelişi güzel, kim olursa, ne olursa
Örnek: Lâalettayin bir yere koyunuz = Gelişi güzel bir yere koyunuz.
Lâalettayin birini gönderiniz = Kim olursa birini gönderiniz.
Lâakal = En az, en azdan, hiç olmazsa
Örnek: Lâakal üç kişi olmalı ki bu işi yapabileyim = En az üç kişi olmalı ki bu işi yapabileyim.
Lâcerem (Bak: Şübhesiz) = Besbelli

Lâmekân = Orunsuz, yersiz.
Lâahlâki = Dışahlâksal
Örnek: Lâahlâki bir hareket = Dışahlâksal bir hareket.
Lâadini = Dışdinsel
Lâyemut = Kalız, ölmez
Örnek: Lâyemut bir eser = Kalız (ölmez) bir eser.
Lâyüfna = Yokolmaz
Örnek: Muhabbet lâyüfna bir hazinedir = Sevgi yokolmaz bir hazinedir.
Lâyenkati = Ara vermeksizin, aralıksız, ardı arası kesilmeden, bidüziye, boyunca, aramsız
Lâyetecezza = Bölünmez
Lâyüad = Sayılmaz, sayısız
Örnek: Bir cümle içinde Lâyüad hatası var = Bir cümle içinde sayısız yanlış var.
Lâyühti = Yanılmaz
Örnek: Kendini lâyühti addetmekten daha büyük hata olamaz = Kendini yanılmaz saymaktan daha büyük yanlış olmaz.
Lâyütak = Çekilmez, dayanılmaz
Lâyüsel = Sorgusuz, sorulmaz
Örnek: Hiç kimse lâyüsel olduğunu ileri süremez = Hiç kimse sorulmaz (sorgusuz) olduğunu ileri süremez.
Lâbis = Giyen, giymiş
Lâf = Lâf (Yakutça)
Lâfz = Lâfız (T. Kö.)
Lâgar = Cıvı
Lâğv = Kaldırma, kaldırılma
Lâğvetmek = Kaldırmak
Örnek: Bu işi çoktan lâğvettiler = Bu işi çoktan kaldırdılar.
Lâhik = 1 — Şimdilik (Sabır karşılığı) 2 — Ulaşık
Örnek: Trabzon valii lâhiki = Trabzonun şimdiki ilbayı
Lâhika = Ek
Lâhikai mütekaddime = Önek
Lâhikai müteehhire = Sonek
Lâhik olmak = Ulanmak, yetmek

Lâhime = Etçil
 Lâhn = Ağız (Müzik terimi), lahin
 Lâhd = Koytak, lahit
 Lemha = Kıpma, lahza
 Lâkayd = Aldırışsız, kayıtsız
 Örnek: *Lâkayd bir adam = Aldırışsız bir adam*
 Lâkin = Ancak, yalnız, fakat
 Örnek: *Dediğimize peki, lâkin benim söylediklerimi de yabana atmamalısınız = Dediğimize peki, ancak (yalnız) benim söylediklerimi de yabana atmamalısınız.*
 Lâl (Epkem) = Ebsem
 Lâl = Al
 Lâmise = Dokunam
 Lâne = Yuva
 Lânet = İlenç
 Örnek: *Kötülere lânet olsun = Kötülere ilenç olsun.*
 Lâtif = Hoş, gökçen
 maz.
 Lâtife = Şaka
 Örnek: *Hiç lâtife kaldırmaz = Hiç şaka kaldırmaz*
 Lâubali = Saygısız, senlibenli
 Lâyık = Yaraşık, yaraşır, değerli, layık (T. Kö.)
 Liyakat (Bak: Ehliyet) = Yararlık, değer.
 Örnek: *Çok liyakat gösterdi = Çok yararlık gösterdi.*
 Leb = Dudak
 Lealeb = Ağızağıza, silme
 Örnek: *Bardak, lealeb dolu = Bardak, ağız - ağıza dolu.*
 Ledettahkik = Gerçinlendikte
 Leffetmek = Dürmek, sarmak
 Leh = Yana
 Örnek: *Ben onun lehindeyim = Ben ondan yanayım.*
 Lehdar = Yanat
 Örnek: *Onun bir tek lehdarı yoktu = Onun bir tek yanatı yoktu.*
 Lehinde söylemek = İyiliğine söylemek
 Lehte olmak = Yana olmak
 Lehçe = Diyelek, lehçe (T. Kö.)

Lehib = Alev
 Leim = Alçak
 Lem'a = Şevle, parıltı
 Lemean etmek = Parıldamak
 Örnek: *Nasiyesinde zekâ lemean etmektedir = Alnında zekâ parıldamaktadır.*
 Lemsetmek = Dokunmak, ellemek
 Lenk = Aksak, topal
 Lerze, Lerziş = Titreme, titreyiş
 Levazım = Gereç, yaral
 Örnek: *Levazımı natamam bir ordu = Gereç eksik bir ordu.*
 Levend = Boysan, levent
 Örnek: *Levend bir delikanlı = Boysan bir delikanlı.*
 Levha = 1- Yazı, 2- Yaprak, 3- Tabelâ
 Levmetmek = Kınamak
 Örnek: *Öldükten sonra düşmanları onu levmetmediler = Öldükten sonra düşmanları onu kınamadılar.*
 Levn = Renk
 Levs = Pislik
 Leyli = Yatılı
 Leyyin = Yumuşak
 Lezzet = Tad
 Örnek: *Lezzetini almadan bitti = Tadını almadan bitti.*
 Lider = Önder
 Örnek: *Atatürk, Türk milletinin siyasî ve iç - timaî bütün işlerinde lideridir = Atatürk, Türk ulusunun siyasal ve sosyal bütün işlerinde önderidir.*
 Lifafe = Sargı
 Liste = Çizelge
 Örnek: *Son çıkan listede ismi yoktur = Son çıkan çizelgede adı yoktur.*
 Liva = Bayrak, sancak
 Liva (Süel terim) = Tuğay
 Liva kumandanı = Tuğkomutan
 Liva kumandanı (mirliva) = Tuğgeneral
 Liva kumandanı (miralay) = Tuğbay
 Lihye = Sakal

Lisan (zeban) = Dil, lisan (T. Kö.)

Lugaz = Bilmece, lugaz

Lûtf = Kayra

Lûtf = Kayrı

Örnek: *Onun çok lûtfunu gördü = Onun çok kayrasını gördü.*

Lûtfetmek = Kayramak

Lûub = Oyun, eğlence

Lüb = Öz, lüp (T. Kö.) = (Fr.) Pulpe

Örnek: *Lübbü dimağî = Beyin özü = Pulpe cé-rébrale*

Lücce = Engin deniz

Lüknet = Kekeleme

Lüzucet = Yapışıklık, yapışkanlık

Lüzucetli = Yapışkan, ağdalı

Örnek: *Lüzucetli bir madde = Yapışkan (ağdalı) bir madde.*

Lüzum = Lüzum (T. Kö.)

M

Ma (bak: âb) = Su = (Fr.) Eau

Mai cari = Akarsu = (Fr.) Eau courante

Mai rakit = Durgun su

Maa - = İle, bile = (Fr.) Avec

["Maa - , ile başlayan sözler biraz aşağıdadır.]

Maabir = Köprüler

Maada = Başka

Maalesef, maatteessüf = Yazık ki, esefle

Örnek: *1 — Maatteessüf dediğinizi yapamadım — Yazık ki dediğinizi yapamadım.*

2 — Maalesef söyleyeceğim ki arzunuz yerine getirilememiştir — Esefle söyleyeceğim ki arzunuz yerine getirilememiştir.

Maali = Yücelikler

Maaliftihar = Kivançla onur bilerek, övünçle

Maalkerahe = İstemiyerek

Maalmemnuniye = Seve seve, seve istiyec

Maarif = 1 — Kültür, 2 — Bilimler

Örnek: *1 — Maarif Vekâleti = Kültür Bakan-lığı.*

2 — Maarifin bir memlekette terakkisi = Bi-limlerin bir ülkede ileri gitmesi.

Maaş = Aylık = (Fr.) Appointement

Maaziyyetin = Artığıyla, çok çok, - den daha çok

Örnek: *İsteddiğini maaziyyetin verdi = İste-diğini çok çok verdi.*

Mabât = Arka, öte, sonra = (Fr.) Suite

Mabadı var = Arkası var, sonrası var

Maber = Geçit

Mabeyn = Ara, aralık

Örnek: *Mabeynimizdeki dostluğa güvenerek = Aramızdaki dostluğa güvenerek.*

Mabihiliftihar = Övünec

Örnek: *Atatürk, türk tarihinin mabihiliftiharıdır = Atatürk, türk tarihinin övüneğidir.*

Mabud = 1 — Tapacak (En genel anlamında)

2 — Yaradan (Halik anlamına) = (Fr.) Créateur

3 — Tanrı (Allah anlamına) = (Fr.) Dieu

4 — Ogan (Kadiri mutlak anlamına) = (Fr.)

Le Tout - puissant

5 — İdi (Rab anlamına)

6 — Kuday (Huda anlamına)

7 — Çalap

Mabud = Allah (müslümanlık mabudu) = (Fr.) Allah

Mabud = Yahuva (Yahudilik mabudu) = (Fr.) Jehova

Mabud (esatir mabudu anlamına) = İlah = (Fr.) Dieu

Örnek: *Mars, mitolojide harb ilâhının adıdır = Mars, mitolojide harb tanrısının adıdır.*

Mabude = Tanrıçe = (Fr.) Déesse

Örnek: *Venüs, hüsün ilâhesidir = Venüs, gü-zellik tanrıçesidir.*

Mabud (sanem) = Put, idol = (Fr.) Idole

Ulûhiyet = Tanrılık = (Fr.) Divinité

İlâhî = Tanrısal = (Fr.) Divin

Örnek: *İlâhî bir hüsün = Tanrısal bir güzellik.*

Mülhid = Tanrısız = (Fr.) Athé
 İlhâd = Tanrısızlık = (Fr.) Athéisme
 Teliğ etmek = Tanrısamak = (Fr.) Déifier
 Örnek: *Eski insanlar ahcar ve eşcarı teliğ ederlerdi = Eski insanlar taşları ve ağaçları tanrısarlardı.*
 Teliğ = Tanrılaştırma = (Fr.) Apotheose
 Macera, sergüzeşt = Serüven = (Fr.) Aventure
 Örnek: *Maceralı bir hayat geçirdi = Serüvenli bir hayat geçirdi.*
 Madame = Oldukça
 Örnek: *Madamelhayat = Hayatta oldukça*
 Mademki = De, da
 Örnek: *Mademki böyle yapacaktın, niye başka türlü söz verdin? = Böyle yapacaktın da, niye başka türlü söz verdin.*
 Madde = Madde (T. Kö.) = (Fr.) Matière, article
 Maddi = Maddiğ = (Fr.) Matériel
 Madelet (Bak: adalet)
 Mâden = Mağden
 Mader, valide = Anne, ana
 Madrub (mazrub) = Döğülmüş, damgalanmış
 Madud = Sayılı
 Madum = Yok
 Madun = Ast
 Mafevk = Üst
 Mafsal = Oynak, oynak yeri
 Mafilbal = Gönüldeki
 Mafizzamir = Kalpdeki
 Mafüv = Bağışlı, bağışlanmış
 Mağara = Kovuk, mağara
 Mağbun = Aldanık
 Mağbut = İmrence
 Örnek: *Rüfekasının mağbutu oldu = Arkadaşlarının imrencesi oldu.*
 Mağdur, mazlum = Haksızlığa uğrayan, kıyıt
 Mağfiret etmek = Yarlığamak
 Mağlûb = Yenik, yenilen = (Fr.) Vaincu
 Mağlûbiyet = Yenilme, yenilim = (Fr.) Défaite

Mağmum = Kapanık, sıkıntılı, üzgün, gamlı = (Fr.) Triste, sombre
 Örnek: 1 — *Mağmum hava = Kapanık (sıkıntılı) hava.*
 2 — *Mağmum insan = Gamlı (üzgün) insan*
 Mağrib = Batı
 Mağruk (Bak: gark) = Batmış, boğulmuş, batık = (Fr.) Naufragé, noyé
 Mağrur = Gururlu (Bak: gurur)
 Mağrur olmak = Gururlanmak
 Mağsub = Kapık (Bak: gasb)
 Örnek: *Mali mağsub = Kapık mal*
 Mağşuş = Karışık = (Fr.) Mélangé, falsifié
 Örnek: *Mağşuş yağ = Karışık yağ*
 Mağz = Beyin
 Mah = Ay
 Mahabet = Aybarlık
 Örnek: *Ordumuzun mahabeti düşmanı yıldırıldı = Ordumuzun aybarlığı düşmanı yıldırıldı.*
 Mahal = Yer
 Mahalle = Uram
 Mahalli, mevziî = Yersel = (Fr.) Local
 Örnek: *Mahalli âdetler = Yersel törüler*
 Mahalli tahaffuz = Korunak
 Maharet = Becerik, uzel = (Fr.) Adresse, habileté
 Örnek: *El işlerinde çok mahareti var = El işlerinde çok beceriği (uzelliği) var.*
 Mahasin = Güzellikler, gökçelikler
 Mahbes (Bak: hapishane) = Hapsevi
 Mahbub, mahbube = Sevgili, yavuklu
 Mahbus (Bak: hapis) = Kapsık
 Örnek: *Mahbesten iki mahbus firar etti = Hapsevinden iki kapsık kaçtı.*
 Mahcub (Bak: hicab) = Utangaç = (Fr.) Timide
 Mahcub etmek = Utandırmak = (Fr.) Confondre
 Mahcubiyet = Sıkılğanlık, utangaçlık = (Fr.) Timidité
 Mahcub olmak = Utanmak

Mahdud = Buçlu, sayılı, sınırlı, çevrilmiş, dar (Fr.) Limité
 Örnekler: 1 — *Verdiği mahdud bir iki kitabı bir hazine mi sanmış?* = *Verdiği sayılı bir iki kitabı bir hazne mi sanmış?*
 2 — *Bu tarlanın sağ tarafı bir çay ile mahdudur* = *Bu tarlanın sağ yanı bir çayla çevrilmiştir (sınırlıdır).*
 3 — *Mahdud bir saha içinde* = *Dar (buçlu) bir alan içinde.*

Mahdudülfikir = Darkafalı = (Fr.) Borné

Mahdum = Oğul

Mahfaza = Kutu, saklak, kab

Mahfi (Bak: hafi) = Gizli

Mahfil = 1 — Derge, 2 — Klub, 3 — (Bak: muhit)

Mahfuz = Saklı

Mahir = Becerikli, uz, uzelli = (Fr.) Habile, adroit
 Örnek: *Mahir bir doğramacı* = *Uzelli bir doğramacı.*

Mahiyet = Nelik, içyüz
 Örnek: *Mahiyeti meçhul bir hastalık* = *Neliği bilinmiyen bir hastalık*

Mahkeme = Hakyeri

Mahküke, kitabe = Kazıt = (Fr.) Inscription, épi taphe

Mahkûm = Kasanık = (Fr.) Condamné
 Örnek: *Mahkûmlara hüsnü muamele ettiler* = *Kasanıklara karşı iyi davrandılar*

Mahkûm = Kölemen = (Fr.) Asservi
 Örnek: *Mahkûm millet* = *Kölemen ulus*

Mahkûm etmek = Kasamak = (Fr.) Condamner
 Örnek: *Mahkeme ... ı iki seneye mahkûm etti* = *Hakyeri ... i iki yıla kasadı.*

Mahkûmiyet = Kasınlık = (Fr.) Condamnation

Mahkûmiyet, esaret = Kölelik = (Fr.) Esclavage, servitude

Mahkûm olmak (hüküm giymek) = Kasanmak

Mahlûk (Bak: halk) = Yaratık = (Fr.) Créature

Mahlûl = Erimiş, eril

Mahlût = Katışık, (Bak: halis) = (Fr.) Méléangé
 Örnek: *Mahlût yağ* = *Katışık yağ.*

Mahmi (Bak: himaye) = Korunuk = (Fr.) Protégé
 Örnek: *Bu çocuk benim mahmimdir* = *Bu çocuk benim korunduğumdur.*

Mahmul = Yüklü

Mahmur = Baygın, süzgül = (Fr.) Langoureux

Mahreç = Çıkıt, sürüt = (Fr.) Sortie
 Örnekler: 1 — *Bu binanın sokağa mahreci arka tarafındadır* = *Bu yapının sokağa çıkıtı arkasındadır.*
 2 — *İzmir üzüm ve incirlerinin başlıca mahreci Amerikadır* = *İzmir üzüm ve incirlerinin başlıca sürütü Amerikadır.*

Mahrek = Yörüngü, yürüngü, döngü = (Fr.) Trajectoire

Mahrem = Özdeş, içli dışlı, gizli = (Fr.) Intime

Mahremane = Gizli olarak

Mahremi esrar, mahremi râz = Gizdeş = (Fr.) Confident

Mahremiyet = İçli dışlılık, özdeşlik, gizlilik

Mahrukat = Yakacak

Mahrum = Yoksun
 Örnek: *Rahattan mahrum kalmış bir adam* = *Rahattan yoksun kalmış bir adam.*

Mahrum etmek = Yoksundurmak
 Örnek: *Sizi hiç bir şeyden mahrum etmek istemem* = *Sizi hiç bir şeyden yoksundurmak istemem.*

Mahrumiyet, husran = Yoksunma, yoksuntu

Mahrum olmak = Yoksunmak

Mahsuben = Tuta
 Örnek: *Deynime mahsuben şu parayı lûtfen kabul ediniz* = *Borcuma tuta şu parayı kayralın kabul ediniz.*

Mahsub etmek = Saymak, tutmak

Mahsul = Ürün
 Örnek: *Mahsul, bu sene daha iyidir* = *Ürün bu yıl daha iyidir.*

Mahsuldar = Verimli, bitik
 Örnek: *Mahsuldar topraklar* = *Verimli topraklar*

Mahsuldar olmıyan = Verimsiz

Mahsuldarlık = Verimlilik

Mahsur = Kuşanık, kuşatılmış

Örnek: *Düşman ordusu orada mahsur kaldı = Düşman ordusu orada kuşanık (kuşatılmış) kaldı.*

Mahsus, hâs = Özgü = (Fr.) Propre à

Örnek: *Çocuklara has bir gülüşü vardı = Çocuklara özgü bir gülüşü vardı.*

Mahsûs = Sezilmiş, duyulmuş = (Fr.) Sensible

Örnek: *Onun büyük bir adam olacağı daha çocukluğunda mahsûs olmuştu (sezilmişti).*

Mahsûs ve namahsûs = Belli belirsiz

Mahsûs surette = Duyulurcasına = (Fr.) Sensiblement

Mahşer, izdiham = Yığılım = (Fr.) Grande affluence

Mahuf, mehip = Korkunç = (Fr.) Terrible

Mahud (Meşhur anlamına) = Herkesçe bilinen, hep bildiğimiz, hani şu bildiğimiz

Örnek: *(...) in mahut kitabında da yazıldığı gibi = (...) in herkesçe bilinen (hep bildiğimiz) kitabında da yazıldığı gibi*

Mahv = Yokolma

Mahvetmek = Bitirmek, kületmek, yoketmek

Mahviyet = Silginlik, alçak gönüllülük

Mahvolmak = Bitmek, külolmak, yokolmak

Örnek: *O mahvolmuş bir adamdır = O bitmiş (külolmuş) bir adamdır.*

Mahz = Salt, som

Mahza = Yalnız, ancak

Mahzen = Kav

Mahzuf = Çıkarılmış, kaldırılmış

Mahzur = Çekinecek, sakınca = (Fr.) İnconvénient

Örnek: *Bunda ne mahzur görüyorsunuz? = Bunda çekinecek ne görüyorsunuz? = Bunda ne sakınca görüyorsunuz?*

Mahzuz olmak = Hazlanmak

Örnek: *Pek mahzuz oldu = Pek hazlandı.*

Maide = Sofra

Mail = Eğik

Örnek: *Bu direk maildir = Bu direk eğiktir.*

Maili inhidam (Müşrifi harab) = Yıkılmak üzere, yıkkın

Maişet = Geçim = (Fr.) Subsistane

Örnek: *Maişeti güçlüğe uğramıştı = Geçimi güçlüğe uğramıştı.*

Medarı maişet = Geçinecek

Maiyet = Süder = (Fr.) Suite

Maiyetinde = Yanında

Makabl = Önce, öncesi

Örnek: *İşin makablini bilmiyordu = İşin öncesini bilmiyordu.*

Makale = Betke = (Fr.) Article

Makamı memuriyet = Orun

Makarrı hükûmet, makarrı idare, paytaht = Başşehir = (Fr.) Capitale

Makar, merkez = Başkent

Makarrı vilâyet = İl başkendi

Merkezi kaza = İlçe başkendi

Nahiye merkezi = Kamun başkendi

Makbul (Bak: müteber)

Makbuz = Alıt = (Fr.) Reçu

Makbuzat = Giren (Banka terimi)

Maklûb = Çevrik, çevrilmiş

Maksad = Vargı, erge

Örnek: *Maksadı para kazanmaktı = Ergesi para kazanmaktı.*

Maksem = 1 — Böleş, 2 — Savak, maslak

Maksud (Bak: meram)

Makta = Kesit = (Fr.) Coupe

Maktu = Kesme

Maktu ücret = Kesenek

Makul = Usalır, beğenik

Örnek: *Makul hareket etmedi = Usalır (beğenik) hareket etmedi.*

Gayrimakul = Usalmaz

Örnek: *Gayrimakul bir düşünce = Usalmaz bir düşünce.*

Makuliyet = Usalma

Örnek: *Sözde ve işte makuliyetten dışarı çık - mamalı = Sözde ve işte usalmadan dışarı çık - mamalı*

Makul olmak = Usalmak

Makule = Türlü, takım, kategori (terim olarak)

Makûs = Ters

Örnek: *Netice makûs çıktı = Sonuç ters çıktı.*

Mal = Mal (T. Kö.)

Malâmal = Dopdolu

Mâlâyânî = Boş söz

Malikâne = Yetil, (malikane) (T. Kö.) = (Fr.)

Domaine

Malûl, alil = İğcil = (Fr.) İnfirme

Malûl gaziler = İğcil savaşçılar = (Fr.) Invalides de guerre

Malûm = Öyle, belli, bitinen

Malûm meçhul = Bilinen bilinmeyen

Malûmat = Bilgi = (Fr.) Connaissances

Malûmatfûruş = Bilgiç = (Fr.) Pédant

Malûmatlı = Bilgin = (Fr.) Instruit

Malzeme = Gereç = (Fr.) Matériel

Maamafih, maazalik, maahaza = Bununla beraber,

böyle ise de, böyle iken, şu var ki

Mamelek = Nesi varsa, varı yoğu

Örnek: *Bütün mamelekini maarif işlerine bıraktı = Nesi varsa (varını yoğunu) kültür işlerine bıraktı.*

Mamul = Yapık, yapığ

Örnek: *Bu fabrikanın mamulâtı sağlamlığıyla tanınmıştır. = Bu fabrikanın yapıkları sağlamlığıyla tanınmıştır.*

Mamur = Bayındır

Mânâ = Anlam

Mânasız = Yavan, boş, anlamsız

Manend = Gibi, benzeş

Manevî = Tinel = (Fr.) Immatériel

Örnek: *Bu kitabı her okudukça yeni bir manevî haz duyarım. = Bu kitabı her okudukça yeni bir tinel haz duyarım.*

Mani, mania = Engel, önge

Menkabe = 1 - Destan, 2 - (Bak: hikâye)

Mantık = Lojik (T. Kö.) (1) = (Fr.) Logique

Hakim, feylesof = Filozof = (Fr.) Philosophe

Felsefe = Filozofi = (Fr.) Philosophie

Filolog = Filolog = (Fr.) Philologue

Filoloji = Filoloji = (Fr.) Philologie

Hayatiyat = Biyoloji = (Fr.) Biologie

Atîkiyat, ilmi asari atika = Arkeoloji = (Fr.) Archéologie

Mebhasülbeşer = Antropoloji = (Fr.) Anthropologie

Grafoloji = Grafoloji = (Fr.) Graphologie

İtâhiyat = Teoloji = (Fr.) Théologie

Telgraf = Telgraf = (Fr.) Télégraphe

Fotoloji = Fotoloji = (Fr.) Photologie

İmî nücum = Astrooloji = (Fr.) Astrologie

Nekroloji = Nekroloji = (Fr.) Necrologie

Bakteriyoloji = Bakteriyoloji = (Fr.) Bactériologie

İlmûlarz = Jeoloji = (Fr.) Géologie

Jigantoloji = Jigantoloji = (Fr.) Gigantologie

Haloloji = Haloloji = (Fr.) Hallologie

İpoloji = İbipoloji, ispoloji = (Fr.) Hippologie

Manzara, tablo = Görey = (Fr.) Paysage

Örnek: *Sergide hiçbir güzel tablo yoktu = Sergide hiçbir güzel görey yoktu.*

Manzara, nezaret = Görü = (Fr.) Vue

Örnek: *Bu evin manzarasına (nezaretine) doyulmaz = Bu evin görüşüne doyulmaz.*

Manzume = Dizge

Maraz = Hastalık

Marazı müstevli = Salgın = (Fr.) Epidémie

Marazı mühliki müstevli = Kıran = (Fr.) Epidémie mortelle

Mariz = Hasta

Mareke = Vuruşak, uruşak = (Fr.) Champ de bataille

Marifet = Bilgi = (Fr.) Connaissance

Maruf = Tanınmış, angın = (Fr.) Connu

(1) Bu söz ile altında gelen terimler için ayrıca yazılacaktır.

Maruz kalmak = Uğramak
 Masal (mesel) = Masal (T. Kö.)
 Masebak = Geçmiş = (Fr.) Précédent
 Maske, nikap = Yüzlük
 Maslahat = İş = (Fr.) Affaire
 İcabi maslahat = İşin gereği
 Örnek: *Onun makamından kaldırılması icabi maslahat idi = Onun orunundan kaldırılması işin gereği idi.*
 Masraf = 1 - Harç, 2 - Saypa
 Sarfetmek = Saypamak, harcamak
 Masru, sar'ali = Tutaraklı
 Massetmek = Emmek
 Masum, bigünâh = Arı, suçsuz
 Masumiyet = Suçsuzluk, arılık
 Masun = Dokunulmaz
 Masuniyet = Dokunulmazlık = (Fr.) Immunité
 Örnek: *Masuniyeti mesakin = Evlerin dokunulmazlığı.*
 Maşer (Bak: Cemaat) = Ömek
 Maşrik = Doğru
 Maşuka, maşuk = Sevgili
 Matbaa = Baskı evi, basım evi
 Matbaacı = Basan
 Matbaacılık, tabaat = Bası
 Matbu = Basma
 Matbua = Basılı
 Matbuat = Basın
 Matem (Bak: Hüzn) = Yas
 Matlab = Dilek = (Fr.) Demande
 Matlub = 1 — Alacak = (Fr.) A recevoir
 2 — İstek = (Fr.) But
 Matmahı nazar = Gözdikeği = (Fr.) Convoitise
 Matuh = Bunak = (Fr.) Dément
 Maverâ = Aşırı, öte = (Fr.) L'au delà
 Mavi = Mavi
 Mayhoş = Ekşimsi
 Maye = Maya
 Mayi = Suyuk = (Fr.) Liquide

Mazannei sû = Karalı = (Fr.) Suspect
 Örnek: *Polis mazannei sû erbabından olanları topluyor. = Polis karalıları topluyor.*
 Mazbut = Derlitoplu = (Fr.) Arrangé, comme il faut
 Mazeret (Bak: İtizar) = Özur
 Mazhar, nail = Ermiş
 Mazharı itibar olmak = Elüstü tutulmak
 Mazhariyet, nailiyet = Ergi
 Mazhar olmak, nail olmak = Ermek
 Mazi = Geçmiş
 Mazlûm, mağdur = Kıyık = (Fr.) Persécuté
 Mazmun = Anlam
 Maznun = Sanık
 Mazur = Özürlü
 Mebde = Baş, başlanrı, başlangıç.
 Mebhut olmak, behte uğramak = Şaşakalmak
 Meblâğ, esmanı balığa = Tutar
 ...e mebni = ...den ötürü
 Örnek: *Buna mebnidir ki = Bundan ötürüdür ki*
 Mebus = Saylav
 Mebzul = Bol
 Mebzuliyet = Bolluk
 Mecal (Bak: Takat)
 Mecburen (Bak: Cebr) = Zorun = (Fr.) Par contrainte, forcément
 Örnek: *Bu işi gönül isteğiyle değil mecburen yaptım = Bu işi gönül isteğiyle değil zorun yaptım.*
 Mecburî (Bak: Cebr) = Yükümsel = (Fr.) Obligatoire
 Örnek: *Bu vazifeyi ne kadar vahim olursa olsun, ifa etmek mecburîdir = Bu ödevi ne kadar ağır olursa olsun yerine getirmek yükümseldir.*
 Mecburiyet (Bak: cebr) = Yüküm, zor = (Fr.) Obligation
 Mecbur olmak = Zorunu duymakı zoru altında kalmak, zorunda kalmak

Meccanen = Parasız, caba = (Fr.) Gratis, gratuitement

Meclis, heyet = Kurul = (Fr.) Assamlée, conseil
Örnek: *Dil Heyeti dün toplandı. = Dil kurulu dün toplandı.*

Meclûb = Tutkun

Meclûb olmak = Tutulmak

Meclûbiyet = Tutkunluk

Mecma = Yığınak

Örnek: *O gün şehrin meydanı bir köylü mecma oldu = O gün şehrin meydanı bir köylü yığınağı oldu.*

Mecmu = Top, tümel

Mecmua = Dergi

Mecnun = Çılgın, deli

Mecra = Yatak, akağ

Mecruh = Yaralı

Mecur = Kiralık

Meczur = Sapık, sapıtkan, çalık

Meçhul = Bellisiz, belirsiz, bilinmedik, tanınmamış.
bilinmez = (Fr.) Inconnu

Örnek: *1 — İlim meçhulü arar = İlim bilinmediği arar.*

2 — İzi meçhul kaldı = İzi bellisiz kaldı.

Meçhuliyet = Belirsizlik, bilinmezlik, tanınmamışlık

Medar (İstinadgâh anlamına) = Söyke

Medar (Terim) = Döngül

Medarı maişet = Geçinecek

Meddü cezir = Yayın çekin

Medenî = Soysal

Medfen = Kabir

Medfun = Gömük

Medh (meth) = Övgü = (Fr.) Eloge

Medhal = Girit

Medhar = Yığıla = (Fr.) Entrepôt

Medhul = Ayıp, ayıplı

Medhuşü nünhezim, muzmahil = Sıgım

Medid = Uzun, sürekli

Medine, belde = Site

Med'üv = Çağrık, çağrılı

Medyun = Borçlu, verecekli

Mefer, mahalli firar = Kaçıt

Mefharet (Bak: iftihar)

Mefhum = Öklem, kavram

Mefkûre = Ülkü, ideyel (T. Kö.) = (Fr.) Idéal

Mefkûrevî kılma = İdeyelleştirme

Mefkûrevî kılmak = İdeyelleştirmek

Meflûç = Kötürüm, inmeli

Mefkud = Yok, yitik

Mefruş = Döşeli

Mefruşat = Döşeme

Mefsedet (Bak: Fesad)

Meftun = Tutkun

Meftun ve meshur olmak = Tansımak = (Fr.) Etre charmé

Meftur = Bezgin, bıkkın

Mehabet, heybet = Aybat

Meharet = Uzluk = (Fr.) Adresse

Mehaz = Kaynak

Mehcur = Ayrı, ırak, uzak bırakılmış, atılmış

Mehuzat = Alınç, giren (Banka terimi) = (Fr.) Entrée

Medfuat = Verinç, çıkan (Banka terimi) = (Fr.) Sortie

Mehd = Beşik

Melfuf = Dürülü = (Fr.) Inclus, ci-joint

Mehib = Aybar

Örnek: *Mehib bir asker = Aybar bir asker*

Mehtab = Ay aydınlığı, ay ışığı, baykır

Mekâri = Yüket, yük hayvanı

Meks = Eğlenme

Mekteb = Okula (Mektep "T. Kö.,") = (Fr.) Ecole

Mekûlât = Yiyecek

Mel'abe = Oyuncak

Melâhat = Sevimlilik, güzellik

Melâz = Sığınak = (Fr.) Asile, refuge

Melbusat = Giyecek

Melce = Sığınak

Meleke, rüsh = Yordam, meleke (T. Kö.)

Örnek: *Onun yazı işlerinde büyük melekesi var.*

= *Onun yazı işlerinde büyük yordamı var.*

Meluf = Alışık

Mekân = Yer

Meknuz = Gizli, gömülü, saklı

Mekr (Bak: Hile)

Mekşûf = Açık

Memduh = Öğüt

Memer = Geçit, geçek

Memen (Bak: Melâz) = Sığınak

Memlâha = Tuzla

Memleket = Ülke, memleket (T. Kö.) = (Fr.)
Pays

Memlû = Dolu

Memlûk = Karabaş

Memnû = Yasak

Memnun = Hoşnud

Memul = Umulur

Memur = İşyar

Menaat = Sarplık

Menam = Uyku

Menba = Kaynak

Menetmek = Yasak etmek, alıkoymak, önüne geçmek, engel olmak.

Menfa = Sürgün

Menfi = 1 — Sürgün = (Fr.) Exilé 2 — Menfiğ
= (Fr.) Négatif

Menfaat = Asığ, çıkar, fayda

Menfaatperest = Asıgıl

Menfez = Ağız, düden

Menfur, müstekreh = İğrenç, tiksinc

Menhus, meş'um = Uğursuz

Menku = Haşlama

Menkûb = Düşmüş

Menkûbiyet, nekbet = Düşkü

Menkul = Taşıtlı = (Fr.) Mobilier, meuble

Mensi = Unutulmuş

Mensubiyet = Soyundan gelme, kapılanmışlık, girilmişlik, yamanmışlık.

Örnek: 1 — *Onun Evrenos sülâlesine mensubiyeti vardır.* = *O, Evrenos soyundan gelmedir.*

2 — *Size mensubiyetle müftehirim* = *Size kapılanmış olmakla kıvançlıyım.*

Mensucat = Dokuma = (Fr.) Tissu

Menşe = Çıkağ, köken

Menus = Isınık, alışkın

Menzil = Konak

Mephas = Sözbaşı = (Fr.) Chapitre

Mephut = Şaşkın

Mepsutan = Düzce, düz = (Fr.) Simplement

Mer'a = Otlak

Merak = Merak (T. Kö)

Merkep (Rükup'tan) = Binit

Meram = Meram (T. Kö.)

Meraret = Acılık

Merasim = Tören

Merasim (Eşkâl anlamına) = Şekiller

Merbut = Bağlı

Merbutiyet = Bağlılık

Mercii aid = Başvurak

Örnek: *Her iş mercii aidinde görülebilir.*

= *Her iş kendi başvurduğunda görülebilir.*

Merd = Er

Merdane (Yaraç adı) = Yuvgu

Merdümgiriz = Yalkız

Meremmet (Bak: Tamir)

Mergup, muteber = Geçkil

Merhale = 1 - Konak, 2 - Yügrüm

Merhamet = Acıma

Merhamet etmek = Acımak

Merhametli = Acır

Merhametsiz = Acımaz

Merhem = Sürgüç

Merhun = Tutuk, tutulu

Rehn = Tutu

Merkad = Türbe (T. Kö.)
Merkez = Merkez (T. Kö.)
Mer'i = Yürür
Mer'iyet = Yürürlük
Mer mi = Atıç
Mersa = Koy, liman
Mersiye = Ağıt
Mersus = Berk
Mertebe = Aşama
Mesadet (Bak: Saadet)
Mesafe = Iraklık = (Fr.) Distance
Mesaha = Ölçüm
Mesaha etmek = Ölçmek
Mesai = İş, çalışma
Mesame = Gözenek, delçe
Mesdud = Kapalı
Misal = İmsel (imselmek'ten), misal, örnek
Meselâ = Nitekim, örneği, mesela
Mesele = Sorum, iş, mesele
Meserret = Sevinç
Meshur = Büyülenmiş
Mesil, nazir, şebih, müşabih = Benzer
Mesire = Gezek
Mesken (Bak: Hane, ikametgâh) = Otru, konut
 = (Fr.) Habitation, domicile, demeure
Meskenet = Uyuntuluk
Meskût geçmek = Sus geçmek
Meslek = Ertik = (Fr.) Carrière
Mesmu = 1 — Duyuk, 2 — Dinlenir
 Örnek: 1 — *Mesmuata nazaran* = *Duyuklara göre*.
 2 — *Sözü mesmu olacağı derkârdır* = *Sözü dinleneceği bellidir*.
Mesned, destek = Dayanak
Mestur = Örtülü
Mesul = Soruk, sorumlu, yükümlü = (Fr.) Responsable
Mesuliyet = Sorav
Mesuliyetli (iş) = Sorumlu

Mesut = Mutlu, bahtiyar (bahtı yar) = (Fr.) Heureux
Meşale = Işınak
Meşcer, meşcere = Ağaçlık
Meşgale = İş, iş gücü
Meşgul etmek = Oyalamak
Meşgul olmak, iştigal etmek = Uğraşmak
Meşher = Sergi = (Fr.) Exposition
Meşhun = Dolu
Meşhur = Ünlü, tanınmış, belgin, angın = (Fr.) Célèbre
Meşime = Dölyatağı
Meşreb = Gidiş
Meşrubat = İçecek
Meşrut = Şartlı
Meş'um, menhus = Uğursuz, şom
Meşveret = Danışım
Meşy = Yürüme
Meta = Mal
Metanet = Pekinlik, berki, direnim, sağlamlık = (Fr.) Solidité, résistance
Metin = Berk, pekin = (Fr.) Solide, résistant
Methetmek = Öğmek
Metot, usul = Yöntem, usul = (Fr.) Méthode
Meva = Barınak
Mevdedet = Dostluk
Mevaşi = Davar
Mevç, mevce = Dalga
Mevcud = Olan, var
Mevcudiyet = Varlık
Ademimevcudiyet = Yokluk = (Fr.) Non-existence
Mevduat, tevdiat = Konum
Mevhibe = Vergi
Mev'idi mülakat = Bulcaş
Mev'ıza = Öğüt
Mevki = Yer, orun
Mevki iktidar = Erke = (Fr.) Pouvoir
Mevkif = Durak, uğrak
Mevkuf = Tutak
Mevkut = Devrel, çağlık
Mevlid = Doğum yeri

Mevsuk = Doğru, belgin
 Mevt = Ölüm
 Mevta = Ölü
 Mevzu = Konu = (Fr.) Sujet, objet
 Mevzun = Tartılı, ölçülü
 Meyelân, temayül, meyl = Eğilim
 Meyletmek = Eğilmek, akınmak
 Meymenet, yümün = Yüm, uğur
 Meyus, naümit, nevmıt = Umutsuz
 Meyyal = Eğgin
 Mezak = Damak, zevk
 Mezar, kabr, medfen = Kabır, sin
 Mezbaha, salhane = Kesmelik, kanara
 Mezbuh = Boğazlanmış
 Mezbuhane = Boğazlanırcasına
 Mezbele = Çöplük, süprüntülük
 Mezcetmek = Katmak, karıştırmak
 Mezemmet (Bak: zem)
 Mezkûr = Adı geçen, ayıtılan
 Mezmum = Çirkin, kötü
 Mezraa = Ekelge
 Mezruat = Ekin, ekinler
 Mezun = 1 — İzinli, 2 — Çıkmış
 Örnekler: 1 — Üç gün mezunsunuz. = Üç gün
 izinlisiniz.
 2 — Galatasaraydan mezun bir genç = Galatasara-
 yardan çıkmış bir genç.
 Mıntaka = Kurşak, çevrek, manay, bölge
 Miğfer = Başlık, tulga, bölge.
 Miad = Vakit
 Miğfer = Başlık, tulga
 Mihman = Konuk
 Mihnet = Çile
 Mihr = Güneş
 Mikyas = Ölçet, kıyaslık
 Milâdi = Doğum, doğumyıl
 Millet = Ulus
 Mingayri kaskin, bigayri kaskin = İstemiyerek, ir-
 desizce
 Minkar = Gaga
 Minnet = Minnet (T. Kö.)

Minval = Gidiş (Bak: Vecih, tarz)
 Miras = Kalırğ
 İrs = İrs (T. Kö.)
 İrsî = İrsiğ
 Miralay = Albay = (Fr.) Colonel
 Mir'at = Ayna
 Mirfak = Dirsek
 Mirî = Beylik
 Mirsad = Bakıt
 Misafir = Konuk
 Misak = Pakt (T. Kö.)
 Misal = Örnek
 Mis'ara = Sıkmaç
 Misk = İtır
 Miskab = Burgu
 Miskin = Uyuntu
 Misl = Eş, kat
 Misma = İşitlik
 Mismar = Çivi
 Mistara = Çizgiç
 Mişvar (Bak: minval)
 Miyan = Ara
 Miyar = Ayıraç
 Mizaç = Huy, doğa
 Mizah = Mizah (T. Kö.), gülenek
 Mizan = Tartaç, terazi
 Mizmar = Düdük
 Muabbir = Yoracı
 Muacciz, müz'ic = Sırnaşık, sıkcı = (Fr.) İmpor-
 tun
 Muadat = Düşmanlık = (Fr.) İnimitié
 Muaddel = Değişlek = (Fr.) Modifié
 Örnek: *İskân kanununun muaddel maddesi =*
Yurdlaştırma kanununun değişlek maddesi
 Muaddid (hesab makinesi, kontör) = Sayaç
 Muaddil = Değişliyen = (Fr.) Modificateur
 Muadil = Dendeş = (Fr.) Equivalent
 Örnek: *Bu sözünüz bence itaba muadildir =*
Bu sözünüz bence darılmaya dendeştir.

Muaf = Bağışık = (Fr.) Exempt
 Örnek: *Gümrükten muaf = Gümrükten bağışık.*
 Muafiyet = Bağışıklık
 Muahaze = Çıkışma = (Fr.) Reproche
 Muahaze etmek = Çıkışmak
 Muahede = Andlaşma
 Muahhar = Sonra = (Fr.) Postérieur
 Mualece = İlâç
 Muallâk = Bırakılmış, asıda = (Fr.) En suspens
 Muallâkta bırakmak = Asıda bırakmak
 Muallim, müderris = Öğretmen
 Muallim mektebi = Öğretmen okulası
 Orta muallim Mektebi = Orta öğretmen okulası
 Yüksek muallim mektebi = Yüksek öğretmen okulası
 Muamele = 1 — Eylem, 2 — davranma, hareket, 3 — iş, alveri
 Örnek: 1 — *Gümrük muamelâtını sadeleştirmeliyiz = Gümrük eylemlerini sadeleştirmeliyiz*
 2 — *Bana karşı iyi muamele etmedi = Bana karşı iyi davranmadı (iyi hareket etmedi).*
 3 — *Borsa muamelâtı = Borsa alverisi.*
 Muamma Bilmece = (Fr.) Enigme, devinette
 Muanaka = Sarmaşma = (Fr.) Accolade
 Muannid (anud) = İnadcı = (Fr.) Têtu
 Muaraza = Çekişme = (Fr.) Dispute
 Muarefe = Bilişme, tanışma = (Fr.) Connaissance
 Muareke = Tepeleşme
 Muarız = Karşın, karşıtçı = (Fr.) Opposant
 Muarra = Arı, beri
 Muasır, hemzeman = Çağdaş = (Fr.) Contemporain
 Muattal = Batıl, işlemez = (Fr.) Inactif
 Muattar = Itirli = (Fr.) Parfumé
 Muavaza = Değiş tokuş
 Muavenet etmek = Yardım etmek
 Muavin = Yar, yardımcı
 Muavveç = İğri büğrü, eğrik, dolambaç, eğrim = (Fr.) Courbé

Muayene = Bakı = (Fr.) Examen
 Muayyen = Belli = (Fr.) Déterminé
 Muayyeniyet = Bellik
 Muazzam = Anıtsal, ulu
 Muazzez, aziz = Sevgili
 Mubarek = Kutsal
 Muçibince = Gereğince, yapıla
 Muçib olmak = Gerektermek
 Muçid = Bulman = (Fr.) Inventeur
 Muçir = Kiralayan
 Muçize = Tansı
 Mudarebe = Döğüş
 Mudarebe etmek = Döğüşmek = (Fr.) Se battre
 Mudhik = Gülünç = (Fr.) Comique
 Mudil = Çapraşık = (Fr.) Difficile
 Mugaddi = Besleyici, besinli
 Mugalata = Şaşırtmaca, yanıltmaca
 Muganni = Şakıyan, Sayran
 Teganni = Şakığ , Sayra
 Teganni etmek = Şakımak, Sayramak
 Mugayir = Uymaz, karşıt = (Fr.) Contraire
 Mugayeret = Uymazlık, karşıtlık = (Fr.) Contradiction
 Muğber = Gücenik = (Fr.) Fâché, contrarié
 Muğlâk = Çapraşık = (Fr.) Obscur, compliqué
 Muhabbet (aşk, sevda) = Sevgi, aşk
 Muhabere = Duyuklaşma, yazışma = (Fr.) Correspondance
 Muhabir = Aytar = (Fr.) Correspondant
 Muahaceme = Uşüşme, öcüşme = (Fr.) Attaque
 Muahacir = Göçmen
 Muahadenet = Dostluk
 Muhafaza etmek = Gözlemek, saklamak, barınmak, korumak, gözetmek = (Fr.) Garder, conserver, protéger
 Muhafazai sükût etmek = Susup durmak, susmak
 Muhafız = Sakman, bekçi, muhafız (Bak: muhafaza) = (Fr.) Garde, gardien
 Muhakeme = 1 — Ökem = (Fr.) Raisonnement
 2 — Duruşma = (Fr.) Jugement

- Muhakeme etmek = Ökleme, duruşmak = (Fr.) Juger
- Muhakkak = Besbelli, bayık
- Muhal = İmkânsız, olmaz
- Muhalâsat (Bak: Hulûs)
- Muahafelet = Ayrış = (Fr.) Opposition
- Muhalefet etmek = Ayrışmak = (Fr.) S'opposer
- Muhalif = Ayrışık = (Fr.) Opposé
- Muhalled = Kalıt
- Muhallil = Eritir = (Fr.) Dissolvant
- Muhammin = Orancı = (Fr.) Expert
- Muharref = Yazılı
- Muharririk = Elebaşı, itki = (Fr.) Promoteur, mo-
teur
- Muharrir = Yazar, yazman
- Sermuharrir = Başyazar
- Muharriş = Tırmalayıcı, azdırıcı = (Fr.) Irritant
- Muhasame = Yağılık = (Fr.) Hostilité
- Muhasara = Kuşatma = (Fr.) Siège
- Muhasara etmek = Kuşatmak = Assiéger
- Muhasebe = Hesablaşma, sağış
- Muhasebeci = Sağışman
- Muhasede = Günüleşme
- Muhat = Çevrili, çevrik = (Fr.) Entouré, encerclé
- Muhatab = Aytıc, aytinc = (Fr.) Interlocuteur
- Muhataba = Aytışma = (Fr.) Conversation
- Muhatara (Girive) = Aşıt = (Fr.) Péril, impasse
- Muhavere = Konuşma
- Muhayyile = Sanay = (Fr.) Imagination
- Örnek: *Muhayyilesi vâsi bir muharrir = Sana-
yı geniş bir yazman*
- Muhayyirül'ukul (Bak: Harikulâde)
- Muhbir = Duymaç
- Muhib = Sevdik, dost
- Muhik = Haklı
- Muhit = Çeven
- Muhkem = Berkem
- Muhnik = Boğucu
- Muhrik = Yakıcı = (Fr.) Caustique
- Muhtaç = Muhtaç (T. Kö.)
- Muhtasar = Kısa, kısık = (Fr.) Résumé
- Muhtasaran (icmalen, hulâsatan) = Kısaca =
(Fr.) En résumé
- Muhtazir = Can çekişen = (Fr.) Agonisant
- Muhtelit = Karma = (Fr.) Mixte
- Muhtefi = Saklı, gizlenmiş
- Muhtekir = Vurguncu
- Muhtel = Bozuk = (Fr.) Dérangé
- Muhtelif = Türlü
- Muhtellişuur = Aklı bozuk = (Fr.) Aliéné
- Muhtemel = İktimalli, olası, olsa gerek
- Muhterem = Sayın
- Muhteri = Bulman
- Muhteris = Yarsılı, hırslı = (Fr.) Ambitieux
- Muhteriz = Çekingen, sakıngan = (Fr.) Réservé
- Muhteşem (Bak: Debdebeli) = Görkemli = (Fr.)
Pompeux
- Muhtevi = Kavriyan, kaplıyan
- Muhtira = Andıç
- Muhti = Kabahatli
- Muin = Yardımcı
- Muka'ar = Çukurlak
- Mukabele = Karşılık, karşılaştırma = (Fr.) Ré-
ponse, confrontation
- Bilmukabele = Karşılık olarak = (Fr.) Récipro-
quement
- Mukabil = Karşı = (Fr.) Réciproque
- Mukaddem = Önce
- Mukadder = Keskil = (Fr.) Destinée
- Mukadderat (Bak: Nasib, tali) = (Fr.) Destin
- Mukaddes = Kutsal
- Mukaddime = Başlangıç, önsöz
- Mukallid = Benzetici = (Fr.) Imitateur
- Mukannen = Kesimli
- Mukarenet = Yanaşıklık = (Fr.) Rapprochement
- Mukarin = Yanaşık
- Mukarrib = Yakın = (Fr.) Intime
- Örnek: *Mukarriblerinden biri = Yakınların-
dan biri.*
- Mukaseme etmek = Üleşmek, paylaşmak, bölüş-
mek
- Mukassi = Bunaltıcı, sıkıntılı

Mukataa = Kesim = (Fr.) Affermage
Mukatele (kıtal) = Öldürüşme = (Fr.) Tuerie
Mukavele = Sözleşme, sözleşme
Mukavemet (Tahammül) = Dayanım, dayanık = (Fr.) Résistance
Mukavemet etmek = Dayanmak = (Fr.) Résister
Mukavim, mütehammil = Dayanımlı, dayanıklı = (Fr.) Résistant
Mukavves = Eğmel, kavisli = (Fr.) Courbé
Mukavvi = Kuvvetlendirici = (Fr.) Fortifiant
Mukayese = Deneştirme = (Fr.) Comparaison
Mukayese etmek = Deneştirmek, kıyaslamak = (Fr.) Comparer
Mukayyed = Bağlı = (Fr.) Lié
Mukbil = Gözde = (Fr.) Favori
Mukdim = Çalışkan
Mukim olmak (Sakin olmak, ikamet etmek) = Kalmak
Mukni = Kanıtkan = (Fr.) Convaincant
Muktazi = Gerekli, lüzumlu
Muktazi olmak = Gerektirmek
Muktedir = Erkmen
Muktésid = 1 — Tutumlu, ekonom, 2 — Ekonomist
Muktetefat = Dermeç
Muktezasınca = Gereğince
Mufasıl = Ayrık
Munis = Alışık, insancıl, canayakın
Munkati olmak (inkıta etmek) = Kesilmek
Munsab olmak = Dökülmek
Munsif = Haklı = (Fr.) Equitable
Muntabık = Uyuk = (Fr.) Conforme
Muntafi = Sönük, sönmüş = (Fr.) Effacé, éteint
Muntazam = Düzenli
Muntazar = Beklenen = (Fr.) Attendu
Muntazır = Bekliyen
Munzam = Üstev = (Fr.) Supplémentaire
Murahhas = Salgıt, dilege, delege
Murakabe = Teftiş, kontrol
Murdia (Murzia) = Südne

Musab (Düçar, giriftar) = Tutulmuş, yakalanmış = (Fr.) Atteint
Musab olmak (Düçar olmak, giriftar olmak) = Tutulmak, yakalanmak
Musaddak = Onaylı
Musafaha = El sıkışma
Musaffâ = Süzülük, duru
Musahhih = Düzeltiç
Musalâha, sulh = Barış
Musallat = Yapışkan, asılğan
Musanna = Uydurma, düzme
Musaraa = Güleşme
Musattah = Düz, yüzeyle
Kürei musattaha = Yüzeyküre
Kürei mücesseme = Yuvarküre
Mesahai sathiye = Yüzölçe
Şath = Yüzey, üzer
Musibet = Yıkım, yıkın = (Fr.) Malheur, fléau
Musib = Yerinde, doğru
Musir (Bak: Israr)
Muslih = Arabulan, barıştıran = (Fr.) Concilia - teur
Muşikâf = Kilyaran, titiz = (Fr.) Minutieux, mé - ticuleux
Muşt = Yumruk
Mutabakat = Uyuşma = (Fr.) Conformité
Ademi mutabakat = Uyuşmazlık = (Fr.) Non - conformité
Mutabık = Uygun = (Fr.) Conforme
Mutad = Belli, alışılmış
Mutavaat (Bak: İnkırad)
Mutavassıt = Aracı = (Fr.) Intermédiaire
Muteber = Sayılı, sayılır, ilerigelen, geçer
Muteberan (Vücu, eşraf, âyân) = İlerigelenler, ilerigelirler
Mutedil = Orta, ılıman, sinemli = (Fr.) Modéré, tempéré
Mutekid = İnanlı
Mutemed, emin = İnal
Mutlak = Saltık = (Fr.) Absolu
Mutlaka = Üzkes, ille = (Fr.) Absolument

Mutmain = Diniz = (Fr.) Convaincu
Mutrib = Çalgıcı
Mubdi, halik = Yaratıcı, yaratan = (Fr.) Créateur
Muttarid = Biteviye
Muttasıl = Bitişik, birdüzüye
Muvafakat etmek (Razı olmak) = Oydaşmak =
(Fr.) Consentir
Muvaffakiyet = Başarık = (Fr.) Succès
Muvaffak 'mak = Başarmak = (Fr.) Réussir
Muvafık = Oydaşık, onay, yerinde, uygun = (Fr.)
Conforme
Muvafıkı hakikat = Hakikata uygun
Muvakkat = Süreksiz, geçici, gelip geçici, vakit-
sel, eğreti (Bak: Mevku) t
Muvakkaten = Şimdilik, bir zaman için, bir vakit
için
Muvasalat (vusul) = Ulaşma
Muvasalat etmek (vasıl olmak) = Ulaşmak
Muvasale hatları = Ulaştırma kolları
Muvazebet (Bak: Devam)
Muvazene = Denklik, denge (Bak: Mukayese) =
(Fr.) Equilibre
Örnek: 1 — *Muvazenesini kaybederek düştü =
Dengesini kaybederek düştü.*
2 — *Aralarında muvazene var = Aralarında
denklik var.*
Tevazün ettirmek = Denkleştirmek, dengeştirmek
= (Fr.) Equilibrer
Muveç = Büksül
Muzaaf = İki kat = (Fr.) Double
Muzaffer = Yener, Utkan
Muzaharet etmek = Arkalamak = (Fr.) Assister
Muzahir (hami) = Arka = (Fr.) Appui
Muzayaka = Darlık, sıkıntı, bun = (Fr.) Gêne
Muzi = Işın = (Fr.) Lumineux
Muzir = Zararlı
Muzlim = Karanlık = (Fr.) Obscur
Muzmehil (Medhuşü münhezim) = Sıngın
Muzmer = Güdge
Muztar (Bak: Mecbur) = Darda, sıkışık = (Fr.)
Contraint

Muztar kalmak = Zora gelmek = (Fr.) Etre con-
traint
Muztarib = Göynülü, göynük = (Fr.) Inquiet
Muztarib olmak = Göynümek
Mübadele = Değiş = (Fr.) Echange
Mübaderet = Davranmak
Mübakil = Değişmen
Mübahase etmek = Aytışmak, çatışmak = (Fr.)
Discuter
Mübahi (Bak: Müftahir) = Övünür, övünçlü
Mübâlâğa etmek = Abartmak, obarmak
Mübâlât (Bak: İtina) = Saygı
Mübâlâtsiz = Saygısız
Läubali = Senli benli, saygısız
Mübareze etmek = Vuruşmak = (Fr.) Se battre
Mübayeat = Satınalım
Mübayenet = 1 — Ayrılık, = (Fr.) Différence
2 — Tutmazlık = (Fr.) Contraste
3 — (Bak: Tezad)
Müberrid = Soğutmaç
Mübeşşer = Müjdelemiş
Mübtedi = Toy, acamı
Mübeşşir = Müjdeleyici
Mübteni (Bak: Müstenid)
Mücadele, cidal = Uğraş = (Fr.) Lutte
Mücadil = Uğraşıcı, uğraşkan,
Mücahede = Dürüşme, ceteleşme
Mücavir = komşu
Mücedded = Yeni
Müceddid = Yenileştiren
Mücerreb = Denenmiş = (Fr.) Epruvé
Mücerred = Soyut
Mücessem = 1 — Som, 2 — Cisimlenmiş, şahıs-
lanmış
Mücrim = Suçlu
Mücrimiyet kararı = Suçlandırma kararı
Müctehid = Ayman
Müçtemi = Toplanık
Müçtenib = Kaçınan
Müdafaa = Müdafaa (T. Kö.), savga
Müdafaa etmek = Savgamak

Tedafüi = Savgal, savgalık
Müdahale = Karışmak = (Fr.) Intervention
Müdahale etmek = Karışmak = (Fr.) Intervenir
Müdârâ = 1 — Yüzegülme = (Fr.) Cajolerie
2 — (Bak: Minnet) = (Fr.) Reconnaissance
Müdavat = Emdeme, bakım
Müdavelei efkâr (Taatii efkâr) = Oylaşma =
(Fr.) Echange d'idées
Müddet (imtidat, temadi) = Süre, uzar, vakit, za-
man
Müdekkik, mütetebbi, müteharri = İrdelmen
Müderris, muallim = Öğretmen
Müdevven = Dergin
Örnek: Şemseddin Sami'nin Kamus müdevve-
nati çok kıymetlidir = Şemseddin Sami'nin
Kamus derginleri çok değerlidir.
Müdevver = 1 — Yuvarlak = (Fr.) Rond
2 — Devrolunmuş = (Fr.) Transmis
Müdhiş = Korkunç, yavuz
Müdür = Direktör
Müdiran: umur = Yönetmenler
Müdrike = Anlak
Müeddeb = Edebli, uslu
Müessese = Kurum = (Fr.) Institution
Müessif = Esefli
Müessir = Dokunaklı, etkin = (Fr.) Touchant.
efficace
Müessirat = Etkinler
Müessis = Kurucu = (Fr.) Fondateur
Müeyyide (kuvvei-) = Berkite = (Fr.) Sanction
Örnek: Bu kanunun kuvvei müeyyidesi = Bu
kanunun herkitesini (Bergitge'den)
Tevid etmek = Berkitmek, sağlamak = (Fr.) Af-
firmer
Müfarekat = Ayrılma
Müfettiş = İspekter
Müfit, nâfi = Faydalı, asıgılı
Müflis = Batkın
Müfred = Tekil
Müfrez = Bölek
Müfrit = Aşkın, aşırı = (Fr.) Exagéré, extravagant

Müfsit = (münafık) Arabozan = (Fr.) Perturba-
teur
Müfsitlik, münafıklık = Bozutçuluk, arabozanlık
Mufteris = Yırtıcı
Mühayya = Hazır
Mühim = Önemli
Mühimmat = Cebe
Mühlet = Önel = (Fr.) Délai
Mühmel = Savuk, yüzüstü = (Fr.) Négligé
Mühtedi, mürted = Dönme
Mühür = Mühür
Müjde (beşaret) = Muştı, müjde
Mükâfat = Öden, öndül
Mükâfat görmek = Ödenlenmek
Mükâfat vermek = Ödenlemek
Mükâleme = Konuşu, konuşma = (Fr.) Conver-
sation
Mükâleme odası = Konuşma odası = (Fr.) Parloir
Mükedder = Gamlı = (Fr.) Triste
Mükedder olmak = Gamlanmak, kederlenmek
Mükellef = Ağır, yüklü, yükümlü = (Fr.) Imposé
chargé
Mükellefiyet = Yüküm = (Fr.) Imposition, charge
Mükemmel = Tükel
Müktesebat = Edinçler
Mülâhaza = Düşün
Mülâhham = Şişman, etleç
Mülâkat = Görüşme = (Fr.) Entrevue
Mülâki olmak (telâki etmek) = Buluşmak, kavuş-
mak
Mülâsık = Bitişik, yapışık
Mülâtafe = Şakalaşma = (Fr.) Plaisanterie
Mülâyemet = Yumuşaklık
Mülâyim = Uygun, yumuşak
Mülâzim (ikinci mülâzim anlamına) = Astçöğmen
Mülâzimi evvel = Teğmen
Mülemma = Bulaşık
Mülevven = Boyalı, boyanık
Mülevves = Pis, mundar
Müleyyin = Yumuşatıcı = (Fr.) Laxatif, émollient
Mülga = Kaldırılmış

Mülhak = Ulama, eklenik, bağlı = (Fr.) Annexe
 Örnek: *Mülhak bütçeler = Ulama bütçeler*
 Mülhakat = Bağlantı = (Fr.) Dépendances
 Mülhem = Esinli = (Fr.) Inspiré
 Mülhem olmak = Esinmek
 Mülhim = Esin veren
 Mülk = Mülk (T. Kö.) = (Fr.) La propriété
 Mülkiyet = Mülkiyet = (Fr.) La propriété
 Mülteci = Sığınık = (Fr.) Refugeé
 Mülteka Kavuşak = (Fr.) Confluent
 Mültemes = Arkalı, kayırık = (Fr.) Sollicité
 Mümanaat ve muhalefet etmek = Dayatmak
 Mümaselet = Benzerlik, eşlik
 Mümasil = Benzer, eş = (Fr.) Semblable
 Mümeyyiz = Ayırtman
 Mümkün = İmkânlı
 Mümkün kılmak = İmkânlaştırmak
 Gayrimümkün = İmkânsız
 Mümsik = Sıkı, eli sıkı
 Mümtaz (Aslı) = Özgül = (Fr.) Original
 Mümtaz (müntehap, güzide) = Seçkin = (Fr.)
 Distingué
 Mümtaziyet (asliyet) = Özgünlük = (Fr.) Originalité
 Mümtaziyet (güzidelik) = Seçkinlik = (Fr.) Distinction
 Mümteni = İmkânsız
 Mümtazic = Uvuşkan = (Fr.) Accomodant
 Münacat = Yakarış
 Münadi = Ündeci
 Münaferet = Sevişmezlik, soğukluk = (Fr.) Froideur
 Münafık, müfsit = Arabozan
 Münafıklık, müfsitlik = Arabozanlık
 Münakasa = Eksiltim = (Fr.) Adjudication
 Münakaşa = Çatışma, atışma = (Fr.) Discussion
 Mün'akis = Yansıt = (Fr.) Replété
 Mün'akit = Bağıtli, bağıtlanmış = (Fr.) Contrat contracté
 Münakkah = Arığ
 Münasafeten = Yarvarya

Münasebet = 1 ... Uyarlık, uygunluk = (Fr.) Nécessité 2 — İlgi = (Fr.) Relation, rapport = 3 — Sıra, yer = (Fr.) Tour
 Örnek: 1 — *Bu teklifin burada hiç münasebeti yok = Bu önerenin burada hiç uyarlığı (uygunluğu) yok.*
 2 — *Beynelmilel münasebat noktai nazarından = Arsiulusal ilgiler bakımından.*
 3 — *Münasebeti gelince bu ricanızı söylerim = Sırası (yeri) gelince bu dileğinizi söylerim.*
 Münasebet almak = Sırası gelmek, yakışık almak uygun düşmek, elvermek
 Münasebetli münasebetsiz = Yerli yersiz, sıralı sırasız, uyar uymaz = (Fr.) A tout propos
 Münasebetsiz = Uygunsuz, yakışksız, aykırı, biçimsiz, densiz = (Fr.) Mal à propos
 Kat'ı münasebet etmek = Bozuşmak, ilgi kesmek = Rompre les relations
 Münasib, muvafık = Uygun, yerinde
 Münasebet getirmek = Sırasını düşürmek, sırasını getirmek
 Münasebetiyle = Dolayısıyla, ... den ötürü = (Fr.) A propos
 Münasib surette = Yolu ile = (Fr.) D'une façon convenable
 Münavebe = Sıralaşma = (Fr.) Alternation
 Münavebeten = Sıra ile = (Fr.) A tour de rôle
 Münəzaa, niza = Kavga, çekişme = (Fr.) Dispute
 Münazaa etmek = Kavga etmek = (Fr.) Se disputer
 Münbit, mahsuldar = Bitek = (Fr.) Fertile
 Gayrımünbit = Çorak = (Fr.) Improductif, sterile
 Müncemid = Donmuş
 Müncer olmak = Varmak
 Mündericat = İçindekiler
 Münebbih = Uyatıcı
 Müneccim = Yıldızbakan
 Münevver = Aydın = (Fr.) Eclairé
 Münezzehe = Arı, beri
 Münfail olmak = Küsmek
 Münfek = Kopmuş, ayrılmış

Münferid = Tek, ayrı, yalnız = (Fr.) Isolé
 Münferiden = Ayrı ayrı, birer birer, kendi başına
 tek başına, yalnızca, teker teker = (Fr.) Isolé-
 ment
 Münhal, münhallât = Açık = (Fr.) Vacant, vacan-
 ces
 Münhal, münhallât = Erişirler = (Fr.) Solubles
 Gayrimünhallât = Erimezler = (Fr.) Insolubles
 Münhani = Eğriç
 Münhasıran (hasren) = Salt = (Fr.) Exclusive-
 ment
 Münhat = İngiz, çökek, basık
 Münhedim = Yıkılmış
 Münhezim = Bozgun = (Fr.) Mise en dérouté
 Münhezim etmek = Bozguna uğratmak, bozmak =
 (Fr.) Mettre en dérouté
 Münhezim olmak = Bozulmak, bozguna uğramak
 Münkad (Bak: İnkıyad)
 Münkazi olmak = Bitmek, günü gelmek
 Münkesir = Kırgın, kırık = (Fr.) Affligé, brisé
 Müntahab = Seçkin = (Fr.) Elu, choisi
 Müntahib = Seçmen = (Fr.) Electeur
 Müntakil = Geçen, kalan = (Fr.) Transmis
 Münteha = Uç
 Müntehi olmak = Bitmek, çıkmak
 Müntehir = Ölük
 Müntekim = Öcalan
 Müntesip = Çatkin
 Münteşir = Yaygın
 Müphem = Örtünç = (Fr.) Vague
 Müphemiyet = Örtünçlük
 Müptedi = Acamı
 Müptelâ = Düşkün = (Fr.) Epris
 Müptelâ olmak = Düşkün olmak, uğramak, yaka-
 lanmak = (Fr.) Etre épris
 Müptezel = Ortamalı, aşağılık

Müracaat etmek = Başvurmak = (Fr.) S'adresser
 Mürafaa = Duruşma
 Mürahik = Erişik
 Mürai (riyakâr) = İkiyüzlü = (Fr.) Hypocrite
 Mürailik (riya, riyakârlık) = İkiyüzlülük = (Fr.)
 Hypocrisie
 Mürebbi = Egitmen
 Müreffeh = Genli = (Fr.) Aisé
 Mürekkep = Katınc = (Fr.) Composé
 Mürettep = Danışıklı, uydurma (bak: Tertip)
 Mürettib = Dizmen
 Mürevviç = Güden
 Mürevviciefkâr = Önürtge
 Örnek: *Tan gazetesi siyaseti hariciyede Fran-
 sa hükûmetinin mürevviciefkârıdır = Tan ga-
 zetesini dış siyasete Fransa hükûmetinin önürt-
 gesidir.*
 Mürsel = Gönderilen
 Mürsil = Gönderen
 Mürşit = Yönder
 Mürteci = Kaytak
 Mürted = Dönme
 Mühtedi = Uzyöner
 Mürtefi = Yüksek
 Mürteşi = Alımsak
 Mürur = Geçiş, geçme
 Müruriye = Geçmelik
 Mürüvvet = Kişilik
 Müsaade = İzin
 Müsabak = Yarış, yarış = (Fr.) Concours
 Müsabaka etmek = Yarışmak
 Müsademe = Çatışma, çarpışma = (Fr.) Collision
 Müsademe etmek = Çarpışmak
 Müsadere = Alanç = (Fr.) Confiscation
 Müsadere etmek = Alancetmek

Müsaid = Elverişli, uygun, yeter, eğgin = (Fr.) Convenable, suffisant
 Örnekler: 1 - Oturduğum yer çalışmağa müsaid değildir = Oturduğum yer çalışmağa elverişli değildir.
 2 - Henüz müsaid bir cevap almadım = Henüz uygun bir cevap almadım.
 3 - Bu adamın aylığı böyle ev tutmağa müsaid değildir = Bu adamın aylığı böyle ev tutmağa yetmez.
 4 - Temennime müsaid göründü = Dileğime eğgin göründü.

Müsakkafat = Dam
 Müsalâha = Barışma
 Sulh = Barış
 Sübhü müsalemet = Barış ve baysallık
 Müsamaha = Hoşgörü, hoşgörme, hoşgörülük, göz-yumma = (Fr.) Tolérance
 Müsamaha etmek = Hoşgörmek = (Fr.) Tolérer
 Müsamahakâr = Hoşgörür = (Fr.) Tolérant
 Müşa'şa = Parlak, şuvağlı
 Müsavat = Eşitlik
 Müsavi = Eşit, deş (terim)
 Müsbet = Müsbet, pozitif
 Müsekkin = Yatıştırıcı = (Fr.) Calmant
 Müsel sel = Ardiardına, biribirine bağlı
 Müshil = Sürgüt
 Müsmir (semeredar) = Yemişli, verimli
 Müsrif = Savurgan
 Müstacel = Evgin = (Fr.) Urgent
 Müstacelen = Tezelden, gecikmeden
 Müstaceliyet = Evginlik, gecikmezlik = (Fr.) Urgence
 Müstağni = Doyuk
 Müstağrak = Batmış, batık
 Müstahkir = Küçükser
 Müstahsil = Üretmen = (Fr.) Producteur
 Müstahzarat = Hazırlâçlar (tıbbi), hazırlamalar (kimyevi)
 Müstaid (kabiliyetli) = Anık, yetenekli
 Müstakar = Durlu

Müstakil = Erkin, bağınsız = (Fr.) Indépendant
 Müstamere = Sömürge
 Müstantik = Sorman
 Müstecir = Kiracı
 Müstefid = Faydalanmış
 Müstehlik = Yoğaltman = (Fr.) Consommateur
 Müstekreh = İğrenç = (Fr.) Dégoutant
 Müstekreh, menfur = Tiksinç = (Fr.) Détesté
 Müstemlike = Sömürge
 Müstenid = Dayanan
 Müsterih (asude) = Rahat
 Müstesna (istisnaî) = Ayram
 Müstesna tutmak (istisna etmek) = Ayrı tutmak
 Müsteşar = Asbakan
 Müsteví = Düz
 Müstevli = Salgıncı
 Müstevli olmak = Salgın etmek
 Müşabehet = Benzeme, benzeşlik = (Fr.) Ressemblance
 Müşabih = Benzeş
 Müşahede = Görüm
 Müşahhas = Somut = (Fr.) Concret
 Müşahid = Görmek = (Fr.) Spectateur
 Müşareket = Birlik, ortaklık = (Fr.) Association
 Müşateme = Sovuşme = (Fr.) S'injurier
 Müşavere = Danışma = (Fr.) Consultation
 Müşavir = Danışman = (Fr.) Conseillers
 Müşekkel = Gösterişli, iriyarı
 Müşevveş = Karışık, karmakarışık
 Müşevvik = Önyak = (Fr.) Provocateur
 Müşfik = Sevgen
 Şefkat = Sevginlik
 Müşir = Mareşal
 Müşkil = Zor, güç, çetin, çapraşık, engel
 Müşkilât = Güçlük, güçlükler, zorluk, zorluklar
 Müşkülâtla = Zorlukla
 Müşkilpesend = Güçbeğenir
 Müşrifi harab (maili inhidam) = Kağşak
 Müşrifi harab olmak = Kağşamak
 Müştail = Tutuşan = (Fr.) Inflammable

Müştak olmak = Göresimek
Müştemilât = Ekitler = (Fr.) Dépendances
Müşterek = 1 - Ortak, 2 - Birge (önek) (1)
1 — Menfaati müştereke = Birgasiğ.
2 — Birgedüzen = Coordonnance
Müşteri = Alıcı
Müteallik (Bak: Dair, aid, raci) = Dolayı, için, üzerine
Mütalea = 1 - Düşünce (Bak: Fikir), 2 - İrdel (Bak: Tetebbu), 3 - (Bak: Kıraat) = (Fr.) 1 - Opinion, 2 - Etude, 3 - Lecture
Mütalebe = İsteyi isteni
Mütareke = Bırakışma
Mütareke etmek = Bırakışmak
Müteahhid = Üstenci
Müteahhidlik = Üstencilik
Müteakiben = Ardınca
Müteassir = Çetin, güç
Müteazzım = Uluksar
Mütebahhir = Bilge = (Fr.) Erudit
Mütebaki (bükâdan) = Ağlamsık
Mütebariz = Belirgin
Mütebeddil = Değişken
Mütebessim = Gülümser
Mütecahil = Bilmezlenen
Mütecahilâne = Bilmezlikten gelerek
Mütecanis = Bicins
ayrimütecanis = Yadbicins
Mütecasir = Küstah = (Fr.) Audacieux
Mütecaviz, tecavüzkâr = Saldırgan, sataşkan = (Fr.) Agressif
Mütedahil = Gerikalan
Mütedavil sermaye = Dönerge
Mütedehhiş = Yılgın = (Fr.) Terrorisé
Müteellim olmak = Elemlenmek, acılanmak, içi sızlamak
Müteessir = Üzgün

Müteessir olmak = Üzülmek
Müteezzi = Ezgin
Müteferrik = Ayrık
Mütefessih = Bozulmuş
Mütefevvik = Üstgelen, üstün
Mütegallip = Zorba
Mütehammil, mukavim = Dayanır, kaldırır
Müteharrî, müdekkik, mütetebbi = İrdelmen, araştırmacı
Müteharrîk = İşler, oynar
Müteharrîk bizatihi = Kendiışler
Mütehassıl = Olma, üreme, çıkan
Mütehassir olmak = Özlemek
Mütehassıs = Uzman = (Fr.) Spécialiste
Mütehaşi = Sakıngan
Mütehavvil = Değişken, değişik
Mütehayyir = Şaşkın
Mütehevvir = Öfkeli
Mütekabil = Karşılıklı
Mütekaddim = Öngelen
Mütekait = Emekli
İekaüd etmek = Emekliye ayırmak
İekaüd maaşı = Emeklik, emekli aylığı
Mütekatı = Çapraz
Mütelevvin = Alaca
Mütemadi = Sürekli, devamlı
Mütemadiyen = Ardsız arasız
Mütemayil = Eğgin
Mütemekkin = Oturan, yerleşik
Mütemellik = Yaltak = (Fr.) Flatteur
Mütemevviç = Dalgalanan, dalgalı
Mütemevvil = Zengin, varlı
Mütemmim = Tamamlayan, tümleyen
Mütenahi = Sonlu
Mütenahiyet = Sonluluk
Mütenasib = Uygun (Birbirleriyle —)
Mütenasibülendam = Taylan
Mütenazır = Uykaz (uyukaz)
İenazur = Uyka

(1) Fransızca "co-,, öneki dilimizde kimi "birge- önekiyle kimi de "-deş,, sonekiyle karşılanır: (Ertikdaş = Meslekdaş = Collègue) gibi.

Mütenekkiren = Tanımsız olarak

Örnek: *Mütenekkiren Fransaya giden İngiltere Kıraltı* = *Tanımsız olarak Fransaya giden İngiltere Kıraltı*.

Mütelevvi = Çeşit çeşit, çeşitli, türlü, türlü türlü

Müteradif = Çemdes

Müterakki = İleri

Müterakkib olmak = Kollamak = (Fr.) Guetter l'occasion

Örnek: *Müterakkibi fırsat* = *Fırsat kollayan*

Mütercim = Çevirmen

Tercüme etmek = Çevirmek

Müterreddi = Yoz

Mütereşşih = Sızan

Müterettib = Düşen

Mütesallib = Katılaştan

Mütesavver = Tasarlanan

Müteselsil = Sıra, zencirleme

Müteşebbis = Girişken

Mütevakkıf = Bağlı

Mütevali = Arasız, aralıksız, birdüzüye

Mütevassıt = 1 - Aracı, 2 - Orta, ortaç, 3 - Arabulan = (Fr.) Intermédiaire, moyen

Örnekler: 1 - *Bu işte siz mütevassıtılık ederseniz* = *Bu işte siz aracılık ederseniz*.

2 - *Mutavassıt derecede malûmat* = *Orta (ortaç) derecede bilgi*.

3 - *Mutavassıt olarak işe müdahale* = *Arabulan olarak işe karışma*.

Mütevattın = Yerleşmiş

Mütevazi = Alçak gönüllü, gösterişsiz = (Fr.) Modeste

Örnek: 1 - *O, pek mütevazi bir adamdır* = *O, pek alçak gönüllü bir adamdır*.

2 - *Mütevazi bir hayat imrar eder* = *Gösterişsiz bir hayat sürer*.

Mütevazin = Denk, dengeşik

Müteveffa = Ölge, göçkün

Mütevehhim = Kuruntulu

Müteyakkız = Uyanık, tetik

Müteyakkız bulunmak, müteyakkız olmak = Uyanık bulunmak

Müteyemmen = Kutlu, yümlü

Mütezad = Karşıt

Mütezayid = Artımlı

Müttehid = Birlikte, birlik olarak = (Fr.) Uni

Müttehiden = Elbirliğiyle

Müttefik = Bağlaşık = (Fr.) Allié

Müttefikân = Oybirliğiyle

Müttehem = Suçlanmış

Müttekâ = Dayanaç

Müvacehe = Yüzleştirme

Müvacehe etmek = Yüzleştirmek

Müvazene = Dengelme

Müvazi = Arasıl

Müvesvis = Kuşkulu, alıngan

Müvezzi = Dağıtmaç

Müyesser = Başarılmak, ele geçmek, kolayı bulunmak

Müzahrefat = Süprüntü

Müzakere = Görüşme, görüşü

Müzakere (Okula terimi) = Belletim = (Fr.) Répétition

Müzakereci (Okula terimi) = Belletici = (Fr.) Répétiteur

Müzayede = Artırım

Müzebzeb = Karmakarışık

Müzehheb = Yaldızlı

Müzekkere = Asbitik

Müzeyyen = Süslü

Müz'ic, müacciz = Bunaltıcı, sıkıcı, sırnaşık

Müzmin = Süreğen

N

Nabeca = Yersiz

Nabedid olmak = Kaybolmak, görünmez olmak gözden kaybolmak

Nabehengâm = Sırasız, vakıtsız

Nabekâr = Boş, haylaz = (Fr.) Vaurien

Nabemahal (Bak: Nabeca) = Yersiz = (Fr.) Inopportun	Nafiz (Bak: İnfaz) = Geçen, işleyen = (Fr.) Pé-nétrant
Nahemvar = Yolsuz, uygunsuz = (Fr.) Indécen:	Nagihan, bağteten = Ansızın
Nalâyık = Yaraşmaz, yaraşksız, yakışmaz, yakışksız = (Fr.) Inconvenable	Nağme = Ezgi
Namağlûb = Yenilmez	Nahif = Zayıf, çelimsiz, cılız
Namahdud = Uçsuz, bucaksız, sınırsız	Nahiye = Kamun = (Fr.) Commune
Namerd = Alçak	Nahiye müdürü = Kamunbay
Namer'i = Görünmez	Nahiye merkezi = Kamun başkendi
Namizaç = Keyifsiz	Nahiye (Mıntaka anlamına) = Bölge = (Fr.) Zone
Namubarek = Kutsuz	Nahiyevî = Bölge
Namuvafık = Uygunsuz	Naht = Oyu, oyma = (Fr.) Sculpture
Namünasib = Yakışksız	Nahtetmek = Oymak
Namüsaid = Elverişsiz	Nahhat = Oyman = (Fr.) Sculpteur
Namütenahi = Sonsuz	Nahvet = Benbenlik = (Fr.) Orgueil, présomption
Napâk = Pis, kirli	Nail olmak = Esmek, kazanmak
Napuhte = Ham, çiğ, pişmemiş	Nâka = Deve
Nareva (Bak: Nalâyık)	Nakabil = İmkânsız
Nasavab = Yanlış	Nakahat = Eyselik
Nasaz = Bozuk, düzensiz	Nakarât = Kavuştak = (Fr.) Refrain
Naseza (Bak: nalâyık)	Nakd = Akça, para
Naşekib = Sabırsız	Nakdî ceza = Para cezası
Natüvan = Halsiz	Nakîsa = Kusur
Naümit = Umutsuz	Nâkil = Geçirge, götürge
Nabit olmak = Bitmek	Nakl, nakliyat = Taşıma
Nabud (Bak: mahv)	Nakletmek = 1 - Almak (İktibas anlamına) =
Nabz = Nabız (T. Kö.)	Extraire, 2 = Anlatmak (hikâye anlamına) =
Naçar = Çaresiz	(Fr.) Raconter, 3 - Götürmek, taşımak = (Fr.)
Çar naçar = İster istemez	Transporter, 4 - Aktarmak = (Fr.) Tansmettre,
Nadide (Bak: Ender) = Az bulunur, az görünür	5 - Göçmek = (Fr.) Déménager
Nadim = Pişman	Vasitai nakliye = Taşıt, taşıma = (Fr.) Moyens
Nadir = Seyrek, az, az bulunur	de transport
Nadiren = Arasıra, pek az, tektük	Nakkare = Dümbelek
Nahl (Bak: Kabiliyetsiz) = Beceriksiz = (Fr.)	Nakkaş = Bezekçi = (Fr.) Décorateur
Incapable	Nakş = Bezek = (Fr.) Décoration
Nafaka = Geçimlik	Nakr = 1 - Kakma, 2 - Kalemişi, 3 - Kabartma
Nafi = Faydalı	Nakus = Çan
Nafile = Boş, faydasız = (Fr.) İnutile	Nakzetmek = Sıymak, bozmak = (Dr.) Casser
Nafiz = Sözü geçer, etger = (Fr.) Influent	Nakzı ahdetmek = Antsıymak, antbozmak = (Fr.)
	Parjurer, violer son serment
	Nale = İnilti

Nam = Ad, isim, ün
Namdar = Ünü, adlı sanlı
Namzed = 1 - Aday = (Fr.) Candidat, 2 - Yavuk-
 lu, sözlü = (Fr.) Fiancé
Nârin = Narın
Nâs = Kamuğ, halk
Nasbetmek = 1 - Dikmek = (Fr.) Fixer, 2 - Ata-
 mak (tayin anlamına) = (Fr.) Nommer
Nasib = Pay, kısmet, düşerge
Nâsih = Öğütçen
Nasihah = Öğüt
Nasiye = Alın
Nass = Norma
Nâş = Ölü
Naşı = Ötürü, dolay
Naşinide = İşidilmemiş, Duyulmadık = (Fr.) Inouï
Naşir = Çıkaran
Natuk = Sözman
Naz = Naz
Nazafet = Temizlik
Nazar = Bakış
Nazaran = Göre
Nazari = Teorik
Nazariye = Teori
Ameli = Pratik
Nazarı dikkate almak = Gözümsemek, sayımsamak
 = (Fr.) Prendre en considération
Nazarı dikkati celbetmek = Göze çarpmak, dikkate
 çarpmak = (Fr.) Attirer l'attention
Nazar isabet etmek = Gözdeğmek = (Fr.) Attirer
 le mauvais oeuil
Nazarrüba = Gözalıcı
Nazenin = Baylan
Nazım = Dizin
Nazır = Bakan
Nazir = Benzer
Nazire = Benzeri
Nazik = Nezaketli
Nazil olmak = İnemek
Nebean = Kaynama, çıkma

Nebat = Bitki
Nebazan = Vurma, atma
Nebi = Yalvaç
Nebze = Biraz, birazıcık, çitin = (Fr.) Un peu
 Örnek: *Bir nebze de şu meseleden bahsedelim.*
 = *Bir çitin de şu sorumdan ayıtalım.*
Necabet (Bak: Esalet)
Necat (Bak: Halâs)
Necip (Bak: Asıl)
Necl = Oğul
Necm = Yıldız
İmi nücum = Astroloji
Nedamet = Pişmanlık
Nedret = Azlık, azbulunurluk
Nefer = Er
Nefes = Nefes (T. Kö.), Soluk
Nefh = Üfürme
Nefir = Boru
Nefiri âm = Tokuca = (Fr.) Levée en masse
Nefret etmek = İğrenmek, tiksirmek
Nefs = Nefis (T. Kö.)
Binnefis = Kendi, kendinde, nefsi, nefsinde
Nefsaniyet (Bak: Garaz)
Nefyetmek = Sürmek
Nehafet = Zayıflık, çelimsizlik, cıızlık
Nehbü garet = Çapul, yağma
Nehr = Nehir (T. Kö.)
Nehyetmek (Bak: Men'etmek) = Yasağmak
Nekbet, menkûbiyet = Düşkü
Nekroloji = Nekroloji
Nem = Yaşlık
Nemmam (Bak: gammad)
Nerm = Yumuşak
Nesak = Tarz (T. Kö.)
Yeknesak = Birton, birtarz = (Fr.) Monotone
Meşru = 1 — Törümlü = (Fr.) Légitime
 2 — Kanunlu, yollu = (Fr.) Légal
Gayrimeşru = Törümsüz, kannunsuz, yolsuz =
 (Fr.) İllégitime, illégal

Kuvvei teşriiye = Törütgen kuvvet = (Fr.) Le pouvoir exécutif
 Kuvvei icraiye = Yürütgen kuvvet = (Fr.) Le pouvoir législatif
 Kuvvei adliye = Tüzetgen kuvvet = (Fr.) Le pouvoir juridique
 Teşri' etmek = Yasamak, kanun koymak = (Fr.) Légiférer
 Mütefekkir = Düşünür, idemen
 Neşç = Doku, örü (terim)
 Mensucat = Dokuma
 Neseb = Soy
 Nesim = Esin
 Nesir = Serpin
 Nesl = Üren, nesil (T. Kö.)
 Neşat = Sevinç, şevk (T. Kö.)
 Neş'e = Keyif
 Neşet = Çıkma
 Neşretmek = Yaymak, çıkarmak = (Fr.) Propager, publier
 Neşvü nema = Serpilme, gelişme, büyüme
 Netice = Sonuç, bitim, son
 Nevale = Yiyecek
 Nevaziş = Okşama
 Nevbet = Nöbet (T. Kö.)
 Nevi = Türülü, çeşit
 Nevin = Yeni
 Nevcivan = Delikanlı
 Nevha = Ağıt
 Nevzad = Yenidoğan
 Neylgûn = Gökçül
 Nezahet, safvet = Arılık, temizlik
 Nezaket = Naziklik
 Nezaret = 1 - Bakanlık = (Fr.) Ministère, 2 - Gözet = (Fr.) Surveillance, 3 - (Bak: Manzara) = (Fr.) Vue
 Nezd = Yan, kat, küt
 Nez'etmek = Almak, elinden almak, ayırmak, çekip koparmak, çekip almak, kaldırmak = (Fr.) Oter, arracher, enlever

Nezf = Kanama
 Nezih = Akman, temiz
 Nezir = Adak
 Nezretmek = Adamak
 Nısf = Yarı, yarım
 Nısfet (Bak: İnsaf) = Ekit
 Nısfet göstermek = Ekitmek
 Nida = Bağırış, ünde, seslenme
 Nida etmek = Bağırmaq, ündemek, seslenmek
 Nifak = Arabozukluğu
 Nifaku şikak (Bak: Fesad, tefrika)
 Nıgehban = Gözcü
 Nihal = Dal
 Nihan: (Bak: Hafi)
 Nıharî = Yatisız
 Nıharî mektep = Yatisız mektep
 Nıhayet = Son, sonunda
 Nıhayet bulmak = Bitmek, sona ermek
 Nıkab = Yüzlük
 Nıkâh = Bağlaşma
 Nıkbîn = Akımsar = (Fr.) Optimiste
 Nıkü bed = İyi kötü
 Nım = Yarım
 Bednam = Kemad, kemsan
 Name = Mektup
 Nâmus = Namus (T. Kö.)
 Nımmuzlim = Yarıkaranlık
 Nımulmet = Alacakaranlık
 Nımet = İyilik, erinç
 Nımetşinas = İyilikbilir
 Nımetnâşinas = İyilikbilmez
 Nısab = Yetri
 -nisar = Saçan
 Örnek: Lem'a nisar = Işık saçan
 Nısbet = Nisbet (T. Kö.)
 Nısbî = Nısbığ
 Nısyân = Unutum
 Nışter = Kanağı
 Nıyaz = Yakarma
 Nıyet = Nıyet (T. Kö.)

Niza = Kavya, bozuşma, çekişme
 Nizam = Düzen
 Nizamname = Tüzük
 Nize = Kargı
 Noksan = Eksiklik
 Nakıs = 1 - Eksik, 2 - Ekse (Terim)
 Örnek: *Beş nakıs üç müsavi iki = Beş ekse üç deş iki.*
 Zait = 1 - Artık, 2 - Arta (Terim)
 Örnek: *Beş zait üç müsavi sekiz = Beş arta üç deş sekiz*
 Nokta = Nokta (T. Kö.)
 Noktai nazar = Görüş
 Normal = Nomal
 Nufus kâadı = Özbelek = (Fr.) Acte de naissance
 Nüfuz (Bak: İnfaz) = Etgerlik = (Fr.) Influence
 Nüfuz (Bak: İnfaz) = Geçme, işleme = (Fr.) Pé-
 nétration
 Nüfuz etmek = Geçmek, işlemek
 Nuhâ = Akilik = (Fr.) Moelle
 Nuhas = Bakır
 Nuhuset = Uğursuzluk
 Nur = Yaltırık
 Nusret = Yardım
 Nutk = Söylev
 Nutku iftitahi (Bak: İftitah) = Açım söylevi
 Nübüvvet = Yalvaçlık
 Nüks = Üsteleme = (F.) Rechute
 Nükte = Nükte (T. Kö.) = (Fr.) Esprit
 Nükül etmek = Caymak
 Nümayan = Görünen
 Nümayış = Gösteriş
 Nümune = Göstermelik = (Sr.) Echantillon
 Nümunei imtisal = Uyası = (Fr.) Exemple
 Nüsg = Özsu = (Fr.) Sève
 Nüve = Özek, çekirdek
 Nüzul = İnme

O

Okyanus = Okan
 Ordu erkânıharbiyesi = Orkurmay
 Ordu kumandanı = Orkomutan

Ö

Ömr = Ömür (T. Kö.)
 Örf (Bak: Âdet) = Törü = (Fr.) Coutume, usage
 Oşır = Ondalık
 Özr = Özür

P

Pâ, pay = Ayak
 âbend = Ayakbağı
 Pâk = Ak, temiz
 Pâkdamen = Namuslu
 Pâkize = Lekesiz, tertemiz,
 Pâmal = Çiğnenmiş
 Panik = Ürkü
 Papyebüvar = Sünger kâğıdı
 paş = - serpen
 Pâyan = Son, uç
 Pâye (Bak: Mesned, mertebe) = Aşama = (Fr.)
 Grade
 Pâyidar (Bak: Baki) = Süreli, süregen = (Fr.)
 Constant, durable
 Pâyıtaht = Başşehir
 Paymal olmak = Çiğnenmek, ayak altında kalmak
 = (Fr.) Etre foulé
 Pedal = Ayaklık, basarık
 Peder = Baba, ata
 Kayımpeder = Kaynata
 Pejmürde = Eskipüskü, yırtıkçırtık, örselenmiş =
 (Fr.) Chiffonné
 Pelâspâre = Çul, çulçuval, paçavra = (Fr.) Hail
 lon
 Pelenk = Kaplan

enah = 1 Sığınak (bak: melce) = (Fr.) Refuge
 2 Arka = (Fr.) Appui
 end = Öğüd
 er = Kanat
 erakende = 1 . Dağınık = (Fr.) Dispersé
 2 Parça ('Ticaret terimi) = (Fr.)
 En détail
 Örnek: 1 - Bu perakende kitapları toplayınız
 = Bu dağınık kitapları toplayınız.
 2 - Perakenle satış = Parça satış
 erende = Takla
 erendebaz = Taklaban
 erest = Tapan, tapınan
 erestiş = Tapınç
 erestiş (Taabbüd) etmek = Tapınmak, tapmak
 eri = Peri (T. Kö.)
 erişan = Darmadağın, dağınık
 erran = Uçan, uçucu
 ertev = Işık, pırıltı
 ertevsuz = Büyüteç
 erva = Korku, çekin
 iperva = Çekinsiz
 ervaz = Uçma
 pervaz = Uçan, uçucu
 erver = Besliyen, besleyici, sever, yetiştiren,
 cimien, - cil
 Örnek: 1 - Fıkaraperver = Yoksul besliyen
 2 - Vatanperver = Yurdsever
 3 - Hayıperver = Hayırcil
 4 - Aileperver = Evcimen
 erverde = Besleme, yetiştirme
 erverişyab olmak = Yetişmek
 es = Geri, arka
 es = İmdi
 esent = - beğenir, - beğenen
 Örnek: Müşkülpesend = Güçbeğenir
 Müşkülpesendlik = Güçbeğenirlik
 esendide = Beğenilmiş, beğenik
 est = Alçak, aşağı, yavaş
 esmande = Artık, artmış, geri kalmış

Peşiman = Pişman
 Pey = 1 - Arka, ardi, iz = (Fr.) Derrière
 Pey akçesi = Pey akçesi.
 Peyam = Haber, duyuk
 Peyapey, peyderpey = Birbiri ardınca, birbiri
 arkasından
 Peyda etmek = Çıkarmak, ortaya koymak
 Peyda olmak = Görünmek, belirmek, çıkmak, tü-
 remek
 Peyda oluvermek = Görünüvermek, çıkıvermek,
 çıkagelmek
 Peydayı karabet etmek = Hısımlaşmak
 Peydayı sıhriyet etmek = Dünürleşmek, dünür
 olmak
 Peyderpey = Arka arkaya, birbiri ardınca
 Peygamber = Yalvaç
 Peygân = Temren
 Peyk = Ardaç
 Peyker = Yüz, çehre (T. Kö.), surat (T. Kö.)
 Peyman = And
 Peymane = Kadeh
 Peyrev = İzdemen
 Peyvent = Ulaşma
 Peyveste = Ulaşmış, ulaşma, ulaşıklık
 pezir = - alan, - bulan
 Pinhan = Gizli, saklı
 Pır = Koca, ihtiyar
 pîrâ = Bezeyen, donatan
 Pırahen, pirehen = Gömlek
 Pıramen = Etek
 Pıraye = Süs donatı
 Pıster = Döşek
 Pış = Ön, ileri
 Pışdar = Öncü
 Pıškeş = Armağan
 Pışva = Önder
 Piyade = Yaya
 Piyale = Ayağ
 Postahane = Postaevi
 Profil = Yanal

Proje = Tasar
Puhte = Pişmiş, pişkin
pûş = Giyen, giyinmiş
Puşide = Örtü
Puyan = Dalmış, koşan
Pür = Dolu
Pürgû = Şakrak, konuşkan
Püser = Oğul, çocuk, oğlan
Püşte = Bayır, tepe

R

Rabıta = Bağ, bağlılık = (Fr.) Lien
Rabıtalı = Düzgün, tutumlu, tavrı yerinde =
(Fr.) Comme il faut
Rabtetmek = Bağlamak
Rabtiye = Bağlaç
Râci (Bak: Aid)
Râcih = Üstün, yeğ, yeğın
Recil = Yaya
Râd = Gök gürlemesi, gökgür
Radde = Kerte, derece
Rağbet = 1 - İstek, beğeni 2- (Bak: revaç)
Rağmen = Aldırmadan, aldırılmıyarak, bakılmıyarak,
bununla beraber
Rahat = Rahat (T. Kö.)
Rahib = Papas
Râhibe = Papas - kadın
Rahîm (Müşfik) = Sevecen, sevegen
Rahne = Gedik, yarık
Rahşan = Parlak
Râi = Çoban
Râyetmek = Gütmek, otlamak
Rakaba = Boyun
Rakam = Rakam (T. Kö.)
Rakib = Önürdeş = (Fr.) Concurrent
Rakabet etmek = Önüdeşmek
Râkid = Durgun = (Fr.) Stagnant
Rakkas = Salıncaç
Râm (Bak: Münkad)

Rendıman = Verim = (Fr.) Rendement
Rasad = Göyüm
Rasadhane = Göyet
Râsıd = Göymen
Iarassud etmek = Göylemek
Rasîn (Muhkem) = Bekem
Râşan = Titrek, ürpek
Râşe = Ür. , ürperme = (Fr.) Frisson
Ratbü yabis = Yaş, kuru
Râtib = Yaşak = (Fr.) Humide
Yâbis = Kurak = (Fr.) Sec
Râyet = Bayrak, tuğ
Rayiç = Geçer = (Fr.) Courant
Rayiha = Koku
Râz = Giz, sır
Razı olmak = Onamak, gönülemek, gönlü olmak
kabul etmek = (Fr.) Consentir
Rızayi tarafeyn = Onaşma = (Fr.) Consentemen
réciproque
Rebi = Bahar
Reca = Rica (T. Kö.)
Recm = Taşlama = (Fr.) Lapidation
Recmetmek = Taşlamak, taşa tutmak
recül = Er, erkek
red = Red (T. Kö.)
ree = Akciğer
ref'etmek = Kaldırmak
refah = Genlik, eğinç
refakat = Arkadaşlık, yoldaşlık = (Fr.) Accom
pagnement
refiki mesai = Yardaş, emekdaş = (Fr.) Colla
boreur
refakatinde = Bilesince
reftar = Yürüyüş, gidiş
refte refte = Gide gide, gitgide, yavaş yavaş
rehâ = Kurtuluş
rehavet = Gevşeklik = (Fr.) Relâchement
rehber = Kılavuz = (Fr.) Guide
rehberlik etmek = Kılavuzlamak = (Fr.) Guide
Rehgüzar = Uğruk
rehn = Tutu

Rehnüma = Yolgösteren
 Rehzen = Yolkesen
 Reis = Başkan
 Rekâket = Kekelik, kekemelik, pepelik = (Fr.)
 Bégayement
 Rek'k = Kekeme
 Rekzetmek = Dikmek
 Remad = Kül
 Remak kalmak = Az kalmak, - yazmak
 Örnek: *Düşmesine remak kaldı = Az kaldı dü-
 şüyordu, düşeyazdı.*
 Remmal = Falcı
 Remz = İmge
 Rencide = Kırgın
 Renk = Renk (T. Kö.)
 Rengârenk = Renk renk
 Resi kâr = İşbaşı = (Fr.) Pouvoir
 Resm = Resim (T. Kö.)
 Resmi geçid = Geçid alayı
 Resmî = Uluşal
 Reşâşe = Çisenti
 Reşha = Sızıntı
 Reşid = Ergin
 Reşk = Kiskanma
 Reva (Bak: lâyik)
 Revaç = Geçerlik, sürüm
 Revan = Akar, gider
 Reviş = Gidiş, yürüyüş
 Revnak = Yalkın, örüng
 Rey = Oy
 Reyül'ayın = Göz göre
 Rezil = Yüzsüz, ayrıık
 Riayet etmek = Saymak, gözetmek, ağırlamak
 Ribka = Boyunsa
 Rical = Büyükler
 Ric'at = Çekilme, çekilim = (Fr.) Retraite
 Ric'at etmek = Çekilmek
 Rida = Bürgü
 Rihlet = Göç
 Rikâb = Üzengi

Risale = Cönk = (Fr.) Brochure
 Rişte = İplik, tire
 Serrişte = İpucu
 Rivayet = 1 - Söylenti = (Fr.) Bruit
 2 - (Bak: Hikâye)
 Riya = İkiyüzlülük
 Riyakâr = İkiyüzlü
 Rızk = Azık
 Ruam = Mankafa
 Rububiyet = İdilik, izilik = (Fr.) Divinité
 Ruh = Ruh (T. Kö.)
 Ruhsar = Yanak
 Ruhsat = İzin
 Rutubet = Yaşaklık
 Ruy = Yüz
 Ruyu zemin = Yeryüzü
 Rüchan = Üstünlük, yeğlik
 Rucu = Dönme, cayma
 Rükûn = Örkün
 Rükûb vasıtası = Binit
 Rüya = Rüya (T. Kö.), düş
 Rüşub = Tortu, çökenti
 Rüşuh (Meleke) = Yordam, pratik = (Fr.) Habi-
 leté
 Rüşum = Başlar
 Rüşd = Erginlik, erişkenlik
 Rütbe = Erece

S

Saadet = Mut, bahtıyarlık
 Saadete nail olmak, mesud olmak = Gönenmek,
 bahtıyar olmak
 Saat = Saat (T. Kö.)
 Sâb = Çetin, zor, güç
 Sabah = Sabah (T. Kö.)
 Sabahat (Bak: Hüsün, letafet)
 Sabâ = Tanyeli
 Sabavet = Çocukluk
 Sâbih = Yüzen, yüzer
 Örnek: *Sâbih havuz = Yüzer havuz*

Sabr = Sabır (T. Kö.), beklim
 Sada = Ku, ses
 Sadaka = Sadaka (T. Kö.)
 Sadakat = Bayrılık
 Sadık = Bayrı
 Sade = Sağde = (Fr.) Simple
 Sadır olmak = Çıkmak
 Sadme = Çarpı, tokuş = (Fr.) Choc
 Sadr = Göğüs, sine
 Sâf = Arı, duru = (Fr.) Clair, limpide, pur
 Saf = Dizi = (Fr.) Rang
 Safderun = Bön
 Safşiken = Sökmen
 Safha = 1 - Yüz = (Fr.) Face
 2 - Evre = (Fr.) Phase
 Örnek: *Dil işinin en ileri safhasında bulunuyoruz.*
 ruz = Dil işinin en ileri evresinde bulunuyoruz.
 Safir = Islık
 Safsata = 1 - Saçma = (Fr.) Paroles futiles, balivernes
 2 - Sofizm = (Fr.) Sophisme
 Saha = Alan
 Sahai intişar = Yayılım
 Sahabet = Kayırmak, korumak = (Fr.) Protéger
 soutenir
 Sahî = Cömerd
 Sahib = İye = (Fr.) Propriétaire
 Sahib çıkmak, tesahüp etmek = Benimsemek =
 (Fr.) S'approprier, appuyer
 Sahibi devlet = İdikut
 Sahife = Sayfa
 Sahih = Doğru, sağı
 Sahil = Kıyı, yaka
 Sahra = Kır, ova, çöl
 Sahre = Kaya
 Saht = Katı
 Sahte = Uydurma, düzme, takma, yapma = (Fr.)
 Faux
 Sahtekâr = Düzücü
 Sahte tavır = Yapmacık
 Sahte hissiyat (Bak: His) = Duymacık

Sahtiyan = Gön
 Sâi (Bak: Kasıt) = Ulak
 Saik = İtke
 Sair = Başka, öbürü, öteki
 Ve saire = Ve başkaları (V. B.)
 Sak = Sap
 Sakat = Sakat (T. Kö.)
 Sakf = Çatı
 Sâkıt = Düşmüş, düşük
 Sukut (Bak: Iskat) = Düşüm
 Sakil = Ağır, çirkin, kaba
 Sakin = 1 - Dingin, sekin ("seknimek,, ten) =
 (Fr.) Tranquille, paisible
 2 - Oturan, yerleşen = (Fr.) Habitant
 Sakin olmak (Bak: Mukim olmak) = Kalmak =
 (Fr.) Habiter
 Sükûn = Sükûn (T. Kö.), dinginlik, sekinlik
 Teskin etmek = Yatıştırılmak, sekinleştirmek, din-
 dirmek, sükûn vermek = (Fr.) Tranquiliser,
 apaiser, calmer
 Sâkit = Sessiz, susmuş
 Sükût = Sükût (T. Kö.), susma, sessizlik
 Sükût etmek = Susmak
 Sükût geçmek = Susgeçmek
 Sükûtî (Bak: Hamuş) = Suskun
 Salâbet = Sağlamlık
 Sâl = Yıl
 Salâbet = Sağlamlık, katılık
 Salbetmek = Asmak
 Salâh (Bak: Islah) = Yeğrem = (Fr.) Améliora-
 tion
 Örnek: *Siyasî vaziyet salaha doğru gidiyor =*
 Siyasal durum yeğreme doğru gidiyor.
 Salâh bulmak (Bak: Islah) = Yeğremek = (Fr.)
 S'améliorer
 Salâhiyet = Yetke
 Salhane = Kanara
 Salih (Bak: Islah) = İyi, elverişli, yarar = (Fr.)
 Capable
 Salim = Sağ, sağlam
 Salisen = Üçün

Sam = Isryel
Sami = Dinleyici
Samimî = İçten = (Fr.) Sincère
Samimiyet = İçtenlik
Samt = Sükût, susma
Sanat (Meslek ve hırfet anlamına) = Ertik
Sanat = Sanat
Sanatkâr = Artist
Sanem = Sınam, put
Sani' = Yaradan
Sania (Bak: Hile, hud'a) = Düzenlik = (Fr.) Ruse
Saniha (Bak: İlham) = Doğaç = (Fr.) Inspiration
Sâr = Oç, öcüt
Sar'a = Tutarak
Sarfetmek = Harcamak, saypamak = (Fr.) Dépenser
Masraf = Harç, harca, gider
Sarfı nazar etmek = Vazgeçmek
Sari = Bulaşık, bulaşkan, geçen
Sarih = Apaçık
Sarahaten = Açıkça, açıktan açığa
Sârım = Kesici, keskin
Sarraf = Kırımçı
Sarsar = Bora
Sath (Bak: Musattah) = Yüzey, üzer, endek
Sathi = 1 - Üstünkörü, 2 - Yüzlük = (Fr.) Superficiel
Sathi mail = Aklan
Satır = Satır (T. Kö.)
Satvet (Bak: Kudret)
Savab = Doğru
Nasavab = Yanlış
Savlet = Hücum, atılış, saldırış, saldırma = (Fr.) Attaque
Savt = Ses
Sây = Çalışma, iş, emek, çaba
Saye = Gölge, güzey
Sayfiye = Yazlık, yazlama = (Fr.) Villégiature
Örnek: Büyükadadaki sayfiyemiz = Büyükadadaki yazlığımız

Sayfiyeye çıkmak, gitmek = Yazlamak, yazlığa çıkmak
Örnek: Geçen yıl Büyükadaya sayfiyeye gittik = Geçen yıl Büyükadada yazladık.
Şayha = Çığlık
Şayd = Av
Şayyad = Avcı
Şayd mahalli = Avlak
Şeb = Sövgü, sövü, sövme
Şebbetmek = Sövmek
Şebat = Dura
Şebeb = Sebep (T. Kö.)
Şebilini tahliye etmek = Azatlamak
Şeddetmek = Kapamak
Seciye = Ira
Şeddade = Kapaç
Şedye = Teskere
Sefahet = Şayga, yiyincilik
Sefalet = Yoksul, sefillik
Sefid = Ak, beyaz
Sefil = Sefil (T. Kö.)
Sefer = Sefer (T. Kö.)
Sefine = Gemi
Sefir = Elçi
Sehab = Bulut
Seher = Tan
Sehl = Kolay, akkın
Sehpa = Üçayak
Sehv = Yanlış, yanılı, süreç = (Fr.) Faute, erreur
Sekte = Durgu, ket
Sektedar etmek = Ketvurmak
Selâm = Esen
Selâmlaşmak = Esenleşmek
Selâmet = Sağım = (Fr.) Salut
Örnek: Vatanın saadet ve selâmetine = Yurdun mutluluğuna ve sağımına..
Selâset = Akkınlık
Selis = Akkın
Selb = Çele
Selbetmek = Çelemek

Selef = Öncel
 Sema = Gök
 Semahat = Cömerdlik, eli açıklık
 Semavî = Göksel, gökçe
 Semavî kudret = Tanrıkut
 Semen = Semizlik, yağ
 Semen = Karşılık
 Semere = Yemiş, ürün, verim
 Semeredar (Bak: Müsmir) = Yemişli, verimli
 Sena (Bak: Medh)
 Sene = Yıl
 Senevî = Yıllık
 Senei kameriye (Bak: Kamer) = Ayyıl
 Senei şemsiye (Bak: Kamer) = Günyıl
 Sened = Belgit
 Serab = Yalgin
 Serâpa = Baştan aşağı, baştan ayağa, baştan başa,
 boydan boya, tepeden tırnağa
 Serazad (Bak: Hür) = Özgür
 Serbest (Bak: Hür) = Özgün
 Serbest bırakmak = Boşarmak
 Serbest serbest = Seleserpe
 Serdar = Başbuğ = (Fr.) Généralissime
 Serdetmek (Delil iradı anlamına) = Getirmek
 Serfüru = Başegim
 Sergerdan = Baş dönük, dönükbaş
 Sergüzeşt (Bak: Macera) = Serüven
 Serhad = Uç, ucel
 Serkeş = Dikbaş
 Serlevha (Sername) = Başlık
 Sernügün = Başaşağı, tepe aşağı, tepesi üstü
 Sernüvişt = Alın yazısı, yazım
 Serpuş = Başlık
 Sersem = Afal, alık, seme
 Sesei = Boşgezen, saltabaş
 Seri = Hızlı, çabuk, süratli
 Serian = Çabucak
 Seriülnfiyal (Bak: İnfial) = Darılğan, tezküser
 Seriülhareke (Bak: hareket) = Yörük, yör ügen,
 tezgider

Seriülintikal = Varışlı
 Seriütteessür = Tezduyar
 Sürat = Sürat (T. Kö.), tezlik, hız
 Sürat treni = Tezkatar
 Serir = Tür
 Serma = Kış
 Şermaye = Kapital (T. Kö.)
 Şervet = Var, varlık, zenginlik
 Şerzeniş = Kakinç, başa kakma
 Şetretmek = Örtmek, kapamak
 Şestur = Örtülü
 Şevda = Sevgi, aşk
 Şeviye = Düzey
 Şevk = Sevk (T. Kö.)
 Şevk ve idare (Bak: İdare) = Güdem = (Fr.) Di-
 rection
 Şevk ve idare etmek (Bak: İdare) = Güdemek =
 (Fr.) Diriger
 Şeyahat = Gezi
 Şeyyah = Gezmen
 Şeyelân = Akıntı, akma
 Şeyyal = Akıcı, akız
 Şeyyale = Akı
 Seyr = Seyir (T.Kö.)
 Seyran = Gezinti
 Seyrangâh = Seyirlik
 Seyyar = Gezin
 Seyyar satıcı = Gezinci
 Şeyyibe = Dul
 Seyyie = Kötülük, yazığ
 Seyyid = Sayıt
 Sezavar (Bak: Lâyık)
 Sıdk (Bak: Sadakat)
 Sıfat = Sıfat (T. Kö.)
 Sıfır = Sıfır (T. Kö.)
 Sıhhat = 1 - Sıhat (T. Kö.), sağlık = (Fr.) Sant
 2 - Gerçeklik (vüsuk anlamına) = (Fr.)
 Authenticité
 Sıhhi = Sıhiğ, sağlısal

Sıhr = Dünür
 Sıhriyet = Dünürlük
 Sıklet = Ağırılık
 Sınıf = Sınıf (T. Kö.)
 Sırat = Yol
 Sırf = Salt
 Sıyanet = Kayırma, koruma
 Sıyt = Ad, ün
 Sia = Genişlik
 Sicil = Kütük
 Sicilli nüfus = Soysallık kütüğü
 Sihan = Kalınlık, çap
 Sihir = Bağ, gözbağı, büyü
 Sihirbaz = Bağcı, gözbağcı, büyücü
 Sehhar = Büyücü, büyüleyici
 Sikke = Akça
 Silâh = Silâh (T. Kö.)
 Silindir = Yuvu
 Silk (Bak: Meslek) = Dizi, sıra, takım, yol
 Silsile = Kol, zincir, soysop
 Sima = Beniz, bet, çehre, surat, yüz, cıray, sıray
 Sin = Yaş
 Sine = Bağır, göğüs
 Sipariş = İsmarlama
 Siper = Siper (T. Kö.)
 Siperi saika = Yıldırımlik
 Sıraç = Işık, yala, kandil
 Sırayet etmek = Bulaşmak, geçmek, sıvaşmak
 Sitare = Yıldız
 Sitayış (Bak: Medh)
 Sitem = Gücem
 Siyak = 1 - Tevi, 2 - Geliş (siyaku sibak)
 Örnek: *Bu siyakta = Bu tevide*
 Sohbet = Konuşu, konuş, söyleşme
 Sudur etmek (Bak: Sadır olmak)
 Suhnet (Bak: Hararet) = Isı, ısıklık, ısığ
 Sui kasd = Yağınç
 Sulb = Katı
 Sulh = Barış
 Sulhpever = Barışçıl

Sulhü müsalemet (Bak: Müsaleha) = Barış ve
 baysallık
 Sun'î = Yapma, takma
 Sur = Kale
 Suret = Sıray, suret (T. Kö.)
 Suubet = Güçlük, zorluk, çetinlik
 Suud = Ağım, yükseliş
 Sual = Soru
 Sühulet = Kolaylık
 Sülale (Bak: Hanedan, silsile)
 Sülük etmek = Girmek, tutmak
 Sünbüle = Başak
 Süreyya = Ülker
 Sürud (Bak: Nağme)
 Sürur = Sevinç
 Süst = Gevsek, sölpük
 Sütre = Örtü
 Sütun = Diki, direk, dirkeç, bölme (gazete terimi)
 Süvari = Atlı, ispahi, binici

Ş

Şâb = Genç
 Şâd, şâ'an, şadgâm, şadman = Sevinçli
 Şâdetmek = Sevindirmek
 Şâdolmak, şadan olmak = Sevinmek
 Şâdi = Sevinç
 Şafak = Tan
 Şafak sökmek = Tan atmak, tan ağarmak
 Safi = İvilestirici, onultucu
 Sifa = İvileşme, onulma
 Sifa bulmak, şifavab olmak = İvileşmek, onulmak
 Şifa vermek, şifabahş olmak, teşfiye etmek = İyi
 lestimek, onultmak
 Şah, şahsar = Dal
 Şahid = Tanık = (Fr.) Témoin
 Şahadet şahidlik = Tanıklık
 Şahadet etmek = Tanıklık etmek
 Şahadete tânetmek, şahidi cerhetmek = Tayındır-
 mak
 Şahika = Dikmen = (Fr.) Sommet
 Zirve = Doruk = (Fr.) Cime

Şahm = İçyağı
Şahs = 1 Kişi, kimse, 2 - şahıs (T. Kö.) = (Fr.)
Personne
Örnekler: 1 — Üç şahs geldi = Üç kişi geldi.
2 — Tanımadığım bir şahıstır = Tanımadığım
bir kimsedir.
3 — Şahsına hürmet ederim = Şahsını sayarım,
Şahsî = Özel, şahsiğ = (Fr.) Personnel
Şahsiyet = Özlük = (Fr.) Personnalité
Şahsiyet = Şahsiyet, uzkişi
Örnek: O mühim bir şahsiyettir = O önemli bir
uzkişidir.
Şahsen = Kendi, kendince = (Fr.) Personnelle
ment
Örnekler: 1 — Şahsen oraya gitti = Kendi ora-
ya gitti.
2 — Şahsen bu meselede mutalâam şudur =
Kendimce bu sorumda oyum şudur.
Şaibe = Bulaşık, leke
Şair = Şair (T. Kö.)
Şiir = Şiir (T. Kö.)
Şak = Yarık, yarma, çatlak
Şakketmek = Yarmak, yırtmak
Şakkı şefe etmek = Ağız açmak
Şakî = Kasak, haydut
Şakavet = Kasağlık, haydutluk
Şakika = Yarım baş ağrısı
Şakird = 1 - İzdemen (Tilmiz anlamına) = (Fr.)
Disciple, 2 - Okulalı (mektepli anlamına) =
(Fr.) Ecolier, 3 - İrdemen (üniversite talebesi)
= (Fr.) Etudiant
Şakul = Şavul
Şâm = Akşam
Şâmil = Kapsal = (Fr.) Qui embrasse
Şâmil olmak = Kapsamak = (Fr.) Embrasser.
s'étendre à
Şümul = Kapsama
Şamme = Koklam
Şemim, şemme = Koku
Şemmetmek = Koklamak
Şan = Şan

Şanlı = Sanlı
Şöhret = Ün
Şöhretli, meşhur, müştehir = Ünlü
Şane = Tarak
Şâpâş = Alkiş
Şark = Doğu
Şark rüzgârı = Doğu yeli
Garb = Batı
Şimal = Kuzey
Cenub = Güney
Şart = Şart (T. Kö.)
Şa'saa = Parıltı
Şatır = Şen
Şataret = Şenlik
Şathiyat = Şaka, alay
Şayan = Yaraşır, yakışır, değer
Şayanı hayret = Şaşılacak, şaşılır
Şayanı ihtiram = Saygıdeğer
Şayanı hürmet = Sayılır, sayılacak
Şayanı itimad = Güvenilir, güvenilecek
Şayanı merhamet = Acınacak
Şayanı takdir = Beğenilir, beğendeğer
Şayeste (Bak: Şayan)
Şayet = Eğer, ise, -se
Şâyi = Yayılmış = (Fr.) Répandu
Şayia = Yayıntrı = (Fr.) Bruit
Şâyi olmak, şüyu bulmak = Yayılmak
Şüyu = Yayılma
Şaz (Bak: Müstesna) = Ayram
Şeair (Bak: Şiar)
Şeamet = Uğursuzluk, yümsüzlük
Meş'um = Uğursuz, yümsüz
Şeb = Gece
Sebab, şebabet = Gençlik
Şebhun = Gece baskını
Şebeke = Ağ
Şebih = Benzer
Şebnem (Bak: Jale) = Çiğ
Şebpere = Yarasa
Şebtab = Yıldız böceği

Şecaat = Yiğitlik
Şeci = Yiğit
Şecer = Ağaç
Şecere = Kütük
Şedid = Sert, çetin
Şiddet = Sertlik, çetinlik
Şef = Önder
Şefaât = Ötün
Şefaât etmek = Ötünmek = (Fr.) Intercéder
Şefe = Dudak
Şeffaf = Saydam
Şefkat = Sevgenlik
Şefik (Bak: Müşfik) = Sevgen
Şefkat göstermek = Sevgenmek
Şehab = Ağan, ağma
Şehadetname = Diploma
Şehamet (Bak: Şecaat) = Yiğitlik
Şehbal = Kanad
Şehka = Hıçkırık
Şehlevend = Boylu boslu, taylan
Şehper = Kanad
Şehir = Şehir
Şehirçi = Şehirçi, ūrbanist (Terim)
Şehircilik = Şehircilik, ūrbanizm
Şehirciliğe müteallik = Urbanik
Şehzade = Şarbaylık
Şehzade reisi = Şarbay
Şehrah = Anayol
Şehrâyin = Donanma
Şehrî, şehriye = Aylık
Şehvet = Kösne
Şerredüd etmek = Duruksamak
Şekl = Şekil
Şerredüd = Duruksa
Şek = İşkil, şüphe
Şerif = Şerefli
Şelâle = Çağlayan
Şem'adan = Çirakman
Şemail = 1 - Kılık, 2 - (Bak: Seciye)
Şematet = Gürültü, patırdı

Şems = Güneş
Şiperi şems = Güneşlik
Şemsâbâd = Güneşli
Şenaat = Alçaklık
Şeni = Alçak
Şeref = Şeref
Şer = Kötülük, şer
Şer' = Şeriat, yol, noma
Şerh = Genit = (Fr.) Commentaire
Şerhetmek = Genitmek = (Fr.) Commenter
Şerha = Dilim
Şerik = Ortak = (Fr.) Associé
Şirket = Ortaklık, sosyete = (Fr.) Association
Şerir = Kötügen
Şerm (Bak: Havâ), = Utanç
Şermsar, şermnâk, şermende = Utangaç
Şetm (seb, kadh) = Sövmek, sövgü
Şevk = Şevk (T. Kö.)
Şevket (Bak: azamet, kudret)
Şey = Şey (T. Kö.)
Şevda = Çılgın
Şeyh = 1 - Koca, ihtiyar, 2 - Baba (tekkede)
Şeyhuhat = Kocalık, ihtiyarlık
Şevn (Bak: ayb)
Şeytan = Şeytan
Şeytanet = Şeytanlık
Şiar = Uyak
Şifahî imtihan = Sözlü sımaç
Şikâf = Yarık
- şikâf = Yaran
Şikâk (Bak: Nifak) = Ayrılık, ara bozukluğu
Şikâr = Av
Şikârgâh = Avlak
Şikâyet, şekva = Yanı, sızıltı
Şikem = Karın
Şikemperver = Obur
Şikeste = Kırık
Şir = 1 - Aslan, 2 - Süd
Şirâ = Alım
Şira' = Yelken

Şirare = Kıvılcım, çakın
 Şırayı yemanî = Yıldırım
 Şirin = Tatlı, sevimli
 Şita = kış
 Şitab = Koşma, atılma
 Şitab etmek = Koşmak, atılmak
 Şive = Ağız, şiyve
 Şive (Bak: İşve, cilve) = Bayla
 Şivekâr = Baylan
 Şua = Şuvağ
 Şube = Kol, şuşbe
 Şubede = Hokkabazlık
 Şubedebaz = Hokkabaz
 Şuh = Oynak, şen
 Şule = Şuşle (T. Kö.) alev
 Şum = Şom
 Şura = Danışt
 Şurayı devlet = Danıştay = (Fr.) Conseil d'Etat
 Şuriş = Kargaşa
 Şürû = Başlama
 Şürû etmek = Başlamak
 Şuur = Şuur (T. Kö.),
 Şuurî = Şuurel
 Tahteşşuur = Asşuur,
 Gayrişşuurî = Şuursuzca, yadşuurel
 Şüceyre = Ağaççık, bodurağaç
 Şükûfe = Çiçek
 Şüphe = Şüphe (T. Kö.)

T

Taabbüd = Tapınma
 Taaccüb = Şaşma = (Fr.) Etonnement
 Taaddi (Bak: Tecavüz)
 Taaddüd etmek = Çoğalmak, sayısı artmak
 Taaffün = Kokşa
 Taaffün etmek = Kokuşmak, pis kokmak
 Taahhüd = Yüken = (Fr.) Engagement
 Taahhüd etmek = Yükenmek = (Fr.) S'engager

Taahhüdlü (mektub) = Bağlıklı = (Fr.) Recommandé
 Taakub etmek = Terkişmek, ard arda gelmek = (Fr.) Se succéder, se poursuivre
 Taakkul etmek = Anlamak, akıl etmek
 Taallûk etmek = İlimek = (Fr.) Se apporter à, avoir rapport à..
 Taallül etmek = Kaçınınsamak, ayak sürümek
 Taammüd (Bak: tasavvur, tasmin)
 Taammüm etmek = Yayılmak, genelleşmek = (Fr.) Se propager, se généraliser
 Taarruz = Sürsal, salım, saldırım = (Fr.) Attaque, offense, offensive
 Taarruz etmek = Sürsalmak, salmak, saldırmak = (Fr.) Attaquer, offenser, offensif
 Taarruzî = Sürsalık = (Fr.) Offensif
 Taassub = Bağmazlık = (Fr.) Fanatisme
 Müteassıb = Bağmaz = (Fr.) Fanatique
 Taatii efkâr (Bak: Hasbihal) = Oylaşma = (Fr.) Echange d'idées
 Taatii efkâr etmek (Bak: Hasbihal) = Oylaşmak
 Efkârı umumiye = Kamoy = (Fr.) Opinion publique
 Reyi âm = Genoy = (Fr.) Plébiscite
 Taayyün = 1 - Atanma, 2 - Belit
 Taayyün etmek = Belişmek, belli olmak
 Tayin etmek = 1 — Atamak (Nasb anlamına) = (Fr.) Nommer
 2 — Belirtmek = (Fr.) Désigner
 Muayyen = Belli
 Taayyüş etmek = Geçinmek
 Taazzum göstermek = Uluksanmak, uluksunmak
 Müteazzım = Uluksar, bencik = (Fr.) Orgueilleux
 Tâb = 1 — Güç, (Takat anlamına)
 2 — Parlaklık (Revnak anlamına)
 3 — Tazelik (Taravet anlamına)
 4 — Saç kıvrımı
 Tabaat (Matbaacılık anlamına) = Bası
 Tab'etmek = Basmak
 Tabı = 1 — Baskı, 2 — Basım

Matbu = Basma
 Matbua = Basılı = (Fr.) İmprimé
 Matbuat = Basın
 Tabaka = Tabaka (T. Kö.)
 Tabakatülârz ilmi = Jeoloji
 Tâban = Parlak
 Tabasbus = Yaltaklık, yaltaklanma = (Fr.) Flat-
 terie
 Mütebasbıs = Yaltak = (Fr.) Flatteur
 Tâbende = Parlayan
 Tâbi, menut, muallâk, vâbeste = Bağınrlı = (Fr.)
 Dépendant
 Tâbi = Uyruk
 Örnek: *İskoçya İngiltereye tâbidir = İskoçya*
İngiltere'ye uyruktur.
 Tâbi kılmak, tahtı tâbiivete almak. münkad eyle-
 mek = Uyrutmak = (Fr.) Assujettir
 Tâbi olmak, tebaiyet etmek = Uyramak
 Tâbiivet, menutiyet = Bağınç, uyrukluk = (Fr.)
 Dépendance
 Metbu = Uyraç
 Örnek: *İskocyalıların uvracı İngiltere'dir.*
 Tebaa = Uyru = (Fr.) Sujet
 Gavritâbi, müstakil = Bağınrsız = (Fr.) İndépen-
 dant
 Ademi tâbiivet, istiklâl = Yadbâğınç
 Tâbiiveti mütekaibile, menutiveti mütekaibile =
 Arısıbağınç = (Fr.) İnterdépendance
 Tabiat = Tabiğat
 Tabih = Hekim
 Tabiiğ = Tabiiğ
 Tabir = Devim = (Fr.) Expression
 Örnek: *Başka bir tabirle = Başka bir deyimle*
 Tabir (Tefsir) = Yoru
 Tabir (Tefsir) etmek = Yormak, yorumak
 Tabis = Parlama
 Tabnâk = Parlak
 Tabiye = Tabye
 Tabl = Kös, davul
 Tabut = Tabut

Tac = Taç
 Tacil etmek = Tezleştirmek, hızlaştırmak, acele-
 leştirmek, evdirmek = (Fr.) Accélerer, hâter
 Tacir = Tecimen
 Ticaret = Tecim
 Taciz etmek = Başağrıtmak, sıkmak = (Fr.)
 Ennuyer
 Tadaı = Sayma, sayış
 Tadil = Değişke
 Tadil etmek = 1 — Değsirmek = (Fr.) Modifier
 2 — Azaltmak = (Fr.) Diminuer
 Tafrafürüş = Bolavurt = (Fr.) Charlatan
 Tafsil etmek = Ayrınlamak, uzatmak = (Fr.)
 Détailler
 Tafsilât, teferrüat = Ayrın, ayrıntı, uzatı = (Fr.)
 Détail
 Tafsilâtivle = Uzun uzadıra, ayrınlariyle, ayrınl-
 ularivle = (Fr.) En détail
 Tağaddi etmek = Beslenmek
 Tağallüb = Zorbalık
 Tağanni (Bak: Muganni) = Şakığ
 Tağanni etmek = Sakınmak, sayramak
 Gına = Sayra, sarkı
 Tagavvüb etmek = Kavbolmak, kayıblara karış-
 mak, ortadan kavbolmak
 Tagavvür etmek = Baskalamak, özgermek, bo-
 zulmak = (Fr.) Changer, se corrompre
 Taövir = Özgerti
 Taövis etmek = Karıştırın bozmak
 Taölit etmek = Yanıltmak, şaşkırtmak = (Fr.)
 İnduire en erreur
 Tahaccür etmek = Taşlaşmak, taş olmak = (Fr.)
 Se nétrifier
 Tahaffuz etmek = Korunmak, barınmak
 Tahaffüif etmek = Hafiflemek, veöñnilesmek
 Tahfif etmek = Hafifletmek, veöñniletmek
 Tahakkük = Gerçekleşme, kesinleşme = (Fr.)
 Vérification
 Tahakkük etmek = Gerçekleşmek
 Tahakkük ettirmek = Kesinlemek, gerçekleştirmek
 varlaştırmak

- Tahakkuk memuru = Kesinci, kesinleyici
Tahkik = Gerçin
Tahkik etmek = Gerçinlemek = (Fr.) Faire une enquête
Tahkikatı adliye = Tüzel gerçin = (Fr.) Enquête judiciaire
Tahkikatı iptidaiye = İlkel gerçin = (Fr.) Enquête préliminaire
Tahakküm etmek = Başatlanmak = (Fr.) S'imposer
Tahalli = Bezenme, süslenme, donanma
Tahallük etmek = Ahlaklanmak, kılıklanmak
Tahallül = Erime
Tahlil = Çöze, (Fr.)
Tahlili = Çözel
Tahlil etmek = Çözelemek
Tahammuz etmek = Eksitlemek = (Fr.) Oxydation
Tahammül = Dayanış, katlanı
Tahammül etmek = Dayanmak, katlanmak, kaldırmak, çekmek, götürmek = (Fr.) Supporter, porter
Tahammür etmek = Ekşimek, acımak = (Fr.) Fermenter
Taharri etmek = Aramak, araştırmak = (Fr.) Chercher
Taharrii âsârı atika = Aramaç
Tahattur etmek = Hatırlamak
Tahavvül (Tebeddül) etmek = Değişmek, dönmek
Tahayyül etmek = Sanaymak, hayal etmek = (Fr.) Imaginer
Tahavvür etmek = Şaşalamak, şaşırmak = (Fr.) S'étonner
Tahayyüz etmek = Seçilmek, yer tutmak = (Fr.) Se distinguer
Tahdid etmek = Sınırlamak, buçlamak, daraltmak = (Fr.) Limiter
Tahdiş etmek = Bulandırmak, karıştırmak = (Fr.) Troubler
Tahkim etmek = Berkitlemek = (Fr.) Fortifier
Tahlif etmek = Andıçirmek
Tahlis etmek = Kurtarmak
Tahlisiye = Cankurtaran
Tahlisi giriban etmek = Yakayı kurtarmak, yakayı sıyırmak
Tahlit etmek = Karıştırmak
Tahliye etmek = 1 — Boşaltmak, boşarmak :
2 — Bırakmak = (Fr.) Quitter
Tahmil etmek = Yükleme
Tahmin etmek = Oranlamak, tasınlamak
Tahmin = Oran, tasın
Tahnetmek = Övütmek
Tahnit etmek = Mumyalamak, tütsülemek
Tahrib etmek = Yıkılmak, haraplamak
Tahribkâr (Bak: Harab) = Yıkıcı = (Fr.) Destructeur
Tahrik = Harekete getirme, kıskırtma, uyardırma. işletme = (Fr.) Mettre en mouvement, actionner, provoquer
Tahrik etmek = İşletmek
Tahrik etmek = Uyardırmak
Tahrik etmek = Kıskırtmak
Tahrik etmek = Harekete getirmek
Tahrik etmek (Tüzel anlamı terim koluna bırakılmıştır)
Tahrikâmiz = Kıskırtıcı = (Fr.) Provocant
Tahrikât = Kıskırtım = (Fr.) Provocation
Tahrirat, tezkere = Biti, beti
Tahriren = Yazı ile
Tahriri imtihan = Yazılı sınaç
Tahriş etmek = Tırmalamak, azdırmak = (Fr.) Gratter, irriter
Tahsil = 1 — Öğrenim = (Fr.) Etude, 2 — Alım, alış = (Fr.) Perception
Tahsil etmek = Öğrenmek, elde etmek, edinmek almak = (Fr.) Étudier, s'enquérir, percevoir
Tahsildar = Alımcı = (Fr.) Percepteur
Tahsilât = Alınç
Tahsis etmek = Özgülemek = (Fr.) Affecter, destiner, assigner
Taht = Omağ = (Fr.) Trône

Taht = Alt
 Tahtelarz = Yeraltı
 Tahtı himayede olan yer = Koruncak = (Fr.) Pro-tectorat
 Tahtı tasarrufa almak = İğelenmek = (Fr.) S'ap-proprier
 Tahtie etmek = Suçbulmak, kusurlamak
 Tahvif etmek = Korkutmak
 Tahvil etmek = Değiştirmek, çevirmek, döndürmek
 Tahzir etmek = Sakındırmak, çekindirmek = (Fr.) Prévenir
 Takaddüm = Öngelme, önün
 Takaddüm etmek = Öngelmek
 Takallûs etmek = Kasılmak
 Takarrüb etmek = Yaklaşmak, yanaşmak
 Takarrür etmek = Kararlaşmak
 Takaşşür etmek = Kabuklanmak, kabuk bağlamak
 Takat = (Kudret anlamına) Enerji, (istitaat anlamına), güç
 Takattur etmek = Damlamak, dammak
 Takbih etmek = Çirkinsemek, çirkinlemek, çirkin görmek = (Fr.) Blâmer
 Takbil etmek = Öpmek
 Takdim etmek = 1 - Sunmak = (Fr.) Présenter
 2 - Tanıtmak,
 3 - İleri tutmak, öntutmak, önelmek = (Fr.) Précéder, accorder la priorité
 Takdim ve tehir = Altüsleme
 Takdime = Sunu
 Takdir etmek = Beğenmek, değerlemek, değer biçmek
 Takdirde = Öyle ise, öyle olunca, öyle olursa = (Fr.) Dans ce cas, alors
 Takdis etmek = Kutsamak
 Takib etmek = Kovalamak, izlemek, gütmek, peşini tutmak, peşine düşmek, ardına düşmek, arkasından gitmek, arkasından gelmek, terkimek = (Fr.) Poursuivre
 Taklib etmek = 1 - Altüst etmek, 2 - devirmek
 Taklid = Benzet
 Taklid etmek = Benzetlemek

Takrib etmek = Yaklaştırmak, yanaştırmak
 Takriben = Aşağı yukarı
 Takrir (Kamutay terimi) = Dilerge
 Takrir etmek (ders için) = Anlatmak
 Taksim = Üleç
 Taksim etmek = Üleştirmek, bölmek, ayırmak, bölüşmek, paylaşmak = (Fr.) Partager, diviser
 İnkısam etmek = Dağımlaşmak, bölünmek
 Taksir etmek = 1 - Kısmak, kısaltmak, 2 - (Bak: Kusur)
 Taksit = Bölü
 Takt sahibi = Denli
 Taktir etmek = Çekmek, damıtmak
 Takvim = 1 - Takvim (T. Kö.), 2 - Almanak (T. Kö.)
 Takviye etmek = Kuvvetlendirmek, berkitmek, pekiştirmek
 Kesbi kuvvet etmek = Berkinmek
 Takyid etmek = Kayıtlamak
 Takayyüd etmek = Kayıtlanmak
 Talâk = Boşama, boşanma
 Telâkat = Uzdillik
 Taleb = İstek
 Talebe = 1 - Öğrenci, 2 - Yetiştirme, 3 - İrdemen
 4 - Talbe (Yakutça "Talba,, dan)
 Tali = 1 - Taliğ, 2 - Sur = (Fr.) Chance, sort
 Talia = İleri kol, önkol
 Talik etmek = Asmak, bırakmak, irtelemek = (Fr.) Suspendre, remettre
 Talim = Öğretim
 Talim etmek = Öğretmek
 Talimatname = Öğrenek = (Fr.) Instruction
 Taltif etmek = Gönül almak, okşamak, kayramak
 Tamâ = Açgözlülük, doymazlık, umdu, umsu
 Tamâ etmek = Göz dikmek, umsunmak
 Tamâkâr = Açgözlü, doymaz
 Tamam = Tam, tüm, bütün, tükel
 Tamam etmek = Bağlamak, bitirmek
 Tamamı tamamına = Başabaş
 Tamamiyet = Bütünlük, tamlık, tümlük
 Tamik etmek = Derinlemek, derinleştirmek

Tamim = Genelge = (Fr.) Circulaire
 Tamim etmek = Yaymak, genellemek
 Tamir = Onarım, onarma
 Tamir etmek = Onarmak
 Tampon = Baskurut, kurutmaç
 Tane (dane) = Tane (T. Kö.)
 Tânetmek = Kınamak = (Fr.) Blâmer
 Tannan = Tınlı, tınan, tınıyan
 Tansif etmek = İkiye bölmek
 Tanzim etmek = Düzenlemek, düzeltmek, düzen
 vermek, yoluna koymak = (Fr.) Arranger
 Tanzir etmek = Eşlemek, benzerini yapmak
 Tar = 1 - İplik, ağ, 2 - Karanlık
 Tarab = Şenlik, sevinç
 Taraç = Yağma, talan, çapul
 Taraf = Taraf (T. Kö.)
 Tarafgir = Yantaz
 Bitaraf = Tarafsız, nötür = (Fr.) İmpartial
 Bitaraflık = Nötürlük
 Tarassud etmek = Gözlemek
 Taravet = Tazelik, körpelik
 Tardetmek = Koğmak, püskürtmek
 Tarhetmek = 1 - Çıkarmak, indirmek = (Fr.) Sou-
 straire
 2 - Salmak (vergi tarhı) = (Fr.) Imposer
 Tarif = Tanım
 Tarif etmek = Tanılamak, tanımlamak
 Tarih = Tarih (T. Kö.)
 Tarihi = Tarihiğ
 Tarik = Yol
 Tariz etmek = Dokundurmak, takılmak, taş atmak
 = (Fr.) Insinuer
 Tarsin etmek = Bekitmek
 Tarumar = Dağınık, darmadağın
 Tarz = Tarz (T. Kö.)
 Tarzı hall = Anlaşıt
 Tarziye = Onarsa = (Fr.) Réparation
 Tarziye vermek = Onarsamak
 Tasaddi etmek = Kalkışmak
 Tasallût = Sarkıntılık
 Tasallût etmek = Sataşmak, sarkıntılık etmek, sal-

tamak (Yakutça)
 Tasannu = Yapmacık
 Tasarruf = 1 - Esilik, sahiplik = (Fr.) Possession
 2 - Tutum = (Fr.) Economic
 Tasarruf etmek = 1 - Esilenmek, 2 - Biriktirmek,
 artırmak
 Tasavvur = Tasar
 Tasavvur etmek = Tasarlamak
 Tasdik etmek = Onaylamak = (Fr.) Ratifier
 Tasfiye = Arılama, arıtma, süzme = (Fr.) Liqui-
 dation, épuration
 Tasfiye etmek = Arılamak, arıtmak, süzmek
 Tashih etmek = Doğrulamak, düzeltmek
 Tasir etmek = Sıkmak, suyunu çıkarmak
 Taslit etmek = Üşürmek, başa sarmak
 Tasmim etmek = Kurmak
 Tasni etmek = Uydurmak düzmek
 Tasnif etmek = Sınıflamak, sınıflara ayırmak
 Tasrif = Çekit
 Tasrif etmek = Çekmek
 Tasrih etmek = Açıklamak
 Tasvib (Bak: Kabul) = Onam
 Tasvib etmek (Bak: Kabul etmek) = Onamak
 Tasvir = Sınay
 Tasvir etmek = Sınaylamak
 Tatbik = 1 - Uvout, taqlama = (Fr.) Appliquer
 2 - Yeritim (Bak: İcra ve infaz) = (Fr.)
 Exécution
 Tatbik etmek = 1 - Uvoutlamak, taptamak
 2 - Yeritmek (Bak: İcra ve infaz
 etmek)
 Tâtil = Azat
 Tatmin etmek = Kandırmak, dinizlemek
 Tatvil etmek = Uzatmak
 Tavaf = Çevrin
 Tavaf etmek = Çevrinmek
 Tav'an (Bak: Kerhen) = İsteyerek, gönülden
 Tav'an kerhen (Bak: Kerhen) = İster istemez, is-
 teyerek istemiyerek
 Tavassut = Aaracılık

Tavassut etmek = Arabulmak, araya girmek
 Tavattun etmek = Yerleşmek, vatan edinmek
 Tavik = Asıntı
 Tavik etmek = Oyalandırmak, asıntıya bırakmak
 Taviz = Değişit
 Tavk = Boyunduruk, tasma
 Tavr = Tavr (T. Kö.)
 Tavsiye = Tavsiye (T. Kö.)
 Tavzif etmek = Ödevlendirmek, iş vermek
 Tavzih etmek = İzahlamak
 Tayf = 1 - (Bak: Hayalet) 2 - (Fizik anlamı terih koluna bırakılmıştır)
 Tayib etmek = Ayıplamak
 Tayeran = Uçuş
 Tayyare = Uçak
 Tayyareci = Uçman
 Tawayetmek = 1 - Gitmek, dürmek, 2 - Çıkarmak
 Tazallüm etmek = Sızlanmak, yanıp yakılmak
 Tazammün etmek (Bak: İhtiva etmek)
 Tazarru (münacat) = Yakarış
 Tazarru (niyaz) = Yakarı
 Tazarru ve niyaz etmek = Yakarmak
 Tazib etmek = Rahatsız etmek, azab vermek
 Taz'if etmek = İki kat etmek, ikitlemek
 Tazim etmek = Büyükleme, ululamak
 Tazir etmek = Azarlamak
 Taziye = Başsağı
 Taziye etmek = Başsağlamak
 Tazmin etmek = Ödemek, tölemek
 Tazminat = Ödek, tölek
 Tazyik = Basınç
 Tazyik etmek = Sıkıştırmak, basmak
 Teadül etmek = Dengeşmek = (Fr.) Equivaloir
 Teahhür etmek = Gecikmek, artaklamak, geç kal-
 mak
 Teali etmek = Yükselmek, yücelmek
 Teallüm etmek = Öğrenmek
 Teami = Görmezlikten gelme
 Teamül (Bak: âdet, örf) = Törü = (Fr.) Moeurs

Teati = Alıp vermek, verişmek = (Fr.) Echange
 Teavün = Yardımlaşma = (Fr.) Aide mutuel
 Tebaiyet etmek = Uyurmak
 Tebaki etmek = Ağlamsamak = (Fr.) Pleurnicher
 Tebarüz etmek = Belirmek
 Tebarüz ettirmek = Belirtmek
 Tebaud etmek = Uzaklaşmak = (Fr.) S'éloigner
 Tebdil etmek = Değiştirmek
 Tebeddül = Değişim
 Tebeddül etmek = Değişmek = (Fr.) Se changer, se modifier
 Tecayiş = Yerdeğişme = (Fr.) Permutation
 Tebellür etmek = Belirmek, billürlanmak = (Fr.) Se cristalliser
 Tebenni etmek = Oğul edinmek, oğullanmak = (Fr.) Adopter
 Teber = Teber (T. Kö.)
 Teberri etmek = Aklanmak, berilenmek = (Fr.) Etre acquitté
 Tebriye etmek = Aklamak, berilemek = (Fr.) Acquitter
 Teberru = Verit = (Fr.) Don
 Teberru etmek = Veritte bulunmak = (Fr.) Faire un don
 Tebessüm etmek = Gülümsemek
 Tebeyyün etmek = Belgirmek
 Tebeyyün ettirmek = Belgirtmek = (Fr.) Etablir, prouver
 Tebhir etmek = Buğulamak
 Tebid etmek = Bengileştirmek = (Fr.) Eterniser
 Tebedî = Bengi = (Fr.) Eternel
 Teb'id etmek = Sürmek, ıraklamak
 Tebliğ = Bildiriğ = (Fr.) Communiqué
 Tebligat = Bilgirit = (Fr.) Instruction
 Tebrid etmek = Soğutmak = (Fr.) Refroidir
 Tebrik etmek = Kutlamak = (Fr.) Féliciter
 Tebşir etmek = Müjdelemek
 Tecahül etmek = Bilmezlenmek = (Fr.) Feindre
 Tecavüz (Bak: Taarruz)
 Tecavüz etmek = Aşmak, geçmek, dokunmak

Mütecaviz, tecavüzkâr = Saldırgan = (Fr.) Agresseur, agressif

Tecdid etmek = Yenilemek = (Fr.) Renouveler

Teceddüd = Yenileşme = (Fr.) Renouvellement

Tecelli etmek (Bak: zuhur etmek)

Tecellüd göstermek = Batırılmak, batırsamak

Tecemmu = Toplanı, biriki

Tecemmu etmek = Toplanmak, birikmek, yığılmak

Tecennün etmek = Çıldırılmak, delirmek

Tecerrüd etmek = Yalınmak, elçekmek, soyutlanmak = (Fr.) S'isoler

Tecrid etmek = Ayırmak, soyutlamak = (Fr.) Isoler, dénuder

Tecessüs etmek = Gözetmek, çaşıtlamak = (Fr.) Espionner

Tecezzi etmek = Cüzlenmek, tikelenmek

Tecil = Sonratım = (Fr.) Ajournement

Tecil etmek = Sonratmak = (Fr.) Ajourner, remettre

Tecrim etmek = Suçlandırmak

Tecrübe = Deneç = (Fr.) Essai

Tecrübe etmek = Denemek = (Fr.) Essayer

Tecviz etmek = Onamak, izin vermek

Örnek: *Ben hareketinizi onamıyorum (tecviz etmiyorum) — Kanun böyle hareketlere izin vermez (tecviz etmez.)*

Tecziye etmek = Cezalandırmak = (Fr.) Punir

Teçhiz etmek = Donatmak = (Fr.) Armer, équiper

Teçhizat = Donatı

Örnek: *Süel donatı = Teçhizatı askeriye.*

Tedahül = Giriş, geri kalan

Örnek: *Geri kalan aylıklar = Tedahülde kalan maaşlar.*

Tedarik etmek = Edinmek, hazırlamak

Tedavi etmek = Sağtımak, bakmak, eyilemek = (Fr.) Soigner

Tedavül etmek = Geçmek, dönmek, dolaşmak

Tedbir = Tedbir (T. Kö.)

Tedhiş etmek = Ürkütmek, yıldırılmak = (Fr.) Effrayer.

Tedeħhüş = Yılm, yılgınlık = (Fr.) Epouvanter

Tedeħhüş etmek = Yılmak

Tedenni etmek = Alçalmak, gerilemek = (Fr.) Baisser, diminuer, être en décadence

Tedeyyün = Borçlanma = (Fr.) S'endetter

Tedfin etmek = Gömmek = (Fr.) Ensevelir, en terrer

Tedfin merasimi = Gömme alayı = (Fr.) Enterrement

Tedib etmek = Uslandırmak, yola getirmek

Tediye = Ödeme

Tediye etmek = Ödemek, borcunu vermek = (Fr.) Payer

Tedkik etmek (Bak: Tetebbu) = İncelemek, inceden inceye aramak = (Fr.) Etudier, examiner minutieusement

Tedmir etmek = Sındırmak, tepelemek

Tedrici = Derecel = (Fr.) Graduel, progressif

Tedricen = Azar azar, derece derece = (Fr.) Graduellement

Tedvin etmek = Dergimek = (Fr.) Codifier, former un recueil

Tedvir etmek = Çevirmek, döndürmek = (Fr.) Diriger, tourner

Teeddüb etmek = Utanmak, edeblenmek

Teehhül etmek = Evlenmek

Teellüm etmek = Acınmak, elemlemek = (Fr.) Se chagriner

Teemmül etmek = Düşünmek, düşünüp taşınmak = (Fr.) Réfléchir, méditer

Teenni etmek = 1 - Ağır davranmak = (Fr.) Agir avec précaution
2 - (Bak: İhtiyat)

Teessüf etmek = Eseflenmek

Teessür (Bak: hüzin) = Üzün

Teessüs etmek = Kurulmak, yerleşmek

Teeyyüd etmek = Doğru çıkmak, gerçekleşmek = (Fr.) Se confirmer

Tefahur = Övünç = (Fr.) Vantardise

Tefahur etmek = Öğünmek = (Fr.) Se vanter

Tefahhus etmek = Araştırmak

Tefehhüm = Anlama
 Tefekkür = Düşünmek = (Fr.) Réflexion
 Teferruat = Ayrıntılar = (Fr.) Détails
 Teferrüç (Bak: Tenezzüh)
 Teferrüd etmek = Tekleşmek, tek olmak, birin-
 cileşmek = (Fr.) Se distinguer
 Teferrüs etmek = 1 - Sezinlemek, 2 - (Bak: feraset)
 Tehassür etmek = Göresimek, özmek
 Tefessuh etmek = Bozulmak, çürümek, kokmak =
 (Fr.) Se corrompre
 Tefeül etmek = Uğursamak, fal açmak = (Fr.)
 Augurer, présager
 Tefevvuk = Üstünlük
 Tefevvuk etmek = Üstelmek
 Tefevvüh = Dil uzatma
 Tefevvüh etmek = Ağza almak, ağız bozmak =
 (Fr.) Proférer
 Tefrik = Ayırma
 Tefrik etmek = Ayırmak
 Tefrika (Bak: fesad)
 Tefriş etmek = Döşemek = (Fr.) Meubler
 Tefsir = Yora = (Fr.) Commentaire
 Tefsir etmek = Yormak, yoramak = (Fr.) Com-
 menter
 Teftiş etmek = Teftiş etmek = (Fr.) Inspector
 Tegafül etmek = Anlamazlıktan gelmek, anlamaz
 görünmek = (Fr.) Feindre de ne pas comprendre
 Tehacüm etmek = Uşüşmek, toplaşmak = (Fr.)
 Assaillir
 Tehaluf = Uyuşmazlık
 Teharrük etmek = Kınıldacak harekete gelmek
 Tehassun etmek = Sığınmak, puslanmak, kapan-
 mak = (Fr.) Se refugier
 Tehaşi (Bak: haşyet, ihtiraz) = Sakınma
 Tehaşşüd etmek = Birikmek, yığılmak
 Tehcir etmek = Göçürmek
 Tehdid = Hötlem, gözdağı = (Fr.) Menace
 Tehdid etmek = Hötlemek, yumdurmak = (Fr.)
 Menacer

Tehevür etmek = Kızmak, köpürmek, hiddet et-
 mek = (Fr.) S'emporter
 Teheyyüç etmek = Heyecanlanmak
 Tehi = Boş
 Tehie etmek = Hazırlamak
 Tehlike = Tehlüke (T. Kö.)
 Tehvin etmek = Kolaylaştırmak, hafifletmek =
 (Fr.) Faciliter, alléger
 Tehyic etmek = Heyecanlandırmak
 Tehzib etmek = Düzeltmek, temizlemek = (Fr.)
 Edifier
 Tehziz etmek = Titretmek
 Tekabül etmek = Karşılık olmak, karşılaşmak, kar-
 şılamak
 Tekâlif = Vergiler = (Fr.) Impôts
 Tekâmül = Evrim = (Fr.) Evolution
 Tekâmül etmek = Evrimmek = (Fr.) Evoluer
 Tekâpu (Bak: Tezellül, tabasbus)
 Tekâsüf etmek (Bak: Kesafet) = Sıklaşmak, top-
 lanmak = (Fr.) S'épaissir
 Tekâsül = Üşenme, gevşeklik, erinme = (Fr.) Né-
 gligence, manque de soin
 Tekâsül göstermek = Üşenmek, erinmek
 Tekatu etmek = Çapraşmak, kesişmek = (Fr.) Se
 croiser, se couper
 Tekatu noktası = Çatak = (Fr.) Point de renc-
 ontre
 Mütekatı = Çapraşık, çatışık
 Tekaüd etmek (Bak: Mütekaid) = Emekliye ayır-
 mak = (Fr.) Mettre en retraite
 Tekaüd maaşı (Bak: Mütekaid) = Emeklik, emek-
 li aylığı
 Tekaüd olmak = Emekliye ayrılmak
 Tekavvüs etmek = Kavislenmek
 Tekayyüd etmek = Kayıtlanmak
 Tekayyüh etmek = İrinlenmek, irin bağlamak
 Teküdir etmek = Çıkışmak, azarlamak, paylamak =
 (Fr.) Faire des reproches, réprimander
 Tekeffül etmek = Kefil olmak, üstüne almak
 Tekelluf = Yapıntı, gösteriş, özeniş

Tekemmül etmek = Erginleşmek, yetkinleşmek, tamlaşmak, tükellenmek
 Tekerrür etmek = Tekrarlanmak, tekrenmek = (Fr.) Se répéter
 Tekessür etmek = Artmak, çoğalmak = (Fr.) S'augmenter
 Tekevün etmek = Olmak, oluşmak, var olmak, kılınmak
 Tekid = Pekit
 Tekid etmek = Pekitmek, tazelemek
 Teklif = Önerge = (Fr.) Proposition
 Teklif etmek (Bak: Tekellüf) = 1 - Önergemek 2 - Öne sürmek, 3 - yüklemek, 4 - ileri sürmek
 Teklifsiz = İçli dışlı = (Fr.) Familier
 Teklis etmek = Kireçleştirmek
 Tekmil etmek = Tamamlamak, tükellemek, bitirmek = (Fr.) Achever, finir
 Tekrar = Tekrar (T. Kö.)
 Tekrim etmek = Yüceltmek
 Teksif etmek = Sıklaştırmak, koyulaştırmak, toplamak
 Teksir etmek = Çoğaltmak
 Tekvin etmek = Var etmek, yaratmak, kılmak = (Fr.) Créer
 Tekzib etmek = Yalanlamak = (Fr.) Démentir
 Telâffuz = Lâfza
 Telâffuz etmek = Söylemek, lâfzamak = (Fr.) Prononcer
 Telâki etmek = Buluşmak, kavuşmak
 Telâkki = Anlayış
 Telâkki etmek = Almak, saymak
 Hüsnü telâkki etmek = İyiye almak
 Sui telâkki = Kötüye almak
 Telâş = Telâş (T. Kö.) = (Fr.) Hâte, empressement
 Telâtum = Çalkantı = (Fr.) Ondulation
 Telâtum etmek = Çalkanmak, dalgalanmak
 Telebbüs etmek = Giyinmek = (Fr.) Se vêtir, s'habiller

Telef etmek = Öldürmek, yoketmek, bitirmek = (Fr.) Tuer, dilapider, anéantir
 Telehhüf etmek = 1 - (Bak: Teessür, ızdırab), 2 - Yanmak, yanıp yakılmak = (Fr.) Se lamenter
 Televvün = Alacalık = (Fr.) Versatilité, inconstance
 Televvün etmek = Alacalanmak
 Mütelevvin = Alaca, dönek = (Fr.) Versatile, inconstant
 Teleyyün = Yumuşama, sulanma = (Fr.) Amollissement
 Telezüz etmek = Tadalmak, tadlanmak = (Fr.) Goûter, se délecter
 Telgraf = Telgraf
 Posta ve telgraf = Posta ve telgraf ve telefon (E.T.T.)
 Telh = Acı
 Felhis etmek (Bak: Hülâsa etmek)
 Telif etmek = Bağdamak = (Fr.) Concilier
 Telifibeyn etmek = Arabulmak = (Fr.) Reconcilier
 Telih (Bak: Mabud) = Tanrılaştırma = (Fr.) Déification
 Teih etmek (Bak: Mabud) = Tanrısamak = (Fr.) Déifier
 Tel'in etmek = İlemek = (Fr.) Maudire
 Telkih etmek = Aşılacak = (Fr.) Inoculer, vacciner
 Telkin = Oydama = (Fr.) Suggestion
 Telkin etmek = Oydamak = (Fr.) Suggérer
 Tellâl = Çağırtmaç = (Fr.) Courtier, crieur public
 Telmih etmek (Bak: ima etmek) = (Fr.) Laisser entendre, faire un allusion
 Telvin etmek = Boyamak = (Fr.) Colorer, colorier
 Telvis etmek = Kirletmek = (Fr.) Salir
 Temadi etmek = Uzamak, sürmek = (Fr.) prolonger, durer

Temas = Değet
 Temas etmek = Dokunmak, değmek = (Fr.) Toucher
 Temasta bulunmak = Değette bulunmak = (Fr.) Etre en contact
 Temaşa = Seyir = (Fr.) Contempler
 Temayül = 1 - Eğlim (mey, meyelân) 2 - Eğginlik = (Fr.) Inclination, penchant
 Temayül etmek = Eyilmek, eğinmek, yatmak = (Fr.) S'incliner, se pencher
 Temayüz etmek = Seçkilenmek, kendini göstermek = (Fr.) Se distinguer
 Temdid etmek = Uzatmak = (Fr.) Prolonger
 Temekkün etmek = Yerleşmek = (Fr.) S'établir, se fixer
 Temellûk etmek = Yaltaklanmak, yüze gülmek = (Fr.) Flatter
 Temenni etmek = Dilemek, umunmak = (Fr.) Souhaiter
 Temerküz etmek = Merkezleşmek = (Fr.) Se concentrer
 Temerrüd = Direnç = (Fr.) Entêtement
 Temerrüd etmek = Direnmek = (Fr.) S'entêter
 Mütemerrid = Direngen, direnik
 Temessük etmek = Tutunmak, yapışmak = (Fr.) Se référer à ...
 Temessül etmek = Benzeşmek, sinmek = (Fr.) S'assimiler
 Temettu = Kazanç, kâr = (Fr.) Profit, gain
 Temevvüç etmek = Dalgalanmak = (Fr.) Onduler
 Temeyyu etmek = Suyumak, sulaşmak = (Fr.) Se liquéfier
 Temeyyüz etmek (Bak: Temayüz)
 Temhir etmek = Mühürlemek = (Fr.) Sceller, cacheter
 Teminat = İnanca = (Fr.) Garantie
 Teminat akçası = Tutak = (Fr.) Cautionnement, garantie
 Temin etmek = İnançlamak, inan vermek, sağlamak, elde etmek = (Fr.) Assurer, garantir

Temkin = Ağır başlılık = (Fr.) Dignité
 Temkinli = Ağırbaşlı
 Temrin = Yumuş = (Fr.) Exercice
 Temyiz = Ayırd = (Fr.) Distinction
 Temyiz etmek = Ayırdetmek, ayırtlamak, seçmek = (Fr.) Dinstinguer
 Mahkemei temyiz = Yargutay = (Fr.) Cour de cassation
 Divanı temyizi askerî = Süel Yargutay
 Divanı muhasebat = Sağışkur = (Fr.) Cour des comptes
 Tenakus etmek = Azalmak, eksilmek
 Tenakuz = Tutmazlık
 Tenasuh = Tondeğişimi = (Fr.) Métempychose
 Tenasüb = Uygu, yakışık, nisbetleşme = (Fr.) Conavenance, proportion
 Tenasül = Dölerme = (Fr.) Procréation, génération
 Tenazur (Bak: Mütenazır) = Uyka = (Fr.) Symétrie
 Tenbîh etmek = 1 - Uyarmak, uyandırmak, 2 - (Bak: İhtar)
 Tendürüst = Sağlam = (Fr.) Robuste
 Tenebbüt etmek = Bitmek, çimlenmek = (Fr.) Végéter, pousser
 Teneffür etmek = İğrenmek, soğumak
 Teneffüs etmek = Nefes almak, Solumak, nefeslenmek
 Tenevvü etmek = Çeşidlenmek, türlenmek = (Fr.) Varier
 Tenevvür etmek = Aydınlanmak, ışımak
 Münevver (entellektüel anlamına) = İdemen = (Fr.) Intellectuel
 Tenezzüh = Gezinti, seyran = (Fr.) Promenade, excursion
 Tenezzül etmek = 1 - İnnek, düşmek, alçalmak 2 - ... a kadar alçalmak, ... a kadar inmek, ... a kadar düşmek = (Fr.) S'abaisser, daigner
 Ademi tenezzül = Beğenmezlik = (Fr.) Dédain
 Tenfir etmek = Soğutmak, iğrendirmek = (Fr.) Dégoûter

Tenk = Dar

Tenkid etmek = Tenkid etmek (T. Kö.)

Tenkîh etmek = Ayıklamak, kırpma = (Fr.) Nettoyer, diminuer

Tenkil etmek = Tepelemek = (Fr.) Réprimer, châtier

Tenmiye etmek = Büyütmek, yetiştirmek, ürelemek

Tensib etmek = Beğenmek, onamak = (Fr.) Approuver

Tensik etmek = Tevilemek = (Fr.) Réformer

Tenvim etmek = Uyutmak = (Fr.) Endormir

Münevvim = Uyutucu = (Fr.) Soporifique, ennuyeux

Tenvir etmek = Aydınlatmak, ısıtmak = (Fr.) Eclairer, éclaircir

Tenzî etmek = İndirmek, aşağı düşürmek, azaltmak, çıkarmak = (Fr.) Abaisser, soustraire

Terahi (Bak: Tekâsül)

Terakki = İlerleme = (Fr.) Progrès

Terakki etmek = İlerlemek = (Fr.) Progresser, faire des progrès

Terakkiperver = İlerci, ileril = (Fr.) Pogressiste

Terakkub (Bak: İntizar)

Teraküm etmek = Birikmek = (Fr.) S'accumuler

Terane = 1 - Ötü, 2 - (Bak: Nağme) = (Fr.) Chant

Terazî tarafeyn = Onaşma

Terbiye = Eğitim, yetişi = (Fr.) Education, dressage

Terbiye etmek = Eğitmek, yetiştirmek = (Fr.) Eduquer, élever

Tercih = Üsterim, öneyle = (Fr.) Préférence

Tercih etmek = Üstermek, üstün tutmak, beğenmek, öneylemek = (Fr.) Préférer

Tercüman = Dilmaç

Tercüme etmek (Bak: Mütercim) = Çevirmek = (Fr.) Traduire

Terdif etmek = Ardamak = (Fr.) Faire accompagner

Tereddi = Yozlaşma = (Fr.) Désagrégation, dégénérescence

Tereddi etmek = Yozlaşmak = (Fr.) Désagréger, se dégréner

Tereddüd (Bak: Şüphe) = İkircim = (Fr.) Hésitation

Tereffu etmek = Yükselmek, ağmak, yücelmek = (Fr.) S'élever

Terfi etmek = Geçmek, yukarlamak

Tereke = Bırakıt = (Fr.) Héritage

Terennüm etmek (Bak: Teganni etmek)

Teressüb etmek = Çökmek, dibe çökmek

Tereşşuh etmek = Sızmak = (Fr.) Suinter

Tereşşuhat = Sızıntı

Terettüb etmek = Düşmek = (Fr.) Incomber

Terfih etmek = Ondurmak, genlik vermek, genlemek, gönendirmek = (Fr.) Améliorer

Terfik etmek = Yandamak, yanına katmak, yanına vermek = (Fr.) Faire accompagner

Tergib etmek (Bak: Teşvik) = (Fr.) Encourager

Terhin etmek = Tutuğlamak = (Fr.) Engager, hypothéquer

Terhis etmek = İzin vermek, boşarmak, salıvermek, koyuvermek = (Fr.) Congédier

Terketmek = Bırakmak = (Fr.) Abandonner

Terkeb = Katım, somtöz = (Fr.) Composition, synthèse

Terkebî = Somtözel

Terkeb etmek = Somtözlülemek katımlamak = (Fr.) Composer

Terekküb etmek = Katımlanmak = (Fr.) Se composer

Terakim etmek = Yazmak

Tersane = Gemlik, gemilik

Tersim etmek = Çizmek, resmini yapmak

Tertib = Sıra, dizi, düzgü, düzem, düzemeç = (Fr.) Série, ordre

Tertib etmek = Sıralamak, dizmek, sıraya koymak, düzmek = (Fr.) Sérifier, mettre en ordre

Tertibat (Bak: tertib, tedbir, ihzamat)
Tertibli = Derilgen, derli toplu, yerli yerinde = (Fr.) Ordonné
Tertibsiz = Savruk, bozuk düzen = (Fr.) Malordonné, désordonné
Tervîç etmek = Önürtmek = (Fr.) Soutenir, appuyer
Tervîç efkâr (Bak: Mürevviç) = Önürtge
Tesadüf = Raslama = (Fr.) Rencontre
Tesadüfen = Rasgele = (Fr.) Par hasard
Tesadüf etmek = Raslamak, rasgelmek = (Fr.) Rencontrer
Tesadüm = Çarpışma, tokaşma = (Fr.) Collision
Tesahub etmek = Kayırmak, benimsemek = (Fr.) Protéger. s'approprier
Tesamuh (Müsamaha) = Hoşgörme, hoşgörülük.
hoşgörü, göz yumma = (Fr.) Tolérance
Tesanüd = Dayanışma = (Fr.) Solidarité
Tesbit = Saptama
Tesbit etmek = Saptamak = (Fr.) Fixer
Tescil etmek = Kütüğe geçirmek, deftere geçirmek = (Fr.) Enregistrer, inscrire
Teselli = Avuç, avuntu = (Fr.) Consolation
Teselli bulmak = Avunmak = (Fr.) Se consoler
Teselli etmek = Avutmak, avundurmak = (Fr.) Consoler
Teselsül etmek (Bak: Tevali) = Dizilenmek. dizilip gitmek, zincirlenmek = (Fr.) Se succéder s'en chaîner
Tesettür etmek = Bürünmek, örtünmek, kapanmak = (Fr.) Se voiler se couvrir, s'enfermer
Tesevvüp (Bak: ihmal, terahi) = (Fr.) Négligence
Teshil etmek = Kolaylaştırmak = (Fr.) Faciliter
Teshin etmek = Isıtmak = (Fr.) Chauffer
Teshir etmek = Almak, ele geçirmek, büyülemek = (Fr.) Conquérir ensorceler séduire
Tes'id etmek = Bavramak = (Fr.) Fêter
Tes'ir = Etki = (Fr.) Effet
Tesis (Bak: Müessesese)

Tesisat = 1 - Koyaç, koyra, 2 - (Bak: Müessesat) = (Fr.) Institution
Tesis etmek = Kurmak
Teskin etmek (Bak: sükûn) = Yatıştırmak, sakinleştirmek, dindirmek, sükûn vermek = (Fr.) Apaiser, calmer
Teslih etmek = Silahlamak = (Fr.) Armer
Teslim = Teslim (T. Kö.) = (Fr.) Livrer
Tesellüm etmek = Teslim almak
Teslimiyet = Verinim, verinselik = (Fr.) Capitulation, résignation
Teslim tesellüm = Alaca verece = (Fr.) Formalité de livré et de reçü
Teslis = Üçleme = (Fr.) Tripler, trinité
Tesmiye etmek = İsimlemek, adlanmak, ad koymak isim vermek = (Fr.) Nommer, dénommer
Tesmiye olunmak = İsimlenmek, adlanmak, ad konulmak, isim verilmek, denmek = (Fr.) Se nommer, s'appeler
Örnek: Anadolunun birçok yerlerinde vereme ince hastalık tesmiye olunur. = Anadolunun birçok yerlerinde vereme ince hastalık denir.
Tesri etmek = Süratlendirmek, hızlandırmak, tezleştirmek = (Fr.) Accélerer
Tesrir etmek = Sevindirmek
Tesvid etmek = Karalamak
Tesviye etmek = Düzlemek = (Fr.) Applanir (Düzelemek) = (Fr.) Nivelir
Tesviye ruhu = Düzeygic
Teşaub etmek = Kol salmak, dallanmak = (Fr.) Se ramifier
Teşbih = Benzetiş
Teşbih etmek = Benzetmek
Teşdid etmek = Sertlendirmek, sertlemek, artırmak, ağırlaştırmak = (Fr.) Rendre dur, aggraver
Teşebbüs = 1 - Girişme, 2 - Girişit = (Fr.) Entreprise
Teşebbüs etmek = Girişmek = (Fr.) Entrepren dre

Teşekkül = Şekillenme = (Fr.) Formation
Teşekkül etmek = Şekilleşmek, şekil almak, meydana gelmek, kurulmak = (Fr.) Se former, se constituer, s'organiser, se composer
Örnek: 1 — *Semada bir kavsi kuzah teşekkül etti = Gök yüzünde bir alkın şekilleşti (şekil aldı).*
 2 — *Yedi âzadan teşekkül eden heyeti murahhasa = Yedi üyeden meydana gelen salkur.*
 3 — *Millî itimada istinaden teşekkül eden şu banka = Ulusal güvene dayanarak kurulan şu banka*
Teşekkür = Teşekkür (T. Kö.)
Teşennüç = Buruş
Teşennüç etmek = Buruşmak burunmak
Teşerrüf etmek = Onurlanmak, şerefienmek
Teşettüt = Ayrışma, dağılma
Teşüüm etmek = Kötümsemek, şomsamak, kötüye yormak
Teşevvüş = Karmaşık, karışıklık = (Fr.) Embrouillement
Teşviş etmek = Karıştırmak, bulandırmak
Teşhir etmek = 1 - Göstermek 2 Çekmek (silâh)
 3 - Sergemek = (Fr.) Exposer
Teşhis etmek = Tanımak, seçmek = (Fr.) Reconnaître
Teşkil etmek = Şekillemek, şekil vermek, meydana getirmek, kurmak, hükmünde olmak, demek olmak = (Fr.) Former, constituer, organiser, composer
Örnek: 1 — *Şurada bir müselles teşkil edelim = Şurada bir üçleme şekilliyelim (buna bir üçleme şekli verelim)*
 2 — *Bu hareket çalışmamıza iyi bir mebde teşkil eder = Bu hareket çalışmamıza iyi bir başlangıç meydana getirir.*
 3 — *Bir şirket teşkil etmek = Bir sosyete kurmak.*
 4 — *Bu hareketiniz kanunen bir cürüm teşkil eder = Bu hareketiniz kanunca bir suç hükmündedir. (demektir)*

Taazzi = Örgüt
Taazî etmek (teşekkül etmek) = Örgelenmek
 örgenmek = (Fr.) S'organiser
Taazî ettirmek = Öğretmek, örgelemek
Müteazî = Örgen = (Fr.) Organisé
Uzuv = Örgü = (Fr.) Organe
Teşne = Susamış, susuz, susak = (Fr.) Altéré, soiffé
Teşri etmek, taknin etmek = Yasamak, kanun koymak = (Fr.) Légiférer
Kuvei adliye = Tüzetgen kuvvet = (Fr.) Pouvoir judiciaire
Kuvei icraiye = Yürütgen kuvvet = (Fr.) Pouvoir exécutif
Kuvei teşriye = Törütgen kuvvet = (Fr.) Pouvoir législatif
Meşru = 1 Törümlü = (Fr.) Légitime, 2 - Kanunlu, yollu = (Fr.) Légal
Gayri meşru = 1 - Törümsüz = (Fr.) Illégitime, 2 - Kanunsuz, yolsuz = (Fr.) Illégal
Teşrifat = Protokol
Teşrif etmek = Şerefliendirmek, onurlandırmak = (Fr.) Honorer
Teşrih = 1 - Dilge (terim), 2 (Bak: şerhetmek) = (Fr.) Commentaire
Teşrih etmek = 1 - Dilgemek, 2 - (Bak: şerhetmek)
Teşrik etmek = Ortaklamak ortak etmek = (Fr.) Associer
Teşriki mesai = Elbirliği = (Fr.) Collaboration
Teşriki mesai etmek = Elbirliği etmek, elbiretmek = (Fr.) Collaborer
İştirak = Ortaklık, birgelik = (Fr.) Association
Teşvik etmek = 1 - Şevklendirmek, önvermek = (Fr.) Encourager, 2 - Ayaklandırmak, kıskırtmak = (Fr.) Soulever
Teşyi etmek = Uğurlamak geçirmek
Tetabuk etmek = Uymak, uygun gelmek = (Fr.) Se conformer
Tetebbu etmek = İrdelemek

- Tetevvüç = Taçgiyim
Tetimme = Tümge
Tevakki = Korunma, sakinma
Tevakki etmek = Korunmak sakinmak = (Fr.)
Se préserver
Tevahhuş etmek = Ürkemek = (Fr.) S'effrayer
Tevali etmek = Süremek, kovalaşmak, arka arka
ya gelmek biribirini kovalamak = (Fr.) Se suc
céder
Tevarüs etmek = Miraslanmak, miras almak
Hériter
Tevatür = Yaygaz = (Fr.) Rumeur, bruit
Tevazün ettirmek (Bak: Muvazene) = Denkleş
tirmek = (Fr.) Equilibrer
Tevcih etmek = Çevirmek doğrultmak, yönelt
mek = (Fr.) Diriger
Tevceüh etmek = Çevrilmek. doğrulmak, dön
mek. yönelmek = (Fr.) Se diriger
Tevdiat = Yatırı = (Fr.) Dépôt
Tevdi etmek (Bak Emanet etmek) = (Fr.) Dépo
ser
Tevhhüm etmek = Kuruntuya düşmek, vehme
düşmek, vehimlenmek
Tevkkül etmek = Belbağlamak = (Fr.) Se résig
ner
Tev'em = Eş, ikiz
Tevessü etmek = Genişlemek
Tevessül etmek = Sarılmak = (Fr.) Entreprendre
Tevettür etmek = Gerilmek = (Fr.) Se tendre
Tevezzü etmek = Dağılmak
Tevfikana =e göre = (Fr.) D'après
Tevfik etmek = Uydurmak uygunlaştırmak, va
raştırmak = (Fr.) Conformer
Tevhid = Biret, birleştirme = (Fr.) Unification
Tevhid etmek = Birleştirmek biretmek = (Fr.)
Unifier
Tevil = Evele çevri
Tevil etmek = Evelemek, çevrilemek
Tevkif = Tutsama = (Fr.) Arrestation
Tevkif etmek = Durdurmak, alıkoymak, tutsamak
= (Fr.) Arrêter
Tevkifhane = Tutsalık
Tevkil etmek = Vekil etmek vekil bırakmak, ye
rine bırakmak
Tevlid etmek = Doğurmak
Tevsi etmek = Genişletmek = (Fr.) Elargir
Tevsik etmek = Belgelemek
Tevsim etmek = İsim koymak
Tevzi etmek = Dağıtmak
Tevzin etmek = Denkleştirmek, dengelemek
Teyakkuz = Uyanıklık, tetiklik ayma
Teyid etmek (Bak Müeyyide) = Berkitmek, sağ
lamak = (Fr.) Confirmer
Tezahur = Gösteri
Tezahurat = Gösterim = (Fr.) Démonstration
Tezahur etmek = Görünmek gözükmek, meyda
na çıkmak = (Fr.) Se démontrer
Tezad = Karşıtlık
Zıt = Karşıt
Tezayüd etmek = Artmak = (Fr.) S'accroître.
augmenter
Tezebzüb (Bak: Teşevvüş)
Tezhür etmek = Çiçeklenmek = (Fr.) Fleurir
Tezekkür = Görüşme
Tezeyvün etmek = Bezenmek süslenmek = (Fr.)
Se parer
Tezhib etmek = Yaldızlamak = (Fr.) Dorer
Tezkâr (yâd) etmek = Anmak
Tezkâr etmek = Anmak = (Fr.) Mentionner
Tezkere (tahrirat) = Bitik
Tezvir = Dolan, yalan dolan = (Fr.) Intrigue
machination
Müzevvir = Dolancı
Tezyid etmek = Artırmak = (Fr.) Augmenter
Tezyif etmek = Alaya almak aşağısamak = (Fr.)
Dédaigner, mépriser
Tezyil etmek = Utamak etmek
Zeyl = Ardala = (Fr.) Appendice, supplément
Tezyinat (Ziyet) = Bezek
Tezyinatçı = Bezekçi

- Tezyin etmek = Bezemek, süslemek = (Fr.) Parer, orner
- Tezyinî = Bezeksîl = (Fr.) Décoratif
- Örnek: *Sanayii tezyiniye = Bezeksîl arlar = (Fr.) Arts décoratifs*
- Tıbbkî = Tıpkî (T Kö.)
- Tılâ etmek = Sürrmek
- Tılsım = Tılsım (T Kö.)
- Tıyn = Balçık, çamur = (Fr.) La boue
- Tıynet (Bak: Hilkat, cibillet)
- Ticarethane = Tecimge = (Fr.) Maison de commerce
- Ticarî = Tecimel = (Fr.) Commercial
- Ihracat = Çıka = (Fr.) Exportation
- İdhalât = Gire = (Fr.) Importation
- Tilâvet = Okuma
- Tilmiz = İzdemen = (Fr.) Disciple
- Tımsal = Sim, sembol = (Fr.) Symbole
- Şebih = Simi, simil
- Töhmet = Suç = (Fr.) Délit
- Tufeyli = Karaboğaz, ekti = (Fr.) Parasite
- Tuğyan (Bak: Feyezan)
- Tuhafiye = Türülüş
- Tuhaf = Tahaf (T Kö.)
- Tuhfe = Armağan = (Fr.) Souvenir, cadeau
- Tül = Boy, uzunluk = (Fr.) Longueur
- Türbe = Türbe (Yakutçe "tüörbe,")
- Türş = Ekşi = (Fr.) Aigre
- Türrühat = Abuk sabuk
- Tütuk = Bürgü, duvak = (Fr.) Voile
- Tüvan (Bak: Takat)
- Natüvan = Hâlsiz
- Tüveyç = Tümek = (Fr.) Corolle
- U**
- Ubudiyet = Kulluk, kölelik = (Fr.) Servitude
- Ubur etmek = Geçmek, aşmak = (Fr.) Passer, franchir
- Ubuset = Somurtkanlık, yüz asıklığı = (Fr.) Refrognement
- Ucube = Danak = (Fr.) Monstre
- Udhuke = Gülenek, gülmece, gülençe = (Fr.) Comédie
- Udul etmek (Bak: Nükûl etmek) = Vazgeçmek
- geri dönmek = (Fr.) Se rétracter, reprendre
- Ufuk = 1 - Ufuk (T Kö.) = (Fr.) Horizon, 2 - Gözerim (Ufku mer'i)
- Ufkî = 1 - Ufkîğ, = (Fr.) Horizontal, 2 - Düz
- Uful etmek = Batmak, dolunmak, sönmek, inmel = (Fr.) Coucher, s'éteindre
- Ufunet (Bak: Taaffün)
- Uhde = Üste = (Fr.) Charge
- Uhuvvet = Kardeşlik = (Fr.) Fraternité
- Ukab = Karakuş, İvşancıl
- Ukalâ = Bilgiç
- Ukde = Düğüm, boğum, ilinti = (Fr.) Noeud
- Ukubet (Bak: ceza, eziyet)
- Ulûhiyet (Bak Mâbûd) = Tanrılık = (Fr.) Divinité
- Ulüv = Yücelik = (Fr.) Grandeur
- Ulüvvü cenap = (Fr.) Magnanimité
- Ulvî = Yüce = (Fr.) Sublime
- Umde = Kök, dip prensip
- Umk = Derinlik = (Fr.) Profondeur
- Umman = Dolay = (Fr.) Océan
- Umran = Bayındırlık = (Fr.) Prospérité
- Umun = Kamu
- Umumî = Genel, kamusal
- Umum müdür = Genel direktör
- Menfaati umumiye = Kamuğası = (Fr.) Intérêt public
- Efkârî umumiye = Kamoy (kamu -oy) = (Fr.) Opinion publique
- Reyi âm = Genoy (genel-oy) = (Fr.) Plébiscite
- Umur (Bak: maslahat) = İş, işler = (Fr.) Affaire
- Umuraşına = İşbilir
- Umurdide = Görgülü = (Fr.) Expérimenté
- Unf = Kabalık, sertlik = (Fr.) Violence
- Unf ile muamele etmek = Terslemek, kaba davranmak = (Fr.) Traiter avec violence

Unsur = İlke = (Fr.) Élément
 Örnek: *Anasırı erbaa = Dört ilke*
 Unsurî, iptidâî = İlkel = (Fr.) Élémentaire
 Unvan = 1 - Başlık = (Fr.) Titre, 2 - (Bak: Lâ-
 kab, şöhrət) = (Fr.) Réputation
 Uruç = Ağmak, yükselmek = (Fr.) Ascension
 Usare = Sıkta = (Fr.) Su:
 Usul = Usul (T. Kö.) = Méthode
 Uzuv = Öрге = (Fr.) Organe
 Uzvu his = Duyak

U

Übüvvet = Babalık, atalık = (Fr.) Paternité
 Ücret = Aktı = (Fr.) Salaire
 Ücret (hekim, avukat ücreti) = Onurluk = (Fr.)
 Honoraire
 Ücreti maktua = Kesenek
 Üftade = Düşkün, düşmüş
 Uknum (Bak: Umde, rükn) = (Fr.) Principe,
 hypostase
 Ülfet etmek = 1 — Sokulmak = (Fr.) Fréquenter
 2 — Alışmak = (Fr.) S'habituer, 3—Görüşmek,
 konuşmak
 Um = Ana
 Umera (Askerlik terimi) = Ussubaylar
 Ümid = Umut, umaç = (Fr.) Espoir
 Naümid = Umutsuz = (Fr.) Désespéré
 Ümmet = Ömet = (Fr.) Peuple
 Ümmi = Okusuz, okuma yazma bilmez = (Fr.)
 Illetré, ignorant
 Örnek: *Memleketten ümmiliği kaldırmak için*
 = *Yurddan okusuzluğu kaldırmak için*
 Ünsiyet (Bak: Ülfet)
 Ürcüfe (Bak: Eracif) = (Fr.) Fausse nouvelle
 Üryan = Çıplak, cavlak, yalın = (Fr.) Nu
 Üsbüi = Haftalık = (Fr.) Hebdomadaire
 Üslüb = Üslüb (T. Kö.) = (Fr.) Style
 Üstad = Usta, önüt, ustat (T. Kö.)
 Üsture = Mit (T. Kö.), sürçek
 Üstüvane = Yuvak

Üstüvanevi = Yuvul
 Üzlet (Bak: inziva) = (Fr.) Retraite

V

Vabeste = Bağlı
 Vacib = Gerekli = (Fr.) Obligatoire
 Vâd = Adanç = (Fr.) Promesse
 Nezir = Adak = (Fr.) Voeu
 Vâde = Ödel, gün = (Fr.) Délai
 Vâdetmek = Adamak, söz vermek = (Fr.) Pro -
 mettre
 Vâdetirmek = Söz almak = (Fr.) Faire promettre
 Vadi = Dere
 Vafi (Bak: kâfi) = Suffisant
 Vafir = Bol = (Fr.) Abondant
 Vahamet = Ağrılık = (Fr.) Gravité
 Vahdet = Birlik = (Fr.) Union
 Vâhi = Boş = (Fr.) Vain, futile
 Vâhid = Bir ,tek
 Vahim = Ağır, korkulu, tehlikeli = (Fr.) Grave
 Vahşet (Bak: gadr) = Yabanlık, yabanilik = (Fr.)
 Solitude, sauvagerie
 Vahşî (Bak: gaddar) = Yaban, yabanî = (Fr.)
 Sauvage
 Vahy (Bak: ilham) = (Fr.) Inspiration
 Vâriz = Öğütçen = (Fr.) Prédicateur
 Vak'a = Olgu, olga = (Fr.) Fait
 Vakfe = Durgu = (Fr.) Arrêt
 Vakfı nefsetmek = Özvermek = (Fr.) Se consacrer
 Vakf = Bekit
 Vâki (Vikaye'den) = Korur = (Fr.) Préservatif
 préventif
 Vaki olmak = Olmak = (Fr.) Arriver, avoir lieu
 Emri vâki = Olut = (Fr.) Fait accompli
 Vakt = Vakıt (T. Kö.)
 Vakur = Ağırbaşlı = (Fr.) Sérieux, grave
 Vali = İlbay
 Vâlih = Şaşalamış, şaşırmış şaşkın = (Fr.) Stu -
 péfait
 Varak = Yaprak = (Fr.) Feuille

Varaka = Keat = (Fr.) Feuille
Varakpare = Yapracık = (Fr.) Ecrit insignifiant
Vareste = Kurtulmuş = (Fr.) Délivré
Varidat = Gelir
Vârid = Yerinde, gelen
Varta = Uçurum = (Fr.) Abime, précipice
Vasâ = Ara, orta, göbek = (Fr.) Milieu
vasatı = Orta, ortalama = (Fr.) moyen
vası (Bak: sıfat) = (Fr.) Qualité
Vâsil olmak = Varmak
Vasıta = Araç, yol = (Fr.) Moyen
Vasıtai nakliye = Taşıt, Taşıma yaracı = (Fr.)
Moyen de transport
Vâsi (Vüs atten) = Geniş = (Fr.) Large
Vâsi (Vasayet'ten) = Atağ = (Fr.) Tuteur
Vasiyet = Tutsu = (Fr.) Testament.
Vasletmek = Bitiştirmek, kavuşturmak, kavşıtmak
= (Fr.) Conjoindre unii
Vatan = Yurd, otan, vatan
Vaz'etmek = Koymak = (Fr.) Poser
Vâzetmek = Öğütlemek = (Fr.) Prêcher, conseil-
ler
Vaz'ı esas = Temel atma = (Fr.) Jeter les fonde-
ments
Vaz'ı hamletmek = Doğurmak
Vaz'ı yed = Elkoma = (Fr.) Mainmise
Vaz'ı yed etmek = Elkomak
Vazife = 1 - Ödev, 2 - Borç, 3 - İş = (Fr.) Devoir
fonction
Vazih = Açık = (Fr.) Clair
Vâziyet = Durum = (Fr.) Position, situation
Vebal = Suç = (Fr.) responsabilité
Vecâ = Ağrı, acı, sancı = (Fr.) Douleur, crampe
Vecd = Urunç = (Fr.) Extase
Vecde gelmek = Urunmak, kendinden geçmek, =
(Fr.) S'extasier
Vech = Yüz
Bervech = Olarak, gibi
Vechile = Böyle, böylece, şöylece, gibi, şekilde =
(Fr.) Ainsi
Vecibe = Düşerge = (Fr.) Obligation

Veciz = Lâkonik (T. Kö.)
Vecize = Olger, özsöz = (Fr.) Maxime
Vedâ = Sağlıca = (Fr.) Adieu
Vedâ etmek = Sağlıcamak = (Fr.) Faire ses adieu
Vefa = Vefa (T. Kö.), yapa = (Fr.) Fidélité
vetat = Ölüm, ölmek
Vetret = Bolluk, çokluk = (Fr.) Abondance
Vehham = Vehimli = (Fr.) Appréhensif
Veñ eten = Ansızın, birdenbire = (Fr.) Tout d'
coup
Vehm = Vehim (T. Kö.)
Vekâlet = Vekillik, yekelik
Vekil = Vekil (T. Kö.), yeke
Vekâleten = Yeke olarak, yekelikle = (Fr.) En
procuration, par intérim
Velev = Bile, olsa da, ise de = (Fr.) Même si
Velhasıl = Sözü'n kısası = (Fr.) En résumé, en
Veli = 1 - Yatır, eren 2 - Ege (erkek), ece (kadın)
= (Fr.) 1 - Saint 2 - Tuteur, tutrice
velime = Düşün
Velûd = Doğurgan
Veivele = Gürültü, patırdı = (Fr.) Tumulte
veyetmek (Bak: tevali)
veraset = İrs (T. Kö.)
Verese = Mirasçılar (T. Kö.) = (Fr.) Héritiers
verid = Karadamat
Vesaire (V. S.) = Ve başkaları (V. B.) = (Fr.)
Etc..
Vesatet (Bak: tavassut) = (Fr.) Médiation
Vesayet = Atağlık = (Fr.) Tutelle
Vesi = Geniş
Vesika = Belge = (Fr.) Document
Vesile = Yol, dolayı, bahana = (Fr.) Prétexte
Vesilesiyle = Dolayısıyla = (Fr.) A l'occasion
Vesvese = Kuşku = (Fr.) Soupçon
Vesvese etmek = Kuşku lanmak
Veted = Kazık
Veter = Kiriş
Vezn = Tartı = (Fr.) Pesage
Vezne = Kasa = (Fr.) Caisse
Veznedar = Kasacı = (Fr.) Caissier

Veznetmek = Tartmak = (Fr.) Peser
Vicahen = Yüzyüze = (Fr.) Par confrontation
Vicahi = Yüzüne, yuzüne karşı. kendi varken =
(Fr.) En sa présence
Vicdan = Vicdan (T. Kö.) = (Fr.) Conscience
Viche = Yön, yönet, yönerge = (Fr.) Directif
Vifak = Uygunluk, barış = (Fr.) Concorde
Vikaye etmek = Korumak, esıngemek = (Fr.) Pro-
téger, préserver
Vilâdi = Doğuştan = (Fr.) De naissance, congé-
nital
Vilâyet = İl
Virane = Ören = (Fr.) Ruine, décombres
Virdi zeban etmek = Dile dolamak = (Fr.) Répé-
ter toujours
Vırat (Vuslet) = Kavuşma = (Fr.) Union, jouis-
sance
Volkan (Bak: bürkân) = Volkan, yanardağ
Vuku (Bak: hudus, tahaddüs) = Olma
Vukuat = Olan biten = (Fr.) Fait, évènement
Mümkün-ül-vuku = Olağan = (Fr.) Possible
Vukuf = Biliş = (Fr.) Connaissance
Vukuf hâsil etmek = Öğrenmek = (Fr.) Connaître
Vusta = Orta = (Fr.) Moyen
Kurunu vusta = Ortaçağ
Asrı hâzır = Yeni çağ
Kurunu uhrâ = Sonçağ
Kurunu ulâ = İlkçağ
Muasır = Çağdaş = (Fr.) Contemporain
Vusul = Ulaşma = (Fr.) Arrivée
Vuzuh = Açıklık = (Fr.) Clarté
Vuzuhu nazar = Yalgörü = (Fr.) Clarté de vue
Vücub = Düşergem
Vücut = 1 - Varlık = (Fr.) Existance, 2 - Beden
= (Fr.) Corps
Vüs'at = Genişlik
Vüsuk = Gerçeklik = (Fr.) Authenticité
Vüsü = Güç = (Fr.) Pouvoir

Y

Yabis = Kuru, kurak
Râtrb = Yaş, yağak = (Fr.) Humide

Yâdetmek = Anmak = (Fr.) Se souvenir
Yadigâr = Andaç
Yave = Yava
Yaver = Yaver (T. Kö.)
Yazıhane = Yazak, büro (T. Kö.)
Yeis = Umutsuzluk, yeis (T. Kö.) = (Fr.) Déses-
poir
Yekçeşim = Tekgöz
Yekdiger = Birbiri = (Fr.) L'un l'autre
Yekdil = Birgönül, gönülbir = (Fr.) D'accord
Yeknesak (Bak: Nesak) = Birton, birtarz =
(Fr.) Uniforme, monotone
Yekpare = Tekparça = (Fr.) Fait d'une seule pi-
èce, bloc
Yekta = Tek, tekin, benzersiz = (Fr.) Unique
Yed = El
Yedbeyed = Eline, doğrudan = (Fr.) De la main
à la main, directement
Yegâne = Biricik, tek = (Fr.) Unique
Yegân yegân = Birer birer, tek tek = (Fr.) Un à
un
Yekûn = Tutar, toplama, som = (Fr.) Total
Yemin = Ant = (Fr.) Serment
Yemin etmek = Andıçmek, andetmek = (Fr.) Ju-
rer, prêter serment
Yemin = Sağ
Yesar = 1 - Sol = (Fr.) Gauche, 2 - (Bak: Servet)
= (Fr.) Richesse
Yesir = 1 - Kolay, 2 - az
Yetim = Öksüz = (Fr.) Orphelin
Yevmi = Günlük = (Fr.) Quotidien
Yevmi mahsus = Bayragün = (Fr.) Fête
Yevmiye = Gündelik = (Fr.) Salaire
Yübuset = Kuruluk, kuraklık
Yümn = Yüm = (Fr.) Bonne augure

Z

Zâbit = Subay
Zâbita = Polis
Zabitname = Tutulga = (Fr.) Procès - verbal
Zâbit vekili = Yarsubay

Zabtetmek = Tutmak, almak, ele geçirmek, kapmak
 = (Fr.) Saisir, prendre, conquérir, s'emparer
 Zade = Oğul
 Zadeğân = Aksoylar, soyutlar = (Fr.) Les aristoc
 rates, les nobles
 Zâf = Zayıflık = (Fr.) Faiblesse
 Zafer = Yen, utku = (Fr.) Victoire
 Zağ = Karga, kuzgun
 Zahif = Sürüncü = (Fr.) Réptile
 Zâhir = Dışyüz, açık, belli = (Fr.) Extérieur, clair.
 manifeste
 Zahire = Yeysi = (Fr.) Vivre
 Zâhiren = Görünüşte = (Fr.) En apparence
 Zâhiri = Dıştan
 Zahmet = Emek, sıkın = (Fr.) Peine
 Zahmetle = Güçlülükle, düşe kalka = (Fr.) Avec
 peine
 Zahmetli = Ağır, yorucu, sıkıntılı = (Fr.) Fatigu-
 ant
 Zahr = Arka
 Zaif = Zayıf
 Zaika = Tadım = (Fr.) Goût
 Zail olmak = Savulmak, ortadan kalkmak = (Fr.)
 Disparaître
 Zâir = Göretçi = (Fr.) Visiteur
 Zait = 1 - Artık = (Fr.) Excédent, 2 - Arta (Te-
 rim) = (Fr.) Plus
 Nakıs = 1 - Eksik = (Fr.) Incomplet, 2 - Ekse (te-
 rim) = (Fr.) Moins
 Zâlim = Kıyan = (Fr.) Cruel
 Zam = Artırma, katma, kataç, bindirme = (Fr.)
 Augmentation
 Zamimeten = Üstelik = (Fr.) Outre
 Zamir = 1 - Gönül = (Fr.) Coeur, 2 - (Gramer te-
 rimi) = (Fr.) Pronom
 Zamme = Ötre
 Zammetmek = Katmak, bindirmek, artırmak (ay-
 lık için)
 Zan = Sanı
 Zannetmek = Sanmak = (Fr.) Croire
 Zannıma göre = Bana kalırsa, bencesi, sanımca,
 = (Fr.) D'après moi

Zanu = Diz
 Zarafet = İncelik = (Fr.) Elégance
 Zarar = Zarar (T. Kö.)
 Zarf = 1 - Bürüm, kap = (Fr.) Enveloppe
 2 - (Gramer terimi) = (Fr.) Adverbe
 Zaruret = Zorağ, kıstam = (Fr.) Nécessité, gêne
 Zat = İzet
 Zavahir = Dışyüz, görünüşler = (Fr.) Apparence
 Zaviye = Köşe, bucak = (Fr.) Angle
 Zayi = Kayıp, yitik
 Zebanzed = Kullanılan, konuşulan = (Fr.) Cou-
 rant
 Zebhetmek = Boğazlamak, kesmek
 Zebun = Argın, bitkin, bitik = (Fr.) Faible, débile
 Zecr (Bak: Meni)
 zede = vurulmuş, - uğramış
 Zehab = Görüş, sanı = (Fr.) Supposition
 Zehabı bâtil = Boşsanı, çürüksanı = (Fr.) Faus-
 se supposition
 Zehhar = Coşkun, kökriyen, kökreyci = (Fr.) Agi-
 té, en furie
 Zehr = Ağrı
 Zekâ = Zekâ (T. Kö.) = (Fr.) Intelligence
 Zclil = Bayağı, alçak = (Fr.) Ordinaire, bas
 Zelzele = Deprem
 Zem = Yerme = (Fr.) Diffamation
 Zeman = Zaman (T. Kö.)
 Zemherir = Karakış
 Zemin = Yer, diben (terim olarak)
 Ziri zemin = Yeraltı
 Zemmam = Yeric, alağz = (Fr.) Mauvaise langue
 Zemmetmek = Yermek
 Zer'etmek = Ekmek
 Zeriyat = Ekin
 Zerre = Tike
 Zeval (fena anlamına) = Tüken = (Fr.) Déclin
 Zeveban etmek = Erimek
 Zevk = Zevk (T. Kö.)
 Zevrak = Kayık
 Zeyl = Ardala

Tezyil etmek = Ulamak, eklemek, ardalamak =
(Fr.) Adjoindre, ajouter un appendice
Zıd = Karşıt = (Fr.) Contraire
Zıddiyet (Bak: Tezad)
Zuf = İki kat
Zıl (zılâl) = Gölge = (Fr.) Ombre
Zımmen = Dolayısıyla, alttan alta = (Fr.) Indire-
ctement
Zımnî = Altık = (Fr.) Tacite
Zıya = Işık, yal
Zıyafet = Doy, şölen
Zıyk = Darlık = (Fr.) Gêne
Zib = Bezek, süs
Zihn = Zihin (T. Kö.)
Zikretmek = Söylemek, anmak
Zillet = Bayağılık, alçaklık = (Fr.) Bassesse
Zimmet = Verecek, açık = (Fr.) Dette
Zinde = Dirik, canlı, dinç
Zinhar = Sakın
Zir = Alt, ast
Zira = Çünkü
Ziraat = Tarım
Ziraat Vekâleti = Tarım Bakanlığı
Zirüzeber = Altüst = (Fr.) Sens dessus dessous
Zirve = Tepe, doruk
Ziyade = Artık, fazla (T. Kö.)
Ziyan = Zarar
Ziyaret = Göret
Ziyaret etmek = Görevarmak, göregitmek
Ziyba = Bezekli, bezenmiş, süslü
Ziynet = Süs
Zucret = Sıkılcım = (Fr.) Ennui
Zuhr = Ögle
Zuhur etmek = Görünmek, meydana çıkmak, baş-
göstermek = (Fr.) Paraître

Zulm = Zulüm (T. Kö.)

Zulmet = Karanlık = (Fr.) Obscurité

Nim zulmet = Alaca karanlık = (Fr.) Crépuscule

Zübde (Bak: hulâsa)

Zücaç = Sırça

Zühre = Çoban yıldızı = (Fr.) Vénus

Zühul = Atlama, yanılma, unutsama = (Fr.) Er-
reur

Zühul etmek = Atlamak, yanılmak, unutsamak

Zümre = Köme, klas

Zürra = Çifçi, ekinci

Zürriyet = Döl = (Fr.) Génération, descendance.

S O N

Kılavuz bitmiştir.

*Bir iki güne kadar düzeltme listesi çı-
kacaktır. Gazete parçalarını biriktirmiş
olanlar günü gününe yapılmış olan düzelt-
melerle bu son düzeltmeye dikkat etmelidir-
ler.*

*Birçok terimler kılavuza alınmamıştır:
Bunlar için terim kolları çalışmaktadırlar.
Karşılıklar neşrolununcaya kadar bu terim-
lerin eski şekilleri klişe olarak kullanılabi-
lir.*

*Kılavuzdaki türk kökleri hakkındaki ir-
deller pek yakında neşrolunacaktır.*

*Türk Dili Araştırma kurumu bir yandan
bütün dillerdeki türk lûgatlerini türkçeye
çevirmektedir. Etimoloji ve terim kolları da
çalışmalarına devam etmektedirler. Kılavuz
bu irdellere göre bir düziye zenginleştirile-
cektir.*

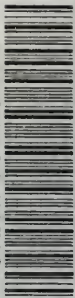

PL Ulkü
189 Osmanlıcadan Türkçeye
U43 karşılıklar kılavuzu

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 22 09 09 001 2